

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 25 och 26 november justerades.

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Anders Ahlgren* (C) avsagt sig uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 11 januari 2016.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Andre vice talmannen meddelade
att *Jonas Eriksson* (MP) avsagt sig uppdraget som ledamot i riksdagsstyrelsen från och med den 1 januari 2016 och
att *Maria Ferm* (MP) avsagt sig uppdraget som ersättare i riksdagsstyrelsen från och med den 1 januari 2016.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Miljöpartiets riksdagsgrupp anmält *Maria Ferm* som ledamot i riksdagsstyrelsen och *Jonas Eriksson* som ersättare i riksdagsstyrelsen från och med den 1 januari 2016.

Andre vice talmannen förklarade valda *från och med den 1 januari 2016* till

ledamot i riksdagsstyrelsen
Maria Ferm (MP)

ersättare i riksdagsstyrelsen
Jonas Eriksson (MP)

§ 4 Anmälan om gruppleddare för partigrupp

Andre vice talmannen meddelade att Miljöpartiets partigrupp anmält *Maria Ferm* som gruppleddare för partigrupp från och med den 1 januari 2016.

§ 5 Anmälan om ersättare för gruppleddare för partigrupp

Andre vice talmannen meddelade att Miljöpartiets partigrupp anmält *Jonas Eriksson* som ersättare för gruppleddare för partigrupp från och med den 1 januari 2016.

§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2015/16:233

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:233 Arbetsmarknaden för unga på orter med få arbetsgivare

av Lotta Finstorp (M)

Interpellationen kommer att besvaras den 17/12 2015.

Skälet till dröjsmålet är på grund av inrikes resor.

Stockholm den 10 december 2015

Utbildningsdepartementet

Aida Hadzialic

Interpellation 2015/16:256

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:256 Nedlagda utredningar trots DNA-bevis
av Beatrice Ask (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 15 januari 2016.

Stockholm den 8 december 2015

Justitiedepartementet

Anders Ygeman

Interpellation 2015/16:261

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:261 Älfiskets framtid
av Anders Forsberg (SD)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 21 januari 2016.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 10 december 2015
Näringsdepartementet
Sven-Erik Bucht (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Prot. 2015/16:45
14 december

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Skrivelse
2015/16:52 till arbetsmarknadsutskottet

Motion
2015/16:3285 till försvarsutskottet

§ 8 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Finansutskottets betänkande
2015/16:FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Justitieutskottets betänkande
2015/16:JuU1 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkanden
2015/16:UFöU1 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats RSM i Afghanistan
2015/16:UFöU2 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i norra Irak

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2015/16:MJU12 Rovdjurspolitikens inriktning

§ 9 Internationellt bistånd

Internationellt bistånd

Utrikesutskottets betänkande 2015/16:UU2
Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd (prop. 2015/16:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 1 SOFIA ARKELSTEN (M):

Herr talman! I dag debatterar vi biståndspolitik. Alliansen deltar inte i anslagsbeslutet. Vi står bakom alla våra reservationer, men för tids vinande yrkar jag bifall bara till reservation 4, punkt 4, om utvecklingspolitikens inriktning.

Herr talman! Helst hade jag i dagens debatt velat prata om politikens innehåll. Det är bra att den biståndspolitiska plattformen ännu styr svenskt bistånd, med de övergripande prioriteringarna demokrati och mänskliga rättigheter, miljö och klimat samt jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingen. Det är bra med långsiktighet och samsyn. Målet för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd ligger också kvar: att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Men en del av politiken oroar. Regeringen tappar landfokuseringen och klarar inte av att ha ordning och reda i finanserna. Först kommer inga besked. Sedan kommer olika besked varje vecka. Resultatstrategier får inte längre heta så utan bara ”strategier”, för det här med resultat verkar inte längre vara så viktigt. Vaccin prioriteras inte längre. Regeringen är monumentalt ointresserad av sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, SRHR. De tror att det handlar om bara jämställdhet eller hälsa. De lutar sig på en strategi som handlar om ungefär 350 miljoner om året i fråga om Afrika söder om Sahara eller på någon pliktskyldig debattartikel. De har fullständigt förlorat rättighetsperspektivet i den frågan. Det riskerar att drabba människor.

Men hanteringen av budgeten har överskuggat allt annat. I dag debatteras en budget som redan är överspelad. Visst, omvärlden förändras. Situationen är exceptionell. Men det är hur förändrade förutsättningar hanteras som räknas. Höstens hantering av budgeten har varit under all kritik. De två partierna i regeringen kunde inte enas om hur mycket av biståndsramen som skulle gå till flyktingmottagande i Sverige. Sedan landade de på 30 procent. Och sedan hade de inte kraft nog att få med sig sitt stödparti på den överenskommelsen.

Retoriken matchar inte politiken hos S och MP, som har haft ett väldigt högt tonläge när det gäller de avräkningar som fanns under Alliansens tid – 7 procent av biståndsbudgeten. I budgeten på bordet ligger siffran på 22 procent, baserat på Migrationsverkets juliprognos. Det är mer än en tredubbling. Men regeringen har nu utfäst något som alltså är mer än fyrdubblat. Exakt hur detta blir ska regeringspartierna meddela i en vårandringsbudget, har de lovat. Redan nu vet vi alltså att de ramar som S, MP och V ställer upp på inte kommer att gälla så länge. Riksrevisionen har också inlett en granskning av avräkningarna.

Herr talman! Är detta anförande så tjurigt för att jag är moderat och bara pratar om budget, utgiftstak och det finansiella ramverket eller för att jag är en trist formalist? Ja, det är möjligt att det är så av båda anledningarna. Men dessutom är budgeten det dokument som ger oss alla facit till den politiska retoriken. Det ger riksdagen möjlighet att granska regeringen. Här får vi se om det som utlovats stämmer. Som det ser ut i dag gör det verkligen inte det.

Herr talman! En möjlig åtgärd är att yrka på att budgeten ska återförvisas till utskottet för att vi ska få en riktig behandling av den och kunna belysa det som skaver. Men bilden är att regeringen inte kan klara av att ge några som helst rimliga besked och att man bara hänvisar till vårandringsbudgeten. Däremot har detta varit så dåligt hanterat att jag i dag KU-anmäler regeringen.

Med en så här svag regering måste riksdagssamarbetet fungera, men det fallerar gång på gång. Jag beklagar att vi riskerar att förlora den samsyn och långsiktighet inom biståndet som varit en framgångsfaktor och som

Anf. 2 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Moderaterna lyfter fram en befogad kritik kring hur regeringen har hanterat biståndsbudgeten – det gäller framför allt frågan om avräkningar. Jag förstår kritiken. Jag håller till 100 procent med om kritiken. Regeringen har lagt fram en budget som redan har fallit; den gäller inte längre.

Men jag tycker att vi också måste gå till kärnan, själva sakfrågan, som handlar om de höga avräkningarna. Jag tycker inte att det räcker att bara kritisera formfrågorna och hur regeringen har hanterat det här. Alliansregeringen hade också konstant väldigt höga avräkningar. Det var inte 30 procent. Men det var kanske runt 8 miljarder av biståndet som lades på flyktingmottagande. Det brukade inte sällan bli ännu högre när vårbudgeten lades fram.

Vad hade skillnaden varit? Hur hade en alliansregering hanterat en liknande situation med ett ökat flyktingmottagande? Även om Moderaterna nu har ändrat signalpolitiken i fråga om hur man ska hantera flyktingmottagandet har även alliansregeringen bidragit till det stora mottagande som vi har i dag. Vad anser Moderaterna om att man ska ta 30 procent av biståndet för att finansiera flyktingmottagandet i Sverige? Är det rätt, eller är det fel? Vilken nivå anser ni vara lämplig?

Anf. 3 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Generellt verkar det vara hett i debatten just nu med hypotetiska frågor. Vi såg *Agenda* i går – där var det också en del sådana.

Jag vill inte spekulera, utan det är så här: Vi har två regeringspartier som har sagt att de ska ta ansvar för Sverige. De har lagt fram en budget som de också har ansvar för att lotsa igenom riksdagen.

När det gäller de mer principiella frågorna kan jag konstatera att det är stora skillnader i fråga om synen på människor mellan Sverigedemokraterna och de andra partierna i Sveriges riksdag. Jag tycker att vi ska ha ett bra flyktingmottagande och att det ska vara ordning och reda. När det gäller just de 30 procenten kommer riksdagen att få ta ställning till det i vårändringsbudgeten, har de två regeringspartierna lovat.

Då avvaktar jag. Jag vill veta exakt hur, exakt vad och vad effekterna blir innan jag tar ställning till det.

Anf. 4 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Men det är ju i dag vi har en debatt och har möjlighet att fatta olika beslut om biståndsbudgeten. Då tycker jag inte att det duger av Moderaterna att kritisera hanteringen från regeringen men själva inte ha något konkret förslag för vilka avräkningar de vill se.

Vi har ett konkret förslag: Vi vill begränsa avräkningarna till att omfatta kostnader för mottagning av vidarebosättningar. Det är det vi framför i vårt särskilda yttrande, som ramarna redan är fastlagda.

Kan inte Moderaterna framhålla något förslag på vad man tycker är en lämplig nivå? När beslutet kommer i vårbudgeten kan vi ju bemöta det, men jag tycker ändå att Moderaterna i dag borde kunna ge besked om vad de själva tycker är en lämplig nivå för avräkningar i biståndet.

Anf. 5 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt viktigt att man har ordning och reda i riksdagsarbetet. I dag har vi debatt om den budget som ligger på riksdagens bord. Vi har inte debatt om slumpmässiga uppgifter i medierna, debattartiklar från regeringen eller pressmeddelanden från Vänsterpartiet.

Vi ska ta ställning till det som ligger på bordet. Moderaterna presenterar sin syn, särskilt inriktningen när det gäller biståndspolitiken. Vi har det som en reservation, och vi har yrkat på den reservationen.

Där beskriver vi moderater vår syn på biståndet. Det är det vi tar ställning till i dag. Resten är bara spekulationer.

Anf. 6 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Herr talman! Sofia Arkelsten gör en beskrivning av en oreda i budgethanteringen. Den har ju en orsak i den migrationssituation vi har i dag och som ställer väldigt mycket på huvudet när det gäller planeringsförutsättningar.

Detta påverkar naturligtvis förutsättningarna för en budget. Precis som Sofia Arkelsten beskriver insåg vi redan när budgeten landade på riksdagens bord att de prognoser som den är baserad på naturligtvis inte längre gäller utifrån att antalet människor som söker asyl i vårt land hade ökat väldigt mycket.

Sedan utbröt en diskussion om hur stora avräkningarna för asylmottagningen skulle bli och hur mycket som skulle räknas av från biståndsbudgeten. Multiplicerade man hur vi har brukat göra rakt av talades det till och med om avräkningar på halva eller mer än halva biståndet. Det skulle naturligtvis få förödande konsekvenser för de utvecklingssamarbeten som Sverige bedriver runt om i världen.

Precis som Sofia Arkelsten beskriver bestämde sig regeringen för att sätta ett tak och har också meddelat att man återkommer senast i vårandringsbudgeten med förslag om hur avräkningarna kommer att justeras. Det är sena besked; det kan jag hålla med om. Men det är också en exceptionell situation.

Min fråga till Sofia Arkelsten, och det här är inte någon hypotetisk fråga, är hur många gånger man ändrade i biståndsbudgeten under innevarande år under de åtta år som ni och den förra regeringen ledde biståndsarbetet.

Anf. 7 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Kenneth G Forslund beskriver det intensiva informationsutbytet som riksdag och regering har haft i utrikesutskottet. Vi har bett att få information, och vi har också fått den. Men det har varit ganska sent. Vi var tvungna att skjuta upp justeringen, vilket alltså är den sista behandlingen innan ärendet kommer hit till kammaren, trots att regeringen vet om hur riksdagsarbetet går till.

En motfråga till Kenneth G Forslund är naturligtvis om han är nöjd med hanteringen av informationen i utrikesutskottet och hur vi har arbetat. Jag tycker nämligen att det finns en del förbättringspotential, om jag ska vara lite hård.

Det är klart att saker och ting förändras, och det sa jag också i mitt anförande. Omvärlden förändras hela tiden, men det är *hur* man hanterar

Anf. 8 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Herr talman! Jag noterar att jag inte fick något svar på hur många gånger den tidigare borgerliga regeringen med en moderat biståndsminister ändrade biståndsbudget under innevarande år.

Det var ju ett antal gånger som det i vårändringsbudgeten flyttades pengar till ökade avräkningar. Det var till och med så att man ett år i vårändringsbudgeten ökade avräkningarna för att sedan i höständringsbudgeten säga: Prognosen föll inte ut så, och därför flyttar vi tillbaka pengarna. Vart de pengarna egentligen tog vägen sedan på hösten kan jag säga var väldigt oklart.

Är jag nöjd med hanteringen? Är jag nöjd med informationen? Nej, jag är en person som alltid söker så mycket information som möjligt, så jag känner nog egentligen aldrig att jag har fullt tillräcklig information. Jag vill alltid söka efter mer information så att jag kan fatta så välinformerade beslut som möjligt.

Här kan jag konstatera att vi, om än sent i de beslutsprocesser som vi har haft i utrikesutskottet, har haft mer information jämfört med tidigare år, när moderata biståndsministrar har berättat först i samband med vårändringsbudgeten vilka förändringar det blir.

Jag ställer återigen frågan till Sofia Arkelsten: Hur många gånger ändrade ni?

Anf. 9 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Kenneth G Forslund upprepar sig.

Det som är viktigt är just hur man hanterar förändringarna. Precis som jag vet Kenneth G Forslund att biståndsbudgeten oftast är en budget som behöver förändras efter omvärldsförändringar men också vartefter bni förändras, till exempel. Det är ett av få budgetområden där det är beslutat att man ska försöka uppnå 1 procent. Jag konstaterar att Alliansen uppnådde 1 procent, och jag kan konstatera att S och MP inte riktigt når ända fram.

Det är inget konstigt att man behöver förändra en budget över tid när omvärlden ser ut som den gör. Situationen säkerhetsmässigt och annat har ju förändrats fantastiskt mycket. Men det handlar om hur detta hanteras. Hanteras det genom att reta upp alla biståndsorganisationer och bara vägra ge svar, inte meddela någonting? Hanteras det genom att den största public service-myndigheten berättar vad effekterna skulle bli om biståndet skulle halveras, eller snarare om hälften av pengarna skulle gå till flyktingmottagning i Sverige?

Jag tycker inte det. Jag tycker att det har saknats ett ansvarstagande, en känsla för ordning och reda, och jag tycker också att det saknas respekt för arbetsformerna i riksdagen.

Anf. 10 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Jag måste säga att det är med stor fascination jag lyssnar till Sofia Arkelsten. Jag tror aldrig att jag har hört en biståndspolitisk talesperson i en biståndspolitisk debatt som vägrar prata om sin egen biståndspolitik. Det är som om Moderaterna helt skulle sakna en sådan.

Nu är det ju inte så. Jag har läst Moderaternas motion, även om Sofia Arkelsten nu väljer att inte prata om den. Jag kan notera att man i Moderaternas motion föreslår neddragningar på den svenska biståndsverksamheten med 820 miljoner kronor nästa år. 820 miljoner kronor vill ni minska biståndet med, i en tid när vi har nya utvecklingsmål som ger oss hopp om att kunna utrota fattigdomen, i en tid när vi precis har haft ett klimattoppmöte som ger oss hopp om att kunna stoppa klimatförändringarna, i en tid när vi ser den värsta humanitära katastrofen i vår livstid i Mellanöstern. Då väljer Moderaterna att minska biståndet med 820 miljoner kronor. Detta nämner Sofia Arkelsten inte med ett kommatecken i sitt anförande.

Jag skulle vilja fråga Sofia Arkelsten några saker om den moderata biståndspolitiken, för frågetecknen är många. I sitt anförande säger Sofia Arkelsten att regeringen har tappat landfokuseringen. Vad innebär detta? Vilka länder vill Moderaterna att vi ska fasa ut det svenska biståndet till? Tycker man att regeringen har tappat landfokuseringen måste ju Moderaterna ha något annat alternativ där man tycker att det borde vara färre länder, och då får ni gärna presentera vilka länder vi ska fasa ut det svenska biståndet till.

Sedan föreslår Moderaterna i sin motion att man ska minska det bilateral biståndet med 500 miljoner kronor nästa år – en halv miljard. Det motsvarar det samlade svenska biståndet till Libanon, Tunisien, Centralafrikanska republiken och Kambodja. Men inte heller här presenterar man några som helst förslag eller idéer om varifrån pengarna ska tas.

Därför vill jag ställa en fråga till Sofia Arkelsten, biståndspolitisk talesperson för Moderaterna. I vilka länder vill Moderaterna under nästa år skära ned en halv miljard av det svenska biståndet?

Anf. 11 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra Vänsterpartiets Hans Linde, som ändå beskriver sig vara i opposition men som representerar ett av regeringens stödpartier när det gäller att få igenom budgetramarna.

Vänsterpartiet har alltså ställt upp på ett tak på 30-procentiga avräkningar eftersom ni kommer att rösta för regeringens förslag. Eller är det möjligen på något annat sätt? Jag är jättenyfiken på att höra vad Hans Linde har att berätta om det.

Jag är som moderat mycket stolt över vår biståndspolitik. Det arbete som har genomförts under både Gunilla Carlsson och Hillevi Engström har varit ett oerhört bra arbete. Det har handlat om landfokusering. Det har handlat om att få på plats en biståndspolitisk plattform, att städa upp i den skog av policyer som har kritiserats.

Jag är glad över att det finns en entusiasm över biståndsarbetet. Mycket har att göra med klimatområdet och hållbarhetsmålen. Jag hade gärna pratat mer om själva innehållet i biståndet, men jag kan konstatera att innehåll är ingenting om man inte har formerna klara, det vill säga om det inte råder ordning och reda i budgeten, om det inte går att vara tydlig med vad som ska gälla, om inte riksdagens arbetsformer respekteras och om det inte går att få efterfrågad information.

När det gäller inriktningen på biståndet har vi redogjort för den motion vi väckte när regeringen lade fram sin budget. Vi har föreslagit en

utfasning av Irak och Burkina Faso. Vi vill gärna öka biståndet på det humanitära området. Det har vi också kommunicerat vid senare tillfällen i medierna.

Jag är övertygad om att det egentligen inte är så stora skillnader i det biståndspolitiska engagemanget i Sveriges riksdag. Det är möjligen ett parti som sticker ut, och det är inte Vänsterpartiet.

Anf. 12 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Jag noterar att Sofia Arkelsten helt har gått vilse i formfrågorna. Ja, vi behöver diskutera formfrågor, men vi behöver också diskutera politikens innehåll. Moderaterna har väckt en motion, och jag ställer konkreta frågor om den eftersom det finns stora frågetecken. Jag får inga svar.

Varför vill Moderaterna i detta politiska läge skära ned det svenska biståndet med 820 miljoner kronor? Svara på det, Sofia Arkelsten!

Ni säger att man har tappat landfokuseringen. Vilka länder är det som Moderaterna vill fasa ut biståndet från? Jag hör Burkina Faso och Irak. Menar Sofia Arkelsten på fullaste allvar att Sverige i den kris vi ser just nu i Irak borde packa ihop och dra därifrån? Tycker verkligen Sofia Arkelsten att två veckor efter att det första demokratiska presidentvalet har genomförts i Burkina Fasos 55-åriga historia ska det svenska biståndet läggas ned? Är det Moderaternas besked i dag att Sverige ska vända ryggen åt dem som kämpar för demokrati och förändring och mot fattigdom i Burkina Faso och Irak?

Var ska de 500 miljoner kronorna tas från? Vilka länder? Även om vi avvecklar allt under nästa år i Burkina Faso och Irak skulle det inte räcka till. Nu är det dags att ge besked om var Moderaterna står. Det är dags att visa att ni har en biståndspolitik.

Anf. 13 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Jag noterar att Hans Linde med en viss elegans låter bli att svara på hur det är att vara stödparti till Socialdemokraterna och Miljöpartiet i budgetfrågorna. Jag konstaterar också att Moderaterna hade ett annat förslag till budget. Det ligger 820 miljoner under. Jag kan också konstatera att under detta hullabaloo som har rått under hösten ska 4 miljarder kanske gå till biståndsverksamheten, det vill säga flyktingmottagande i Sverige. Det kommer 2 miljarder veckan efter som kanske ska tidigareläggas. Det är oklart vad som är regeringens politik.

I fråga om strategierna och Moderaternas och Alliansens biståndspolitik konstaterar jag att politiken är bra. Vi har levererat. Under lång tid har vi haft en bra samsyn och försökt att komma överens om viktiga svenska värderingar, och vi har levererat i den frågan.

Jag noterar också det höga tonläget från Vänsterpartiet. Det är möjligen så att det kan bli en utmaning framöver när S, V och MP ska komma överens om nästa biståndsbudget. Vi vet också att det 30-procentiga taket bara gäller i ett år. Vad är det som händer sedan? Det vill antagligen Vänsterpartiet vara med och bestämma om, och det kommer att bli intressant för hela Sverige och biståndsvärlden.

Prot. 2015/16:45
14 december

Internationellt bistånd

Anf. 14 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 5 och 10 från Sverigedemokraterna. Vi har även ett särskilt yttrande som berör ramarna i biståndet, men eftersom ramarna redan är fastlagda har vi i stället ett särskilt yttrande om vår ekonomiska politik i biståndet.

Vi behandlar i dag utrikesutskottets betänkande *Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd*.

Sverigedemokraterna vill se ett bistånd som skapar förutsättningar för människor i fattigdom och förtryck att förbättra sina levnadsvillkor utifrån deras grundläggande behov i den omedelbara vardagen. Vi vill ha ett tydligt fokus på fattigdomsbekämpning och att barnens bästa ska få stå i centrum. För Sverigedemokraterna är det viktigt att biståndsramen inte understiger 0,7 procent av bni, och i år har vi landat på en biståndsbudget som totalt sett överstiger regeringens budget med 515 miljoner kronor inom utgiftsområde 7.

Den stora frågan i utrikesutskottet, som vi redan har hört en del om denna höst, har varit att vi har behandlat en biståndsbudget från regeringen som redan har fallit. I budgetpropositionen hade regeringen beräknat att ta ca 8 miljarder från biståndet för att bekosta flyktingmottagning i Sverige, vilket utgör ca 19 procent av det totala biståndet. Nu avser regeringen att höja avräkningarna till 30 procent, vilket skulle innebära att ytterligare 4 miljarder tas från biståndet och läggs på flyktingmottagning i Sverige. Det kommer ett tydligare besked i vårändringsbudgeten. Sverigedemokraterna vill i stället kraftigt begränsa avräkningarna till att endast omfatta kostnaden för dem som kommer via vidarebosättning genom UNHCR.

Ökade avräkningar för flyktingmottagning anser vi vara en mycket allvarlig och negativ trend i svenskt bistånd. Med minskat bistånd innebär det sämre möjligheter att bistå flyktingar i krisens närområde både med humanitär hjälp och med långsiktiga insatser, vilket kan skapa en ond cirkel med fler människor på flykt och ytterligare minskat bistånd. Med tanke på att vi står inför den värsta flyktingkatastrofen sedan andra världskriget anser vi att flyktinghjälp i krisernas närområde är ett område i biståndet som behöver prioriteras mycket högre. Även andra viktiga insatser för att bekämpa och förebygga fattigdom för de mest utsatta människorna, såsom satsningar på vatten och sanitet, jordbruksutveckling och utbildning, är viktiga och behöver förstärkas.

Enligt UNHCR har över 4 miljoner människor tvingats fly från Syrien till närliggande länder. Därtill kommer att 7 miljoner syrier för närvarande är internflyktingar och att runt 12 miljoner, över hälften av landets befolkning, är i behov av humanitär hjälp. I grannlandet Irak har 2 miljoner människor tvingats lämna sina hem, och de befinner sig på flykt i eller utanför landet.

Herr talman! Jag har varit på besök i både Jordanien och Libanon och sett de enorma behov som finns. World Food Programme har periodvis haft så lite resurser att de fått halvera eller helt lägga ned sitt matprogram i vissa områden. Vinterns kyla närmar sig, behovet av värme till flyktingar är akut och FN behöver extra resurser till sitt vinterprogram. Förra vintern dog små barn på grund av kyla i Syrien och i flyktingläger. Det är oacceptabelt. När jag har träffat organisationer på plats har en del av budskapet varit att alla människor antingen inte vill eller inte kan ta sig till Europa. Därför anser jag det vara djupt orättvist att så stora pengar i biståndet läggs

på flyktningmottagning i Sverige medan många familjer står utan hjälp för de mest grundläggande behoven.

Jag blir illa berörd över att Sverige och andra länder i Europa fullständigt har snöat in sig på att enda sättet att hjälpa är att fortsätta med budskapet att *om* de har råd, *om* de är beredda att ge sig iväg på en livsfarlig resa över Medelhavet, *då* finns resurser att hjälpa dem, men om de stannar i krisens närområde eller försöker komma den lagliga vägen som kvotflyktingar, *då* är de inte prioriterade.

Det är bra att regeringen ger ett kärnstöd till UNHCR på ca 700 miljoner och nu aviserar att man vill göra en förstärkning på 800 miljoner. Men det räcker inte – långt därifrån.

Därför har Sverigedemokraterna budgeterat 9 miljarder till flyktinghjälp i krisens närområde i form av både humanitära och mer långsiktiga insatser. Detta skulle kunna innebära en förstärkning på 3 miljarder till UNHCR, 3 miljarder till World Food Programme, 1 miljard till Unicef respektive till Världsbankens långsiktiga insatser och 1 miljard till övriga organisationer som kan bistå internflyktingar.

Jag är medveten om att denna förstärkning innebär vissa omfördelningar och omprioriteringar inom biståndet, men när barn är på väg att frysa ihjäl och svälta ihjäl anser jag det vara nödvändigt.

Först och främst tar vi 7 miljarder mindre än regeringen från biståndet till avräkningar.

Andra saker vi gör för att omprioritera är att avveckla reformsamarbetet med Östeuropa, generellt budgetstöd och andra liknande biståndsformer såsom stöd till bankväsen och finansiella tjänster.

Vi vill avveckla biståndet till palestinska myndigheten och forsknings-samarbete genom Sida och minska den del av det långsiktiga demokratiarbetet genom Sida som fokuserar på stöd till institutioner, då vi vill ha ett större fokus på bistånd som riktar sig till det civila samhället och till de mest utsatta människorna.

Insatser vi däremot ökar är förutom flyktinghjälpen bland annat bistånd till vatten och sanitet och jordbruksutveckling.

Sammanfattningsvis vill Sverigedemokraterna verka för ett effektivt, humant och riktigt bistånd som kan göra skillnad i människors omedelbara vardag.

Anf. 15 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag har bara en enkel, nyfiken fråga: På vilka grunder anser Sverigedemokraterna det rimligt att använda avräkningar till de flyktingar som är föremål för vidarebosättning? Vad är den grundläggande idén bakom att använda avräkningar då?

Anf. 16 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! I de möjligheter som finns att avräkna enligt OECD:s regler ingår ju även vidarebosättning. Men vi tycker att man måste begränsa sig någonstans. Regeringen har använt hela den möjlighet till avräkningar som finns och tänjt på gränserna.

Vi vill i stället begränsa kraftigt och bara räkna av för dem som kommer via vidarebosättning. För dem handlar det inte om kostnader för själva asylprocessen. De har redan fått asyl. Allt är beviljat och klart. Boende i kommunerna är beviljat.

Prot. 2015/16:45
14 december

Internationellt bistånd

Det här riktar sig också ofta till de mest utsatta människorna, inte sällan kvinnor och barn, i fall där det är ohållbart att stanna i flyktinglägren. Därför tycker jag att det i allra högsta grad är rimligt med avräkningar för dem som kommer via vidarebosättning.

Det handlar alltså om 810 miljoner som vi gör avräkningar för – till skillnad från regeringen, som vill göra avräkningar på 8 miljarder och nu kanske ytterligare 4 miljarder. Det skulle innebära sammanlagt 12 miljarder. Det är en ganska väsentlig skillnad. Vi minskar avräkningarna med 90 procent.

Jag skulle vilja fråga Kerstin Lundgren vad hon tycker om avräkningar. Är 90 procent, som är den nuvarande nivån och som även den tidigare alliansregeringen hade, en rimlig nivå? Är 30 procent en rimlig nivå? Vilken nivå tycker regeringen är lämplig att ha på avräkningar? Hur mycket pengar är det skäligt att lägga på flyktingmottagning i Sverige samtidigt som flyktinghjälpen i krisens närområde inte är särskilt stor?

Anf. 17 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag hör Sverigedemokraterna tycka att avräkningar är rimliga om de görs för flyktingar som är föremål för vidarebosättning men inte för de flyktingar som söker asyl, som väljer att använda den universella asylrätt som vi har ställt oss bakom. Där vill Sverigedemokraterna inte använda sig av avräkningsmöjligheten.

Då ställer jag mig frågan, herr talman: Hur finansierar Sverigedemokraterna de 150 000 som nu finns i Sverige? Avser Sverigedemokraterna att sparka ut dem? De finns ju – det är människor som finns här i Sverige. De kommer hit och söker asyl. Är det i grunden asylrätten som Sverigedemokraterna vill stoppa?

Från vår sida, herr talman, har vi varit med om att använda avräkningar inom ramen för det regelverk som OECD-Dac använder för att finansiera helheten – detta eftersom vi tycker att det är viktigt att värna asylrätten.

Jag kan inte se, herr talman, att det står på något annat ställe i Sverigedemokraternas budget om finansiering av de personer som faktiskt finns i Sverige och söker asyl. Jag är alltså fortfarande nyfiken på och vill ta del av hur ni sverigedemokrater finansierar de människorna. Avser ni att sparka ut dem från Sverige?

Anf. 18 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Vi har i alla år haft en väldigt begränsad politik vad gäller avräkningar. När vi i tidigare budgetar har sagt att vi ska minska asylmottagningen med 90 procent har det varit beräknat på att ta emot ungefär 10 000 asylsökande.

Jag kan förklara hur vi finansierar detta: Det gör vi genom utgiftsområde 8, inte genom utgiftsområde 7. Det var svaret på den frågan.

Däremot vill vi nu, när vi har så oerhört hög asylmottagning och även ser att asylrätten inte är anpassad efter den här typen av stora migrationsströmmar, i stället stärka asylrätten i första säkra land så som det egentligen är tänkt. Vi vill stärka de länder i angränsande närområden som tar emot flyktingar, oavsett var i världen det är.

Skulle Sverige vara första säkra land ska vi ta det ansvaret. Då hoppas jag att det internationella samfundet kan bistå med hjälp till Sverige.

För de människor för vilka det är ohållbart att stanna i närområdet tycker vi att en laglig, säker väg via vidarebosättning är en mycket bättre väg till Sverige än att åka i livsfarliga båtar över Medelhavet. Nuvarande flyktingpolitik är fullständigt ohållbar; det måste vi alla inse.

Därför vill vi kraftigt minska antalet asylsökande till Sverige. Vi har en nollvision på det området, för vi vill hjälpa på ett annat sätt. Vi anser inte att det nuvarande asylsystemet är hållbart. Vi vill hjälpa via vidarebosättning och bistånd i närområdet.

Anf. 19 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Herr talman! Vi har hört Julia Kronlid försöka förklara hur Sverigedemokraterna i sin budget ska minska avräkningarna för asylmottagning med 90 procent. Frågan som Kerstin Lundgren ställde alldeles nyss kvarstår dock: Hur ska ni finansiera asylmottagningen?

Ni beskriver en värld där alla asylsökande skulle bli kvar i första säkra land. Det är inte så det kommer att gå till. Det är en omöjlighet att alla asylsökande skulle finnas i exempelvis Italien eller något annat sydeuropeiskt land. Det kommer att krävas en ganska omfattande politik och hantering i EU för att låta människor komma vidare. Då räcker inte era pengar.

Julia Kronlid talar om att stärka asylrätten i första säkra land. Ja, det kan vara en bra första lösning. Men det kommer inte att innebära att alla asylsökande kan provas och bosätta sig permanent där. Det kommer att krävas en omfördelning inom EU.

Rimligen kommer Sverige även i ett sådant system att ta ett stort ansvar för att öppna upp för att ta emot människor som flyr från krig, förtryck, svält, naturkatastrofer och allt vad det kan vara.

Hur ska ni finansiera den här asylmottagningen? Det är ju ett ekonomiskt luftslott som du målar upp, Julia Kronlid.

Anf. 20 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! I hela vår budget har vi en helt annan politik för hur vi ska hantera flyktinghjälp.

Vi vill minska utifrån nuvarande situation, där vi har en oerhört hög asylmottagning som vi inte ens klarar av att hantera och där människor sover på gatan. Vi vill i princip minska det till noll och i stället satsa på vidarebosättning och bistånd till närområdet. Det är på den grunden vi har beräknat den totala budget som vi har lagt fram här i riksdagen.

Vi tycker att det är en fullständigt ohållbar situation i dag, när människor har större chans att få hjälp genom att ta sig den illegala vägen till Europa än genom att stanna i UNHCR:s försorg i närområdet eller komma via vidarebosättning. Vi skulle kunna göra så mycket mer för närområdet.

Ja, det kanske är ohållbart att stanna i närområdet med de premisser som råder just nu. Men skulle alla anstränga sig mycket mer för att verkligen bistå närområdet med olika typer av insatser, från långsiktiga insatser för att stödja länderna till humanitärt bistånd, skulle situationen bli avsevärt mycket bättre. Det är också de signaler jag har fått när jag har besökt länder i närområdet.

När det sedan gäller hur vi ska minska asylmottagningen i Sverige har vi lagt fram ett ganska detaljerat grundläggande förslag nu när regeringen kom med förslaget om identitetskontroller. Vi har också andra typer av

juridiska förslag som gäller aktivt handlingsprogram för migrationskrisen här i riksdagen med anledning av flykting- och migrationskrisen.

Det finns alltså att läsa hur vi vill hantera detta, och jag rekommenderar till läsning. Vår budget är grundad på vår syn på flyktingmottagandet och hur vi vill hantera det. Den är inte skriven utifrån regeringens hantering och regeringens signalpolitik.

Avräkningar kan bara göras för första året. De kan inte göras för dem som har varit här under längre tid. Det får man finansiera på annat sätt, och det får även regeringen göra.

Anf. 21 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Herr talman! När man lyssnar på Julia Kronlid kan man lätt få intrycket att Sverige inte ger några pengar till hjälp för människor som finns i när-områdena i flyktingläger. Då ska man komma ihåg att Sverige är – om jag minns rätt – världens femte största humanitära givare. Var och en kan fundera över hur stort Sverige är folkmängdsmässigt, och jag tror att alla enkelt och snabbt räknar ut att vi är långt ifrån det femte största landet i världen befolkningsmässigt.

Vi tar alltså ett stort ansvar i Sverige för människor som finns i just de flyktingläger och de närområden som Julia Kronlid och Sverigedemokraterna säger sig ömma för. Det är inte ett argument för att säga att man inte skulle kunna göra ännu mer. Det är inte det det handlar om. Men det handlar om att Sverigedemokraterna och Julia Kronlid målar upp en ensidig bild av att det skulle finnas en enda lösning av situationen med människor som är på flykt. Så är det inte.

Politik handlar, som jag ofta brukar säga, om att hantera helhet. Det är inte antingen eller; vi måste göra både och. Vi måste hjälpa människor som finns i flyktinglägren, i dag många gånger i stor nöd eftersom de humanitära appellerna är kroniskt underfinansierade och människor sitter i flyktinglägren och svälter. Det behöver göras mer där, och framför allt är det fler länder som behöver göra mer där. Men vi behöver också hantera det faktum att människor flyr vidare av olika skäl för att de helt enkelt ibland måste, för sitt eget livs skull.

Den bild som Julia Kronlid och Sverigedemokraterna målar upp av att vi skulle kunna begränsa asylmottagningen i Sverige ned till försvinnande låga nivåer är inte realistisk. Jag kan förstå om Sverigedemokraterna av olika skäl tycker att den är önskvärd, men den är inte realistisk.

Anf. 22 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Det handlar om att vi i grunden tycker att det behöver föras en djupgående diskussion inom EU och inom FN om hur vi ska hantera den typ av flyktingströmmar som vi ser för närvarande.

Tycker Kenneth G Forslund att det är ett hållbart system att människor ska ta sig via illegala flyktingsmugglare på farliga vägar över Medelhavet för att sedan förflytta sig från land till land i Europa och till sist komma från Danmark för att söka asyl i Sverige? Jag tycker inte att det är ett hållbart system. Det är inte humant, och det är inte rättssäkert på något sätt. Vi behöver ta en grundläggande diskussion om detta, och det är det Sverigedemokraterna vill göra.

Sverige har tagit ett oerhört mycket större ansvar än andra länder. Om vi nu vill ha en jämnare fördelning i EU måste vi någonstans säga stopp, och jag tycker att vi har nått den gränsen nu. Det säger inget om hur vi ska hantera det långsiktigt.

Kenneth G Forslund talar om att göra både och. Vi vill också ta emot människor i Sverige genom vidarebosättning. Det är lagligt, det är säkert och det hjälper de mest utsatta. Vi har bara en lite annorlunda tyngdpunkt. Vi lägger ungefär 800 miljoner i biståndsbudgeten på flyktingmottagning i Sverige och 9 miljarder på flyktinghjälp internationellt. Regeringen gör lite tvärtom – ni vill lägga ungefär 8 miljarder på flyktingmottagning i Sverige, och ni har sagt att ni vill förstärka flyktinghjälpen internationellt med 800 miljoner. Det är en helt omvänd prioritering från Sverigedemokraterna jämfört med regeringen.

Anf. 23 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! På 15 år har fattigdomen halverats. Åtta mål har hjälpt till. Om 15 år ska fattigdomen ha utrotats, nu med hjälp av 17 mål.

Centerpartiet ser det som självklart att Sverige ska bistå effektivt och hållbart för att hävda mänskliga rättigheter. 1 procent av bni, enligt den nya beräkningsmodellen, är vårt mål för biståndet. Vi har också ett mål, herr talman, att till 2030 ska områden och länder vara oberoende av bistånd. Det är viktigt att länders ekonomier blir självgående och att alla får möjlighet att bestämma i sin del av världen. Det handlar också om mänskliga rättigheter.

Herr talman! När mänskliga rättigheter förtrycks finns ingen hållbar framtid. Det har vi sett, och vi ser det nu i Burundi, som jag med fasa följer. Där klimatet inte säkras kommer inte heller mänskliga rättigheter att säkras, utan dränkas. Det har vi mött när vi talar till exempel med Marshallöarna och andra länder som hotas av en stigande vattenyta.

Resultatet av alliansregeringen kan delvis skådas i den budgetproposition som regeringen har lagt fram. Vi har där en bild från 2014 som går att följa. Det var det sista alliansåret. Då var det 42,8 miljarder till bistånd. 1,1 procent av dåvarande beräkning av bni gick till bistånd. Det var det åttonde året i rad.

8,3 miljoner flickor fick tillgång till utbildning. 1 miljon kvinnor fick tillgång till finansiella tjänster. 12 miljoner flickor och pojkar fick möjlighet till sexualundervisning – inte minst viktigt i en värld som har svårt att hantera SRHR. 230 000 personer inom hälsosektorn fick utbildning om könsrelaterat våld. Det är också viktigt, för vi vet att kvinnor och flickor far så oerhört illa i världen i många av de konflikter och kriser vi ser där mänskliga rättigheter för kvinnor och flickor trampas på särskilt tungt.

Det var en budget som hade prioritering på demokrati och MR, jämställdhet och klimat och miljö. Jag noterar att regeringen i sin budget skriver att miljö- och klimatfrågor har stått högt på agendan. Det är naturligtvis viktigt.

Centerpartiet vill säkra att svenskt bistånd också i framtiden stöder frihetskämpar, att vi stärker yttrandefriheten och förbättrar möjligheterna för fattiga människor att dra nytta av ekonomisk tillväxt genom tillgång till utbildning, hälsovård och fler och bättre jobb. Det handlar om att arbeta över hela fältet och stärka företagsamheten och strukturer som gör att man kan få ett fungerande samhälle.

Prot. 2015/16:45
14 december

Internationellt bistånd

Jag är glad att regeringen nu visar stöd för det som vi kämpade för och fick rätt mycket kritik för, nämligen fortsatt stöd till Swedfund. Swedfund har gjort en resa, och det är viktigt att de fortsätter att göra ett arbete för att utveckla företagande även där det är tuffare förutsättningar.

Jag tycker att det är viktigt att vi fortsätter att arbeta med handel som redskap för att utveckla länder och människors möjligheter. Vi vill ha rättvis handel, men också stöd för de länder som har svårigheter.

Vi pekar från Centerpartiets sida på vikten av att landsbygden inte glöms bort. På landsbygden finns många av de kvinnor som bär det tuffa lasset. Det är viktigt att dessa kvinnor får möjligheter och förutsättningar att utveckla sitt ägande och sina förutsättningar. Därmed ges möjligheter för hela samhällen att växa. Vi pekar också på antibiotikafrågor och annat som vi lyfter i sammanhanget.

Genom ett ambitiöst stöd vid kriser och konflikter räddar vi liv och lindrar nöd. Det är klart viktigt för oss att fortsätta lyfta. Vi ska bistå till en bättre miljö, begränsa klimatpåverkan och stödja ett hållbart nyttjande av naturresurser.

Vi är glada för stödet för Gröna fonden, som är rätt stort ändå. Detta är något som Centerpartiet har kämpat för från starten för att säkerställa att Gröna fonden får den finansiering som är utlovad. Den är viktig. Från Centerpartiets sida är vi beredda att också söka möjligheter – även om det just nu är kärt – att ge bistånd till Gröna fonden utöver den vanliga biståndsbudgeten.

FN:s superår är nu snart till ända. Vi får anledning att glädja oss åt att vi har klarat två viktiga uppgifter globalt: Vi har säkrat hållbara utvecklingsmål, nya globala mål, som är en helt ny arkitektur, och vi har också säkrat ett klimatavtal i Paris i lördags. Därmed har vi skapat en ny agenda för global utveckling.

Herr talman! Jag hoppas att Sverige inte fastnar i gammal arkitektur. Från Centerpartiets sida har vi tyckt att det är viktigt att nu göra ett nytt avstamp och inte bara gå in på återställarspåret och den gamla retoriken. Vi vill ta fasta på den nya arkitekturen och de nya möjligheterna och arbeta för en parlamentarisk utredning för att förnya PGU. Vi behöver en politik för global utveckling men utifrån nya förutsättningar. Då räcker det inte att lyssna med civilsamhället och internationella aktörer. Vi måste ha en parlamentarisk samsyn. Vi riskerar annars att få en ny skog av olika instrument som inte är vad vi behöver.

Herr talman! En hållbar värld är möjlig. Jag yrkar bifall till reservation 6.

Anf. 24 HANS LINDE (V):

Herr talman! För två veckor sedan gick män och kvinnor till vallokalerna i Burkina Faso.

Långt ifrån medieljuset och de stora rubrikerna har ett av världens absolut fattigaste länder genomgått en både imponerande och inspirerande förändring det senaste året. Efter 55 år av självständighet genomförde Burkina Faso sitt första verkligt demokratiska val.

Burkinierna har åter visat oss att det inte finns någon starkare kraft än kvinnor och män som går ihop för förändring. För ett år sedan tvingade man genom omfattande folkliga protester landets auktoritära president Blaise Compaoré att avgå efter 27 år vid makten, och man har därefter

förhindrat försök från både den gamla eliten och militären att ta makten i landet.

Valet i Burkina Faso visar också att svenskt utvecklingssamarbete gör skillnad. Sverige är på plats med ett utvecklingssamarbete i Burkina Faso sedan 2001. Sveriges bistånd till Burkina Faso har aldrig varit stort, men vi har varit den ledande givaren när det kommer till demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet.

När väljarna för två veckor sedan kom till vallokalen möttes de med valinstruktionsaffischer med svenska flaggor. Inne i vallokalerna övervakades valet bland annat av civilsamhällets valobservatörer som organiserats av organisationen Codel, som fått stöd av svenska Diakonia.

Länge såg det ut som om Sverige inte skulle vara på plats under denna demokratins revolution. Längre riskerade vi att svika demokratiaktivisterna i Burkina Faso. År 2012 meddelade dåvarande biståndsminister Gunilla Carlsson att Sveriges bistånd till Burkina Faso skulle avvecklas. Jag är glad över att Vänsterpartiet och regeringen förra hösten kom överens om att avbryta utfasningen och fortsätta med ett långsiktigt utvecklingssamarbete med Burkina Faso. När regeringen nu ska ta fram en ny strategi för samarbetet med Burkina Faso hoppas jag att man höjer ambitionsnivån och ökar Sveriges stöd till demokratisering, jämställdhet och hållbar utveckling.

Herr talman! Varför använder jag då så mycket av mitt anförande till att prata om Burkina Faso? Jo, för att Burkina Faso säger något viktigt om vårt bistånd. Ska svenskt bistånd bidra till demokratisering, jämställdhet och hållbar utveckling måste det vara långsiktigt. Vill vi att Sverige ska finnas på plats i de tuffaste miljöerna och jobba med de svåraste utmaningarna kan vi inte bara jaga kortsiktiga mätbara resultat.

Ska Sverige bidra till förändring måste man kunna lita på Sverige. Vi måste vara förutsägbara och konsekventa. Demokratiaktivister och nyvalda politiska ledare i Burkina måste veta att Sverige håller sina löften och att vi kommer att finnas på plats.

Men Burkina Faso visar också varför bistånd är viktigt. År 2014 uppgick det svenska biståndet till Burkina till 136 miljoner. Det är en liten summa i en stor budget, men det är en summa som bidragit till stora förändringar. Varje krona vi avsätter i bistånd är en krona som kan förändra om den används rätt. Därför är det så viktigt för oss i Vänsterpartiet att slå vakt om enprocentsmålet och ett högt bistånd av hög kvalitet. Jag vill därför yrka bifall till vår reservation 7 om biståndets inriktning.

Herr talman! Det är mycket som jag som vänsterpartist kan vara stolt över i den budget som nu ligger på riksdagens bord. Det är viktiga satsningar på välfärden, på minskade inkomstskillnader mellan män och kvinnor, på bostadsbyggande och på hållbar utveckling också i vårt eget land. Jag är också stolt över att regeringen och Vänsterpartiet för drygt tio dagar sedan kunde presentera en extra satsning om 2 miljarder kronor på biståndet redan i år, 2015. Det innebär en viktig förstärkning av både det humanitära arbetet och det långsiktiga svenska utvecklingssamarbetet.

Men det finns också delar av budgeten som jag är mindre nöjd med. I den budget som nu ligger på riksdagens bord används 8,2 miljarder kronor av biståndet för att finansiera flyktmottagande i Sverige. Vi känner i Vänsterpartiet oro över regeringens signaler under hösten. Först talade man om en halvering av biståndet. Nu talar man om ett tak på 30 procent

Prot. 2015/16:45
14 december

Internationellt bistånd

för avräkningar. Det innebär att Sverige fortfarande befäster sin position som Europamästare i avräkningar. Detta är diskussioner som har skapat oro bland biståndets aktörer, och jag tror också att det har skadat Sveriges internationella trovärdighet.

Vårt land har trots allt ett val. Det finns andra sätt att finansiera flyktingmottagandet. I stället för att skära i biståndet skulle vi kunna börja avveckla RUT-avdraget, införa en skatt på förmögenhet och ta bort den ned-satta restaurangmomsen. Det saknas inte pengar i vårt land. Sverige lägger varje år drygt 30 miljarder kronor på ränteavdrag. Ekerö kommun utanför Stockholm får lika mycket i ränteavdrag som Burkina Faso får i bistånd. Men medan regeringen under hösten har diskuterat att ytterligare skära i biståndet vill man inte röra ränteavdraget. Det är svårt att förstå logiken i detta.

Vänsterpartiet slår vakt om en human flyktingpolitik och ett svenskt bistånd. Vi är övertygade om att vi har råd att erbjuda både en fristad för dem som flyr undan kriget och ett högt bistånd av hög kvalitet. Därför hade vi velat se en tydlig översyn av beräkningsmodellen för avräkningar, och vi hade önskat se betydligt lägre avräkningar. Det kan jag lova att vi kommer att fortsätta arbeta för i Vänsterpartiet.

Anf. 25 BIRGITTA OHLSSON (L):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till Liberalernas reservation.

Vilken roll ska Sverige spela i vår föränderliga värld? Det är en värld där friheten backar, för nionde året i rad, en värld där fler människor upplever demokratiska bakslag än framsteg och en värld som kommer överens om hållbarhetsmål men samtidigt inte talar klarspråk om rätten till fria val.

Hur ska en mamma kunna påverka mödravården om hon aldrig får rösta? Hur ska en pappa kunna påverka sina barns skolgång om han inte kan påverka skolans makthavare? Hur ska miljön kunna bli bättre om medborgare inte kan rösta bort politiker som struntar i utsläpp?

Det är just som vakthund för demokratin som Sverige ska göra skillnad, för det är det område som vi är allra bäst på. Diktaturer som Kina eller det auktoritära Ryssland kan bygga vägar, men de kommer aldrig att driva demokrati och mänskliga rättigheter.

I dag lever över 2,5 miljarder människor i länder som inte respekterar grundläggande fri- och rättigheter. 90 länder uppskattas vara ofria. Ytterligare 1,8 miljarder människor lever i 60 delvis ofria stater.

Det blir aldrig demokrati utan demokrater på plats. Därför ska Sveriges bistånd och utrikespolitik stötta demokratiseringsprocesser och enskilda demokratiaktivister.

Vi i Liberalerna föreslår i vårt budgetförslag ett demokratilyft i svenskt bistånd. Vi vill bland annat återställa Alliansens demokratimiljard, så att den blir intakt igen. Vi vill också öronmärka biståndspengar till demokratistipendier för aktivister som vill studera i vårt land och dessutom inrätta ett biståndsprogram för de individer som är centrala i en övergång från diktatur till demokrati i mottagarländerna.

Därför måste Sveriges enskilt största prioritering i biståndet vara just demokrati. Men så ser det tyvärr inte ut i dag.

I de ofria länderna far kvinnor särskilt illa. Vi från Liberalerna har länge drivit just frågan om kvinnors och flickors rättigheter som centrum

i en feministisk utrikespolitik. Det finns ingen motsättning i att inkludera även andra perspektiv. Det handlar om ett tydligt rättighetsperspektiv, för flickor och kvinnor såklart rätten till fri abort, rätten till utbildning med mera. Man får inte heller förglömma ett tydligt hbtq-perspektiv i biståndet och utrikespolitiken. Det ska finnas tusen och ett sätt att vara kvinna och tusen och ett sätt att vara man i vår värld i dag.

Det går heller inte att se exempelvis hbtq-personers rättigheter som ett särintresse, utan det handlar om en bred satsning också på demokrati och mänskliga rättigheter. De lagar som i många länder förbjuder exempelvis opinionsbildning i hbtq-frågor eller förhindrar hbtq-organisationer att arbeta utgör allvarliga inskränkningar i yttrandefrihet och föreningsfrihet. Därför beklagar vi att den rödgröna regeringen inte ytterligare har prioriterat hbtq-frågor i just demokratibiståndet. Detta stöd behöver enligt oss liberaler stegvis trappas upp i en långsiktig och kraftig höjning inom den biståndsram som vi själva föreslår.

Avslutningsvis, herr talman: För några dagar sedan besökte jag och några riksdagskollegor Jordanien. Mitt bland sanddynerna i en avmilitariserad zon i nordöstra Jordanien på gränsen till Syrien finns just nu ett av världens allra största helveten.

Sedan månader tillbaka sitter 12 000 framför allt kvinnor och barn fast i ett ingenmansland utan skugga, vatten och vegetation. Barn dör av undernäring just nu. Kvinnor föder barn utan hjälp i öknens hetta. Förtvivlade internationella hjälporganisationer som Röda Korset får sporadiskt komma in med mat, men de får inte arbeta permanent ens med medicinsk hjälp till döende barn. De får inte sätta upp riktiga tält som skydd mot solen eller ta de mest utsatta människorna över gränsen in till de flyktingläger som vi besökte i Jordanien, som Azraq.

Det är inga journalister som har rapporterat därifrån, utan vi får förlita oss på berättelser från hjälporganisationer och enskilda flyktingar som har lyckats ta sig över gränsen eller tillbaka till Syrien eller de satellitbilder som börjar spridas.

Flyktingarna flyr den grymma Asadregimens oljefatsbomber. De flyr den bestialiska islamistiska terrorn från Daish, Islamiska staten, och de flyr nu också de ryska, intensifierade bombningarna.

Om inte omvärlden reagerar kan namnet Rukban komma att läggas till historien som en av de platser som eftervärlden förknippar med både skräck och misslyckande för mänskligheten. Därför vill jag ta tillfället i akt att vädja till biståndsministern och den svenska regeringen att pressa den jordanska regeringen att ta flyktingarna över gränsen. Annars kan vi ha tiotusentals döda människor inom den närmaste tiden.

Anf. 26 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Det är mycket i Birgitta Ohlssons anförande som jag håller med om. Det gäller frågorna som rör kvinnors rättigheter och hbtq-personers rättigheter men också situationen för flyktingar i Jordanien. Jag vill också gärna skriva under på den vädjan som nu riktas till biståndsministern. Jag deltog i samma resa som Birgitta Ohlsson och såg samma enorma utmaningar i Jordanien.

Men sedan läser jag Liberalernas budgetmotion, och då skönjer jag betydligt fler frågetecken. Där noterar jag att Liberalerna nu föreslår att man nästa år ska minska det svenska stödet till Gröna klimatfonden med 557

miljoner kronor. Man gör detta för att finansiera andra saker i budgeten. Alla gör vi val och prioriteringar, och Liberalerna väljer att prioritera slopad värnskatt, utvidgat RUT-avdrag och ökade försvarsutgifter – och gör det på bekostnad av Gröna klimatfonden.

Jag tycker faktiskt att det är lite märkligt, för jag följde Liberalernas uttalande under den gångna helgen om Paristoppmötet. Då stod Liberalerna och sa att det var för lite av regeringen, att man var för saktfärdig och inte hade tagit tillräckligt många initiativ. Men sedan kommer man hem och förespråkar att Sveriges internationella klimatåtgärder ska minska med en halv miljard kronor. Jag får inte riktigt det att gå ihop, Birgitta Ohlsson.

Hur kommer det sig att Liberalerna vill minska stödet till Gröna klimatfonden med 557 miljoner kronor?

Anf. 27 BIRGITTA OHLSSON (L) replik:

Herr talman! Jag vill bara först konstatera att Liberalerna ligger 100 miljoner kronor per år över regeringens budget, till skillnad från exempelvis regeringens stödparti Vänsterpartiet. Där har vi i alla fall valt att prioritera att ha en större generositet.

Olof Palme sa någon gång att politik är att vilja. Men politik är ju också att välja. Där har vi valt något annorlunda.

Vi har – i den svåraste av svåra tider som världen upplever just nu, i en värld med 60 miljoner människor på flykt, i en värld där 85 procent av flyktingarna befinner sig i de allra fattigaste länderna – valt att lägga mer pengar än till exempel Vänsterpartiet och den rödgröna regeringen på UNHCR, det viktiga flyktingarbetet, som jag och Hans Linde såg på plats bland annat i flyktinglägret i jordanska Azraq förra veckan.

När det gäller situationen för flyktingar – inte minst det arbete som Jordanien, Libanon och Turkiet gör – tror vi också att vi i kommande budget kommer att behöva prioritera detta ännu mer. Jag tror också att vi kommer att behöva ge inte minst Libanon och Jordanien ett liknande stöd som Turkiet har fått för att backa upp ännu mer.

I denna svåra situation har vi valt att prioritera inte bara att öka stödet till UNHCR i vår budget. Vi har också valt att satsa på demokrati och mänskliga rättigheter. Det är det jag talade om i mitt anförande: hbtq-personers rättigheter, kvinnors rättigheter. Vi har valt att sätta det framför, att inte lägga lika mycket pengar på Gröna klimatfonden och miljön.

Som sagt: Politik är att vilja, men det är också att välja. Vi har valt lite annorlunda än regeringen.

Anf. 28 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Ja, politik är att välja. Jag redogjorde tidigare för de val som Vänsterpartiet gör. Vi prioriterar ett högt svenskt bistånd framför till exempel RUT-avdrag och ränteavdrag. Det är vårt val. Liberalerna gör uppenbarligen ett annat val.

Man kan också notera att vi tillsammans med regeringen valde att bara för tio dagar sedan presentera en storsatsning på biståndet, 2 miljarder extra i år, bland annat öronmärkt till UNHCR och andra aktörer som jobbar med humanitära frågor.

Problemet med Liberalernas budgetmotion är att man ställer det långsiktiga arbetet med klimatåtgärder och klimatfinansiering mot det kortsiktiga, humanitära arbetet. Jag tror att det är ett mycket farligt val att göra. Vi bedriver inte bistånd för att förhindra flyktingkatastrofer och för att förhindra att människor flyr. Men det är oftast en positiv effekt av vårt bistånd, att människor kan bo kvar i sina byar, odla sin mark, hämta vatten ur sin brunn, överleva i de områden där man har bott under lång tid.

Vi ser i dag att klimatförändringarna redan är här och att de skapar flyktingströmmar, krig och katastrofer. Många har till exempel pekat på Darfurkonflikten, som är en konflikt som jag vet att Birgitta Ohlsson var starkt engagerad i, som en sådan konflikt där klimatförändringarna var starkt bidragande till att konflikten blev så stor som den blev. En ökad konkurrens om vatten och naturresurser bidrog till att skruva upp en redan allvarlig situation.

Därför blir det märkligt när man, som Liberalerna gör, ställer den humanitära hjälpen mot klimatinsatser här och nu. Det är möjligtvis ett sätt att få ihop en budget för 2016 och kunna finansiera både slopad värnskatt och försvarsutgifter. Men jag tror att det är en budget som långsiktigt kommer att skapa betydligt större flyktingströmmar än dem vi ser redan i dag.

Anf. 29 BIRGITTA OHLSSON (L) replik:

Herr talman! Om Hans Linde motsatte sig en biståndsbudget där det var avräkningar av stor karaktär skulle väl Vänsterpartiet inte över huvudet taget vara med och stötta regeringens budget. Det hade också varit ett val, om man till hundra procent vill stå upp för en annan linje. Men det valet har ni inte gjort, kan jag bara krasst konstatera.

Jag är glad över att Hans Linde inledde sitt anförande med att prata om Burkina Faso. Det är glädjande att demokratin når också länder som har levt under stort förtryck under många års tid.

Men då är det också ganska intressant att Vänsterpartiet inte har varit med om att återställa det höga demokratistöd som faktiskt fanns i Alliansens budgetar tidigare. Den miljard som vi öronmärkte och som regeringen har minskat är inte med på det sättet. Det beklagar jag.

När det gäller stödet för demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstatsbyggande och annat tror jag också att det måste vara lika långsiktigt som miljöåtgärder.

Vi har i denna budget gjort ett val att sätta flyktingarna i fokus och att sätta demokrati, fria val med mera i centrum. Det var vårt val denna gång. Det tvingades vi göra på grund av den utsatta situation som är just nu.

Anf. 30 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Jag måste börja med att kommentera att Birgitta Ohlsson kritiserade Hans Linde för att ha gjort ett val. Men jag skulle vilja säga att Liberalerna också har gjort ett val att stödja regeringens budget. Liberalerna hade också en möjlighet att göra som Sverigedemokraterna, det vill säga att i andra hand rösta på Moderaternas budget. Alliansen hade också kunnat lägga fram en gemensam budget som hade kunnat fälla regeringens budget. Men Liberalerna valde i stället att stödja den här regeringens budget. Det är ett val som ni har gjort.

Nu kommer jag till min fråga. Birgitta Ohlsson talar mycket om att stödja demokrati och en utveckling för mänskliga rättigheter, och hon säger att många människor lever där sådana saker brister. Ett sådant område är Västbanken och Gaza och de palestinska områdena där det inte råder mycket till yttrandefrihet. Inga fria val har hållits, och det finns även andra stora brister. Där odlas det ett hat mot judar i skolmagasin som är sponsrade av den palestinska myndigheten. Det sprids också ett hat mot judar, och det är en mycket hög grad av antisemitism i tv. Terrorhandlingar belönas också. Om någon har begått terrorhandlingar för att döda israeler belönas denna person via den palestinska myndigheten.

På senare tid har Jan Björklund, er partiledare, varit ganska kritisk till utrikesminister Margot Wallströms uttalanden om Israel och försökt framstå som att stödja Israel. Men hur kommer det sig då att Liberalerna vill fortsätta stödja ett ovillkorat bistånd till den palestinska myndigheten, där man faktiskt indirekt bidrar till terrorism och antisemitism? Jag tycker att orden från Liberalerna där ni kritiserar Margot Wallström i detta avseende är ganska tomma när ni inte på något sätt kan ställa er bakom den kritik som Sverigedemokraterna har i detta betänkande. I stället är det enda svaret från er att ni inte delar vår bild. Finns det alltså inga problem över huvud taget?

Anf. 31 BIRGITTA OHLSSON (L) replik:

Herr talman! Med all respekt tillhör jag ett parti som var det första partiet i Västeuropa som krävde en tvåstatslösning mellan Israel och Palestina, inte minst genom den dåvarande partiledaren Per Ahlmark. Jag tror att han är en av Sveriges mest kända politiker när det gäller att stå upp för Israels rätt till demokrati.

Vi tycker att det är självklart med en tvåstatslösning – en israelisk stat och en palestinsk stat sida vid sida. Men det ska inte vara en palestinsk stat på ruinerna av staten Israel.

Det finns inte något parti här – allra minst Liberalerna – som du, Julia Kronlid, kan anklaga för att inte stå upp för Israels rätt att existera.

Vi har också under de år sedan 2002 då jag har suttit i riksdagen, men även under flera decennier tidigare, påpekat de avarter som finns i fråga om stödet till den palestinska myndigheten och den antisemitism som detta ofta genomsyras av. Där måste man vara glasklar och tydlig. Det kan du följa, inte minst om du har följt de interpellationsdebatter som vi har haft i kammaren på sistone. Där har vi en mycket tydlig politik.

Men detta innebär inte att man ska vända det palestinska folket ryggen. Skulle Sverige dra tillbaka sitt stöd exempelvis till länder som Jordanien, Libanon och andra länder, som sedan decennier tillbaka har tagit ett stort ansvar för att ta emot palestinska flyktingar, tror jag att vi skulle få bevittna en enormt stor mänsklig katastrof. Tvärtom måste man jobba vidare.

Jag skulle också önska, med adressering även till den rödgröna regeringen, att de människorättsaktivister som finns exempelvis i Gaza och som vågar stå emot Hamas islamistiska terrorvälde skulle få ett mycket större öronmärkt stöd. Där måste vi hitta tydligare politiska lösningar.

Men jag delar inte den bild som Julia Kronlid försöker att måla upp här.

Vårt stöd till staten Israel, som en liberal och öppen demokrati, är mycket viktigt. Men det behöver inte ställas mot en tvåstatslösning eller mot att stötta de goda krafter som ändå finns på den andra sidan.

Prot. 2015/16:45
14 december

Internationellt bistånd

Anf. 32 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Om Liberalerna nu vill stå för en Israelvänlig politik räcker det inte med lite interpellationsdebatter, debattartiklar och att kritisera utrikesministern i medierna. Det måste vara konkreta politiska beslut.

Det som vi säger när det gäller stödet till den palestinska myndigheten handlar inte om att vända folket ryggen. Vi ser gärna att det humanitära biståndet blir kvar och även en viss annan typ av bistånd via det civila samhället. Men vi måste, som Birgitta Ohlsson säger, vara glasklara vad gäller att villkora biståndet till den palestinska myndigheten. Vi säger inte att det oavsett vad ska avvecklas. Vi säger att vissa villkor måste ställas upp. Det måste vidtas kraftiga åtgärder för att motverka antisemitism. Terrorism ska inte belönas – punkt slut. Vi måste säga att löneutbetalningar till terrorister måste upphöra om de ska få motta svenskt bistånd, eftersom vi inte accepterar detta.

Varför kan Liberalerna inte ställa upp sådana villkor och ställa sig bakom en reservation som handlar om att dessa villkor ska ställas upp för biståndet? Om vi faktiskt vill stödja en demokratisk utveckling i de palestinska områdena med respekt för mänskliga rättigheter måste vi också kunna ställa vissa grundläggande krav.

När det gäller Jordanien och Libanon har Sverigedemokraterna det absolut högsta anslaget på 9 miljarder för flyktinghjälp i närområdet, som även Jordanien och Libanon kommer att få del av. Det är jättebra att Liberalerna vill öka anslaget till UNHCR till 500 miljoner. Men det är tyvärr inte tillräckligt, anser vi.

Jag vill ställa följande fråga: Vad är det som gör att Liberalerna inte kan ställa sig bakom en reservation där vi faktiskt anger att vi vill ställa upp tydliga villkor för biståndet till den palestinska myndigheten? Liberalerna kan inte heller i andra sammanhang, till exempel i EU-nämnden, ställa sig bakom krav på att Hamas måste avväpnas om vi ska bryta blockaden.

Det räcker inte med interpellationsdebatter och uttalanden i medierna. Det måste också vara konkret politik här i riksdagen, där vi fattar besluten.

Anf. 33 BIRGITTA OHLSSON (L) replik:

Herr talman! Liberalerna för en konkret politik – det gjorde vi även när vi satt i alliansregeringen under flera års tid – som tydliga försvarare av staten Israels rätt att existera som en skarp demokrati.

Jag vill också påminna om att den rödgröna regeringen för ungefär ett år sedan erkände staten Palestina. Det var vi också av flera skäl mycket skeptiska till. Ett var att vi tyckte att det var ett förhastat beslut. Ett av de tyngsta kraven där handlade förstås om att det den 26 januari 2016 är tio år sedan som det palestinska folket fick rösta i val. Vi tycker gott att man hade behövt kräva nya demokratiska och rättvisa val, enligt internationella observatörer, innan man skulle gå vidare med denna process. Det var en skarp och tydlig markering där vi, skulle jag vilja säga, var det parti i Sveriges riksdag som var mest vokalt och mest tydligt på den fronten.

Också under de år som vi satt i alliansregeringen och därefter har vi varit tydliga med att man ska ställa krav när det gäller biståndet till Palestina, på samma sätt som man gör mot någon annan regering eller organisation. Det måste vara ett mycket tydligt budskap på den fronten.

Avslutningsvis skulle jag kortfattat vilja nämna en annan sak. Jag noterade att Julia Kronlid i sitt anförande talade om en nollvision när det gäller flyktingar. Det tror jag att vi alla skulle vilja skriva under på. Men vad jag förstår menade du, Julia Kronlid, en nollvision vad gäller flyktingar i vår del av världen. Det är ungefär som att säga att vi i morgon ska avveckla alla krig, tro att Asads oljefatsbomber upphör och att alla människor kan hjälpas i närregionen. Så är ju inte fallet.

Det som samlar övriga sju partier i denna riksdag är att vi inte tror att det handlar om att det ena utesluter det andra. Vi tror att man kan hjälpa på plats på ett tydligt sätt och att man kan stötta länder som Turkiet, Jordanien och Libanon och FN-organisationer. Men vi tycker också att det är viktigt att man tar ett stort ansvar också på hemmaplan. Det är det som skiljer de övriga sju partierna från Sverigedemokraterna. Vi andra tror att en anständig flyktingpolitik också handlar om att faktiskt ta ansvar på hemmaplan.

Anf. 34 JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Alla människor har samma värde, och vi har alla ett ansvar för varandra. Det är grundläggande i den kristdemokratiska ideologin. Av detta följer ett moraliskt ansvar att arbeta för att förintä fattigdom och förtryck.

När FN:s millenniemål snart löper ut kan vi konstatera att utvecklingen går åt rätt håll. Målet om en halverad världsfattigdom har uppnåtts. Men i en värld där 18 000 barn under fem år dör varje dag och där 800 kvinnor om dagen dör i samband med graviditet eller förlossning kan vi inte slå oss till ro. Vi kan inte heller slå oss till ro i en värld där de mänskliga fri- och rättigheterna, inte minst religionsfriheten, på många håll alltjämt är en lyx för endast ett fåtal.

För varje barn som slipper gå hungrigt, för varje kvinna som får ett jobb, för varje man som tillåts tänka, tala och tro fritt, desto större blir chanserna till utveckling. Utveckling, fattigdomsbekämpning och ökad respekt för mänskliga rättigheter hänger ihop. Sverige ska ha en ambitiös utvecklingspolitik, och det förutsätter ett generöst och effektivt bistånd som når fram.

Herr talman! De prioriteringar vi anser behövs i biståndet återfinns i reservation 9 under Utvecklingspolitikens inriktning, punkt 4. Jag yrkar bifall till reservation 9.

Hur regeringen prioriterar är dock tämligen oklart. Vi har därför i ett särskilt yttrande pekat på det problematiska i att regeringen inte gett tillräckligt tydliga eller hållbara besked om vad som gäller i biståndsbudgeten för 2016. Hur slår de höjda avräkningarna igenom? Hur ser omställningen ut för att möta de akuta humanitära behoven i Syrien och dess närområden? Det har varit för vaga besked, och de har främst kommit via medierna.

Herr talman! Sverige ska aktivt bidra till att de 17 nya utvecklingsmålen nås. Regeringen har arbetat för jämställdhet, miljö och klimat, sysselsättning och goda arbetsvillkor. Det är utmärkt, men vi kristdemokrater

beklagar att det inte har varit möjligt att driva på så att ett tydligt demokratimål uppnåtts. Att stärka demokratin och mänskliga fri- och rättigheter måste alltid vara ett helt centralt mål för Sverige, menar vi.

Under alliansregeringen drev Sverige på för att hårda krav gällande demokrati och mänskliga rättigheter skulle ställas på Kuba inför EU:s förhandlingar med landet. Om den rödgröna regeringen viker från den linjen riskerar styrkeförhållandena i EU att ändras och en mer undfallande linje vinna gehör. Det vore olyckligt. Det finns nu dessutom en unik möjlighet att pressa fram demokratiska reformer på Kuba om EU och USA samkör förhandlingar, vilket Sverige med kraft borde agera för.

Granne med EU finns Europas sista diktatur, Belarus, där oppositionella trakasseras av polisen, fängslas eller försvinner spårlöst. Flera av civilsamhällets organisationer stöder utsatta demokratiaktivister i repressiva stater. Här måste Sverige öka sina insatser, menar jag.

Över huvud taget har civilsamhället en omistlig betydelse och måste tas till vara i biståndspolitik. Ett vitalt civilsamhälle ger viktiga aktörer i utvecklingsländer. Enskilda organisationer är oersättliga som genomförare av statligt svenskt bistånd, och de ger oss som enskilda en möjlighet att bidra till en bättre utveckling i världen. När världen brinner går det inte att förhålla sig likgiltig, och det civila samhällets insatser är ett konkret uttryck för detta.

Vi ska värna svenskarnas generösa inställning till att ha ett högt statligt bistånd, men även varje krona till nödlidande via gåvor är viktig. Med sällsynt tondövhet avskaffar dock regeringen skattereduktionen för gåvor till hjälporganisationer så att det blir mindre pengar till de fattiga, flyende och förtryckta. Det är en ynkedom.

Herr talman! I en orolig värld måste de ökade humanitära behoven få genomslag och synas i Sveriges biståndsprioriteringar. När så många människor är på flykt undan vedervärdig terror och våldsamma regimer behövs stora humanitära insatser för de medmänniskor som är på flykt i sitt eget hemland eller i sitt närområde, vid sidan om att Sverige ska göra stora insatser för att ta emot människor på flykt som kommer till oss.

De krigsdrabbade ländernas grannländer tar ett enormt ansvar men klarar det inte själva. Stödet till Syriens grannländer måste nu prioriteras högre. Det multilaterala stöd som Sverige ger till en rad olika FN-organ bör i större utsträckning samlas hos de organ som har störst verksamhet bland flyktingar och som arbetar med barns rättigheter, som UNHCR, World Food Programme och Unicef.

Herr talman! Världen har fått ett nytt klimatavtal. Det krävs nu kraftanstängningar internationellt, något som också måste synas i biståndsbudgeten. Det är därför bra att regeringen fortsätter att bygga på stödet till den gröna klimatfonden som alliansregeringen började med. Det krävs att de rikare länderna prioriterar medel till fonden för att målen ska kunna nås.

Till sist: Avtalet i Paris skänker hopp om att vi kan åstadkomma mycket som enskilda, som företag, som organisationer, som länder och tillsammans globalt. Det är en kraft som också kan nyttjas för att byta förtryck mot fred, fattigdom mot utveckling och förtryck mot frihet.

Anf. 35 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Jakob Forssmed efterlyste klara besked från regeringspartierna. Jag skulle vilja få några klara besked om Kristdemokraternas

Prot. 2015/16:45
14 december

Internationellt bistånd

biståndspolitik. Jag ägnade nämligen min tågresan från Göteborg hit i morse åt att läsa bland annat Kristdemokraternas budgetmotion inför 2016, och det är några saker jag har rätt mycket frågetecken runt efter att ha läst den.

Kristdemokraterna beskriver Sveriges stöd till FN som ”ineffektivt och spretigt”. De skriver att Sverige sprider stödet till ett väldigt stort antal organisationer inom FN-systemet, och de efterlyser att man ska fokusera det svenska stödet inom FN. Då undrar man ju lite vilka FN-organ det är Kristdemokraterna vill att Sverige ska avveckla sitt stöd till. Det måste ju vara så – om vi ska fokusera måste det innebära att det är något organ vi ska lämna och dra tillbaka vårt stöd från. Det vore intressant att få det förtydligt från Kristdemokraterna. Jag vill ha ett klart besked, tack.

Den andra frågan jag har gäller att ni i er budgetmotion skriver att ni motsätter er återupptagna bilaterala samarbeten med Latinamerika. Vilka bilaterala samarbeten i Latinamerika har regeringen återupptagit? Vad jag känner till finns det ett exempel, nämligen Bolivia där man har valt att avsluta en utfasning och förlänga ett samarbete. Något återupptaget bilateralt samarbete i Latinamerika känner jag dock inte till. Jakob Forssmed kanske kan berätta vad det är för återupptagna bilaterala samarbeten i Latinamerika som Kristdemokraterna motsätter sig.

Anf. 36 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Hans Linde; det är upplyftande på många sätt att han läser den kristdemokratiska biståndspolitik. Jag tror att det finns mycket inspiration för Hans Linde att hämta där, inte minst i kampen för demokrati runt om i världen. Det är en mycket tydlig prioritering vi kristdemokrater gör.

Hans Linde ställde ett par frågor. Jag pekade tydligt på att vi anser att vi när det gäller stödet till FN-organen i nuläget behöver prioritera UN-HCR, World Food Programme och naturligtvis flyktingarbetet, som FN står mitt i. Jag tror också att Hans Linde är medveten om att de utvärderingar som har gjorts av olika FN-organ har gett vid handen att alla inte fungerar lika bra. Det bör få konsekvenser när Sverige ständigt ska utvärdera och omfördela sina resurser.

Menar Hans Linde att detta ska vara en gång för alla givet? Ska vi fortsätta med det vi alltid har gjort när världen förändras? När organisationer inte lever upp till de krav på transparens, öppenhet, effektivitet och annat vi ställer måste man tänka om. Då måste man tänka om, och då måste man vara beredd att flytta pengar från de FN-organisationer som fungerar sämre till dem där det krävs mer insatser just nu.

World Food Programme skriker efter ytterligare resurser. Då tycker vi att det är angeläget att kraftsamla, fokusera och se till att vi når fram med mer bistånd i länder där vi faktiskt har en situation som innebär att flyktingar vänder från flyktingläger och ibland försöker ta sig tillbaka till de länder de flytt från, därför att förhållandena har blivit så pass miserabla. Det är i det ljuset vi föreslår en ökad koncentration av medel till FN-organen.

Anf. 37 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Den som lyssnade på mitt anförande hörde att jag använde ungefär halva tiden till att tala om demokratiframgångarna i Burkina Faso. Sverige är på plats och stöder demokratiframgångarna i Burkina

Faso tack vare att Vänsterpartiet och regeringen tillsammans rev upp den utfasning som den tidigare borgerliga regeringen initierade. Hade Jakob Forssmeds parti fått bestämma hade vi inte varit på plats och stött en av de främsta demokratirevolutioner vi har sett det senaste året. Man kan alltså kanske fundera på demokratisk trovärdighet i den här diskussionen.

När det kommer till FN-organen undrar jag fortfarande. Det talas om koncentration, men vilka är det vi ska lämna? Det är lätt att tala om vad vi ska prioritera upp, men vad är det vi ska prioritera ned? Där skulle jag vilja ha ett tydligare svar från Jakob Forssmed.

Jag tror också att vi behöver förstå den kris till exempel Jordanien, Turkiet och Libanon befinner sig i. Det är inte längre bara en akut humanitär kris, utan man går in på sitt tredje eller fjärde år av flyktingkatastrof. Det innebär att man inte längre bara behöver humanitära aktörer, utan man behöver även människor och organisationer som jobbar med långsiktigt utvecklingsarbete. Man behöver inte bara dela ut matpaket, utan man behöver även se till att man utvecklar jordbruket. Man behöver inte bara köra in tankbilar med vatten, utan man behöver även borra brunnar. Det är så verkligheten ser ut.

Den konflikt ni målar upp mellan utvecklingsarbete och humanitära insatser existerar ju inte.

Vi är flera här som var i Jordanien så sent som förra veckan. Där såg vi hur aktörer nu kliver in, som UNDP, UNFPA och UN Women, och gör helt avgörande arbeten. Därför återstår frågan: Vilka FN-organ är det som Kristdemokraterna vill att Sverige ska skära ned sitt stöd till? Och åter till frågan om Latinamerika: Vad är det för återupptagna bilaterala samarbeten som ni motsätter er?

Anf. 38 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Om det uppfattas som att Kristdemokraterna inte står för ett långsiktigt utvecklingssamarbete har vi uttryckt oss väldigt dåligt. Det är inte vår uppfattning.

Hans Linde har helt rätt i att det krävs ett långsiktigt uthålligt bistånds- och utvecklingssamarbete, och det är en av de grunder som vårt parti verkligen vill stå för. Men det innebär inte att vi i varje läge prioriterar exakt likadant som Vänsterpartiet.

Här säger vi att vi ser ett stort behov av att prioritera ytterligare humanitära insatser, ytterligare insatser i de här närområdena där man, precis som Hans Linde säger, lever under förfärliga förhållanden. Jag är också medveten om att det behövs ett långsiktigt arbete i de här situationerna, att det inte bara handlar om att dela ut matpaket utan inte minst om utbildningsinsatser för att människor inte ska tappa bort en viktig skolgång som skulle kunna lägga grunden till ett bättre liv för barn och ungdomar. Självklart är jag medveten om detta.

Men vi säger: Ja, vi kan behöva koncentrera stödet. Jag kan inte säga om vi ska lämna någon organisation, men det finns också FN-organisationer som inte fungerar tillräckligt väl. Sverige har under lång tid varit en nagel i ögat på dem men ändå inte lyckats reformera dem fullt ut. Det kan vara rimligt att minska stöden till den typen av organisationer och att öka dem till dem som jag tidigare har nämnt.

Prot. 2015/16:45
14 december

Internationellt bistånd

Anf. 39 KENNETH G FORSLUND (S):

Herr talman! Till att börja med vill jag yrka bifall till utrikesutskottets förslag till beslut i betänkande 2 under utgiftsområde 7.

Den rödgröna regeringen fortsätter ambitionen att nå det nya enprocentsmålet. Utifrån att systemet för nationalräkenskaper och bni-redovisning gjordes om i september 2014 blev det så att Sverige, och säkerligen också ett antal andra länder, inte längre låg på samma nivå som man hade sagt att man skulle göra.

För att nå den nya nivån som enprocentsmålet innebär ökar vi biståndet under 2016. Vi kommer att nå 0,98 procent av den nya nivån, och räknat enligt den gamla standarden handlar det om att vi når 1,02 procent.

Totalt handlar det, herr talman, om att Sverige lägger 43,4 miljarder kronor i bistånd. Det är 886 miljoner kronor mer än föregående år.

En sak vill jag särskilt peka ut av det vi satsar på, som har varit uppe tidigare i debatten här, och det är ett kapitaltillskott till Swedfund på 400 miljoner kronor.

Vi socialdemokrater har ju tidigare varit kritiska till de borgerliga regeringarna som gjorde kapitaltillskott till Swedfund under den tid då organisationen fick mycket kritik för brister i sin verksamhet. Vi ser nu att dessa brister är åtgärdade. En lång rad åtgärder har vidtagits, många av dem av den tidigare borgerliga regeringen men också av ledningen för Swedfund. Vi anser i dag att det är rimligt och motiverat att öka kapitalet i Swedfund, helt enkelt för att de ska kunna fortsätta sin verksamhet som syftar till att skapa jobb för människor i de länder som i dag lever under stor fattigdom.

Jobb, herr talman, är nämligen enligt oss socialdemokrater grunden för utveckling. Om människor har arbete och en inkomst har de möjlighet att försörja sig och överleva.

Det är genom svenskt bistånd och världens samlade bistånd som vi kan lindra den akuta nöden men också skapa långsiktigt hållbar utveckling som gör att människor kan försörja sig själva, kan leva i demokrati och kan leva i en verklighet med hållbar utveckling – ett samhälle som fungerar. Det är det som det svenska biståndet ska bidra till, denna långsiktiga utveckling som ytterst syftar till att människor ska slippa leva i nöd och slippa drabbas av naturkatastrofer och annat. I den händelse sådant ändå inträffar ska de själva i sina samhällen ha möjligheten att hantera de utmaningarna.

Givetvis måste vi ha en solidaritet i världen även i framtiden, att vi hjälps åt när det oförutsedda händer. Så är det även för Sveriges del. Vi kan också behöva hjälp ibland när något oförutsett händer. Men det måste finnas en inneboende styrka i varje samhälle så att man klarar den första akuta situationen själv. Det är det som är motståndskraften, och målet måste vara att alla länder ska ha en sådan egen motståndskraft.

Sverige är ett av fyra fem länder som har en mycket hög ambition vad gäller biståndet, en ambition som delas av sju partier i den här riksdagen i form av enprocentsmålet. Det är ett mål som beslutades av Sveriges riksdag efter lång debatt redan 1968. Inriktningen var att nå enprocentsmålet 1974, men på grund av oljekrisen dröjde det till 1975 innan Sverige nådde det.

Tyvärr är vi fortfarande efter 40 år ett relativt unikt land i världen med att hålla enprocentsnivån. Vi har hållit den nivån under 27 av de senaste

40 åren, både med socialdemokratiskt ledda regeringar och med borgerliga regeringar.

Sverige gör en stor och viktig insats, och det ska vi fortsätta att göra. Men det vore önskvärt att fler länder åtminstone uppfyllde FN:s 0,7-procentsmål för avsättning till bistånd eller ännu hellre att de satte av 1 procent.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag rikta ett tack till tjänstemän, till biståndsarbetare, till frivilligorganisationer, till alla de människor i vårt land som under året och kanske framför allt också under de kommande dagarna, så här inför jul, kommer att ge bidrag till olika insamlingar. Tack allihop, oavsett insats och arbetsuppgift! Tillsammans jobbar vi långsiktigt för en hållbar global utveckling. Det är så vi kan bygga en bättre värld. (Applåder)

Anf. 40 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! De två regeringspartierna, Socialdemokraterna och Miljöpartiet, har internt i regeringen en så kallad överenskommelse om att år 2016 kan maximalt 30 procent av det svenska biståndet avräknas för flyktingmottagande i Sverige. Möjligen skulle biståndsaktörer och biståndsmottagare uppskatta lite mer långsiktiga utfästelser, till exempel att den rödgröna regeringen hoppas nå upp till enprocentsmålet under denna mandatperiod.

Vad är gränsen för avräkningar i budgeten för år 2017 och framåt?

Anf. 41 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Herr talman! Tack, Sofia Arkelsten, för frågan och också för en korrekt beskrivning av hur det faktiskt har formulerats!

Det finns en överenskommelse för det kommande budgetåret 2016 om ett tak på 30 procent; det är alldeles riktigt. Långsiktigt vill regeringen nå enprocentsmålet för biståndet, och jag är helt övertygad om att vi kommer att göra det också.

Däremot är det omöjligt att på ett ärligt vis svara på frågan om hur stora avräkningar kommer att vara 2017 och 2018. Det kommer att avgöras av hur många som söker asyl.

Det finns inget självändamål i att ha höga avräkningar. I den budget som lagts fram och i innevarande års budget var det avräkningar på runt 20 procent, och vi hade ambitionen att försöka sänka dem över tid. Nu har verkligheten gett en annan situation. Vi har då valt att begränsa dem genom att ha den här takkonstruktionen om 30 procent.

Långsiktigt ska vi nå enprocentsmålet enligt den nya beräkningsgrunden. Enligt den gamla ligger vi redan över 1 procent.

Anf. 42 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! För att klara budgeten med beräknade avräkningar meddelade regeringen utrikesutskottet att detta kommer att hanteras genom att senarelägga ett antal utbetalningar. Det rör ungefär 4 miljarder.

Veckan efter kom det information om att ungefär 2 miljarder skulle tidigareläggas och hamna på denna sida nyårsafton.

Eftersom 2 miljarder är ganska mycket pengar, kunde de inte ha funnits med i budgeten eller i den extra budget som lades fram i riksdagen den 12

november? Varken de 2 eller de 4 miljarderna som flyttas fram och tillbaka av de rödgröna partierna fanns med i budgetförslaget.

Anf. 43 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Herr talman! Jag är för att riksdagen får så mycket information och underlag som möjligt så att vi kan fatta kloka och informerade beslut.

I detta fall har vi från regeringspartierna sagt att det senast i vårändringsbudgeten kommer förslag om hur avräkningarna för asylmottagning kan komma att förändras. Där har vi satt ett tak.

Vad gäller att tidigarelägga utbetalningar är det pengar som kommer från 2016 års biståndsbudget men som det utifrån utgiftstaken i statsbudgeten görs tidigare utbetalning av.

Detta är nationell concernredovisning i den högre skolan, kan vi utan omsvep konstatera.

Det viktiga är att det är pengar inom biståndsbudgeten som används till det som de ska användas till, nämligen till utveckling och demokrati samt för att hjälpa fattiga människor.

Anf. 44 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Jag vill fråga Kenneth G Forslund på vilket sätt religionsfriheten är med i utformningen av svenskt utvecklingssamarbete och vilka konkreta åtgärder regeringen vidtar för att bekämpa förtryck mot religiösa minoriteter.

Anf. 45 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Herr talman! Denna ganska detaljerade fråga får mig att ana att det är något som har fångat Jakob Forssmeds öga alldeles särskilt i budgeten. Eller möjligen är det något han skulle vilja sätta ögonen alldeles särskilt på i budgeten som han inte har kunnat hitta.

För Socialdemokraterna och den rödgröna regeringen är givetvis religionsfriheten och respekten för människors religiösa uppfattning likaväl som för deras politiska uppfattning och för yttrandefriheten grundläggande.

Det är också grundläggande att vi inte ger hjälp till människor utifrån deras religiösa tillhörighet. Vi ska inte exkludera grupper för att de har en viss religiös tillhörighet. Det är viktigt. Jag vet att det finns ett parti här i riksdagen – inte Jakob Forssmeds – som ibland umgås med sådana idéer.

Mer specifikt kan jag inte svara på frågan. Men jag anar som sagt att Jakob Forssmed har en följdfråga.

Anf. 46 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Egentligen har jag inte det. Det är intressant att Kenneth G Forslund söker sig in i min hjärna för att komma på vad problemet är. Det är lite talande.

Vi lever i ett sekulariserat land. Vi har inte alltid haft denna typ av problem att brottas med vad gäller religionsfriheten. Men jag tror att det är nödvändigt om vi ska förstå världen, hur förtryck ser ut och hur människor drabbas av förtryck att vi också förstår denna dimension.

När jag jobbade i Regeringskansliet tyckte jag att det fanns en svaghet och en bristande analys av religionens roll i människors liv, av hur kyrkor

och andra religiösa samfund i världen fungerar, av vilka nätverk som finns och av det förtryck som drabbar många religiösa grupper.

Till och med Vänsterpartiet har på senare tid noterat att detta förtryck är mer omfattande än på mycket länge.

Jag tycker att detta saknas i regeringens analys, i de biståndspolitiska verktyg man använder och i de åtgärder man tar fram – eller i bristen på åtgärder – för att hantera detta.

I FN:s nya agenda för hållbar utveckling nämns inte religionsfrihet uttryckligen. Det visar att det fortfarande är ett problem att tala om detta som en viktig mänsklig rättighet.

Vi anser att nya landsstrategier alltid ska innehålla en analys av situationen för religions- och övertygelsefrihet och att man när man inleder arbetet med en ny strategi för mänskliga rättigheter också på ett tydligt och särskilt sätt tar in religionsfrihetsfrågan.

Det vore bra om Kenneth G Forslund kunde bekräfta att regeringen är beredd att göra det.

Anf. 47 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Jakob Forssmed för frågorna. Det är riktigt att Sverige är ett sekulariserat samhälle där det finns en långtgående religionsfrihet. Jag hyllar den och tycker att den är ett föredöme. Det är mot denna bakgrund vi ska driva vår globala utvecklingspolitik.

Jag tror inte att en lösning på de konflikter vi ser mellan det som utmålas som olika religiösa grupper är att skapa särskilda zoner för vissa religionsstillhörigheter. Då skulle vi förstärka konflikten ännu mer, som jag ser det.

Ofta har de illdåd som utförs i religioners namn, oavsett vilken, inte så värst mycket med religion att göra. Det är en kamp mellan humanism och extremism. Vissa extrema organisationers idéer har inget med religion att göra, utan de har en elitistisk och extremistisk syn på sig själva, sin egen makt och andras underordning. Detta ska vi alltid bekämpa, oavsett vad de påstår att de har för religiös utgångspunkt eller grund för sin uttolkning.

Sverige ska bidra till att människor kan leva sida vid sida och respektera varandra. Religionsfriheten innebär att den som har en tro får ha den tron och att den som väljer att inte ha någon tro alls har den friheten.

Att dela upp samhällen i olika religiösa grupper vill jag starkt avvisa.

Anf. 48 BIRGITTA OHLSSON (L) replik:

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till Kenneth G Forslund i hans egenskap av ledamot för det största regeringsbärande partiet. Jag kommer senare att ställa samma fråga till bistandsminister Isabella Lövin.

Det har kommit till min kännedom att regeringen ska presentera sin Syrienstrategi nu på torsdag, och det gläder mig. Det här är en av vår tids absolut största utmaningar, och vi behöver en långsiktig politik på denna front.

Kriget har pågått i snart fem års tid. Av Syriens 22 miljoner invånare är hälften flyktingar antingen i sitt eget land eller utanför. Vi vet att 85 procent av flyktingarna befinner sig i närområdet. Antalet döda är över 200 000.

Det har kommit till min kännedom att regeringen i denna satsning aviserar att pengar kommer att gå direkt till Asadadministrationen utan ett

tydligt FN-filter eller ett filter via exempelvis civilsamhällesorganisationer eller humanitära organisationer. Måhända är detta bara ett rykte, men det har presenterats så för mig av UD-personal på plats i regionen och av olika FN-organ som verkar där.

För mig som liberal låter det mycket märkligt och politiskt skrämmande att denna aktör, som är en av de största massmördarna i denna region, ska få ta del av pengar långsiktigt. Dessa pengar skulle också kunna användas på ett mycket cyniskt sätt genom att de delar av landet som inte står på militärdiktaturen Asads sida inte får ta del av pengarna.

Vad är din reflektion, Kenneth G Forslund? Har du hört något om det, och vad tycker du i så fall?

Anf. 49 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Birgitta Ohlsson för frågan.

Detaljer i Syrienstrategin tror jag att biståndsminister Isabella Lövin svarar bäst på. När det gäller läget i Syrien kan man konstatera att kriget där har fått pågå alldeles för länge och med alldeles för stora umbäranden och konsekvenser. Vi hoppas att världen nu kan ena sig och äntligen sätta stopp för det fruktansvärda dödande som pågår där.

Jag vill vara väldigt tydlig med en sak. Diktatorn Asad kan rimligen bara tillhöra Syriens historia, inte Syriens framtid. Sedan kan det diskuteras hur snabbt den historien ska avslutas. Jag vill poängtera att jag inte förespråkar dödsstraff, men jag ser inte att president Asad tillhör framtiden i Syrien – han måste tillhöra Syriens historia.

Det är bra att den svenska regeringen antar en Syrienstrategi. Birgitta Ohlsson kan möjligen berätta om hur regeringen före den nuvarande regeringen jobbade med en sådan strategi.

Herr talman! Detaljfrågor om innehållet i strategin svarar som sagt biståndsministern bäst på.

Anf. 50 BIRGITTA OHLSSON (L) replik:

Herr talman! Jag tror att vi alla drömmer om den dag då militärdiktatorn Asad ställs inför den internationella brottmålsdomstolen i Haag för att sona de brott som begåtts av honom själv och tidigare också hans far, som torterade stora delar av den syriska befolkningen under många år. Asad är synnerligen delaktig i ett vidrigt krig med angrepp på civilbefolkningen.

Jag vill ställa en fråga, som måhända är en hypotetisk principfråga: Tycker Kenneth G Forslund att svenska biståndspengar, om så skulle vara fallet, kan gå direkt till Asadadministrationen utan ett filter som FN, humanitära organisationer eller civilsamhällets organisationer?

Anf. 51 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Herr talman! Jag har tyvärr inte den detaljkunskapen om innehållet i Syrienstrategin, Birgitta Ohlsson, att jag kan svara på det på ett relevant sätt.

Vi kan dra en parallell till exempelvis Irak. En av de saker man konsekvent gjorde där efter Saddam Husseins fall var att diskvalificera alla som haft ett engagemang i Baathpartiet för framtida uppdrag. Nu i efterhand kan vi konstatera att det nog inte var så bra att göra på det viset. Vi pratar om en struktur där möjligheten att över huvud taget få ett jobb med någon

kvalifikationsgrad krävde att man var medlem i regeringspartiet och i en organisation som upprätthöll diktaturen.

Naturligtvis måste var och en ställas till svars utifrån sina gärningar, men att totalt och kategoriskt diskvalificera människor för att de varit medlemmar i ett parti tror jag kan vara kontraproduktivt. Det har vi sett i Irak-fallet.

När det gäller hur det är tänkt att utformas i Syrien har jag inte den detaljkunskapen, utan jag hänvisar till biståndsministern senare i debatten.

Anf. 52 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Kenneth G Forslund vill gärna tala högt om enprocentsmålet, men det har inte så stor bäring vilket procentmål regeringen har om man sedan räknar med att avräkna 30 procent. Det går att ha ett enprocentsmål och sedan avräkna kanske 50, 60 eller 70 procent. Det väsentliga i sammanhanget är vad man lägger på faktiskt internationellt bistånd i utgiftsområde 7, och där ligger vi över regeringen i år.

Det är viktigt vad man har för innehåll i biståndet, och där vill jag fokusera på det mer långsiktiga biståndet. Vi har ett mål för biståndet, nämligen att ge förutsättningar för bättre livsvillkor för människor i fattigdom och förtryck.

Jag tycker tyvärr att den nuvarande biståndspolitiken inte riktar sig direkt till människor i fattigdom och förtryck utan snarare är inriktad på att ge regeringar och institutioner bättre förutsättningar. När det gäller att ge bättre förutsättningar för människor i fattigdom och förtryck uttrycker utskottet att det främst ska ske genom att förändra samhällssystem.

Jag anser att det har ett gott syfte. Jag kan förstå syftet men anser att det inte har fungerat så väl i praktiken. Vi borde i stället satsa på att biståndet ska nå fram till människor i fattigdom och förtryck och förbättra deras livsvillkor i den omedelbara vardagen.

Enligt uppgifter från Openaids hemsida har regeringen tidigare endast lagt ungefär 740 miljoner på bistånd till vatten och sanitet, som är fullständigt grundläggande för människors överlevnad. Där vill vi i stället satsa 2 miljarder. Vad gäller jordbruk och skogsbruk, som många människor är beroende av, har man endast 791 miljoner, att jämföra med 2 miljarder.

Varför gör man denna prioritering?

Anf. 53 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Julia Kronlid för frågorna.

Till att börja med är vi sju partier i riksdagen som är överens om enprocentsmålet. Jag hyser gott hopp om att Sverige kommer att upprätthålla det och fortsätta att göra detta under lång tid framöver.

Den maximala avräkningen på 30 procent för asylmottagning, som är det tak som har uttalats för nästa år, är pengar som faktiskt också går till utveckling. Man kan göra analysen lite mer komplicerad än vad Julia Kronlid och Sverigedemokraterna brukar göra.

Av erfarenhet vet vi att många av de människor som kommer till oss och söker asyl skickar ganska stora belopp tillbaka hem till sin släkt och sin by och till olika organisationer för att bidra till utvecklingen där, medan de finns här och framför allt när de har beviljats asyl och därmed börjar komma in i det svenska samhällslivet på allvar, få jobb och utbildning och etablera sig.

Prot. 2015/16:45
14 december

Internationellt bistånd

I själva verket ger det man kallar remitteringar minst tre gånger så mycket pengar som det samlade offentliga biståndet i världen. Avräkningar för asylmottagning bidrar till utveckling. Man kan möjligen kritisera det för att det går långsammare därför att det blir ett filter som det ska gå igenom. Jag kan tänka mig att det möjligen går att bevisa. Däremot vet vi att genom att människor välkomnas i det här landet kommer de själva att bidra till att skapa utveckling i sina hemländer.

Jag vill understryka att Sverige bara ger budgetbistånd till tre länder. Vi satsar på skolor, hälsovård, mödravård, infrastruktur, jobb och en hel del annat.

Anf. 54 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Jag vill kommentera detta med remitteringar. Det är ett ganska långsökt sätt att bedriva biståndspolitik att människor först ska ta sig hela vägen till Sverige, få asyl och någon typ av ekonomi här och sedan skicka remitteringar. Jag anser att det vore mer effektivt att skicka pengar direkt till utsatta människor.

Om det nu är så effektivt med remitteringar, varför är då FN fortfarande så extremt underfinansierat att World Food Programme till och med har fått stänga ned sitt matprogram under vissa perioder? Det går inte att hänvisa till att det pågår remitteringar från Sverige och att vi därför inte behöver öka biståndet till World Food Programme. Det håller inte.

Det handlar inte bara om det generella budgetstödet, som jag fokuserar på nu, utan om en annan typ av institutionellt stöd med ett stort fokus.

Vi kan jämföra bistånd som direkt påverkar människors vardag – vatten, sanitet och jordbruk. Dessa får mellan 700 och 800 miljoner vardera, medan 5,5 miljarder satsas på offentlig förvaltning, mänskliga rättigheter och demokrati, vilket är ett av de största områdena i biståndet.

Missförstå mig inte. Det är jätteviktigt att satsa på mänskliga rättigheter i biståndet, men rätt till vatten och sanitet, rätt till livsmedel och att motverka extrem hunger är också mänskliga rättigheter. Någonstans måste man börja.

Jag hörde ett vittnesbörd en gång från en biståndsarbetare som försökte bilda en samtalsgrupp för att tala om mänskliga rättigheter, men ingen kom. Varför? Jo, därför att kvinnorna hade fullt upp med att försörja sin familj, med att få tag på mat och vatten, med att överleva. Ska vi inte börja i rätt ända, Kenneth G Forslund?

Anf. 55 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Herr talman! Julia Kronlid pekar på vad man ska prioritera inom biståndet. Det är en relevant diskussion, och där kan vi komma till olika slutsatser. Utan tvekan är det så.

Jag kan konstatera att vi lägger mycket pengar på vatten och sanitet. Sverigedemokraterna vill lägga ännu mer. Vi kan diskutera vad de möjligen skulle vilja minska på i stället. Jag kan också konstatera att Sverige i sitt utvecklingssamarbete lägger stor tonvikt på utbildning för pojkar och flickor. Sverige har bidragit starkt till att även flickor får möjlighet till utbildning i världen. Det är oerhört viktigt för ett jämställt samhälle och för utveckling.

Vi lägger mycket pengar på hälsovård, på mödravård och en del pengar på infrastruktur. Vi jobbar med det långsiktiga, med jobbskapande. Jag pekade tidigare på kapitaltillskottet till Swedfund; det är ett exempel på det. I längden måste vi nå en utveckling där människorna kan klara sin egen försörjning.

Julia Kronlid tar också upp att det inte är effektivt att låta människor komma hit, få asyl och den vägen skapa bistånd. Nej, jag gjorde inte anspråk på att det var effektivt. Jag pekade på att det säkerligen kunde beskylas för att vara ett långsamt sätt att skapa utveckling. Men i debatten som gäller biståndspolitiken brett – inte av Julia Kronlid just nu, men brett i den biståndspolitiska debatten – framställs det ibland som att vi tar från fattiga människor för att bekosta asylmottagning.

Jag delar inte det synsättet. Vi måste kunna göra flera saker samtidigt, både hjälpa människor på plats och hjälpa människor här. Dem vi hjälper här ger dessutom den bonuseffekten att de i sin tur hjälper människor i hemländerna.

Anf. 56 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utrikesutskottets förslag i betänkandet gällande utgiftsområde 7.

År 2015 har varit ett omtumlande år. Världen befinner sig i en av de största humanitära katastroferna någonsin. Aldrig har så många människor befunnit sig på flykt i världen. Terrorgrupper som IS i Syrien och Irak och Boko Haram i Nigeria härjar besinningslöst. Oskyldiga dödas i stort antal. Sexuella övergrepp är en del av en vidrig krigföring. IS fruktansvärda terrorhandlingar sätter skräck i människor världen över. Många är de oskyldiga människor som har fått sätta livet till i Paris, Beirut, Ankara, Bamako.

Herr talman! Vi måste stå enade, vi måste stå starka och vi måste visa handlingskraft, tillsammans. För att kunna göra det måste vi se till helheten eftersom allt hänger samman: fattigdom och konflikt, brist på MR och demokrati och konflikt, klimatförändringar och fattigdom, klimatförändringar och konflikt. Allt länkar samman i en kedja som kan bygga såväl positiva som negativa spiraler beroende på hur vi agerar.

Det är så vi måste se till möjligheterna. Vi måste jobba med alla byggestenar som finns och göra det integrerat. Därför, herr talman, är jag stolt över att Sverige är det land i Europa som tar emot flest asylsökande. Därför är det viktigt att vi samtidigt värnar biståndet och fortsätter att vara den största givaren per capita. Därför är det viktigt att regeringen skjuter till ytterligare pengar till det humanitära biståndet i en tid där människors, inte minst flickors och kvinnors, liv står på spel i underfinansierade flyktingläger. Därför är det viktigt att vi satsar 1,5 miljarder kronor på bistånd till Syrienkrisen, där vi på ett nytt sätt gifter samman det humanitära biståndet med det långsiktiga.

Det är viktigt att fokus ligger på en feministisk utrikespolitik som avspeglar sig såväl i fokus på SRHR och utbildning för flickor som i kvinnors medverkan i fredsbyggande och konfliktlösning. Det är viktigt att vi satsar på klimat och miljö.

De omkring 1,5 miljarder människor som lever i sviktande och konflikttrabbade länder är bland de fattigaste och mest sårbara människorna i världen. Här minskar inte fattigdomen, tvärtom. Risken för återfall i kon-

Prot. 2015/16:45
14 december

Internationellt bistånd

flikt är hög, och det är i dessa länder som risken för att drabbas av naturkatastrofer, miljöförstöring och klimatförändringar också är högst. Därför måste vi ha fokus just där och just nu.

Herr talman! År 2015 har det hållits inte mindre än tre stora och mycket viktiga globala konferenser, nämligen Financing for Development i Addis Abeba, Sustainable Development Goals i New York och klimatkonferensen i Paris förra veckan, då vi fick ett nytt rykande färskt klimatavtal.

Nu gäller det att världen tar dessa mål vidare till konkret handling. Regeringen har lovat att tillföra 4 miljarder till den gröna klimatenfonden som ska hjälpa utvecklingsländerna att klimatinvestera och klimatanpassa. Det i sin tur var en viktig komponent i Sveriges framgång i Paris, där Sverige och vår gröna klimatminister genom sin viktiga roll som medlare bidrog till att världen nådde det ambitiösa målet om en maxökning av den globala temperaturen till 1,5 grader.

Regeringen kommer nu att fokusera på ett genomförande av sustainable development goals, och med det kommer en omarbetning av policyramverket för utvecklingssamarbetet att spela en viktig roll. Äntligen kommer vi att kunna se en seriös samstämmighet i vår globala politik. PGU har sett fint ut på papperet och varit viktigt, men med sustainable development goals tvingas Sverige och världen att verkligen agera utifrån samstämmighet. Här ska Sverige och vår regering visa på handlingskraft.

Herr talman och ärade ledamöter! Vi ser klimatförändringar, terrorism, fattigdom. Vi måste stå enade, vi måste stå starka och vi måste visa handlingskraft – tillsammans.

Låt mig avsluta med några ord av Nelson Mandela: It always seems impossible until it's done.

Anf. 57 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Företrädare för regeringen och regeringspartierna talar ofta om schablonberäkningen för avräkningarna på biståndet. Det är ett politiskt beslut som har fattats av regeringen och kan ändras av regeringen om det finns politisk vilja. Men även andra principer styr svenskt bistånd, såsom den övergripande principen om att avtal ska hållas, de olika utfästelser som Sverige gör i skilda sammanhang och så vidare. Vi fick in en rimligt bra text om det i betänkandet.

Därför vill jag fråga Pernilla Stålhammar: Är det din uppfattning att regeringens schablonberäkningar är den princip som är överordnad alla andra principer och styrdokument inom biståndspolitik?

Anf. 58 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik:

Herr talman! Tack, Sofia Arkelsten, för en mycket viktig fråga! Det finns Dacs regler för hur man kan avräkna biståndet. De reglerna har även regeringar före den nuvarande – borgerliga regeringar och regeringar före det – följt. Man har använt sig av möjligheten att kunna räkna av en viss del av asylsökandes kostnader när de har kommit till Sverige.

Vad vi nu har gjort är att sätta ett tak på detta, vilket faktiskt är lite revolutionerande. Det får inte överstiga 30 procent av biståndet. Resten av pengarna måste tas någon annanstans ifrån. Annars hade vi, om vi hade bibehållit det sätt som Alliansen och tidigare regeringar har använt sig av, fått en avräkning på 50 procent av biståndet. Det hade förstås varit oacceptabelt.

Med det har vi också räknat med att det kan bli en avräkning på 30 procent. Vi vet inte det nu, utan det kommer vi att veta först när vi vet hur stora asylsökandetalen är och hur mycket kostnaderna uppgår till. Vi har också beräknat det så att man inte ska behöva bryta några avtal, utan man ingår de avtal som finns inom ramen för de 70 procenten och inte mer.

Prot. 2015/16:45
14 december

Internationellt bistånd

Anf. 59 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Tack, Pernilla Stålhammar, för detta! Jag tolkar det som att regeringens uppfattning är att schablonen som den ser ut kvarstår och att finansiering är någonting ni söker på annat håll och inte enbart från biståndsbudgeten.

Min andra fråga är mer en fråga om relationen mellan riksdag och regering. Är det din uppfattning, som företrädare för ett av de två partierna i regeringen, att utrikesutskottet skulle få en samlad redovisning av regeringens förslag? Det handlar alltså såväl om avräkningen och det här med senareläggning av utbetalningar, vilket har meddelats till utrikesutskottet från statssekreteraren, som om de 2 miljarder som ska tidigareläggas, vilket har meddelats i ett pressmeddelande från Vänsterpartiet.

Anf. 60 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att utrikesutskottet har fått en bra rapportering. Det är klart att man skulle kunna sitta tillsammans hela tiden och få all information i världen, men ur min synvinkel tycker jag nog att vi har blivit lika informerade som jag förstår att andra utrikesutskott blev under Alliansens tid.

Anf. 61 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman och ärade ledamöter! Tack för en intressant och innehållsrik debatt så här långt!

I lördags kom äntligen beskedet som vi har väntat på. Världens länder enades i Paris om ett klimatavtal som ska säkerställa att världen inte tillåts bli mer än två grader varmare. Ja, det blev till och med en höjd ambitionsnivå, och man siktar på att försöka begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 grader. Det här är en kraftig ambitionshöjning.

Att världen tagit detta viktiga steg är avgörande för klimatet, för mänskligheten framför allt och för allas vår gemensamma framtid. Avtalet är också en viktig symbol som inger hopp och framtidstro i en orolig och utmanande tid. Men det är också avslutningen på ett historiskt år, superutvecklingsåret 2015. I Agenda 2030 har vi fått en ny global färdplan för hållbar utveckling med 17 nya gemensamma utvecklingsmål för hela världen. I somras fick vi också ett ramverk för hur dessa mål ska finansieras.

Mitt i en tid av stor oro lyckas faktiskt världen enas om en ambitiös och solidarisk agenda för hur vår framtid ska bli ljusare. Det tycker jag känns hoppfullt och helt nödvändigt. Det är därför med stort engagemang och också stort ansvar som Sverige nu tar sig an det här arbetet. Jag är stolt över den budget som vi har lagt fram till riksdagen. I en tid där Sverige tagit emot fler flyktingar än någonsin i modern tid är svenskt bistånd fortfarande bland de mest generösa i världen.

Med en bred parlamentarisk uppslutning bakom enprocentsmålet visar vi vår omvärld att vi kan ta ansvar både nationellt och globalt i en tid som kräver det. Det känns därför också glädjande att kunna fastställa ett tak för

flyktingavräkningarna för kommande år på maximalt 30 procent av den totala biståndsbudgeten. Det gör att vi kan planera både långsiktigt och ansvarsfullt.

Herr talman! När de så kallade millenniemålen om att halvera världsfattigdomen antogs för 15 år sedan var många skeptiska till att de skulle göra någon skillnad. Men tvivlarna fick fel. Världen lyckades halvera fattigdomen. Nu är vi den första generationen som faktiskt kan utrota den.

Samtidigt är synen på fattigdom och fattigdomsbekämpning på väg att förändras. Kopplingen mellan fattiga länder och fattiga människor börjar luckras upp. De senaste decennierna har vi sett en ökning av välståndet i stora delar av världen som saknar motstycke i mänsklighetens historia. Men det betyder inte att alla har fått det bättre. I flera av de länder som vuxit snabbast ser vi samtidigt framväxten av en kärna av kroniskt och extremt fattiga, särskilt utsatta för klimatförändringar, våld och konflikter. Andelen fattiga som lever i konflikttrabbade eller så kallade sviktande stater ökar.

Brott mot mänskliga rättigheter, förtryck, diskriminering och svaga samhällsbyggen blockerar vägen för modernisering och utveckling. Vi får också allt fler bevis på att utrymmet för civilsamhället minskar, att demokratiska processer undergrävs och att hoten mot dem som står upp för mänskliga rättigheter ökar.

Den här utvecklingen måste vi vända, och det ska också återspegla svenska prioriteringar. Biståndet ska riktas dit där det behövs allra mest. Regeringen prioriterar därför arbetet för freds- och statsbyggande i sköra och konflikttrabbade stater så att människor ska kunna leva i fred och frihet och få sina mänskliga rättigheter respekterade. Vi prioriterar jämställdhet eftersom vi vet att vi bara kan bygga hållbara samhällen och varaktig fred och utveckling om både kvinnor och män är med. Vi prioriterar klimatet eftersom ett varmare klimat slår hårdast mot de allra fattigaste och inte bara hotar tillgången till mat och vatten utan också riskerar att orsaka fler och värre konflikter.

För att möta utmaningarna stärker vi arbetet på en rad områden 2016. Vi höjer anslagen till FN:s flyktingkommissariat, UNHCR, och andra organisationer som jobbar på plats för att hjälpa människor i nöd. Regeringen tar också fram en ny femårig strategi för det humanitära arbetet som ska spegla dagens förändrade spelplan där kriser blir alltmer utdragna, där attacker mot hjälparbetare blir allt vanligare och där respekten för den humanitära rätten kränks.

Det internationella humanitära systemet går på knäna och behöver mer resurser, men det behöver också reformeras. Vi ska driva på för ett kraftfullare och mer effektivt FN. Vi ska driva på för att kvinnors inflytande ska säkras. Hjälpsatser måste ge likvärdigt skydd åt kvinnor och män, inte minst vad gäller sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. En långsiktig fred måste börja i fredandet av våra kroppar.

Vi stärker arbetet för att öka kvinnors deltagande i freds- och statsbyggande eftersom vi vet att utvecklingen aldrig kan bli hållbar om halva befolkningen exkluderas. Vi ger också Sida i uppdrag att rapportera om hur svenskt bistånd bättre kan bidra till att förebygga väpnade konflikter och minska effekterna av naturkatastrofer.

Herr talman! Vi är inte bara den första generationen som kan utrota fattigdomen, utan vi är också den sista som kan rädda klimatet. Då måste vi leva upp till åtagandena i Paris. Vi gör därför i år en stor förstärkning av klimatbiståndet. Vi satsar både på att stärka utvecklingsländernas förmåga att anpassa sig till klimatförändringarna och på investeringar i förnybar energi och energieffektivisering. Över 1 miljard människor i världen har fortfarande inte tillgång till elektricitet. Att förse de fattigaste med ny småskalig och förnybar energi kan bli det utvecklingssprång världen behöver.

Avslutningsvis lever vi i en tid då behovet av hållbar utveckling är enormt men då biståndet globalt sett ser ut att minska. I denna svåra tid är det avgörande att det finns länder som går före och visar ledarskap. Sverige visar gång på gång att det är ett sådant land. När vi höjde stödet till den gröna klimatfonden följde andra länder efter. Vi ska fortsätta visa vägen på det sättet.

Svenskt bistånd håller världsklass. Tack vare våra gemensamma ansträngningar att förvalta och förnya har vi byggt upp det tillsammans under många år. Jag vet att det i det här rummet finns ett brett stöd för Sveriges engagemang och ledarskap i världen. Stora delar av civilsamhället – fackföreningsrörelsen, kyrkorna, miljörörelsen och kommuner och landsting – är med och bygger det svenska biståndet varje dag.

Jag är stolt över den budget vi ska diskutera i dag. Jag är också stolt över allt som svenskt utvecklingssamarbete gör i världen.

Anf. 62 BIRGITTA OHLSSON (L) replik:

Herr talman! Jag vill ställa samma fråga till biståndsminister Isabella Lövin som jag ställde till Kenneth G Forslund.

Det har kommit till min kännedom att den rödgröna regeringen ska presentera en ny Syrienstrategi i veckan. Det gläder mig som liberal mycket. Jag tror att det är enormt viktigt att vi har ett mer långsiktigt perspektiv på det grymma krig som har pågått i snart fem års tid nu. Det har orsakat enormt mänskligt lidande. Det ser vi i vårt eget land i form av de många flyktingar som har kommit men framför allt i Syriens grannländer.

Det har också kommit till min kännedom från bland annat svensk UD-personal i regionen och FN-tjänstemän på plats att pengar kommer att gå direkt till Asadregimen, lokalt och runt om i landet, utan ett FN-filter eller stöd till humanitära organisationer. Jag vill få detta bekräftat av biståndsministern. Kan jag få klarhet i om detta stämmer eller inte?

Jag tror att vi alla kan hålla med om att det är viktigt att tänka på hur ett Syrien efter Asadregimen ska se ut, vilket jag och Kenneth G Forslund diskuterade i vårt replikskifte tidigare. Vi måste vara medvetna om att alla individer på lokal nivå runt om i landet inte kommer att bytas ut över en natt. Ett misstag som gjordes under Irakkrisen var att det inte fanns ett tillräckligt starkt och långsiktigt uppbyggandeperspektiv. Samma situation kunde vi se i exempelvis Libyen när diktatorn Muammar Gaddafi avsattes.

Jag vill dock säga att det är en annan sak att göra direkta insatser – om det nu skulle vara så – även om det är på lokal administrationsnivå, direkt till en regim som är involverad i ett krig som pågår just nu med oljefatsbomber och andra fullkomligt vidriga angrepp på befolkningen i landet.

Anf. 63 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Jag kan lugna Birgitta Ohlsson och svenska folket med att vi inte kommer att ha ett stat-till-stat-samarbete med regimen Asad.

Det är nödvändigt att Syrienstrategin lanseras nu. En befolkning på drygt 20 miljoner människor lever i dag i ett skräckvälde i Syrien. 4 miljoner är på flykt utanför Syrien, men 8 miljoner är också på flykt inne i Syrien.

Vi måste ta ansvar för de populationer som har tagit sin tillflykt till grannländerna och även försöka stärka de demokratiska krafterna genom civilsamhället inne i Syrien. Det ska också finnas någonting att bygga på den dag det blir fred i landet.

För att nå ut till de människor som är i akut nöd och akut behov av hjälp samarbetar vi naturligtvis via FN och andra organisationer, liksom vi gör vid andra humanitära katastrofer. Det gäller för all humanitär hjälp över hela världen.

Vi kommer inte att ha ett samarbete med Asadregimen. Det är fullständigt uteslutet.

Anf. 64 BIRGITTA OHLSSON (L) replik:

Herr talman! Det gläder mig att biståndsministern är mycket tydlig om detta. Jag undrar då varifrån uppgifterna kommer. Man har bland annat nämnt att Sverige kommer att ha en diametralt olik syn jämfört med andra jämförbara länder, exempelvis Storbritannien, USA och andra som har valt att inte lägga upp stödet på samma sätt. Men om dessa uppgifter inte stämmer gläds jag såklart åt det.

Om vi ska tala klarspråk har jag ändå en undran. Även om pengar inte ska gå direkt till Asadregimen samarbetar man också på lokal nivå för att på olika sätt stödja runt om i landet. Kan biståndsministern vara lika tydlig med att detta gäller också på lokal nivå? Kommer inte en enda svensk biståndskrona att gå direkt till exempelvis lokal administration? Vi vet att militärdiktatorn Asad och hans kumpaner fortfarande styr i stora delar av landet. Jag vill veta om detta gäller på alla nivåer, att det inte bara handlar om ett regering-till-regering-stöd. Jag talar också om lokal nivå.

Det ska alltid finnas ett FN-filter emellan. Det ska alltid finnas ett filter när det gäller civilsamhället. Det ska alltid finnas ett filter när det gäller exempelvis olika humanitära organisationer. Svenska biståndspengar ska inte gå direkt till mördarregimen, Asadregimen, som fäller oljefatsbomber på kvinnor, barn och män runt om i landet och som redan har mördat hundratusentals. Jag vill som sagt få det klarlagt att det gäller på alla nivåer i det syriska samhället.

Anf. 65 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Birgitta Ohlsson! Jag instämmer, ännu en gång, i beskrivningen av Asadregimen som en mördarregim.

Vi har ännu inte sjösatt strategin. Det kommer att tas beslut om den nu på torsdag. Hur den kommer att implementeras in i minsta detalj är i dag fortfarande lite tidigt att gå in på eftersom den inte har satts i verket ännu.

Det viktiga är att vi nu ska hjälpa till att bygga upp ett alternativt Syrien. Vi kommer att stödja demokratiska krafter. Vi kommer också att

stödja via internationella kanaler så att vi når ut till de 8 miljoner människor som är flyktingar inne i Syrien och de många miljoner barn som inte går i skolan i dag.

När vi nu ändå talar om helheten och biståndsbudgeten vill jag passa på att ställa några frågor om Liberalernas budget och prioriteringar. Det är intressant nu när vi just har fattat beslut om ett nytt klimatavtal.

De små önationerna, till exempel Marshallöarna, Vanuatu och Kiribati, vädjar till den rika delen av världen att ge pengar *nu*. De håller på att över-
svämmas. De håller på att få havsvatteninträngning i sina dricksvattenreservoarer och behöver stöd nu.

Det är anmärkningsvärt att ni inte ger 557 miljoner till den gröna klimatfonden. Ni ska i stället satsa på UNHCR. Men ni måste också bygga långsiktigt. Hur har ni tänkt i fråga om den prioriteringen?

Vi har inte heller hört någonting från Liberalerna när det gäller ett tak för flyktingavräkningar. Hur tänker ni där?

Anf. 66 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Jag vill tacka biståndsminister Isabella Lövin för att hon deltar i debatten.

Biståndsministern sa i anförandet att många internationella organisationer går på knäna. Till exempel försöker World Food Programme nå ut med näringstillskott till 300 000 barn för att de inte ska svälta. Vintern närmar sig. Det innebär allvarliga konsekvenser i många flyktingläger.

UNHCR har startat ett vinterprogram för att dela ut vattensäkra tält, värmeelement, små spisar, vinterkläder och olika typer av isoleringsmaterial. De har hittills bara nått en tredjedel av människorna. Förra vintern var det små barn som frös ihjäl på grund av bristen på stöd. FN har också ett program, 3RP, som försöker satsa på både långsiktiga och humanitära insatser. De har inte ens finansierats till hälften. Ungefär en tredjedel har de fått. Behoven är alltså skriande.

Hur kan regeringen försvara att flyktinghjälp i krisens närområde inte ska få en förstärkning på mer än 800 miljoner, enligt det senaste beskedet jag fick i utrikesutskottet? Om det finns ytterligare konkreta satsningar får biståndsministern gärna redogöra för det.

Samtidigt ska regeringen ta 8 miljarder av biståndet för att finansiera flyktingmottagningen, som budgeten ser ut nu.

Det kommer antagligen att bli ytterligare 4 miljarder – detta är väldigt stora pengar i relation till de pengar som satsas på flyktinghjälp i krisens närområde. Vi vill i stället lägga tyngdpunkten på flyktinghjälp i närområdet. Men hur kan regeringen försvara en orättvis fördelning av biståndet?

Anf. 67 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att be om ursäkt till Birgitta Ohlsson för att jag ställde frågor i slutet av replikskiftet. Jag är ovan vid riksdagens arbetsformer.

Julia Kronlid är väldigt noga med att inte berätta att hennes budget är baserad på 0,75 procent av bni medan alla andras budgetar innehåller 1 procent. Julia Kronlid försöker framhålla att Sverigedemokraterna har 8 miljarder som man undanhåller för att de ska gå till nödställda. I själva verket har inte Sverigedemokraterna de 8 miljarderna i sin budget över huvud taget.

Prot. 2015/16:45
14 december

Internationellt bistånd

Däremot är ni villiga att ta ytterligare 8 ½ miljard från den mindre delen i budgeten, alltså från Sidas långsiktiga utvecklingssamarbete, för att ge vid humanitära akuta behov så som Julia Kronlid beskriver.

Precis som Julia Kronlid sa höjer regeringen också sin ambition för att hjälpa UNHCR, World Food Programme, Unicef och andra organisationer som gör livsnödvändiga insatser för att hjälpa flyktingar i närområdet. Men Julia Kronlids parti har inte några pengar för att ta emot de flyktingar och asylsökande som kommer till Sverige. Dessutom vill ni ta pengar, 8 ½ miljard, från det långsiktiga utvecklingsbiståndet och satsa dem på akuta insatser. Vad ska hända med de kvinnor, barn och män i Afrika och i Latinamerika som vi i dag hjälper via våra långsiktiga insatser? Har Julia Kronlid ett bra svar på den frågan?

Anf. 68 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Det vore bra om biståndsministern kunde gå igenom vår biståndsbudget lite mer grundligt. Då skulle hon ha funnit många av svaren där.

Det är sant att vi föreslår en grundläggande ram på 0,75 procent. Men sedan har vi ju tillskott utöver det på 4 miljarder till flyktingar som inte ingår i de 0,75 procenten. Det väsentliga är ju hur mycket biståndspengar som vi satsar på internationell biståndsverksamhet inom utgiftsområde 7. Där ligger vi 515 miljoner över regeringen.

Vi gör inte dessa avräkningar. Vi gör avräkningar på 810 miljoner medan regeringen gör avräkningar på 8 miljarder. Där finns en del av pengarna som vi kan satsa på flyktingar. Sedan gör vi också vissa omprioriteringar inom biståndet, vilket jag har redogjort för tidigare.

Vi vill avveckla reformsamarbetet med Östeuropa. Vi vill omprioritera och satsa mindre pengar på demokratibistånd till institutioner. Vi vill hellre satsa på vatten och sanitet.

Vi vill avveckla generellt budgetstöd. Vi vill avveckla biståndet till den palestinska myndigheten och dess institutioner eftersom pengarna riskerar att hamna i fel händer. Vi vill minska kärnstödet till vissa multilaterala organisationer utöver FN. Vi vill minska på de mindre utvecklingsbankerna.

Det finns väldigt många exempel i vår budget där vi redogör för hur vi vill omfördela biståndet. Men vi vill inte minska det bistånd som går direkt till fattiga och utsatta människor, till exempel vatten, sanitet, jordbruksutveckling. Där förstärker vi i stället biståndet. Det finns redogjort för i vår budget hur vi vill omfördela.

Vi redogör exakt för hur vi vill fördela biståndet genom Sida och hur vi vill fördela biståndet genom UD. Det står tydligt och klart i vår budget. Vi gör mycket mindre avräkningar, och vi har också en extrasatsning utöver de 0,75 procenten.

Anf. 69 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Det är ju enkelt att säga att man gör mycket mindre flyktigavräkningar när man inte har några pengar alls till flyktingmottagande i Sverige. Vi har en biståndsram som är på drygt 40 miljarder. Ni räknar över huvud taget inte med 40 miljarder från början, utan ni börjar någonstans strax över 30 miljarder. Då är det väldigt lätt att få det att framstå som att vi slösar bort pengar, men ni har ju inte de pengarna över huvud

taget. Hur ska ni ta emot de människor som redan är i Sverige, som har sökt asyl här och som har flytt från kriget i Syrien och Asads mördarbomber? Det är fattiga människor som i dag inte ser någon som helst framtid i det här området eller i flyktinglägren.

Jag vet att Julia Kronlid har besökt flyktingläger. Jag har också gjort det. Många människor har suttit där i fyra år. Deras barn går inte i skola, de är inte välkomna att starta en framtid i något av grannländerna, och de kan inte heller återvända. Vi kan inte klandra dem för att de söker sig en framtid någon annanstans, och nu är de här.

Vi ökar kraftigt våra insatser till hjälp i närområdet. Det finns stora behov där; det är helt klart. Men vi kan inte – som Sverigedemokraterna gör – ta en stor andel av vårt långsiktiga utvecklingssamarbete och avsluta det för att flytta över medlen till en annan budgetpost från ett år till ett annat. Det är inte ansvarsfullt. Sverige för en ansvarsfull biståndspolitik, och det är därför som vi är så oerhört uppskattade i världen. Vi betygsätts som att vi är i världsklass när man ser på kvaliteten på vårt utvecklingsbistånd. Det ska vi vara oerhört stolta över.

Anf. 70 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Tack, Isabella Lövin, för ditt anförande! Det fanns mycket där som jag uppskattar och kan dela. Det är väldigt bra att Sverige har en ambitiös utvecklingspolitik. Jag uppskattar särskilt att du nämnde demokratiaktivister, dissidenter och arbetet för demokrati runt om i världen.

Ett medskick från mig är att ni dels borde växla upp ekonomiskt när det gäller stödet till grupper som jobbar med den här typen av frågor, dels borde se till att ni inte prutar beträffande EU:s avtal med till exempel Kuba. I fråga om säkerhetsrådkandidaturen bör ni inte heller pruta av när ni söker Kubas stöd. Ni bör också se till att EU och USA kan växeldra för att sätta press på Kuba vid förhandlingar.

Vi såg senast häromdagen att 100 dissidenter har arresterats eller hålls fångna i sitt hem på FN:s dag för mänskliga rättigheter. Det är väldigt viktigt att hålla uppe det arbetet, för ibland kan det skymmas av annat.

Jag gläds också åt att du lyfter fram det civila samhällets betydelse för biståndet och för att mobilisera människors engagemang. Men för mig blir detta otroligt svårt att riktigt ta på allvar när ni samtidigt tar bort skattereduktionen för gåvor till hjälporganisationer. De har protesterat mot detta och sagt att det kommer att innebära ungefär 250 miljoner mindre i stöd till deras verksamhet från enskilda. Det är en obegriplig prioritering så som vår värld och tiderna ser ut att det vid årsskiftet kommer att läggas en högre skatt på att ge till hjälporganisationer i Sverige. Det behöver du förklara.

Anf. 71 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Tack för de uppskattande orden, Jakob Forssmed! Vi i Sveriges riksdag har en ganska stor samsyn om vad vi ska inrikta vårt bistånd på och att det ska vara en hög och ambitiös nivå på biståndet.

Det krympande utrymmet för civilsamhället och för aktivister för mänskliga rättigheter är ett stort bekymmer och inger en stor oro. Under mina resor på alla kontinenter möter jag inskränkningar i yttrandefrihet, inskränkningar i mötesfrihet och organisationsfrihet. Det är någonting som vi ser med stort allvar på. Vi jobbar också väldigt aktivt med det inom

ramen för skrivelsen om demokrati och mänskliga rättigheter som kommer nästa år. Då får vi tillfälle att diskutera detta ytterligare.

Jakob Forssmed tar upp borttagande av skattereduktion på gåvor. Jag är fullständigt övertygad om att svenska folket ger från sina hjärtan och inte för att få avdrag på skatten. Man ger nog för att man ser att det finns ett behov, för att vi är rika och för att vi har möjlighet att ge.

En av de stora anledningarna till avskaffandet av skattereduktionen var också administrativa svårigheter när det gällde gränsdragningsproblem när man skulle avgöra vilka organisationer som var tillämpliga eller inte. Borttagande innebär alltså en minskad administrativ börda som gynnar gåvomottagandet.

Jag skulle vilja passa på att fråga Jakob Forssmed om flyktingavräkningarna. Vi har inte hört någonting från Kristdemokraterna om hur ni ser på att behöva dra en gräns när unikt många flyktingar kommer till vårt land.

Anf. 72 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Statsrådet hade alla möjligheter att begära replik på mitt anförande men valde att inte göra det. Hon ställer i stället frågor i detta replikskifte. Jag kan svara. Det är bra att sätta ett tak. Jag skulle vilja att vi gjorde ännu mindre avräkningar. Vi får se om Kristdemokraterna klarar det i sin budget eller inte. Men att vi inte ska gå under 0,7 i reellt bistånd ute i världen tycker jag är en självklarhet.

Jag räknar med att statsrådet tar med sig mina uppmaningar vad gäller relationerna till Kuba och att regeringen inte prutar av. Det man uppnår i handelsavtalen påverkar hur dissidenten har det på marken. Det gäller att inte isoleras till biståndsstrategier och formuleringar utan att hålla detta högt i det dagliga arbetet också när det gäller de större strategierna och samarbetena vi har internationellt.

Det blir väldigt märkligt när statsrådet tar upp gränsdragningsproblem som något slags huvudskäl till att vi ska höja skatten på givmildhet i Sverige. Det är inte hållbart. Statsrådet tror att svenska folket kommer att ge lika mycket i alla fall. Men de här organisationerna säger att de räknar med att ha förlorat 250 miljoner kronor. Sedan skattereduktionen infördes har givandet ökat med flera hundra miljoner. De här organisationerna säger att detta till stor del skett tack vare skattereduktionen.

Man kan stå här i kammaren och tro olika saker. Men ingen tvingar er att ta bort detta. Det är ni som lägger fram förslaget. Det är inte så att organisationerna vill att ni ska avskaffa detta, tvärtom. De säger själva att de resurser de nu räknar med att förlora skulle kunna leda till att 1 miljon fattiga lärde sig att läsa och skriva. Röda Korset säger att de skulle kunna ge mat i en månad till över 3 miljoner människor i Syrien för de här pengarna. Men ni väljer att prioritera att ta bort entréavgifterna till statliga museer. Det är viktigare för Miljöpartiet i den här budgeten, och det tycker jag är sorgligt.

Anf. 73 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Politik är både att vilja och att välja. Regeringen har gemensamt lagt fram en budget med en lång rad mycket viktiga prioriteringar för framtiden och för Sverige gällande jobb, klimat, skola och vård och omsorg. Det har aldrig varit någon skatt på givmildhet; det har funnits en

avdragsmöjlighet för givmildhet. Denna avdragsmöjlighet har regeringen av olika skäl valt att avskaffa, givetvis även av prioriteringsskäl.

Jag skulle vilja passa på att lyfta fram vad vi bland annat gör i stället inför nästa år. Vi i Sverige vill se ett brett engagemang från civilsamhällsorganisationer och andra aktörer för att bygga för framtiden och för Agenda 2030. Vi tillför 36 miljoner kronor till Sida för ett särskilt anslag, så att man ska kunna jobba med utbytesprojekt och utveckla olika typer av samarbeten där civilsamhället och andra aktörer direkt ska kunna bidra till hållbar utveckling.

Det finns alltså många sätt att stärka viljan att göra gott i Sverige. Det handlar inte bara om att skicka in en summa pengar. Man kan arbeta aktivt på många andra sätt, och det är också det som Agenda 2030 handlar om. Vad jag ser i Kristdemokraternas budget är det här någonting ni prioriterar ned i Sidaanslaget. Det finns alltså olika sätt att försöka bidra till hållbar utveckling. Vi står upp för vårt sätt.

Anf. 74 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Moderaterna har valt att ligga ganska nära regeringen i biståndsbudgeten, men har valt att prioritera det humanitära biståndet lite mer framför visst bilateralt bistånd. Det har varit en utmaning att se vilka prioriteringar regeringen har med biståndet. Den frågan ställdes lite på sin spets när avräkningsdebatten gick som hetast. Vad var det som skulle väljas bort, och vad skulle finnas kvar? Med tanke på detta ska jag säga två saker till att börja med. Det ena är att jag uppskattar att statsrådet deltar i debatten. Det andra är att jag uppskattar anslaget, långsiktigheten och samsynen i anförandet.

Jag vill också ställa en fråga om hur vi ska se på Sidas nya regleringsbrev. Riksdagen fick ta del av det före debatten, och vi uppskattar det. Men vilka är de största förändringarna inom Sidas verksamhet enligt det rege- ringsbeslutet, anser statsrådet? Är det flytten av 850 miljoner från Afrika- kontot till Folke Bernadotteakademin, minskningen inom internationell ci- vil krishantering eller minskningen inom Östersjösamarbetet? Vilka delar av detta är det som bäst beskriver regeringens prioriteringar?

Anf. 75 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Till att börja med skulle jag vilja invända mot beskriv- ningen att Moderaterna ligger nära regeringens budgetförslag när det gäl- ler biståndet. För det första arbetar vi nu ambitiöst för att komma upp till 1 procent av bni i enlighet med den nya beräkningsmodellen och EU:s nya direktiv. Det gör inte Moderaterna. Ni ligger 820 miljoner kronor under oss. Det tycker jag är anmärkningsvärt. Jag undrar hur ni tänker uppnå det nya enprocentsmålet.

Ni säger att ni inte tar någonting till klimatfonden, och det tycker jag också är oerhört anmärkningsvärt i en tid när vi verkligen behöver snabba och relativt dramatiska insatser för de allra mest utsatta och sköraste sta- terna, inte minst för de fattigaste människorna i de här staterna. De ser nu vatten, matförsörjning och själva sina basbehov hotade på grund av kli- matförändringar som går väldigt snabbt och naturkatastrofer som kommer i deras följd.

Prot. 2015/16:45
14 december

Internationellt bistånd

Ni har heller inte meddelat någonting om hur ni ser på flyktingavräkningar. Vi har satt ett tak på 30 procent. Huruvida ni tänker ta 60 procent i er budget får svenska folket sväva i osäkerhet om.

Hur vi prioriterar? Det är precis som det har varit under alla andra år, Sofia Arkelsten. Vi vet inte hur många flyktingar som kommer att komma till Sverige under nästa år. Det här bygger på prognoser. Även om vi får ett mycket stort antal flyktingar nästa år kommer vi att ha ett tak på 30 procent avräkningar. Det blir inte mer. Men ni i Moderaterna har inte meddelat hur ni tänker göra. Det vore väldigt bra för svenska folket att veta hur ni avser att göra.

Anf. 76 SOFIA ARKELSTEN (M) replik:

Herr talman! Det är korrekt att vi i vårt budgetförslag ligger något lägre. Men det är ändå en budget på 43 miljarder.

Det är en väldigt defensiv biståndsminister vi ser i kammaren här i dag. Det tycker jag är tråkigt, för det finns mycket som vi skulle kunna ha sam-syn om.

När det gäller klimat och miljö är det väldigt tydligt att den gröna fon-den är ett sätt att arbeta. I den biståndspolitiska plattformen finns klimat och miljö med som en av huvudprioriteringarna. Jag tror att det är väldigt viktigt att man mainstreamar biståndet och inte sätter sin tilltro till en enda fond som det enda sättet att arbeta.

Jag uppskattar informationen om att det finns ett tak på 30 procent. Men jag kan konstatera att det här inte ligger på riksdagens bord. Det finns inte med. Detta är någonting som har meddelats i medier. Vi fick därefter kontakta regeringen, så att denna information formellt kom till utskottet. Men det är hänskjutet till vårändringsbudgeten. I riksdagen funkar det så att när vi får ett förslag tar vi ställning till det. Det kommer alltså att kom-ma i vårändringsbudgeten.

Det oroar mig något när biståndsministern förklarar att man inte vet vad som är prioriterat, eftersom man inte vet hur många flyktingar som kommer. Det kan omöjligt vara korrekt. Ni måste ju ha ett plan för vad det är ni tycker är viktigt med biståndet.

Dessutom är jag nyfiken på att höra biståndsministern beskriva de 2 miljarder som har hattat fram och tillbaka i debatten och som helt plötsligt flyttades till den här sidan nyår genom tidigarelagda utbetalningar, vilket jag ser som ett rent siffertrixande som man ägnat sig åt för att inte utgifts-taket ska krascha. Jag uppfattar att Socialdemokraterna har samma syn – att detta är en utgiftstakshanteringsfråga – medan Vänsterpartiet säljer in detta som ett extra tillskott på 2 miljarder. Vilket är det som stämmer, bi-ståndsministern? Det kan ju inte vara så att båda två har rätt.

Anf. 77 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Jag noterar först och främst att Nya moderaterna inte an-ser att man behöver leva upp till Fredrik Reinfeldts löften i Paris 2009 när den gröna klimatfonden stod i fokus och de rika länderna lovade att betala 100 miljarder dollar om året från 2020. Det var Fredrik Reinfeldts regering som då ledde Sverige.

När det gäller hur vi ämnar prioritera är det väldigt klart och tydligt beskrivet i budgetpropositionen var våra prioriteringar ligger. De ligger på klimat och miljö, jämställdhet, freds- och statsbyggande, demokrati och

mänskliga rättigheter. De prioriteringarna är oerhört tydliga. Det är utifrån det vi navigerar.

När det gäller hur budgeten eventuellt kommer att bli vet Sofia Arkelsten precis som vi att enligt budgetprocessen så som den ser ut är ingenting hugget i sten förrän vi vet hur många flyktingar som kommer till vårt land. Kommer det färre blir det mindre avräkningar. Det är egentligen inte meningsfullt att lägga fram ytterligare en budget, och sedan får vi ändra och revidera den igen.

När vi lade fram budgetpropositionen som nu ligger på bordet utgick vi från de prognoser som Migrationsverket kom med i juli. Då såg man framför sig 73 000 flyktingar nästa år. Nu har man reviderat upp det kraftigt. Så ser verkligheten ut. Det beror på kriget i Syrien och talibanerna i Afghanistan. Det är inte regeringen som trixar, utan det är omvärlden som förändras.

Anf. 78 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Det är naturligt att den biståndsdebatt vi haft i dag fokuserat mycket på situationen i Mellanöstern. Det är vår tids värsta humanitära katastrof, men det är också en av våra största utvecklingsutmaningar.

Jag välkomnar verkligen att regeringen nu kommer med en ny Syrienstrategi. Jag hoppas också att biståndsministern kan komma tillbaka till utskottet och riksdagen så fort som möjligt och informera oss om strategin.

Det land som har tagit emot absolut flest flyktingar från Syrien är Turkiet. Den senaste siffran är 2,3 miljoner flyktingar. Majoriteten av dessa lever inte i flyktingläger. Många lever i Turkiet under mycket svåra förhållanden, utan tak över huvudet, utan hjälp och utan möjlighet till skolgång, och så vidare.

FN säger nu att enligt de senaste siffrorna har man bara fått in 35 procent av det man har begärt från världssamfundet i år när det gäller humanitär hjälp till flyktingarna i Turkiet. Det innebär att man kommer att sakna 3,6 miljarder kronor som man hade behövt för att verkligen kunna garantera alla människor en rimlig levnadssituation.

Jag är därför väldigt glad att regeringen tillsammans med Vänsterpartiet här tidigare kunde presentera en extra satsning på bistånd på 2 miljarder kronor som bland annat förstärker det humanitära biståndet.

Regeringen kom också med ett annat besked några dagar tidigare. Efter EU:s toppmöte med Turkiet den 29 november lovade EU 30 miljarder kronor till en nyinstiftad Turkietfond. Den svenska regeringen lovade 700 miljoner kronor till fonden. Det är en fond som kommer att ligga separat från FN-systemet.

Jag undrar lite: Varför väljer regeringen att gå in med så mycket pengar i en fond som ligger helt utanför FN-systemet i stället för att stödja det arbete som FN gör? Varför väljer man att gå in med de pengarna när det uppenbara syftet med fonden är att Turkiet ska förhindra flyktingar att ta sig från Turkiet in i EU?

Anf. 79 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Tack, Hans Linde, för frågan! Turkiet har tagit ett oerhört stort ansvar för flyktingar från Syrien och är i dagsläget det enda land som

Prot. 2015/16:45
14 december

Internationellt bistånd

tar emot nya flyktingar från Syrienområdet. Vi ser att Jordanien och Libanon är ansträngda till bristningsgränsen och i dag försöker minimera antalet eller till och med hindra flyktingar för att komma in i landet.

Turkiet tar ett mycket stort ansvar. Vi ska vara oerhört tacksamma och glada att de gör det och tar ansvar för sina grannar på det sätt som de beskriver att de gör. Sverige bidrar. Vi är en av de absolut största kärnstödgivarna till de humanitära organisationerna. Vi har gett ett stort bidrag till Syria Recovery Trust Fund inom ramen för Världsbanken.

Vi ser också ett värde i att vi deltar i de olika EU-fonder som nu sätts upp för att stödja befolkningen och flyktingar i närområdet. En av poängerna med att gå in handlar om att vara med och påverka inriktningen på dessa fonder. Där är Sverige givetvis redan en stor givare. Genom vårt EU-medlemskap går våra pengar öronmärkta in i EU:s biståndsbudget. På det viset betalar vi men får inget inflytande över hur fonderna används. Med vårt bidrag till Turkietfonden får vi också en plats vid styrelsebordet och kan påverka inriktningen. Det är oerhört viktigt.

Anf. 80 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Det är sant att Turkiet har tagit ett väldigt stort ansvar, även om det samtidigt finns all anledning att på flera punkter kritisera Turkiet för hur de i dag behandlar de syriska flyktingarna. Alltför många syriska barn i Turkiet får i dag till exempel inte gå i skolan trots att de har rätt till det.

Samtidigt finns det ett annat Turkiet. Det finns i dag ett Turkiet där vi sett att utvecklingen det senaste året gått bakåt när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter. Vi ser hur kränkningar av mänskliga rättigheter hela tiden tilltar och hur styret i Ankara blir alltmer auktoritärt.

Det är viktigt att vi på plats i Turkiet gör allt vad vi kan för stödja de syriska flyktingar som i dag finns inne i Turkiet. Det är därför viktigt att vi använder de strukturer som FN har. De är de mest effektiva i det här läget. Jag är också oroad över att man har ett fördjupat samarbete med en regering som blir alltmer auktoritär.

Huvudsyftet med det toppmöte mellan EU och Turkiet man hade den 29 november var inte att hjälpa de syriska flyktingar som finns i Turkiet. Huvudsyftet var att förmå Turkiet att börja stänga sina gränser. Turkiet skulle börja förhindra flyktingar att ta den svåra vägen över Medelhavet in i Grekland och in i EU.

Det är därför man nu lockar Turkiet med visumlättnader, snabbspår in i ett EU-medlemskap men också 30 miljarder kronor till Turkietfonden. Ett Sverige som vill stå upp för både de syriska flyktingarna och den humanitära hjälpen och demokrati och mänskliga rättigheter borde i stället ha valt att satsa pengarna in i FN:s humanitära arbete. Det är där de behövs.

Anf. 81 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Herr talman! Sverige driver ett antal väldigt viktiga principer i sammanhanget. En av de principerna är att vi inte villkorar vårt bistånd. Biståndet ska vara oavhängigt och självständigt. Vi går inte tillsammans med vissa av de andra givarländerna och använder bistånd som en underförstådd påtryckning eller rentav en utpressningsmetod för att få vissa länder att göra vissa saker.

Långsiktigt utvecklingsbistånd eller humanitärt bistånd är neutralt. Det måste vara principen. Det är också den principen som vi driver i EU-kretsen och som vi är väldigt tydliga med när vi diskuterar med andra medlemsländer inom EU-kretsen. Det gäller också den så kallade Dacfähigheten. De pengar som ska betalas från biståndsbudgeten ska uppfylla de kriterier som finns uppsatta inom OECD:s utvecklingskommitté, Dac. Det är någonting som vi har möjlighet att driva extra hårt när vi ingår i fonden.

Vi är stora givare via olika kanaler. Det är många initiativ som nu tas för att stärka och hjälpa människor i regionen. Vi ser att det finns ett akut behov av att nu göra det. Miljontals barn går inte i skolan. Miljoner människor kan inte åtnjuta sina mänskliga rättigheter, helt enkelt. De får inte arbetstillstånd och kan inte skapa sig en framtid.

Det är viktigt att vi försöker överbygga flyktinglägersituationen till en mer långsiktig situation där man skapar arbetstillfällen, där barn kan gå i skolan och människor kan se att de kan skapa sig en framtid.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 december.)

Prot. 2015/16:45
14 december

Internationellt bistånd

§ 10 Stödboende – en ny placeringsform för barn och unga

Socialutskottets betänkande 2015/16:SoU5

Stödboende – en ny placeringsform för barn och unga (prop. 2015/16:43) föredrogs.

*Stödboende – en ny
placeringsform för
barn och unga*

Anf. 82 SOFIA FÖLSTER (M):

Herr talman! Enligt Migrationsverkets siffror sökte förra året ca 7 000 ensamkommande barn asyl i Sverige. I år beräknas uppemot 30 000 barn komma hit. De här barnen har på egen hand rest över halva jordklotet för att starta ett nytt liv. Det är barn som trots sin unga ålder lämnat familj, vänner och omgivning för att få leva i ett land fritt från krig och terror och för att få leva i trygghet.

Numera kallar vi flyktingmottagandet för en flyktingkris. Varför kallar vi det nu för kris? Det blir särskilt tydligt när man talar om just barn. Barnombudsmannen skrev i fredags i Svenska Dagbladet om den utsatta situation som råder, särskilt för barn som är på flykt. Han uppmärksammade också en rad brister i just det svenska mottagandet av ensamkommande barn. Han vittnade om barn som nekas vård, om barn som inte får någon form av utbildning, om brist på ytterkläder och skor, om avsaknad av god man eller någon som kan föra barnets talan och om en otrygghet, särskilt för unga flickor, på många boenden.

Jag tror att vi alla här inne kan enas om att det krävs en rad åtgärder för att vårt mottagande ska fungera och för att alla barn, oavsett var de är födda, ska få en trygg uppväxt. Nu krävs det att vi som politiker tar vårt ansvar för att våra trögrörliga system inte ska stå i vägen för barns utveckling.

Sveriges Kommuner och Landsting besökte socialutskottet för ett par veckor sedan. De beskrev då hur många kommuner har svårt att leva upp till alla de krångliga regler och förordningar som finns och samtidigt ta ett solidariskt ansvar för flyktingmottagandet. SKL presenterade en lista på

47 reformförslag som regeringen omgående bör genomföra för att kommuner runt om i landet ska klara av den rådande situationen.

Det är min förhoppning att regeringen gör allt i sin makt för att snabbt omsätta de här och andra förslag i praktiken, särskilt de förslag som rör barn.

En av punkterna handlar just om stödboende för barn och unga. I den utredning som föreligger men också i medierapporteringen de senaste åren framkommer tydligt att de placeringsformer vi i dag har för barn och unga inte räcker till. Många ensamkommande barn placeras i dag i institutionsliknande HVB, som är specialiserade på att ta hand om barn och unga med missbruksproblem eller svåra psykiska problem.

Det är möjligt att den placeringen passar i enstaka fall, men generellt har barn som flytt helt andra förutsättningar och helt andra behov. Vi tror därför att stödboende är ett bra alternativ för unga som har ett visst behov av omsorg men som samtidigt står på tröskeln till att påbörja ett självständigt liv, ett eget liv i vuxenvärlden. Av det skälet står vi bakom propositionen om stödboende – alliansregeringen initierade utredningen om detta, och den nya regeringen har nu lagt fram en proposition om det. Vi har dock valt att också göra ett särskilt yttrande.

Moderaternas inställning till välfärdstjänster generellt är att vi som lagstiftare behöver bli betydligt tydligare i fråga om vilka krav som gäller för de utförare av välfärdstjänster vi har, oavsett om de är kommunala eller fristående. Alla välfärdsverksamheter som skattebetalarna finansierar måste kunna visa upp acceptabla kvalitetsresultat. Vi hade önskat se skarpa skrivningar i den här propositionen om tillståndsplikt för alla utförare, om kvalitetskrav och om tydliga konsekvenser i de fall som kvaliteten inte kan garanteras eller inte uppfylls. Detta är, återigen, särskilt viktigt i verksamheter som har hand om barn och unga.

Herr talman! Sverige står inför en stor utmaning i fråga om hur vi välkomnar dem som söker skydd i vårt land. Låt oss inte kapitulera inför utmaningen och skylla på dem som ser annorlunda ut eller talar ett annat språk! Låt oss i stället göra allt vad vi kan för att förbättra våra system, så att de som får asyl i Sverige också får verktyg för att skapa ett nytt liv här och bidra till vårt samhälle!

Låt oss också säkerställa att alla barn får en trygg uppväxt, där varje individs förutsättningar och behov styr vilket stöd och vilken omsorg man får! Då behövs stödboende, som är en ny placeringsform och som är en av många fler åtgärder som nu behöver komma till.

(Applåder)

Anf. 83 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! Regeringen föreslår en ändring i socialtjänstlagen som bland annat innebär att det i lagen ska införas en ny placeringsform för barn och unga i åldern 16–20 år, och det ska kallas för stödboende.

De nya reglerna innebär att socialnämnden ska sörja för att barn och ungdomar som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna ska tas emot i ett stödboende. För att placera barn i åldern 16–17 år krävs särskilda skäl. Det är med anledning av den ökande flyktingströmmen av ensamkommande barn och ungdomar som behovet av stödboende har ökat markant den senaste tiden.

Förslaget om stödboende och lagändringar är signifikant för vår tid. Det förefaller som om det finns många lagar och regler som regeringen är beredd att tänja på och kompromissa med för att tillgodose behov som uppstår som en direkt effekt av den stora invandring vi har.

I slutet av november hade drygt 140 000 personer sökt asyl i Sverige, bara i år. Självfallet inser vi mer än något annat parti att detta skapar nya utmaningar för vårt samhälle. Därför är vi inte helt förvånade över att den här typen av förslag på lagändring nu hamnar på riksdagens bord.

Det har kommit 35 000 ensamkommande barn och ungdomar till Sverige. Systemet för att placera barn och ungdomar har utmanats på många olika sätt. Med anledning av det allvarliga läge som Sverige nu befinner sig i förstår vi att det är angeläget att få nya boendeformer på plats så snabbt som möjligt.

Herr talman! Vi ställer oss bakom Moderaternas och vårt särskilda yttrande, där vi förespråkar en översyn av regelverket för stödboenden. Vi anser att det är av yttersta vikt att det är ordning och reda i välfärden. Vi förespråkar därför en generell tillståndsplikt för alla utförare i fråga om stödboenden, oavsett driftsform. Vi anser att en generell tillståndsplikt skulle utesluta oseriösa utförare och skydda de seriösa. Det skulle underlätta det långsiktiga kvalitetsarbetet och vara ett verktyg för att säkerställa ordning och reda. Det är ytterst viktigt att kvaliteten inte tappas bort på vägen bara för att man nu tar fram en boendeform för att tillgodose det stora behov som finns.

Men vi vill inte förhålla processen, utan vi vill i likhet med regeringen sätta igång med stödboende från och med den 1 januari 2016.

Anf. 84 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Centerpartiet ser migration som något mycket positivt. Centerpartiet står upp för att Sverige ska vara en humanitär stormakt, där vi gör allt vi kan för att till exempel på bästa sätt ta emot de människor som är på flykt och som söker asyl hos oss.

Nu kommer det så många att det är nödvändigt att Sverige rejält förbättrar sina insatser för bättre integration och för att få fler i arbete genom till exempel lägre trösklar på arbetsmarknaden och fler enklare jobb. Det är också viktigt att effektivisera mottagandet och göra det mer kostnadsinriktat. Därför har vi i Centerpartiet tagit fram många goda förslag som vi driver så starkt vi kan.

I dag diskuterar vi regeringens förslag om att inrätta en ny placeringsform för unga mellan 16 och 20 år som inte kan bo i det egna hemmet: stödboende. Det är ett förslag i rätt riktning, som Centerpartiet som enda parti hade med redan i sin vårbudget.

Vår migrationspolitiska talesperson Johanna Jönsson skrev i Aftonbladet den 8 juni i år detta: "Dagens regelverk kräver nämligen att kommunerna som tar emot de ensamkommande placerar dem i dyra HVB-hem, hem för vård eller boende, om man inte kan tillhandahålla familjehem. Det är problematiskt ur flera perspektiv. Framförallt ökar det kostnaderna markant, då placering i HVB-hem är betydligt dyrare än andra boendeformer.

Dessutom gör en generell placering av ungdomarna i HVB-hem att individens särskilda behov åsidosätts. Det riskerar dessutom att, som gransk-

ningar i media visat under den senaste månaden, leda till att ensamkommande placeras tillsammans med ungdomar som är kriminella eller har andra typer av problem.

Centerpartiet vill därför se en förändring. Vi vill göra det möjligt för kommunerna att placera ensamkommande barn och ungdomar i alternativa boendeformer. Långt ifrån alla barn är i behov av HVB-hem och skulle må bättre av att bo mer självständigt. Det görs helt enkelt inte tillräckligt bra individuella bedömningar av vad de enskilda ungdomarna har för behov. Många av de lite äldre skulle må bättre av att bo mer självständigt, exempelvis i stödboende, på folkhögskola eller genom att dela på mindre lägenheter.”

Mot denna bakgrund är det naturligtvis glädjande för oss i Centerpartiet att regeringen nu föreslagit en ny placeringsform i just denna riktning. För mig som är ny i utskottet känns det ändå lite märkligt att detta inte genomförts för flera år sedan.

Centerpartiet välkomnar att det nu äntligen tas steg för att göra placeringen av barn mer flexibel och att regeringen föreslår stödboende. Men vi menar att det inte räcker. Betydligt fler åtgärder behövs för att få ned kostnaderna, öka flexibiliteten och stärka mottagandekapaciteten.

Att möjliggöra mer flexibla boendeformer är mycket viktigt i den situation som föreligger med så många ensamkommande barn som söker asyl, både för att få ned kostnaden för mottagandet och för att förbättra det.

Antalet ensamkommande barn som söker asyl i Sverige har ökat kraftigt de senaste åren, framför allt under den här hösten. Migrationsverkets prognos är att det under 2015 kan komma fler ensamkommande barn än under de föregående tio åren tillsammans. Det gör utformningen av de system som möter barnen – inte minst hur de placeras – viktigare än någonsin tidigare.

Med anledning av detta krävs en större översyn och mer långtgående förändringar av hur barn kan placeras. De ofta stela, dyra och dåliga lösningar som krävs i dag är varken bra för barnen eller ekonomiskt hållbara i ett läge där det ju har kommit flera tusen vissa veckor. En billigare och effektivare modell är absolut nödvändig. Dessutom kan administrationen och antalet tjänstemän involverade i varje fall ses över i avsikt att korta handläggningstider och samtidigt minska kostnaderna.

Propositionens förslag om stödboende är ett steg i rätt riktning, men det behöver göras betydligt mer. Vilka exakta reformer som krävs måste ses över närmare. Några exempel på möjligheter att se över är att dela på lägenheter och att bo på folkhögskola eller i boenden med mindre bemannning. I en sådan översyn måste alla stenar vändas och alla möjligheter prövas.

Dagens regelverk innebär också att det är alltför svårt att placera ensamkommande hos närstående som inte är vårdnadshavare. Det kan exempelvis handla om släktingar eller nära vänner. Barnens bästa måste komma i första rummet, och därför är det viktigt att regelverket inte allvarligt försvårar möjligheten att få ett första boende i ett nytt land hos någon man faktiskt känner.

Många ensamkommande har någon närstående i Sverige. I dagsläget placeras man i samma kommun som denna person men alltför ofta i ett HVB-hem. Det leder till en ojämn fördelning mellan kommuner, ett ökat tryck på socialsekreterarna och svårigheter att planera antalet platser. En

översyn av socialtjänstlagen är därför nödvändig för att underlätta placeringen av ensamkommande minderåriga hos närstående i Sverige. Om en sådan placering inte anses lämplig bör det räcka om barnet eller ungdomen placeras inom rimligt avstånd.

Herr talman! Mot bakgrund av det jag anför yrkar jag bifall till min och Centerpartiets reservation, som utöver att ställa sig bakom regeringens förslag är en stark signal till samma regering att betydligt mer behöver göras, i enlighet med Centerpartiets motion om detta.

Anf. 85 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Fram till i går hade det kommit 36 568 ensamkommande barn till Sverige och sökt asyl – hittills i år. Ungefär hälften av dem är 15 år eller yngre. Ungefär 300 är barn mellan 0 och 6 år.

Det vi nu debatterar är en boendeform för den hälft av dessa barn som är nästan vuxna. Men de är fortfarande barn. Enligt barnkonventionen och barns rättigheter har man som barn rätt att få stöd och hjälp till dess att man är vuxen.

Detta är barn som har klarat väldigt mycket. De har flytt, många gånger helt ensamma. Ibland började flykten tillsammans med familjemedlemmar, men under resans gång blev man ensam kvar.

Detta är barn som har väldigt stora förmågor, men de är också barn som behöver vuxenvärldens stöd och hjälp.

Jag är glad att regeringen lägger fram den här propositionen och därmed fullföljt det arbete som alliansregeringen påbörjade. Jag är också glad för den lyhördhet jag har hört hos statsrådet i utskottet när frågan har diskuterats där med oss.

Det är angeläget att stödboendeformen kommer på plats så snart som möjligt. Men det är också viktigt att vi ser de här barnens olika behov, både deras styrkor och deras behov av stöd.

Väldigt många av barnen är pojkar. De är väldigt mycket som unga grabbar i allmänhet. De klarar sig väldigt mycket själva, men ibland blir det också lite fel och tokigt. Man vill gärna hänga med polarna. Man kanske inte har lust att gå upp tidigt på morgonen. Man kanske vill pröva att dricka alkohol fast man inte har åldern inne.

Helt utan stöd från vuxenvärlden klarar de sig inte. De klarar inte livet helt själva.

Därför är jag glad att regeringen visar en lyhördhet för att ett eget boende inte nödvändigtvis ska vara ett ensamt boende, utan att en boendeform såsom folkhögskola är någonting man är fullt öppen för att inkludera i det här.

Jag är också glad att regeringen noterar det vi har uppmärksammat i vårt förslag: att det bland dessa barn finns en del som löper särskilt stor risk att utsättas för människohandel och att det är en sak vi måste vara väldigt noga med att ha ögonen på.

Vi kommer senare i dag att debattera budgeten. Vi kristdemokrater har lagt mer pengar till Inspektionen för vård och omsorg, eftersom vi anser att det är otroligt viktigt att den verksamhet som nu införs också följs upp noga så att vi ser att de här barnen får det stöd de behöver och att de boendeformer som utvecklas motsvarar de behov ungdomarna har.

Prot. 2015/16:45
14 december

*Stödboende – en ny
placeringsform för
barn och unga*

Vi har inte i det här ärendet fått gehör för just detta eftersom regeringen inte har de pengar som skulle behövas i sin budget, men jag hoppas att regeringen kommer att återkomma också i den delen.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 86 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

I dag debatterar vi det förslag till ny placeringsform för barn och ungdomar som regeringen föreslår i sin proposition om ett nytt stödboende. Det är väldigt tillfredsställande att vi i stort sett är eniga i kammaren om att bifalla förslaget.

Utvecklingen i kommunerna har under en tid pekat på behovet av lagstiftning som medger flexibla placeringsformer. Den senaste tidens händelser med det stora antalet ensamkommande flyktingbarn har ytterligare accentuerat behovet.

Därför är det bra att vi i dag kan fatta ett beslut som ger kommunerna större möjligheter att ordna boende utifrån den enskilde unges behov. Unga människor har olika behov, har olika mognadsgrad och behöver bemötas därefter. För den unge betyder den nya boendeformen en större möjlighet att förbereda sig och träna inför vuxenlivet.

Herr talman! När samhället övertar omsorgen om barn och unga från föräldrarna innebär det ett mycket stort ansvar, och det är mycket angeläget att noggranna bedömningar av den unges behov sker innan man bestämmer sig för placeringen. Det är också av stor vikt att den unge personen själv görs delaktig i beslutet och att myndigheten lyssnar på den unge och gör ordentliga uppföljningar. Det gäller inte minst de ensamkommande barnen, som har en särskilt utsatt situation i avsaknad av egna nätverk.

Från utskottet förutsätter vi att kravet på god kvalitet är högt och likvärdigt oavsett utförare. Lagens utformning ger kommunerna stor frihet att anpassa boendena så att de passar de förutsättningar som finns och de behov som de unga uppvisar. Vi förutsätter att detta naturligtvis sker med de ungas bästa för ögonen.

Herr talman! Vi socialdemokrater vill, precis som regeringen, att Sverige ska vara ett av de bästa länderna att växa upp i. Barnkonventionens krav på alla barns rätt till en trygg uppväxt förpliktar, och det är allas vår plikt att se till att den uppfylls.

I detta anförande instämde Lennart Axelsson, Catharina Bråkenhielm, Mikael Dahlqvist och Yasmine Larsson (alla S).

Anf. 87 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! I dag har vi samlats för att debattera förslaget om en ny placeringsform för barn och unga. Det nya stödboendet som regeringen föreslår ska ses som ett komplement till de befintliga placeringsformerna HVB och familjehem. Placeringsformen vänder sig till barn och unga i åldern 16–20 år med bristande familjestöd och som bedöms kunna bo i eget boende med anpassat stöd utan särskilt vård- eller behandlingsbehov.

Vi anser att det kan vara ett bra alternativ för de ungdomar som bedöms vara så pass självgående att de redan är på väg in i vuxenlivet och själva känner att de är redo för en mer självständig tillvaro men fortfarande behöver visst stöd. Den nya placeringsformen kan också fungera som ett utslusningsboende för ungdomar som tidigare har varit placerade i till exempel HVB-hem och ett alternativ för de ensamkommande barn som endast är i behov av mindre stöd i sitt boende.

Vi delar regeringens uppfattning att det är viktigt att det finns olika former av boenden som är anpassade efter de behov som barn och unga har. Systemet som finns i dag är stelt, och många av de barn och unga som har varit placerade i familjehem eller i HVB-hem har själva efterfrågat variationer i placeringsformer. Därför välkomnar vi regeringens förslag.

Samtidigt finns det en viss oro hos oss. Vi har stor förståelse för att Sverige befinner sig i en extraordinär situation som kräver att vi agerar skyndsamt. Men samtidigt får vi inte fatta beslut i dag som vi kommer att ångra i morgon. Därför vill jag ta tillfället i akt att höja ett varningens finger.

Om situationen hade varit annorlunda hade vi önskat att det hade varit möjligt att genomföra en ordentlig översyn av effekterna av placeringar överlag innan nya placeringsformer hade införts. Barnombudsmannen publicerade nyligen en artikel som visar att barn som har vårdats av samhället löper extrema överrisker att drabbas av missbruk, självmord, förtids-pensionering och socialbidragsberoende. Studierna visar dessutom att fler barn har begått brott eller missbrukat narkotika efter att de har vårdats på institution än innan de blev omhändertagna. Det är inte vad vi vill uppnå när vi vill hjälpa barn i behov av samhällets skydd.

Därför kommer vi att noga följa hur den nya boendeformen utvecklas. Vi vill försäkra oss om att det inte blir en placeringsform som används för att det är en billig lösning. Vi vill veta att de unga som placeras i ett stöd-boende själva har önskat det och att de har fått den hjälp och det stöd de behöver. Dessutom är det angeläget att det inte blir en särskild lösning för ensamkommande barn. Vi menar att alla barn har rätt att utredas och få hjälp på samma villkor.

Herr talman! Det är oerhört viktigt att vi förstår att det är barns hela liv vi har i våra händer. Det är barn som vi lovar att vi ska ta hand om när vi anser att ingen annan kan det. Därför måste vi se dessa barn som om de vore våra egna. Vad hade vi accepterat för våra egna barn? Vilken hjälp och vilka rättigheter hade vi krävt, och med vilken kraft hade vi slagit till om vi hade sett att våra barn inte fått den hjälp de var i behov av?

Hur vi än vrider och vänder på det hör de familjer som vi ingriper i oftast inte till de resursstarkaste grupperna i vårt samhälle. Det är inte den grupp som skriker högst när samhället sviker, och det är inte dessa människor som har politikens fullaste uppmärksamhet när vi har misslyckats. Vår mörka historia när det kommer till barn som har vårdats av samhället är dessvärre ett brutalt bevis. Vi har inte tagit ansvar för den roll vi har åtagit oss. Om inte vi vågar se detta finns en överhängande risk att misslyckandet kan komma att upprepas även i framtiden.

Det är därför centralt att vi för fram förslaget i ljuset av den kris socialtjänsten har befunnit sig i under oförsvarbart lång tid. Det är en kris som med handen på hjärtat absolut inte har legat högst på den politiska dagordningen. Om vi fortsätter på den vägen spelar det ingen roll hur bra förslag

regeringen presenterar om vi ändå inte ger förutsättningar att använda dem på rätt sätt.

Lite senare i dag ska utskottet debattera utgiftsområde 9 i kammaren. I budgetförhandlingarna var en av Vänsterpartiets prioriteringar att få mer resurser till socialtjänsten. Därför är vi oerhört glada över att vi har kommit överens om en miljardsatsning till den sociala barn- och ungdomsvården under en fyraårsperiod. Vi vet att det behövs såväl resurser som personal med rätt kompetens, men vi vet också att det krävs mycket mer än så.

Vi behöver ta ett helhetsgrepp om vår socialtjänst där vi tillför de resurser som krävs och även utvärderar de metoder som tillämpas och ger förutsättningar för socialt arbete på riktigt.

Även om vi ställer oss bakom regeringens förslag förväntar vi oss att detta bara är ett första steg i ett rejält omtag av socialtjänsten, framför allt arbetet med att utveckla den sociala barn- och ungdomsvården.

Anf. 88 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L):

Herr talman! Det är viktigt att tänka på att förslaget inte är utformat speciellt för ensamkommande barn utan är tänkt även för andra barn och unga som av något skäl inte kan bo i hemmet. I debatten låter det som om förslaget enkom kommit till inte för utan på grund av de ensamkommande barnen. Tänker man så är det lätt att hamna fel. Det är lätt att se förslaget enbart som ett sätt att sänka kostnaderna, alternativt ett boende som de flesta kan bo i.

Redan i juni 2012 gav dåvarande alliansregeringen i uppdrag att se över LVU, och i juni 2013 kom tilläggsdirektivet för en översyn av placeringsalternativ för barns och ungas boende, vård och fostran enligt SoL och LVU, samt till fler alternativ än vad som finns i dag. Förslaget i dag heter *Stödboende – en ny placeringsform för barn och unga*, inte *Stödboende – en placeringsform för ensamkommande*.

Redan i dag använder sig många kommuner av en sorts mellanboenden för dem över 18 som ska slussas ut från HVB. På samma sätt ska nu de under 18 som bedöms klara av det få komma ifrån den institutionella miljö som HVB trots allt är, och det gäller både ensamkommande och andra unga.

Förslaget innebär också att det kan göras bättre individuella bedömningar när det gäller både de ensamkommande och andra barn och unga. Några behöver familjehem, andra behöver HVB, en del behöver stödboende i någon form. Det viktiga är att alla placeringar grundas i ett rättighetsperspektiv och självklart i kvalitet när samhället tar på sig föräldraansvaret.

Vi vet att många barn, ungefär 300, försvinner varje år. Vart de tar vägen vet vi inte. Vi vet inte heller varför de försvinner. En del kommer tillbaka, men långt ifrån alla. En del barn försvinner när de har fått ett avslag på sin asylansökan medan andra barn som har fått ett uppehållstillstånd försvinner. Det är barn i alla åldrar som försvinner. De allra minsta är i förskoleåldern.

Här behövs samordning, förebyggande arbete och uppföljning. Ett enda barn som försvinner är ett barn för mycket.

Vi vet också att de barn som haft samhället som förälder långt oftare än andra barn hamnar i olika former av riskbruk. Missbruk och självmord är vanligare liksom beroende av försörjningsstöd. De barn som vi som samhälle tagit på oss ansvaret för ska vi också finnas för.

Liberalerna vill därför betona vikten av att det säkerställs att barn och ungdomar får det stöd som de behöver också vid placering i stödboende där personal inte finns närvarande på samma sätt som i ett familjehem eller HVB. Att exempelvis tänka att nattbemanningen ska bort, som man emellanåt gör här, tror vi är fel väg att gå.

Jag har liksom flera andra besökt många HVB och ankomstboenden, både nu som riksdagsledamot och tidigare som kommunpolitiker. Alla boenden är olika, och alla som bor där är olika – självklart – eftersom det handlar om individer.

HVB är en bra boendeform, men den är inte optimal för alla. För en del ungdomar är boende i satellitlägenhet en bra form. För andra behövs det mer stöd, kanske inte lika mycket som i ett HVB utan mer som den form av sammanhållet stödboende som vi från Liberalerna föreslog i vår motion. Jag är glad att den boendeformen nu är en tydligare del av betänkandet.

Herr talman! Vid ett av mina besök på ett boende för ensamkommande sa en i personalen: På dagarna funkade det för det mesta. Det är glada killar som gillar skolan och tv-spel. Det är på nätterna det kommer. En del har mardrömmar. Andra saknar sina familjer och oroar sig. En del gråter. Det är nästan lättast. Dem kan man hålla om, och de blir så små då. De svåraste är de som slutar sig, de som vi inte når, de som ligger i sängen och bara stirrar i taket. Det brukar ta ett tag – sedan kommer mardrömmarna. Då behöver de oss som mest.

Hon berättade om nätter då de som fungerar väl på dagen vaknar i panik och skriker och om 16-åringar som varje natt återupplever de övergrepp de utsatts för på vägen hit till Sverige.

Just ensamkommande barn och unga har därtill andra behov som delvis skiljer sig från andra ungas, där stödboende kan tänkas vara ett alternativ. Det handlar inte bara om stöd för att utvecklas mot större självständighet och mot vuxenlivet. Det finns också behov av stöd för att bli en del i ett nytt samhälle, en ny kultur, ett helt nytt sammanhang.

Huruvida det bästa är en placering i stödboende eller HVB måste därför nog övervägas, liksom vilken form av stödboende som eventuellt kan vara aktuell. Lika lite som HVB är för alla är satellitlägenheter det. För många fungerar dagarna medan nätterna blir till ett ständigt återupprepande av de vidrigheter man utsatts för på vägen hit.

Liberalerna välkomnar förslaget om stödboende som ny placeringsform. Vi vill dock poängtera vikten av individuell bedömning, vikten av uppföljning och vikten av kontroller, både vid start av stödboenden och senare.

Jag vill därmed yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 december.)

§ 11 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Socialutskottets betänkande 2015/16:SoU1

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (prop. 2015/16:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 89 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Vi går nu över till att debattera Utgiftsområde 9 *Hälsovård, sjukvård och social omsorg*. Det omfattar mycket av det som är kärnan i vårt välfärdssamhälle.

Vi ska ha en solidariskt finansierad hälso- och sjukvård och omsorg, och den ska vara lika god för alla oavsett vem du är och var du bor i vårt land.

Vi ska tillhandahålla vården och omsorgen på ett sådant sätt att vi värnar våra skattebetalares pengar och stöder utveckling. Vi ska inte använda resurserna på ett sätt som vi vet inte är det bästa sättet att använda pengarna.

Tyvärr har regeringen inte riktigt utgått från den senare av de principerna. I regeringens budget finns flera missriktade satsningar. Det är satsningar som kan låta bra när man hör om dem men som vi vet inte är ett klokt sätt att använda medlen.

Jag kan till exempel nämna att man vill att läkemedel ska bli gratis för alla barn, att mammografin ska bli gratis och att vårdavgifter för äldre ska bli gratis.

Det låter fint, men vi kristdemokrater vill hellre satsa de medlen på dem som har de minsta marginalerna. Vi vill inte att alla får ta del av dem oavsett om det behövs eller inte.

Vi vet att det är en bättre prioritering att lägga pengarna på mer angelägna satsningar som att höja inkomsten för de barnfamiljer som har det sämst ställt genom höjt bostadsbidrag och höjd socialbidragsnorm och genom att behålla fritidspengen. Det är det som Rädda Barnen och andra som jobbar nära barn säger att de mest utsatta barnfamiljerna skulle få störst nytta av. Detta så att barn inte behöver sjukskriva sig från barnkalas eller från fotbollsträning för att de inte vågar säga hemma att de vill vara med, att de vill ta del av gemenskapen som finns i att delta i till exempel fotboll eller gymnastik.

När det gäller frågan om glasögon har vi kristdemokrater länge hävdat att alla landsting bör tillhandahålla glasögonbidrag till barn. Men det är en av landstingens uppgifter, inte något som vi ska reglera via staten, precis som när det gäller andra typer av hjälpmedel.

När det gäller gratis läkemedel för barn har flera remissinstanser hävdat att det finns risk att det ökar läkemedelskonsumtionen bland barn. Det är ett problem redan i dag, inte minst när det gäller antibiotikaresistens. Gratis läkemedel kan leda till att efterfrågan på läkemedel ökar, och det vore en olycklig utveckling.

De barnfamiljer som har svårt att betala sina mediciner kan via det stöd som ges till familjer i en utsatt ekonomisk situation få de här kostnaderna täckta redan i dag – även de kostnader som uppkommer innan vi alla når högkostnadsskyddet.

Satsningen på mammografi ska bli avgiftsfri. Man hänvisar till att det finns kvinnor som inte uppsöker mammografin. Så är det – det är ett problem att beroende på vilken socioekonomisk grupp du tillhör är sannolikheten att du tar del av den viktiga mammografiundersökningen olika stor.

Men avgiftsborttagning har testats, till exempel här i Stockholms läns landsting. I Stockholm låg avgiften år 2003 på 140 kronor. Mellan 2008 och 2010 såg vi en nedgång av antalet besök på mammografin trots att avgiften låg stilla när andra kostnader i samhället ökade. 2012 togs avgiften bort. Då ökade besöken med 3 procent. I socioekonomiskt svaga områden som Spånga-Kista ökade de med 4 procent. I Skärholmen ökade de med 6 procent. Men var gjorde avgiftsfriheten att besöksfrekvensen ökade som mest? Jo, i Hedvig Eleonora och Gustav Vasa, det vill säga här, mitt inne i stan, där inte de ekonomiskt mest utsatta bor. Här ökade besöksfrekvensen med 11 procent.

När man frågade kvinnorna som besökte mammografin vad som var orsaken kände de inte ens till att avgiften hade tagits bort. Det var den ökade informationen i samband med att avgiften togs bort om att man borde gå på sin mammografiundersökning som gjorde att man kom i högre utsträckning.

Det finns andra och mer kostnadseffektiva sätt som också når bättre resultat, inte minst om man vill nå de ekonomiskt mest utsatta. Ett är information på flera språk om varför det är viktigt att delta i screeningprogram. Det gäller inte bara mammografi utan självklart också andra typer av screening.

Vi har brister i vården när det gäller jämlikhet, och vi måste bekämpa dem. Men vi ska inte använda pengar på ett sätt som vi redan i dag har kunskap om att det inte är effektivt.

För oss kristdemokrater är barns och ungdomars hälsa ett prioriterat område. Det gäller inte minst barns och ungdomars psykiska hälsa. Därför satsar vi mycket av våra resurser på att öka tillgängligheten, inte minst i skolhälsovården.

Vi vet i dag att barn och ungdomar inte mår så bra som de skulle kunna göra, men vi vet för lite om orsakerna. Det är ett viktigt område där jag hoppas att vi framöver kommer att få större möjligheter att ta reda på orsakerna och därmed också kunna åtgärda dem.

Eftersom riksdagen redan har beslutat om ramarna och då inte bifallit Kristdemokraternas budgetförslag väljer vi att inte delta i beslutet utan hänvisar till vårt särskilda yttrande i övrigt.
(Applåder)

Anf. 90 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Du väljer också att inte berätta att ni budgeterar 4 miljarder mindre på hela summan, Emma Henriksson. Det gäller samtliga frågor: hälso- och sjukvård och socialtjänst. Det handlar inte bara om mammografi, utan det handlar om en mindre satsning på välfärd. Så ser i alla fall jag det. 4 miljarder är 4 miljarder.

Du säger att gratis mammografi inte är någonting som vi ska jobba med. Om man tittar i Bergsjön, som är ett ganska eftersatt och utsatt område i Göteborg, ser man att det 54 procent av kvinnorna som deltar i mammografin. Om man åker till Sävedalen ser man att det är 84 procent. Så här

ser det ut i hela Sverige. Detta är en reform som också Bröstcancerföreningen och Cancerfonden stöder. De har velat ha gratis mammografi länge.

Detta måste kompletteras med information och uppsökande verksamhet. Du vet att Vänsterpartiet har fått in i budgeten att man ska arbeta med ett antal riktade insatser. Jag tror att det är 130 miljoner vi har lagt på detta. Det handlar om att hitta de kvinnor som inte uppsöker läkarvård. Det har ni också sagt nej till.

Därför måste jag fråga dig: Vad tycker du är en bra modell? Och hur jobbade ni? Nu var det i och för sig ett tag sedan – snart drygt ett år sedan – som ni lämnade Socialdepartementet. Hur tänkte ni om de olika möjligheterna för kvinnor? De tar sig inte möjligheten; de går inte till vårdcentralen. Vilka satsningar tycker du i så fall att vi ska börja med när ni dessutom skär ned med 4 miljarder? Det vore superintressant att få veta.

Anf. 91 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Det gläder mig att jag får frågor om vad vi gjorde under vår regeringstid. När det gäller vårdområdet, när det gäller den sociala omsorgen och när det gäller äldrepolitiken gjorde vi vansinnigt mycket. Vi gjorde så mycket att en hel del av det är sådant som den nuvarande regeringen fortfarande jobbar med. Det gäller cancerstrategin, som vi implementerade, till exempel.

Än så länge har man åtminstone inte börjat riva upp alla de mätningar av kvalitet och vård som vi startade med. Det var det den förra socialdemokratiska regeringen misslyckades så kapitalt med. Man ville inte ha ljust på vad som gjordes. Om man inte vet kommer inte heller kraven på vad som behöver förbättras.

Mycket av det grundläggande arbete vi gjorde gick ut på att ta reda på hur långa köerna är, vilka det är som får vänta, varför en del får vänta längre än andra och varför köerna är så olika långa till olika viktiga behandlingar beroende på vilket landsting man bor i.

Vi kristdemokrater ser att det behövs en ny stor vårdreform för att kunna ge samma, lika goda vård till varenda medborgare i det här landet. Det är de stora perspektiven vi måste se. När vi vet att vissa små reformer inte är effektiva ska vi inte hålla på och dutta med det när vi vet att det är de stora dragen som behövs. Vi behöver ett större statligt ansvar för vården.

Det är sant att det i detta utgiftsområde skiljer en del i hur mycket pengar vi avsätter. Men det Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet försöker gömma för medborgarna är de enormt höjda kostnader det innebär för vården när man höjer arbetsgivaravgifterna för många av vårdens anställda. Man slår både mot dem som är unga och nya – många av dem jobbar inom offentlig sektor – och mot de äldre som vill stanna kvar och jobba och som nu får ökade kostnader om de fortsätter att jobba efter 65. Många av dem finns i vården.

Anf. 92 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Ni tar bort 4 miljarder från hela området, Emma. Det blir 4 miljarder mindre. Det är glasklart att det då blir lite mindre pengar. Det blir ingen mammografi för de här kvinnorna.

Du svarade inte på min fråga. Vi tycker inte att det är försvarbart med en så stor skillnad som mellan 54 procent av kvinnorna i Bergsjön och 84 procent av kvinnorna i Sävedalen. Så ser det ut i område efter område.

Ni säger rakt av nej till samtliga reformer som lyfter klassperspektivet. Det ser man när man läser ert budgetförslag. Det finns inte på papperet.

Ni säger också nej till tillskott till förlossningsvården, där det sker stora vårdskador. Varannan kvinna som föder vaginalt i dag får förlossnings-skador. Detta säger ni också nej till.

4 miljarder mindre är 4 miljarder mindre. Det blir inte ett perspektiv som gynnar dem som har det sämst ställt i samhället. Ni hade inte under era åtta år riktade insatser till de grupper i samhället som har sämst hälsa och som inte kommer till hälso- och sjukvården, Emma.

Gratis mammografi finns i Stockholm. Det är 6 procent fler kvinnor som går till mammografin i Skärholmen. Du tycker att det är nada. Du tycker inte att det är någonting. Men det är några räddade liv, Emma Henriksson. Jag tycker att du borde titta på det. Du borde ringa dina kompisar i Stockholms läns landsting, för det är väl ni som råddar det. De har inte tagit bort det, så någonting måste väl vara rätt klokt med det här.

Anf. 93 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Det är bra. Oavsett om det är 2, 4 eller 6 procent fler som besöker mammografi är det bra. Men när man genomför en reform måste man också fundera på vilka de totala effekterna blir och vad det var som gav effekterna.

Vi ser att avgiftsfrihet kostar en del i minskade intäkter från till exempel dem som besöker mammografin och som skulle ha gjort det ändå. Det är de som bor i Nacka eller Täby eller på Östermalm. Dessutom har skillnaderna ökat. I de mer välbärgade områdena är det ännu fler som har besökt mammografin. Det är någonting vi ska vara jätteglada över. Men om syftet med reformen är att minska skillnaden och att det ökar mest hos dem som i dag har minst deltagande ökar skillnaderna med den typ av reform som ni nu väljer att satsa pengarna på.

Vi ska värna skattebetalarnas pengar. Vi ska göra så att patienter får så mycket makt som möjligt, men på ett sätt där vi gemensamt har resurser för att fortsätta att utveckla vården och för att de som får en diagnos i dag ska veta att vi i morgon kommer att kunna bota det vi inte kunde bota i går. Det måste vara vår viktigaste prioritering.

Mycket av de reformer som vi säger nej till säger vi nej till därför att de är ineffektiva och oklara. Det gäller till exempel det som handlar om kvinnovården och förlossningsvården. Där har ni en pott pengar men ingen tydlig definition av hur medlen ska användas.

Vi kristdemokrater värnar alla patienters möjligheter till en lika och god vård oavsett var någonstans man bor. Ni blundar för att er budget i helhet, och inte bara på det här utgiftsområdet, gör att vården blir dyrare för de skattebetalare som ska finansiera vården därför att de ska betala arbetsgivaravgiften.

Anf. 94 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Det ska vara ordning och reda i välfärden. Varje skatte-krona ska användas omsorgsfullt. Det kräver god tillsyn, insyn och tydliga

kvalitetskrav. Vårt tydliga fokus ska vara på kvaliteten i mötet mellan patienter och brukare och vårdens och omsorgens personal. Det är just det mötet som gör kvalitetsutvecklingen möjlig. Jag har stor respekt för de vård- och omsorgsmedarbetare som varje dag året runt gör detta möjligt.

Vi väljer att avstå från det beslut som fattas i morgon, men självfallet står vi bakom vårt särskilda yttrande och vårt budgetförslag i dess helhet. Jag vill också passa på att ställa mig bakom många av de delar som min allianskollega Emma Henriksson här tidigare har lyft upp i debatten.

Sverige befinner sig i ett allvarligt läge med flera växande utmaningar. Människor flyr. Vi befinner oss i början av en stor folkvandringstid. Det kommer att ställa rejäla krav på hur vi vill utveckla vår generella välfärd.

Just nu ser vi ökande migrationskostnader och ökande sjukskrivningskostnader, vilket självfallet kommer att få ett rejält utfall också på de sociala omsorgsfrågor och hälso- och sjukvårdsfrågor som vi har att ta ställning till.

Detta blev extra tydligt när ansvariga myndigheter häromveckan var på plats i utskottet. Det blev också väldigt tydligt att även efter detta budgetbeslut kvarstår flera stora utmaningar inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten och andra ansvarsområden som finns på vårt bord.

Kommuner har anmält sig själva. Inspektionen för vård och omsorg säger att gränsen är nådd eller mer än så. Vad gör regeringen i ett extraordinärt läge? Det är dags för regeringen och statsrådet att visa ledarskap.

Sverige beskrivs som ett av världens bästa länder att växa upp och leva i, men det finns stora utmaningar – ett nytt utanförskap som är växande och tuff internationell konkurrens ställer krav på oss. Budgetpropositionen visar att regeringen i många av dessa utmaningar står handfallen.

En skattechock på jobb riskerar att företagens konkurrenskraft försämrass. När jobbtillväxten bromsas försvinner också en del av de intäkter som är en viktig del av grogrunden till alla de frågor vi nu resonerar om här inne. Det är fel väg för Sverige.

Vi moderater och allianskollegor står för en helt annan väg. För att klara den ökade välfärden, kraven som finns och det ökade välståndet och tryggheten för alla människor behövs ökad jobbtillväxt.

Herr talman! Svensk vård och omsorg uppvisar i internationellt perspektiv väldigt goda resultat, men det är alldeles för långa väntetider och alldeles för dålig tillgänglighet. Det är därför oroande att regeringen inte fullt ut tar dessa utmaningar på allvar. Det handlar om väntetider, tillgänglighet och kvalitet. Nu ställs det inga krav på prestation eller minskade väntetider. Nu ställs det färre krav på kvalitetshöjningar.

Sveriges äldre kan förvänta sig fler år med bättre hälsa än i de allra flesta länder. I dag kan man leva över 20 år efter pensionen. Det är en fantastisk utveckling, men det kräver också en förändrad syn på våra äldre.

Äldre är inte längre en homogen grupp av människor med samma behov och samma önskemål. De utmaningarna måste nu tas på allvar.

Sverige är också ett av världens bästa länder att växa upp i för barn och unga, men de barn som inte har det bra är fortfarande alldeles för många. Det är dags för en nystart i socialtjänsten.

Vänsterregeringens tunnor skramlar tomt. Propositionslistan är tom. Reformförslagen lyser med sin frånvaro. Var är aktiviteten för att göra allt det som lovades i valrörelsen 2014 av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet

och Miljöpartiet? Man talar om satsningar, men det är lätt att det blir retoriskt om förslag och konkreta åtgärder som ska göra det möjligt inte finns.

Det är dags för regeringen att visa ledarskap på både kort och lång sikt för att hantera ett antal av de sociala utmaningar vi står inför.

Vi moderater står självklart bakom alla de förslag som nu finns för att ta ett nytt kvalitetssteg när det gäller de sociala frågorna, hälso- och sjukvården, äldre och barn och unga, men låt mig nämna tre viktiga sådana förslag.

För det första: Stärk kvaliteten! Inför generella tillståndsplikter för alla utförare, oavsett vem det är. Satsa på kvalitet. Möjliggör för Ivo att utöka tillsynen, så att de konkreta åtgärderna och skärpningen därav också ska göra det möjligt att göra mer rätt från början.

För det andra: Se till att skapa en nationell personalförsörjningsstrategi! Kompetensförsörjning behövs för att göra det möjligt att vi har medarbetare i dag och i morgon som vill göra detta.

För det tredje: Fortsätt korta väntetiderna, men gör det strukturerat och med målstrategi och incitament! Vi har under alliansregeringen visat att detta var möjligt, och det är djupt beklagligt att regeringen inte fortsätter det arbetet.

(Applåder)

Anf. 95 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Moderaterna lägger också 4 miljarder mindre, Cecilia Widegren. När man tittar i Alliansens budgetar förstår man att Alliansen inte finns längre, för det är helt olika ingångar. Men det ska vi inte diskutera här.

Ni lägger alltså i runda slängar 4 miljarder mindre på hälso- och sjukvård. Min fråga till dig är varför ni inte säger ja till de pengar som anslås för ungas psykiska hälsa. Det ser lite olika ut där när det gäller de före detta allianspartierna.

Hela området psykisk hälsa skulle behöva miljarder för att lyfta. Vi behöver också en psykiatri som bemöter sina patienter med respekt och hopp om att det går att leva med de diagnoser som man delar ut relativt frikostigt.

Psykisk ohälsa står för drygt en tredjedel av sjukförsäkringskostnaderna. Det finns en del att göra här. Det ser man när man tittar i de olika tabellerna.

Ni vill i stället satsa 4 miljarder mindre på hela området hälso- och sjukvård och socialtjänst. Ni säger nej till de 250 miljoner som Vänsterpartiet har förhandlat fram utöver den miljard som ligger för hela området. Detta är en av de frågor jag har till dig: Varför vill ni inte prioritera detta?

Vi är mycket glada över att just socialtjänsten har fått 1 miljard för riktade insatser till barn och unga. Det är mer än vad ni lyckades prestera under era åtta år. Socialtjänsten går inte på knäna på grund av flyktingsituationen, utan den har gått på knäna länge. Här behövs det kraftiga förstärkningar.

Jag hinner inte med så många frågor, men min första fråga är alltså varför ni säger nej till insatser för unga när det gäller psykisk ohälsa.

Prot. 2015/16:45
14 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Anf. 96 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Jag konstaterade i min inledning att väntetiderna till vården och omsorgen ökar. Det finns olika sätt att konstatera det om man vill se hur det egentligen är och hur man psykiskt mår.

Det är i dag ett och ett halvt års väntetid på att få traumavård i västra Sverige. Om du känner att du mår riktigt illa kan du få en akut tid för en konsultation för att veta att du påbörjar en behandling om ett och ett halvt år. Då står Vänsterpartiet här i Sveriges riksdag och säger att de vill lösa det här bekymret med att skicka in mer pengar och undrar varför inte vi gör likadant. Ja, tänk om matematiken vore så enkel!

Även Vänsterpartiet måste väl se att väntetiderna den senaste tiden, med den sittande regeringen, har ökat? Varför väljer då Vänsterpartiet att säga nej till det som tidigare var möjligt, nämligen att korta väntetider med tydlig måluppföljning och tydliga incitament för att öka tillgängligheten?

Man kan också vara psykiskt belastad av att inte ha ett jobb. Och om tröskeln för att få ett jobb blir ännu högre kan också den psykiska ohälsan öka. Vi befarar det. Med Vänsterpartiets och den sittande regeringens politik kommer tröskeln in i arbete att öka för unga och för äldre. Då är det ganska tufft av en kommunist att stå här i talarstolen och säga: Vi har löst detta, varför gör inte ni likadant som vi?

Anf. 97 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Cecilia Widegren använder ordet "kommunist". Där tycker jag att du sladdrar lite på orden.

Hur ska du korta köerna med 4 miljarder mindre? Det undrar jag. Ska du trola med knäna? Det kan man verkligen fråga sig. Det blir 4 miljarder mindre till hälso- och sjukvård och till socialtjänst. Kvaliteten kommer att sjunka, och människor i utsatta positioner kommer att få det ännu värre.

När ni tittar på klass är det inte de mest utsatta som får era pengar. Ni säger konsekvent nej till alla de reformer som handlar om att möta upp de personer som finns där ute och som inte kommer till hälso- och sjukvården. Det är de som mår sämst psykiskt. När man tittar i analyser och forskning visar det sig alltid att det är människor med litet socialt kapital och kortare utbildning, och de bor i de områden som är mest utsatta.

Det verkar ni inte ha funderat på ett dugg. Ni är mer intresserade av att skydda de bolag som kan casha in mest vinster. Man får verkligen söka med ljus och lykta, och jag har tyvärr inte hunnit hitta ett enda ord som handlar om de personer som befinner sig längst bort från hälso- och sjukvården och som mår sämst i dag.

Så är det, Cecilia Widegren, moderat!

Man kan titta på vad pengarna går till. Ni har exempelvis 99 miljarder till jobbskatteavdrag. Man kan dra en lång lista. Ni har konsekvent sagt nej till alla reformer som handlar om att möta ojämlikheten i hälsa, Cecilia Widegren.

Anf. 98 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Jag valde att svara på den fråga som jag fick från Vänsterpartiet. Jag blir något beklämd över att man där inte kan ta in erfarenhet som det visades på under alliansregeringen, att det var möjligt att öka tillgängligheten och korta köerna, så även inom psykiatrin.

Jag konstaterar fortsatt att med de förslag som Karin Rågsjö och regeringen nu har presenterat finns det inget som garanterar att väntetiden till traumavården i Västsverige kommer att minska från de ett och ett halvt år som det är i dag. Det finns heller inget i de förslag som Karin Rågsjö har presenterat som säger att den höga tröskeln till jobb inte leder till ohälsa. Med Karin Rågsjös politik får man ju inget jobb.

I grunden är det jobb och tillväxt som skapar förutsättningar för att vi också kan ha en generös generell välfärd. Men tyvärr är det så, Karin Rågsjö, att om du har så hög beskattning på alla de företag som gör detta möjligt, då kommer du inte att ha de önskade resurser som du står här och lovar ut.

Det stämmer att vi i vår budget för nästkommande år inte väljer att lägga de här skattechockerna på jobb. Vi är nämligen helt övertygade om att ifall vi sänker tröskeln för fler människor i arbete får vi både ökad hälsa och fler människor som jobbar och känner att de kan bidra och kommer till sin rätt i sin vardag. Det gör också att den generella välfärden kan jobba med de mest utsatta, jobba med dem som verkligen har bekymmer, unga som äldre, eftersom de som har dessa behov blir färre när fler människor kommer till sin rätt i sin vardag.

Jag beklagar verkligen att Vänsterpartiet inte vill se att man vill hjälpa de allra mest utsatta i samhället. Jag beklagar det.

Anf. 99 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Cecilia Widegren återkommer vid ett flertal tillfällen i sitt anförande till krav på ordning och reda och hög kvalitet i vården och omsorgen. Det är fullt rimliga och adekvata krav som jag tycker att vi ska ställa allihop på detta utgiftsområde, att de skattepengar som vi använder ska arbeta på ett bra sätt.

Men man måste ändå ställa sig en fråga. Man vill ha ökad kvalitet men satsar ändå mer än 4 miljarder mindre än vad regeringen gör i sin budget. Hur ska det gå till? För mig handlar kvalitet i vården och omsorgen om mötet mellan vårdtagaren och den som ger vården. Hur man ska göra det med så mycket mindre resurser övergår mitt förstånd.

I stället föreslår Moderaterna – som vanligt, skulle jag vilja säga – sänkta skatter. Det har man prövat. I åtta år prövade man att sänka skatter med över 100 miljarder och grävde därmed stora hål i välfärden. Vi vet att i slutet av regeringsperioden var antalet anställda i den offentligt finansierade vården ungefär på lika låg nivå som den var under 90-talskrisen. Ska vi tillbaka till det? Jobbskatteavdragen och de sänkta skatterna ledde till stora hål i välfärden men inte till fler jobb. Arbetslösheten var faktiskt högre när vi tog över regeringsmakten 2014.

Det är svårt att förklara, tycker jag, hur man med dessa mindre satsningar ska kunna klara de krav på ordning och reda och på högre kvalitet som Cecilia Widegren pratar om.

Anf. 100 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Socialdemokraternas Anna-Lena Sörenson börjar fördela resurserna innan hon har sett till att hon har resurserna på riksdagens bord. För att det ska vara möjligt att utveckla en generell välfärd torde det väl ändå krävas att resurserna kommer in också. Om fler är i arbete, om vi har ökad tillväxt, blir det möjligt. Men höjer man

trösklarna för jobben, för de unga och för de äldre, kommer resurserna att bli mindre, inte större.

När det gäller Alliansregeringens historik, kopplad till vad vi satsade på välfärden, kan Anna-Lena Sörenson inte heller slå Moderaterna eller Alliansen på fingrarna. 57 ytterligare miljarder till svensk hälso- och sjukvård tillförde vi under åtta år i regeringsställning. Det var en ökning på 26 procent under de åtta åren. Anna-Lena Sörenson pratar nu om 1 eller 2 miljarder, som då skulle lösa bekymren vad gäller både kvalitet, väntetider och bemanning. Det går liksom inte ihop.

Anna-Lena Sörenson kommer från ett område i Sverige där just de små och medelstora företagen är oerhört viktiga. Vad säger företagarna i Östergötland när de höjda arbetsgivaravgifterna slår till från årsskiftet? Hur många färre unga östgötar är det nu som får arbete i Östergötland under våren och sommaren nästa år?

Anna-Lena Sörenson! Då blir det rätt jobbigt att komma tillbaka till riksdagen och konstatera att vi faktiskt hade en sådan skattechock in i välfärden som belastade välfärden så att det inte fullt ut var möjligt att följa.

Jag tror också att Anna-Lena Sörenson blev något häpen när hon hörde sin egen finansminister i lördags konstatera att krona-för-krona-principen inte gäller längre. Nu ska det bli luftslott igen i statens budget. Om man tänker ha de luftslotten även på det här området ska bli mycket intressant att se. Men nog torde det vara så att vi ska följa både budgetregler och budgetlagen för att ha ordning och reda i statens finanser.

Alliansen visade att det var möjligt under åtta år. Varför gör inte Socialdemokraterna det?

Anf. 101 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! De hinder som Cecilia Widegren pratar om när det gäller ungdomar och arbeten handlar väl om de sänkta arbetsgivaravgifterna. De visade sig vid alla möjliga tillfällen inte leda till några nya jobb. Det var dyra reformer, men det blev inte särskilt många fler jobb. Det verkar inte som om Moderaterna själva tror på det längre, eftersom man inte längre använder sig av det i sina förslag.

Det verkar inte heller som om man tror särskilt mycket på kömiljarden, som vi har hört Cecilia Widegren tala mycket om tidigare i dag, eftersom man inte satsar lika mycket på en sådan och tydligen inte heller är överens med sina forna allianskamrater om detta.

Man säger också nej till regeringens omfördelning till professionsmiljard. Vi vet att vården behöver kunna utveckla sin professionalitet mer, kunna träffa fler patienter, bli av med bördan av mycket administration. Det vill man inte heller, utan man tror på en gammal medicin för att komma till rätta med tillgängligheten. Vi vet att väntetiderna ökade i slutet av den förra regeringens regeringsinnehav.

Anf. 102 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Kvalitetsutvecklingen består av att man gör det möjligt i mötet mellan vårdens och omsorgens medarbetare, brukare och patienter, att där göra det möjligt varje dag att åstadkomma detta. Då måste man ge medel och resurser men framför allt incitament till att göra detta möjligt.

Att Alliansen kan tillföra resurser visade vi i regeringsställning. Men det Socialdemokraterna brister i nu är att det inte finns några förslag. Vad

är det ni vill? Var är propositionsförslagen? Det är tomt! Var är åtgärderna som Sveriges riksdag ska ta ställning till för att åstadkomma dessa förbättringar?

Då blir det konstigt när man säger: Det ni gjorde på Alliansens tid var illa. Jag tror att Anna-Lena Sörenson är en av få vårdpolitiker som inte kan se att det fanns oerhörda fördelar med både vårdgarantin och kökortningspengarna i det absolut inledande skedet, också efter ett antal år, och att det sedan var helt nödvändigt att börja skruva i på vilket sätt man skulle utveckla detta på sikt.

De förslagen ligger nu också på riksdagens bord. Dem säger Socialdemokraterna och Anna-Lena Sörenson nej till. Då kan jag bara konstatera att jag inte tror att man kommer att korta väntetiderna och göra det mer tillgängligt i sjukvården när man inte har målstyrning, inte har prestationsbundet eller skapar incitament för att möjliggöra detta möte.

Man måste ha konkreta åtgärder om man vill åstadkomma förändring. Man kräver politiskt ledarskap för att göra det möjligt. Båda de komponenterna är i dag något som vi saknar och inte ser. Därför blir man djupt oroad, Anna-Lena Sörenson, när man kan konstatera att väntetiderna ökar igen.

Kvaliteten åstadkoms i detta möte. Men det krävs också ett antal saker för att man ska göra det möjligt – ledarskap och politiska förslag. Vi väntar på dem här i Sveriges riksdag och hoppas nu att regeringen och Socialdemokraterna kommer att presentera sådana förslag framöver.

Anf. 103 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! Vi ska i dag debattera utgiftsområde 9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg. Det är ett stort och viktigt område som berör oss alla förr eller senare.

Politik är att prioritera och välja väg. För Sverigedemokraterna är sjukvården och omsorgen högt prioriterade områden. Därför satsar vi flera miljarder mer än regeringen inom detta viktiga område. Det är behövligt.

Herr talman! Sveriges välfärd blir mer ansträngd för varje dag som går. Det är en utveckling som oroar mig djupt. Som ett socialkonservativt parti värnar vi om den gemensamt finansierade välfärden. Därför är det ytterst beklagligt att vi nu får signaler från personal och patienter om att välfärden hotas på flera olika plan, till exempel inom sjukvården, inom äldreomsorgen och även inom socialtjänsten för att nämna några områden.

Vi sverigedemokrater tar välfärden på allvar. Vi är det parti som satsar mest av samtliga partier på välfärden. När andra partier prioriterar ned välfärden till förmån för andra frågor står vi upp i varje debatt för de sjuka och för de äldre. Det kommer vi att fortsätta med i kommuner, i landsting och här i riksdagen.

I vår budget gör vi stora satsningar inom flera välfärdsområden. Det handlar om fler vårdplatser, införande av en medicinsk vårdgaranti, en utbyggd psykiatri och en förstärkning av den palliativa vården, alltså vården i livets slutskede.

En förstärkning av den palliativa vården är något som vi har drivit länge här i riksdagen. Men vi har tyvärr inte fått gehör från de övriga partierna i denna fråga.

Prot. 2015/16:45
14 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Att förbättra vården i livets slutskede är ett oerhört viktigt område, så att alla som har behov av palliativ vård, oavsett ålder och bostadsort, ska kunna få sådan av kompetent och välutbildad personal. Så är det tyvärr inte i dag.

För oss sverigedemokrater är det oerhört viktigt med en jämlik och likvärdig vård oavsett var i landet man bor. Därför har vi i alla sammanhang förespråkat mer bindande nationella riktlinjer för att få en mer jämlik sjukvård i landet.

Vi har också förespråkat en kostnadsfri öppenvård för dem som är över 85 år. Det vill även regeringen nu införa, vilket är bra. Men vi vill gå ett steg längre och även införa kostnadsfri slutenvård för dem som är över 85 år.

Herr talman! När man talar om välfärden ska man inte glömma alla hjältar som jobbar inom detta viktiga område. De anställda är välfärdens viktigaste resurs. Därför vill vi införa rätt till heltid för dem som jobbar inom offentlig sektor. Men vi vill också införa rätt för dem att gå ned i tid och jobba deltid.

Vi föreslår också att den första karensdagen slopas inom yrken med stor smittorisk inom offentlig sektor. Det är en bra åtgärd. Vinsterna är flera, inte minst ur ett patientperspektiv. Patienter ska kunna vara säkra på att bli mottagna av frisk personal som inte sprider smitta vidare. Arbetsgivaren kommer också att bli mer attraktiv. Ofta är det oerhört svårt att få in vikarier när till exempel vinterkräksjukan härjar som mest. Som personal måste man då överväga risken att själv bli sjuk och dra hem smittan till sin familj. Dessutom riskerar man att på kuppen förlora pengar. Vi anser inte att det är rimligt att personal inom dessa viktiga yrken av ekonomiska skäl ska behöva gå sjuka till jobbet.

Herr talman! Som jag sa tidigare är det viktigt att göra rätt prioriteringar i politiken. Vi anser att regeringen inte gör det på flera områden. Ett färskt exempel är regeringens förslag till lagändring som ger kommunerna rätt att höja hemtjänstavgiften för de äldre. Det innebär att de äldres avgift för hemtjänst kan öka med flera tusen kronor per år. Enligt förslaget förväntas 78 000 personer få höjd avgift, vilket motsvarar en fjärdedel av dem som har hemtjänst. Ungefär dubbelt så många kvinnor som män har hemtjänst. Höjda avgifter drabbar alltså i första hand äldre kvinnor.

Om regeringen menar allvar med de fina orden i sin budget om jämställdhet och om att satsa på kvinnor och svaga grupper förefaller dessa prioriteringar vara helt felaktiga.

Återigen kan man se att det är Sverigedemokraterna som anser att de äldre ska få ta del av den välfärd som de har varit med och byggt upp.

Herr talman! Vi kommer aldrig att glömma dem som sa att detta aldrig skulle ske. Men vi kommer också att minnas dem som varnade och vad de fick utstå. Dessa ord är mer aktuella än någonsin.

Det stora antalet flyktingar som nu kommer till Sverige sätter hård press på sjukvården och tandvården i landet. MSB varnar för undanträngningseffekter och risker för liv och hälsa. Det betyder konkret att patienters liv och hälsa riskeras. Detta är mycket allvarligt.

I förmiddags före denna debatt gjorde jag en uppdaterad lägesbild av hur det ser ut i landet.

I Dalarna uppger man att akuttiderna inom tandvården inte räcker till längre.

I Norrbotten uppger man att patientsäkerheten hotas, att man inte hinner med den planerade vården och att köerna kommer att växa.

Senast kom det ett larm från Blekinge om att tusentals kvinnor inte kommer att bli kallade till cellprovtagning i år som planerat. Anledningen är att antalet inskrivna patienter har ökat markant på grund av ett ökat antal flyktingar i länet. I Blekinge har läkarna larmat om att detta i värsta fall kan leda till att cellförändringar inte upptäcks i tid.

Alla vi som arbetar eller som har arbetat inom sjukvård och omsorg vet att detta är mycket allvarligt.

Vi står alltså inför en ohållbar situation där sjukas, svagas och äldres intressen ställs mot nyanländas intressen. Det är ytterst olyckligt.

Alla de partier som har varit med om att tillåta denna flyktingpolitik har skulden för den situation som vi i dag befinner oss i.

Den situation som vi har i landet har inte uppkommit ur tomma intet. Den har skapats genom en medveten politik och medvetna beslut och fört oss dit där vi är i dag.

Att vara politiker är att prioritera mellan olika intressen. I Sverige ska äldre och sjuka inte behöva stryka på foten som en effekt av en totalt misslyckad invandringspolitik. Det är denna politik som vi nu tyvärr ser effekterna av.

Herr talman! Till sist vill jag hänvisa till Sverigedemokraternas särskilda yttrande.

Anf. 104 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Jag måste ställa en fråga till Sverigedemokraterna. Er budget känns ganska hopplös att tränga igenom. Det är svårt att läsa vad ni egentligen vill göra. Ni säger ja till allting, och jag ska snart berätta varför ni gör det.

Ni talar om invandring som ett stort hot. Själv tackar jag alla som har kommit hit under hundratals år. Det handlar om chilener och bosnier och de syrier som kommer nu. De berikar nämligen vårt land. Vi har lite olika inställningar där. Ni kör med en gammal melodi från 30-talet, och det känns ganska udda.

Men om Sverigedemokraternas budget skulle gälla skulle statsbidragen till kommuner och landsting successivt skäras ned årligen från 94 miljarder till 41 miljarder 2018. Det motsvarar ungefär 10 procent av samtliga kommuners budgetar, 100 000 anställda och 3 procentenheters höjning av kommunalskatten. Då snackar vi om kollaps, och då snackar vi om sammanbrott.

Jag har bara en enda fråga till dig, Per Ramhorn. Hur ska välfärden garanteras med den typen av extrema nedskärningar?

Anf. 105 PER RAMHORN (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Karin Rågsjö för frågan. Det var bra att du ställde denna fråga.

Sverigedemokraterna föreslår inga besparingar över huvud taget på välfärden. Det som regeringen nu tillsammans med Vänstern väljer att göra är att kalla kostnader för invandring för kostnader för välfärd. Men det gör inte vi. Vi anser att välfärdsfrågor handlar om en bra och tillgänglig sjukvård.

Jag visste att frågan skulle komma. När man läser en budget är det bra om man läser hela budgeten och inte bara drar ut vissa siffror. I vår budgetmotion, som finns tillgänglig på nätet, kan alla läsa att vi inte gör några besparingar över huvud taget när det gäller tillskottet till kommuner och landsting. På s. 199 i den tryckta versionen, som jag nu håller upp, står det klart och tydligt så att alla kan se att vi inte gör det. En budget är naturligtvis svår att läsa, men det kan ändå begäras att man läser hela budgeten – även slutet.

Anf. 106 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Då konstaterar vi ändå att ni ska göra enorma nedskärningar på grund av myter, Per Ramhorn. Om man skär ned statsbidragen till kommuner och landsting från 94 miljarder till 41 miljarder lär det ju hända någonting. Ni talar ofta om den stora kollapsen och sammanbrottet; den bilden har ni odlat länge nu. Skulle man köra efter er politik tror jag dock att vi skulle få gå ut i kärret och titta upp i himlen allesammans.

Anf. 107 PER RAMHORN (SD) replik:

Herr talman! Återigen, för att inte en massa myter ska florerar: I vår budgetmotion finns det svart på vitt att vi inte gör det. Välkommen att läsa den efteråt, Karin Rågsjö.

Det jag undrar är hur Vänsterpartiet ställer sig till välfärden med tanke på att sjukvården enligt undersökningar blir mindre tillgänglig för den bofasta befolkningen och svenska medborgare, till exempel i Blekinge. Det hade varit intressant att veta. Jag vet att jag inte får något svar då Karin Rågsjö inte har rätt till fler repliker, men jag kommer att återkomma.

Anf. 108 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Det må mycket väl vara så att Sverigedemokraterna i sin budgetmotion inte gör några nedskärningar när det gäller vården. Det är inte det som är det stora problemet med Sverigedemokraternas budget, utan det stora problemet är att det är en budget som över huvud taget inte skulle gå ihop om den ställdes mot verkligheten.

Man utgår nämligen i sin budget ifrån att man genom ett trollslag kan få bort alla kostnader för att ta emot de människor som finns i Sverige och för att ta hand om de människor som har kommit hit tidigare. Genom att säga att man inte vill hjälpa några människor på plats här i Sverige stryker man helt enkelt de kostnaderna i sitt budgetförslag. Man låtsas som att de inte existerar.

Det är klart att man från Sverigedemokraternas sida kanske har en önskan om att ta alla de människor som har kommit till Sverige och säga ”Åk iväg! Åk hem! Åk tillbaka!”, oavsett om det finns ett hem att åka till eller om det finns en stat som är beredd att ta emot de medborgarna eller inte. Det handlar om människor som har flytt för sina liv. Det kostar pengar att rädda liv. Det är en prioritering jag är glad att alla andra partier i den här riksdagen har varit beredda att göra.

Mina första frågor till Sverigedemokraterna är: Tror ni på allvar att er budget skulle hålla? Tror ni att de pengar ni låtsas att man kan stryka skulle gå att använda i vården och omsorgen i realiteten? Ni tror nämligen att ni genom ett klubbslag skulle kunna få bort kostnaderna för människor som redan är här i dag – människor som har sökt sig hit för att rädda livhanken.

Anf. 109 PER RAMHORN (SD) replik:

Herr talman! Jag ska svara kort. Ja, jag tror att vår budget går ihop. Annars hade vi inte lagt fram vårt budgetförslag.

Anf. 110 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag kan åtminstone tacka för ett klart och tydligt svar. Svaret får väl stå för sig självt.

Min nästa fråga till Sverigedemokraterna, Per Ramhorn, handlar om att ungefär 600 000 med utländsk härkomst går till jobbet varje dag. Var fjärde läkare är född utanför Norden. Jag talar om undersköterskor, gynekologer, primärvårdsläkare, fysioterapeuter, kirurger och barnmorskor. Du kan räkna upp varenda yrkeskategori, för att inte tala om alla dem som jobbar inom hemtjänsten. Det är personer som föddes någon annanstans än i vårt land. Väldigt många av dem har kommit hit just därför att de har flytt.

Jag har mött många kommunala företrädare. Jag har mött många arbetsgivare inom hälso- och sjukvården som säger att det är tack vare att människor väljer att fly till Sverige och inte *från* Sverige som vi har förutsättningar att ha anställda i många av de välfärdsyrken som är en förutsättning för att alla vi som är födda här, *och* de som har kommit hit, ska få en bra vård och en bra omsorg.

Min nästa fråga till Sverigedemokraterna är därför: Ser ni vilken enorm insats de människor som har kommit hit gör tack vare att de har fått skydd här? Ser ni vilken enorm insats de gör för vårt land?

Anf. 111 PER RAMHORN (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar för den sista frågan. Ja, efter att själv ha jobbat inom vården och omsorgen i 25 år – mycket inom hemtjänsten och äldreomsorgen – ser jag att många av mina arbetskamrater med utländsk bakgrund gör ett fantastiskt arbete och är hur bra som helst. Jag skulle inte vilja vara utan dem. Men det är inte det saken handlar om, utan detta handlar om den flyktingpolitik vi har i dag.

Emma Henriksson kan ju inte tillstå att det som sägs i dag är rimligt, med det inflöde Sverige har och de undanträngningseffekter man ser. Även allianspartierna har ju svängt 180 grader i frågan, mer eller mindre med kniven på strupen. Kom alltså inte och påstå att vi skyller på själva invandrarna! Vi skyller på den politik ni i alliansregeringen var arkitekter till. Det är inte invandrarnas fel, utan det är politiken som har varit felaktig. Det har även ni i Alliansen och regeringen insett nu.

Anf. 112 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman, riksdagsledamöter, statsrådet Wikström – det är trevligt att ha dig här – och alla ni som lyssnar! Valfärden måste finnas till för alla människor i vårt land. Oavsett människors bostadsort, utbildning, kön och etniska eller socioekonomiska bakgrund ska valfärden finnas nära, vara tillgänglig och hålla god kvalitet. En god, effektiv och trygg vård och omsorg i livets alla skeenden är två av samhällets absolut viktigaste åtaganden.

Prot. 2015/16:45
14 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Sverige är ett rikt land i världen, och grunden för vårt välstånd är att vår ekonomi är konkurrenskraftig, att förutsättningarna för företagande och småföretagande är goda och att skatterna är rimliga. Skulle motsatsen vara fallet går det i en alltmer internationaliserad värld snabbt för jobben att flytta ut och för samhällsekonomin att börja gå bakåt. Då minskar också skatteintäkterna och resurserna till exempelvis vård och omsorg.

Fler i arbete betyder mer för tillräckliga skatteintäkter för kommuner, landsting och stat än aldrig så många riktade statsbidrag åt olika håll som vänsterpartier världen över – och i Sverige – alltid tävlar om att dela ut från sina många riktade skattehöjningar hit och dit. I sin statsbudget gör därför Centerpartiet stora satsningar på företagande och jobb, vilket på sikt ger mer resurser till vård och omsorg.

Centerpartiets välfärdspolitik är närodlad. Det innebär att vården och omsorgen ska utgå från den enskilda individen och att människor ska ha inflytande över välfärdstjänsterna. Det är bara så makten flyttas från politiker till patienter, brukare och anhöriga. Den rödgröna regeringens planer på att avskaffa valfrihetsreformer och försvåra för privata utförare i välfärden skulle innebära att klockan vrids tillbaka till en tid då människor saknade möjligheter att själva påverka sin vård och omsorg.

Centerpartiets övertygelse är i stället att människor måste få mer, inte mindre, att säga till om när det gäller välfärdens utformning. Därför vill vi genomföra fler reformer för att stärka den enskilda individens – människans – inflytande över sin välfärd.

Äldre personer som behöver stöd i hemmet ska ha rätt att själva bestämma vem som ska erbjuda stödet, oavsett var i landet han eller hon bor. Därför måste landets alla kommuner kunna garantera valfrihet. Det ska också vara möjligt för personer som är äldre än 85 år att genom en äldreboendegaranti själva bestämma när det är dags att flytta till ett trygghetsboende eller till ett boende för vård och omsorg. Socialtjänsten måste i sina biståndsbedömningar ta större hänsyn till den oro och ångest som många personer över 85 år, och även under, kan uppleva.

Valfriheten behöver stärkas även vad gäller innehållet i välfärdstjänsterna. Den som i dag får rätt till äldreomsorg blir enligt socialtjänstlagen beviljad en insats efter biståndsbedömning. En del kommuner har dock börjat titta på modeller som går ut på äldreomsorg utan biståndsbedömning. Ett exempel är min hemkommun, Linköpings kommun, där den enskilde kan vända sig direkt till utföraren, privat eller offentlig, för att få en viss insats. Den så kallade Linköpingsmodellen har efter utvärderingar visat sig vara mycket uppskattad av brukarna men strider mot nuvarande bestämmelser i socialtjänstlagen.

Därför anser Centerpartiet att socialtjänstlagen ska ses över utifrån hur det kan bli möjligt för alla kommuner att lagligt erbjuda förenklade biståndsbedömningar. Detta skulle öka äldre människors inflytande över sin omsorg. Men det innebär också stora lättnader i socialtjänstens administrativa arbete – något som är viktigare än någonsin i dag, då många av landets socialkontor ju är överbelastade.

Att säkra valfrihet och självbestämmande är viktigt även för andra grupper i samhället. Ett exempel är personer med funktionsnedsättningar. Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, är en rättighetslag som ger personer med stora funktionsnedsättningar möjlighet att

leva under samma villkor som andra. LSS och framför allt assistansreformen har blivit frihetsreformer för människor med omfattande funktionsnedsättningar. De bygger på principen att de som behöver assistans ska ha makten att själva bestämma både vem som ska ge assistans och hur den ska utföras. För Centerpartiet är LSS en viktig reform att värna och utveckla. Naturligtvis ska dessa resurser också användas kostnadseffektivt, korrekt, under god tillsyn och kontroll – nog så aktuellt i dessa dagar.

Personer med ett assistansbehov över 20 timmar per vecka för grundläggande behov har i dag rätt till assistansersättning från Försäkringskassan. För denna grupp finns en stor mångfald av utförare av assistans att välja mellan, vilket ger möjlighet för den enskilde brukaren att själv styra över sin assistans.

Däremot när det gäller personer som har behov av 20 timmars assistans per vecka eller mindre är det kommunen som har ansvaret. I dagsläget har denna grupp inte samma valfrihet som den som får sin assistans via Försäkringskassan. Centerpartiet anser därför att ersättningen för den kommunala assistansen bör ses över med utgångspunkt i hur den enskilde individens valfrihet ska kunna garanteras. För Centerpartiet är det självklart att alla brukare bör ges likvärdiga möjligheter att bestämma över sin egen assistans och på det sättet vara delaktiga i samhällslivet.

Detta, herr talman, var några nedslag i statens budget för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg – ett mycket stort och viktigt samhällsområde som vi diskuterar här i dag. Jag hänvisar också till mitt och Centerpartiets särskilda yttrande på detta utgiftsområde. Centerpartiet kommer att avstå i omröstningen, eftersom vårt budgetalternativ tyvärr inte har vunnit majoritet.

Anf. 113 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Staffan Danielsson! Ni i Centerpartiet har ju vunnit loppet om nedskärningar med 6 miljarder på det här utgiftsområdet.

I Alliansens olika budgetar ser det väldigt olika ut. Men ni har gjort nedskärningar med 6 miljarder och är de som har skurit ned mest. Sa du närodlat? Man måste odla väldigt mycket för att komma i kapp 6 miljarder, tror jag.

Jag har en fråga som handlar om de medel som vi från Vänstern tillsammans med S och MP har budgeterat in när det gäller förlossningsvården.

Förlossningsvården runt om i Sverige ser väldigt olika ut. Det vi vet när det handlar om kvinnors hälsa är att hälften av alla kvinnor som väljer att föda vaginalt, vanlig förlossning, får olika typer av skador. Det kan man bara förhindra med en bättre vård och omsorg. De medel som vi går in med är 400 miljoner per år som ska gå direkt till förlossningsvården. Ni säger nej till det. Då undrar jag vad ni har för skäl för att säga nej till de 400 miljonerna per år, samtidigt som ni skär ned 6 miljarder på hela utgiftsområdet. Det tycker jag vore väldigt intressant att veta.

Anf. 114 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Vänsterpartier världen över och i Sverige är världsmästare i att höja skatter på ditten och datten och sedan dela ut dem i riktade pengar hit och dit. Karin Rågsjö är på medaljplats i att föra fram detta i

denna och liknande debatter på det här området – som om allt stod och föll med de riktade bidragen.

Statens budget på det här utgiftsområdet omfattar 69 miljarder. Landets kommuners kostnader på enbart äldreområdet omfattar 109 miljarder. Totalt betalar kommunerna ut 560 miljarder, varav 38 miljarder är statsbidrag. Landstingens kostnader är 294 miljarder, varav 209 miljarder är skatteintäkter och 37 miljarder är statsbidrag.

Det är riktigt att Centerpartiet, liksom våra kollegor i allianspartierna, satsar mindre i riktade statsbidrag på utgiftsområde 9.

Centerpartiets budgetalternativ är en storsatsning på fler jobb i Sverige och minskat utanförskap i alla former genom satsningar på mer konkurrenskraftiga villkor för näringslivet, för små och stora företag. Vi sänker arbetsgivaravgiften för unga, vi minskar regelbördan och vi sänker skatten för företagen, där Sverige ligger högre än länder i vår omvärld. Medan regeringen höjer skatterna på jobb och företagande med 28 miljarder sänker vi skatterna på detta med 29 miljarder.

När fler människor kommer i arbete, Karin Rågsjö, ökar skatteintäkterna för kommuner, landsting och stat, samtidigt som kostnaderna för utanförskapet minskar. Det tillför mer resurser till vård, skola och omsorg än aldrig så många riktade statsbidrag. Därför är Centerpartiets budget en offensiv sådan som skapar många tiotusentals fler jobb och därigenom också ger större resurser till hälso- och sjukvården. Där har vi alternativen mellan de rödgröna och allianspartierna.

Anf. 115 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Staffan Danielsson svarade inte på frågan om de 6 miljarderna. Det låter ju helt fantastiskt, ni som är ett nyliberalt parti! Du svarade inte heller på frågan om förlossningarna och de 400 miljonerna som vi går in med. Och det kan jag förstå, för ni har helt andra prioriteringar när det gäller vad ni stöder och inte stöder.

Ni står kvar vid ränteavdragen på 32 miljarder per år, RUT- och ROT-avdrag på 18 miljarder och 99 miljarder som ni hade som jobbskatteavdrag. De 10 procent som är rikast i Sverige äger nära 70 procent av förmögenheterna, och de absolut rikaste äger 1 800 miljarder tillsammans. Det är den nyliberala politiken som vi har haft i Sverige ganska länge.

Du svarade inte på min fråga om förlossningarna. Ni drar ned med 6 miljarder på hela utgiftsområdet, på hälso- och sjukvård, socialtjänst och assistans. Hur tycker du att någonting kan bli bättre med en nedskärning på 6 miljarder? Hur kan någonting bli bättre med de nedskärningar ni gör? Ni drar ju bort väldigt mycket pengar, även i jämförelse med era allianskamrater.

Du har fortfarande inte svarat på frågan: Hur kan de kvinnor som i dag kommer in för förlossning garanteras att få en sjyst förlossning med era 6 miljarder i nedskärningar på hela utgiftsområdet? Det låter inte så närodlat, om man säger så.

Anf. 116 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Mina kollegor från allianspartierna har redovisat väl hur vi under alliansåren byggde Sverige, ökade jobben och fick mer resurser, många tiotals miljarder, till välfärden.

Det Karin Rågsjö diskuterar är förlossningsvård, psykisk vård och glasögonbidrag. Hon frågar varför vi ger lite mindre på dessa punkter. Det är viktiga områden som ska täckas i landstingens och kommunernas jobb med dem. Men de stora pengarna finns där och kommer in genom skatteintäkter, som vår politik främjar.

Vänsterpolitik är gratis läkemedel till alla barn, gratis glasögon till alla barn och gratis entré på museer. Vänsterpartiet brukar dessutom tala om gratis kollektivtrafik till alla, gratis bröd och så vidare. Det är inte gratis, Karin Rågsjö. Det är alltid någon som betalar, och det är skattebetalarna.

Är något gratis kan användningen öka och bli oroande hög. Det gäller till exempel läkemedel. Jag tror att det är bättre att det kostar något när man köper något än att alla får det gratis, inklusive, Karin Rågsjö, de som har gott om pengar.

Vi har system som ska se till att de med små resurser ska kunna få stöd för att köpa det de behöver. Vi har till exempel högkostnadsskyddet, som minskar vad en barnfamilj behöver betala för läkemedel, och vi har ekonomiskt bistånd.

Det som Karin Rågsjö inte tar upp är att ni höjer maxtaket på hemtjänst för äldre, vilket gör hemtjänsten för en fattigpensionär 2 000–3 000 kronor dyrare per år. Det går Centerpartiet inte med på.

Anf. 117 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! Att på sex minuter täcka in det förmodligen bredaste utgiftsområdet vi har att diskutera i riksdagen låter sig inte göras. Det får bli några nedslag. Dessutom kan två viktiga aktörer med ett stort ansvar på området inte vara med i debatten, nämligen kommuner och landsting. Det gör att debatten haltar lite.

Liberalerna satsar i sin budget på jobb, kunskap och försvar. Jobb och kunskap är en långsiktig satsning för att vi också ska kunna ta vara på all den kompetens som människor som kommer från andra länder tillför vårt land. Vi har redan hört hur många födda i andra länder som arbetar på alla nivåer inom hälso- och sjukvården, från undersköterskor och sjuksköterskor till läkare.

Vi har lagt fram en stram budget, för vi inser att Sverige har stora utmaningar framöver. Vi anser att staten inte ska gå in med pengar där landsting och kommuner har huvudansvaret och där det finns mycket resurser att hämta.

Västra Götaland har tagit ett bra beslut på basis av det man har gjort i Lidköping. Här har man kunnat sänka kostnaden för multisjuka åsriktiga människor med 185 000 om året. Det är jättepengar. 20–25 personer får kvalitetsmässigt bättre vård och omsorg samtidigt som det sparar pengar åt kommuner och landsting. Ja, det täcker kostnaderna för de där barnmorskorna som var uppe till debatt.

Det finns annat att göra också, till exempel satsa på biståndshandläggarnas situation. Vad är det som de måste göra och inte göra?

Staten ska som sagt satsa på det som är statens ansvar. Det är lagstiftning, kvalitetssäkring genom myndigheter, riktlinjearbete och sådant. Där emot ska staten inte satsa på sådant där landstingen själva borde göra jobbet. Då blir det både bättre för de människor det gäller och mer kostnads effektivt.

I kvalitetsjämförelserna ser vi hur olika det ser ut. Cancervården är ett exempel, mammografin ett annat. Vore jag landstingsdirektör och såg att jag var sämst i raden skulle jag lägga på ett kol för att bli bäst i ligan.

Staten bör satsa på att höja kunskaper. Det är därför vi satsar på kompetenshöjning för vissa yrkesgrupper.

Som Christina Örnebjär var inne på i den förra debatten vill vi också stärka skyddet för de mest utsatta barnen. Här har vi avsatt avsevärda belopp.

Jag är bekymrad över det här med läkemedlen. Jag har jobbat mycket med det i andra sammanhang och lärt mig att om något kostar gratis är det stor risk för överanvändning. Det kan bli frestande att öka antibiotikaföreskrivningen för denna åldersgrupp. Jag hoppas att Socialstyrelsen och Läkemedelsverket lägger ordentlig kraft på att följa hur det blir med antibiotikaföreskrivning till barn i och med denna satsning.

Satsningar på glasögon till barn, även om det inte är fråga om en hel finansiering, på läkemedel till barn och på mammografi låter ju bra. Men har man infört en förmån är det svårt att dra tillbaka den i tuffa tider. Det är bättre att staten satsar på mer kortvariga insatser som man kan utvärdera effekterna av och sedan ta ställning till om det ska fortvara eller inte.

Liberalernas budgetmotion är en helhet. Den har ju fallit, så därför kommer vi att avstå i denna votering. Givetvis står vi bakom vårt särskilda yttrande.

(Applåder)

Anf. 118 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Det är folk i Stockholms innerstad som knarar mest antibiotika, men diskussionen om vad den ökningen beror på får vi ta en annan gång.

Jag tänkte tala lite om kvinnors hälsa. Feminismen har inte slagit igenom i sjukvården. Det handlar om ökade kunskaper om sjukdomar som kvinnor drabbas av, bemötande och så vidare. Det gäller specifikt de kvinnor som har kort utbildning och dålig ekonomi. Hälsogapet mellan dem och kvinnor som har akademisk utbildning är astronomiskt.

Vänsterpartiet har förhandlat in 130 miljoner i riktade insatser. Det kan låta som en pluttsumma. Men genom att rikta pengar får man igång ett arbete i landstingen, och något måste göras. Dödligheten i åldersgruppen 35–64 år är dubbelt så hög för kvinnor med förgymnasial utbildning som för kvinnor med akademisk eftergymnasial utbildning.

Det är en klassfråga. Klass och hälsa hänger tydligt samman. Jag tror att vi måste göra riktade insatser så att man får igång ett arbete i till exempel primärvården och hittar strukturer och strategier för att nå de mest utsatta. Dit har vi inte kommit, men det är det vi gör med dessa pengar.

Hela före detta Alliansen har sagt nej till detta, även Liberalerna. Hur tänkte ni här, Barbro?

Anf. 119 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Herr talman! Det handlar återigen om ansvarsfördelning. Folkhälsomyndigheten har information och mycket kunskapsunderlag som det står landsting och kommuner fritt att använda. Då är det där ansvaret ligger. Staten har tagit sitt ansvar och tagit fram kunskapen, och landsting, kommuner och regioner har ett ansvar för att förmedla den.

När det gäller att vi ska gå in med lite extra pengar tycker jag att pengarna i denna strama budget kan användas till annat. Annars kanske man lutar sig tillbaka i landstingen och säger: Det där gör ju staten i stället.

Det blir fel. Vi ska hålla styvt på ansvarsfördelningen mellan stat, kommuner och landsting.

Prot. 2015/16:45
14 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Anf. 120 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Liberalerna lägger 2,4 miljarder mindre. De olika före detta allianspartierna lägger lite olika pengar.

Om man tittar ute i landstingen ser man att det ser väldigt olika ut hur man jobbar. Med riktade insatser kan man få igång ett helt land så att det tänker lite mer strukturellt.

Folkhälsomyndigheten har massor av rapporter och mycket material. Samtliga partier som sitter i denna riksdag har länge vetat om att hälsogapen är stora, och det vet man också ute i landet. Då måste man få igång arbetet på olika sätt.

När man tittar på vad det finns för metoder och hur man arbetar med strukturerade insatser för att nå ut och försöka hitta de kvinnor som har kort utbildning, som inte går på mammografiundersökningar och som dör i förtid ser man att det finns väldigt lite metodutveckling i Sverige. Det finns i Malmö, därför att de jobbade med Malmökommissionen där. Men det vimlar inte av vårdcentraler och primärvård som har det.

Det har gått alldeles för långsamt. Med dessa pengar vill vi piska på lite och få landet att tänka i rätt riktning. Vi måste någon gång komma fram till konsensus och se till dem som står längst bort från hälso- och sjukvården. Det är de som behöver vården bäst, och det är de som ska prioriteras.

Anf. 121 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Herr talman! Egentligen borde statsrådet och folkhälsoministern komma in i debatten. Det har sjuväts en kommission för att komma åt just ojämlik hälsa.

Om jag inte har alldeles fel kommer det förslag om hur vi ska minska gapet. Det kan hända att vi ökar det till en början därför att det brukar vara de som har högst utbildning som tar till sig budskapen. Jag kan se den utvecklingen i andra länder, där gapet har ökat för att man har kommit åt rökningen bland välutbildade men inte bland lågutbildade.

Det arbetet får vi kanske höra mer om i statsrådets inlägg. Vi i Liberalerna är inte beredda att lägga särskilda pengar som går vid sidan om det andra arbetet. Det blir rörigt då i politiken.

Anf. 122 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

De områden som vi debatterar i dag berör den generella välfärdens allra innersta kärna. Det handlar om vår rätt att vara trygga och känna oss delaktiga även när hälsan, funktionerna eller omsorgen sviktar. Det kan drabba oss eller våra anhöriga vid olika skeden i livet.

Det handlar om hälso- och sjukvården, äldreomsorgen, socialtjänsten och den sociala omsorgen, som omfattar oss alla och som vi alla värnar, om än på olika sätt.

Det är därför välkommet med de satsningar som regeringen presenterar i förslaget till budget. Efter många år av skattesänkningar och nedskärningar i välfärden kan vi nu investera i kvalitet och jämlikhet inom sjukvården, i utsatta grupper och i att sluta hälsogapet under en generation. Det känns bra att nu få peka på de investeringar och förslag som efterfrågades här i kammaren tidigare.

Herr talman! I Sverige har vi en mycket väl fungerande sjukvård som vi alla har rätt att ta del av och som har mycket goda resultat internationellt sett. Den solidariskt finansierade sjukvård som ges efter behov är väl förankrad och har högt förtroende i befolkningen men behöver också värnas när den utsätts för utmaningar och tryck från omvärlden.

Vi socialdemokrater ser med oro på att hälsan är ojämnt fördelad i befolkningen liksom att det finns tecken på att vården inte fördelas på ett jämlikt vis och att resultaten ser olika ut beroende på socioekonomi eller geografi. En ojämn tillgång till modern vård av hög kvalitet liksom brister i tillgängligheten riskerar också att på sikt försämra vår tilltro till hälso- och sjukvården.

Det är därför välkommet med regeringens miljardsatsning för att upprätthålla och utveckla kvaliteten liksom den professionsmiljard som ger möjlighet till bättre förutsättningar för vårdpersonalen att använda och utveckla sin yrkeskompetens och på sikt även förbättra förutsättningarna för att behålla och rekrytera personal.

I sitt svåra och viktiga yrkesutövande behöver personalen ett gott administrativt stöd och en mer effektiv organisation och arbetsfördelning. Detta är inte minst viktigt med tanke på den snabba utveckling som sjukvården genomgår.

I detta sammanhang är det också värt att betona hur viktigt det är att ta till vara de resurser och den kompetens som de nyanlända svenskarna med utländsk sjukvårdsutbildning för med sig. Det är av största vikt att validera deras kunskaper och erfarenheter så snabbt som möjligt.

För att möta framtidens utmaningar och moderna människors krav behöver hälso- och sjukvården bli mer hälsoinriktad och personcentrerad. Hälso- och sjukvården är i dag i allt för hög grad präglad av ett organisatoriskt perspektiv.

Perspektivet behöver i stället bli patientens, och vården behöver samordnas kring patienten och styras utifrån dennes behov och delaktighet. Det är därför välkommet med den överenskommelse som slutits mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting om tillgänglighet och samordning för en mer patientcentrerad vård. Ett annat bra exempel i sammanhanget är uppföljningen av huruvida den nya patientlagen lever upp till lagens intentioner.

En sådan hälsofrämjande och personcentrerad vård är av särskild vikt för personer som ofta kommer i kontakt med olika delar av hälso- och sjukvården. Det handlar till exempel om personer med kroniska sjukdomar. Därför välkomnar vi socialdemokrater satsningen på att utveckla arbetet med att förebygga och behandla kroniska sjukdomar.

Vi ser också stora möjligheter kring den redan beslutade och överenskomna insatsen för att korta väntetider i cancervården, att göra vården mer jämlik över landet och att arbeta med standardiserade vårdförlopp. För patienter med en så svår sjukdom är det av särskild vikt att känna trygghet och tillit till en likvärdig vård av hög kvalitet.

Sjukvården behöver anpassas till ett förändrat sjukdomspanorama. Ett av vår tids gissel är den ökade psykiska ohälsan. Särskilt oroande är att många barn och ungdomar uppger sig må psykiskt dåligt. Den satsning som regeringen gör på tidig upptäckt och snabba åtgärder i skolan och på ungdomsmottagningar är värdefull för att möta ohälsan men också för att utveckla en effektiv vård.

Herr talman! Vi lever allt längre, och vi har allt bättre hälsa i vårt land. Det är ett bra mått på vad vår generella välfärd har åstadkommit. Men vi kan inte vara nöjda med hur ojämlikt hälsan fördelar sig i befolkningen. Det är inte acceptabelt att det skiljer så mycket som fem år i medellivslängd mellan den högutbildade och den lågutbildade. Regeringen har tillsatt en hälsokommission för att arbeta med kunskapsläget i frågan. Vi ser naturligtvis fram emot resultatet av deras arbete.

Herr talman! Precis som med hälso- och sjukvården måste äldreomsorgen bli mycket bättre på att möta den enskildes behov och önskemål. Som äldre måste man kunna lita på att omsorgen håller en likvärdig kvalitet var man än bor och att jag som gammal kan vara delaktig i min vardag och ha ett fortsatt inflytande över mitt liv. Äldreomsorgen behöver utrymmen för att fokusera kring vårdtagaren och inte bara tänka på att pressa priser.

Det är i mötet mellan den äldre och omsorgspersonalen som kvalitet skapas, och då måste det finnas förutsättningar för detta i en adekvat bemanning och med den kompetens som krävs. Det är dags att inse att ju äldre vi blir desto mer olika varandra blir vi, med olika krav och önskemål. Att arbeta med att ge äldre människor en värdig ålderdom är bland det mest kvalificerade man kan tänka sig. Det kräver hög kompetens och stor flexibilitet bland personalen.

Därför är det mycket glädjande med den stora satsning regeringen gör på bemanning, kvalitet och kompetens, liksom satsningarna på nybyggnation, ombyggnation och andra insatser riktade mot äldre. Vi hälsar också stödet till demenssjuka välkommet och ser fram emot resultatet av det arbete som utredarna av den nationella kvalitetsplanen ska lämna våren 2017.

Herr talman! Nedsatta funktioner ska inte vara ett hinder för att vara delaktig i samhället, att ha inflytande och att kunna styra sitt liv. Budgeten för 2016 innehåller flera viktiga förslag dels för att riva ned hinder för människors delaktighet, dels för att ge möjligheter till att skapa förutsättningar för ett samhälle på lika villkor.

Ett nationellt regelverk för hjälpmedel är viktigt för en mer jämlik tillgång till hjälpmedel med hög kvalitet. Vi ser fram emot att diskrimineringslagen ska ses över och breddas för att skapa likvärdiga förhållanden.

I arbetet med att skapa ett rättvisare samhälle är det av största vikt att de funktionshindrades brukarorganisationer deltar med sin speciella kompetens och medlemmarnas erfarenheter. Det känns bra att anslaget, som legat stilla under flera år, nu höjs.

Herr talman! Särskilt angeläget är det att våra gemensamma insatser riktas till barn som är utsatta på grund av sviktande omsorg av olika slag. De stora flyktingströmmarna för med sig många barn, vilket kräver särskilda insatser för att skapa en hoppfull framtid och ett fortsatt bra liv för dem. Det gäller inte minst de ensamkommande barnen.

Redan före höstens stora ström av flyktingar var betydande delar av socialtjänsten utsatta för hårda påfrestningar. Socialsekreterarna ute i landet gör ett stort och betydelsefullt arbete, och de behöver resurser och uppmuntran för att fortsätta att orka göra ett bra jobb. Inte minst kräver arbetet för barnen stöd och stimulans. Därför är regeringens satsningar på ökad bemanning, liksom satsningarna på kompetens och kvalitet, helt nödvändiga.

Försörjningsstödet till barnfamiljer ökas också, vilket är glädjande, och vi socialdemokrater tycker att det är helt rätt att även fattiga familjer får fatta sina beslut vid köksbordet om hur de vill ordna för barnens fritid på bästa sätt. Fritidsaktiviteter är viktiga för barn, och därför är det välkommet att kommunerna får mer resurser att ordna sådana även under sommarloven.

Barnens väl och ve är bland de viktigaste uppdrag vi har, och därför är det väsentligt att följa den nationella samordnarens arbete. Att säkra barnens perspektiv och delaktighet i den sociala omsorgen, liksom hur socialsekreterarnas goda yrkesutövande kan stödjas, känns mycket angeläget.

FN:s barnkonvention ska bli lag i Sverige. Regeringens vision är att Sverige ska bli ett av de bästa länderna för barn att växa upp i. Den visionen, herr talman, måste gälla för alla barn oavsett härkomst, och konventionen är förpliktande för oss alla att leva upp till.

(Applåder)

Anf. 123 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! En bekymrad pensionär påminde mig häromdagen om löfteskarusellen. För ett år sedan lät det så här i många seniorers telefon när Stefan Löfven ringde upp på en datamaskin: Något har gått sönder i Sverige och i välfärden. Ett år senare konstaterar Myndigheten för samhällsskydd och beredskap: Det finns nu risk för liv och hälsa, risk för undanträngningseffekter. Det konstateras efter ett år med Stefan Löfven som statsminister och med vänsterregeringen som ansvarig.

Vårdens utmaningar är tydliga. De är flera, och de är växande. Väntetiderna ökar, personalbristen gör att vårdavdelningar stänger. Inför jul- och nyårshelgen är det tuffare än någonsin. I dag avgör bostadsort överlevnad och cancervård. I Kalmar tar det i dag tre gånger längre tid att få vård än i till exempel Dalarna.

Jag tror absolut att Anna-Lena Sörenson är väl medveten om utmaningarna. Hon nämnde några av dem, men många fler kvarstår. Därför blir jag fundersam när det talas om miljardsatsningar trots att de miljardsatsningar som Anna-Lena Sörenson räknar med är mindre än 1 procent av den totala omfattningen av svensk hälso- och sjukvård. Enligt riksdagens utredningstjänst är det 0,74 procent.

Om det är 0,74 procent som ska lösa vårdens utmaningar skulle jag vilja ha listan på de åtgärder som Anna-Lena Sörenson och Socialdemokraterna avser att vidta och som ska omfatta och lösa allt detta, när nu allt ska räcka till alla.

Anna-Lena Sörenson, var finns förslagen? Var finns reformerna som ska göra det möjligt att ta sig an de viktiga vårdutmaningarna, bland annat köerna, för att nämna en av utmaningarna?

Anf. 124 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Cecilia Widegren nämner en rad olika utmaningar som jag tror att vi är överens om att vi ser. Där behöver vi sluta oss samman för att på sikt lösa dem. Men jag kan inte se hur utmaningarna kan lösas med minus 4,1 miljarder till vårt utgiftsområde, till hälso- och sjukvården, den sociala omsorgen, äldreomsorgen.

Cecilia Widegren talar om oroliga äldre människor, men var finns Moderaternas egna satsningar? Man säger nej till alla reformer som vi föreslår. Man föreslår 4,1 miljarder mindre och fler skattesänkningar. Åtta år med Moderaterna vid regeringsmakten har inte lett till en förbättrad välfärd. Snarare har det lett till stora hål i välfärden med färre anställda inom offentligt finansierad vård än på 90-talet med de stora kriserna. Hur ska man lösa de utmaningarna?

Anf. 125 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Det här replikskiftet är symtomatiskt. Jag får inte svar på mina frågor. Därför tänkte jag upprepa dem.

Jag konstaterar att Socialdemokraterna förfäktar att 0,74 procent i satsning på den totala hälso- och sjukvården kommer att lösa den krackelerade välfärden, som man talade om i valrörelsen 2014.

Det handlar om de äldres oro. Anledningen till att mannen hörde av sig var att maxtaxan i hemtjänsten sannolikt kommer att höjas i hans hemkommun. Det är Socialdemokraterna som ser till att det blir höjda avgifter, att maxtaxan höjs. Därför finns oron bland äldre.

Anna-Lena Sörenson och Socialdemokraterna! Var finns listan med åtgärder som alliansregeringen aldrig presenterade men som ni nu ska presentera för att komma till rätta med vårdens utmaningar? Specialiserade operationer har ökat med 12 000 sedan kömiljarden plockades bort. Det är ett konkret och tydligt exempel på hur väntetiderna ökar.

Ni väljer att inte ha fokus på kvalitet. Ni tar bort incitament för prestation. Var finns era förslag som ska vara så mycket bättre, som ska korta köerna i hälso- och sjukvården? Var finns de konkreta förslagen? Propositionslistan är tom. Åtgärdsprogrammet är tomt. Det förs samtal, men var finns de konkreta förslagen som ska göra det möjligt?

Anf. 126 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Cecilia Widegren talar om en krackelerad välfärd. Det är märkligt att den kunnat krackelera på mindre än två år. Det var väl snarare åtta år med stora skattesänkningar, i 100-miljardersklassen, och stora urgröpningar i välfärden som ledde till krackeleringar, med mindre personal i vården, både i omsorgsvården och i hälso- och sjukvården.

Jag vet inte om Cecilia Widegren inte lyssnade på mitt anförande. Jag tyckte att jag redogjorde för en hel rad olika satsningar – åtgärder, förslag, utredningar som satts igång, kommissioner för hälsa som arbetar, överenskommelser som träffats med Sveriges Kommuner och Landsting. Jag tror att också statsrådet kommer att redogöra för en hel del av dem.

Jag kan lämna över listan som vi har. Förresten tror jag att Cecilia Widegren har tillgång till vår budget, där det framgår. Men hur ska Moderaterna kunna åtgärda de utmaningar vi ser med 4,1 miljarder mindre än vad regeringen föreslår i sin budget?

Anf. 127 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Det är alltid intressant när vi börjar debattera välfärden, för då målas det upp en bild av de senaste åtta åren som om de enbart bestod av nedskärningar och skattesänkningar – som om de pengar människor fick behålla i sina plånböcker skulle ha försvunnit. Ingen hänsyn tas i debatten till effekten av skattesänkningarna, nämligen att fler människor kom i arbete och fler människor arbetade mer. Bara inom RUT-sektorn skapades enormt många jobb tack vare skattesänkningar. Dessutom innebär den långsiktighet vi hade i den ekonomiska politiken att skatteintäkterna fick utrymme att växa, och därtill satsades det under våra år i regering mer än någonsin tidigare på välfärden.

Om Anna-Lena Sörenson har andra uppgifter än att vi satsade mer än någonsin tidigare på välfärden vore det bra om vi här i kammaren och de som tittar på debatten på tv kunde få belägg för det.

Min fråga, herr talman, handlar om vad regeringen kommer att göra framöver. Vi har en stor utmaning i att ta hand om de människor som flyr till vårt land. Det är en prioritering vi gör därför att vi är beredda att rädda liv. Men när finansminister Magdalena Andersson ser att kostnaderna kommer att öka har hon i huvudsak två förslag på hur det ska finansieras. Huvudförslaget är att skära i LSS, alltså att skära i medlen för dem som är mest sårbara i vårt samhälle.

Menar Socialdemokraterna att det är en klok välfärdsprioritering?

Anf. 128 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Kristdemokraterna satsar 4 miljarder mindre än regeringen på det här utgiftsområdet. När alliansregeringen lämnade över regeringsinnehavet till den nuvarande regeringen var arbetslösheten högre än när man tillträdde 2006. Det var färre anställda inom vård och omsorg i den offentliga sektorn än på 90-talet. Antalet vårdplatser hade minskat under de här åtta åren. Nu vill man fortsätta i samma spår och föreslår skattesänkningar och mindre pengar till omsorgen och vården. Det är vad Kristdemokraternas politik innebär.

Emma Henriksson tar upp frågan om LSS. I regeringens budget finns förslag på en översyn av LSS. Jag har inte sett någonstans att Kristdemokraterna motsätter sig den översynen. Jag tror att Emma Henriksson håller med om att kostnaderna har stigit mycket och att man behöver se över LSS så att resurserna hamnar där de ska hamna och verkar bäst. Det finns stora frågor kring det här.

Jag kan inte se i Kristdemokraternas budget att man anslår mer pengar till LSS eller till funktionshinderspolitiken över huvud taget.

Anf. 129 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Det var inte svar på frågan jag ställde. När Socialdemokraterna nu har regeringsmakten och man ser behov av att finansiera viktiga och angelägna områden för människor som kommer till vårt land har finansministern två svar på var man kommer att göra nedskärningar i budgeten. Det uttrycks just så: som nedskärningar för kommande år. Det är sjukförsäkringen, och det är LSS.

Vi har mycket riktigt också sett behovet av att se över hur LSS fungerar i dag. Men vi tycker inte att man ska gå in i det arbetet med ambitionen att skära ned för att klara flyktingmottagandet eller att det är en av de enda saker man ska göra.

Vi tog i kammaren förra veckan beslut om sjukförsäkringen, där regeringen har valt att ta bort taket. Det kommer med mycket stor sannolikhet inte att betyda att människor blir friskare eller tryggare men att kostnaderna ökar. Där finns alltså inte så mycket av finansieringen att hämta.

LSS ska, som jag förstår det, bantas enligt Socialdemokraterna, inte för att man har använt pengarna fel, utan för att man behöver skära ned för att prioritera andra saker. Detta gör man trots att man i sin budget har en massa reformer som vi vet är ineffektiva och går till människor som inte alls behöver det.

Vi är ganska många människor i det här landet som har barn och som känner att vi klarar av att betala våra barns läkemedelskostnader fram till att vi slår i taket för högkostnadsskyddet. Vi är ganska många som har råd att betala vår mammografi och för kostnaderna i alla andra reformer som regeringen gör och som vi vet är ineffektiva. Men där har Socialdemokraterna inte ambitionen att göra någon omprioritering, utan man ska slå mot dem som redan har det tuffast.

Jag ställer återigen frågan: Finns det några belägg för att vi inte satsade mer på välfärden än vad man någonsin gjort tidigare?

Anf. 130 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Bevisen är talande. Det var färre anställda inom offentligt finansierad vård och omsorg när den nya regeringen tog över från den gamla alliansregeringen. Färre vårdplatser är ett synligt bevis som jag ser det.

Emma Henriksson blir själv svaret skyldig. Hur ska Kristdemokraterna med sina förslag om 4 miljarder mindre i budgeten kunna möta de utmaningar och behov som vi ser i samhället i dag?

Jag tycker att det är talande att Emma Henriksson lyfter fram det här med gratis läkemedel till barn. Kristdemokraterna brukar annars säga att föräldrarna själva är kloka nog att kunna styra sitt liv och ta beslut om vad familjen behöver. Jag har svårt att tänka mig att föräldrar, och även läkarkåren, inte har ett gott omdöme när det gäller läkemedel.

Anf. 131 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Herr talman! Jag återvänder till det här med ansvarsfördelningen mellan stat, kommuner och landsting. Om regeringen nu lägger mer pengar för att stärka bemanningen i den kommunala äldreomsorgen, för vilken kommunerna har ansvar, undrar man var det slutar. Kommer staten att ta över hela ansvaret för bemanningsnotan? Nej, det tror jag inte.

Jag vill efterlysa ett underlag. Kan man tänka sig att ge Vårdanalys ett uppdrag att ta fram ett aktuellt underlag som ger svar på varför en del äldreboenden klarar sig bra med den bemanning de har till kostnader som är lägre än för andra boenden som får kritik? Jag menar att man nog behöver ha den typen av underlag innan man går vidare och bara delar ut pengar lite hej vilt. Det var min ena fråga.

Min andra fråga handlar om översynen av diskrimineringslagen. Gäller det bara den del som handlar om funktionsnedsattas situation, eller är det hela bredden? Det jag ser är att man ofta klagar över bemötande, och det gäller inte bara inom äldreområdet och funktionshindersområdet utan rakt över oavsett diskrimineringsgrund.

Anf. 132 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! När det gäller ansvarsfördelningen mellan stat och kommun tror jag att Barbro Westerholm och jag är rörande överens när det gäller det kommunala självstyret, eller så kanske vi inte är det. Jag tycker att det är viktigt att värna det, och det gäller även regionerna och landstingen.

Barbro Westerholm var tidigare inne på att staten borde bli bättre på kunskapsstyrning. Det håller jag med om. Det är en klok tanke. Vi borde ägna mer kraft åt att låta kunskapsstyrningen verka ut i kommuner och landsting.

Jag tycker också att det är en bra idé att låta Vårdanalys titta på hur äldreboendena sköts och lyfta fram de goda exemplen.

När det gäller just äldreomsorgen tror jag också att Barbro Westerholm och jag är överens om att det krävs mer utrymme för personalen för att kunna utveckla mer kompetens, fortbilda sig och utveckla en mer flexibel hållning gentemot de gamla. Det är ett kvalificerat yrke att arbeta med gamla människor. Vi behöver verkligen förstärka äldreomsorgen. När det så småningom blir dags för oss att ta del av den kommer vi att ställa många andra och högre krav på personalen och omhändertagandet än man gör i dag. Det tror jag att Barbro och jag är överens om.

Anf. 133 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Herr talman! Jag tror att det är ledarskapet på äldreboendena som lyser igenom. Det är där den stora satsningen bör göras och kanske inte på att räkna antalet människor som arbetar där. Med bra ledarskap blir det låg personalomsättning och också ett lågt antal sjukskrivningar. Det ligger massor av pengar i det.

Jag skulle vilja diskutera en översyn av diskrimineringslagen.

Jag skulle också gärna vilja veta hur tidsschemat för barnkonventionen ser ut. Jag vet inte hur länge vi har diskuterat denna konvention – år efter år. Det är en svår nöt att knäcka. Jag ser på Anna-Lena Sörenson att hon kommer att behöva hjälp av någon annan i den frågan.

Jag vill också diskutera fritidspengen som har betytt mycket för barnfamiljer med låga inkomster. Man ska inte behöva skämmas över att inte kunna skicka sina barn på fritidsaktiviteter. Varför tog ni bort den?

Anf. 134 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Vad gäller diskrimineringslagen är det främst tillgängligheten för funktionshindrade som vi inte är nöjda med. Det ska till en bredare översyn för att komma till rätta med det. Bemötandefrågor kan också handla om tillgänglighet i många fall.

När det gäller barnkonventionen kunde Barbro Westerholm se på mitt kroppsspråk att jag inte vet det. Jag överlåter det till statsrådet, om han kan svara på det. Annars får vi be att få återkomma om detta. Men jag tror att

alla tycker att det är angeläget att den införs och att vi känner ett förpliktande att den implementeras och efterlevs.

Det är intressant att Barbro Westerholm tar upp fritidspengen. Liberalerna brukar vara tillskyndare av att människor ska få bestämma över sina angelägenheter själva. Vi har tagit bort fritidspengen men höjer i stället försörjningsnormen, just för att föräldrar och barn själva ska få fatta beslut om det här. Vi hör ofta från de borgerliga att familjerna själva ska få fatta sina beslut kring köksbordet. Det måste väl även gälla fattiga familjer. Något annat tror jag inte att man skulle kunna tänka sig.

Jag håller med Barbro Westerholm om att fritid är viktigt. Därför är det bra att det finns satsningar på sommarlovsaktiviteter, när skolan inte är öppen och mycket annat inte finns tillgängligt i kommunerna.

Anf. 135 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Rubriken på min fråga är: Socialdemokraternas problematiska beroende av Vänsterpartiet.

När fler människor kommer i arbete ökar skatteintäkterna för kommuner, landsting och stat samtidigt som kostnaderna för utanförskapet minskar. Det tillför mer resurser till vård, skola och omsorg än aldrig så många riktade statsbidrag från riktade skattehöjningar. Om skattehöjningarna dessutom skulle komma från sådant som minskar drivkrafterna för att arbeta och försämrar företagets konkurrenskraft är totaleffekten extra negativ.

Vänsterpartiet driver detta och får igenom riktade satsningar lite här och där. Det menar jag är skadligt, även om det låter behjärtansvärt. Jag talade just med Karin Rågsjö om det här med att det ska vara gratis. Det är den principfrågan jag vill diskutera. Det är mycket som ska vara gratis.

Jag vill koncentrera mig på läkemedel, gratis läkemedel till alla under 18 år. Det är inte gratis. Det kostar alltid. Det är det ena.

Det andra är att om något är gratis och man kan rekvirera det finns det risk för att användningen ökar och blir för hög. Det finns risk att det inte bara används av barn utan även går till hela familjen, vilket det finns exempel på från andra länder. Det är svårt att kontrollera. Läkemedelskonsumtionen kan öka.

Är det inte bättre att man betalar något lite för det man ska ha? Vi har ett högkostnadsskydd som gäller för en hel barnfamilj, för alla barnen. Kostnaden för läkemedel är max 2 200 per år, tror jag. Det är 6 kronor per dag. Är det ändå inte rimligt att man får betala något för läkemedel så att det inte är gratis? Vad säger Anna-Lena Sörenson om den principfrågan?

Anf. 136 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Jag är överens med Staffan Danielsson om att det inte finns gratis luncher.

I det här fallet handlar det om avgiftsfria läkemedel. Man kan också säga att det handlar om en omfördelning, från de som har det lite bättre till de som har det sämre. Det finns familjer i dag som inte kan hämta ut mediciner till sina barn. Är det inte värt att satsa på de mest utsatta?

Som jag sa till den föregående talaren tror jag att föräldrar har ett gott omdöme. Jag betror dem ett omdöme när det gäller läkemedel till barnen. Jag tror inte att man missbrukar medicin i största allmänhet. Jag tror också att läkarkåren har gott omdöme när det gäller förskrivning av läkemedel.

Prot. 2015/16:45
14 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Då är jag mer bekymrad över vad vissa delar av vårdvalet förde med sig. I Stockholm till exempel fick vi ökad förskrivning av antibiotika. Många läkare kände en press att skriva ut det som patienterna ville ha. Patienterna gav nämligen streck i besöksstatistiken, vilket gav pengar i kassan till vårdcentralerna. Det är i så fall mer bekymmersamt.

Anf. 137 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Jag kommer att återkomma till det fria vårdvalet en annan gång. Jag tror att det har många förtjänster.

Det här med ord är intressant. Anna-Lena Sörenson sa att det inte är gratis; det är avgiftsfritt. Så kan man kanske säga.

Anna-Lena Sörenson sa också att det handlar om en omfördelning ”från de som har det lite bättre till de som har det sämre”. Men läkemedlen är väl avgiftsfria för alla, även för miljonärens barn? Då blir det ingen omfördelning. Reformen innebär tvärtom en gåva till välbesuttna föräldrar.

Jag står fast vid min grunduppfattning att det har ett pedagogiskt och verkligt värde att ha ett rejält socialt grundtrygghetssystem och så vidare, men när man gör så att något blir gratis släpper man loss krafter som inte alltid kan kontrolleras. Det var säkert mycket som var gratis i Östtyskland, Kuba, Polen och andra länder. Men de hade väldigt lite samhällsekonomi.

Jag hoppas att Socialdemokraterna och statsrådet Wikström i sitt utövande öppnar för valfrihetsreformer som Alliansen har talat för och som har fallit väl ut. Jag hoppas att de ser krafterna i detta och är lite försiktiga med reformer som innebär gratis tjänster här och där.

Anf. 138 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror på den generella välfärden. Den har gett det här landet stor framgång. Vi har god hälsa och har lyckats på många områden. Mycket har sin grund i att välfärden är just generell.

Som jag sa i mitt anförande har hälso- och sjukvården i vårt land ett stort förtroende bland medborgarna. De allra flesta av oss är beredda att bidra med ganska stora delar av våra inkomster – ungefär 10 procent – till hälso- och sjukvården trots att de flesta av oss inte kommer att utnyttja den, utan vi vänder oss till den när vi har behov, och det är en trygghet i sig. Vi tycker att det är självklart att de som kanske aldrig har betalat en enda krona i skatt ska få del av hälso- och sjukvården och ha tillgång till den allra bästa sjukvården av allra högsta kvalitet.

För mig handlar det om en omfördelning från när man inte har behov till när man har behov. Det här ska vi vara rädda om i Sverige. En reform som innebär att människor har råd att hämta ut läkemedel till sina barn utan att behöva fundera över andra prioriteringar är väl värd att försvara.

Anf. 139 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Debatterna här i kammaren kan förmodligen tolkas som att skillnaderna mellan partierna är mycket större än vad de egentligen är.

Det betänkande som vi nu debatterar handlar om huruvida staten ska skjuta till ett belopp på mellan 63 och 71 miljarder till kommunerna och landstingen för att de ska klara sina uppdrag inom hälso- och sjukvården samt de sociala omsorgerna, och hur pengarna ska användas.

Visst är det mycket pengar, men skillnaden mellan det högsta och lägsta budet är bara 8,322 miljarder, vilket naturligtvis också är mycket

pengar. Men sätter man den summan i relation till vad kommunerna och landstingen själva, av egen kraft, lägger ned på området så handlar det om mer eller mindre ca 1 procent av samhällets totala satsningar som vi är osams om i den här debatten när det gäller nivån. Sedan är det bara en del av den procenten där vi har olika uppfattningar om hur de medel staten lägger ska användas.

Trots det finns det utrymme för partier att profilera sig, och för den enskilde kan det ha stor betydelse även med små justeringar mellan olika utgiftsposter. Som exempel kan nämnas de 70 miljarder som det konservativa högerpartiet vill stryka från regeringens förslag om validering för snabbvägar för sjukvårdsutbildade bland de flyktingar som kommer till Sverige för att de snabbare ska komma in i arbete och vara produktiva. Det är en satsning som har åtminstone dubbla vinster.

Dels kommer de med vårdutbildning med sig i bagaget då snabbare in i egen försörjning, dels klarar vårdapparaten bättre av mottagningen av de med vårdbehov, dels får Sveriges sjukvård snabbare till sig den kunskap som med stor sannolikhet finns bland de som flyr. Till detta kommer alla sekundära vinster utanför vårdområdet.

Flera av oppositionspartierna avstyrker regeringens förslag om att öka läkemedelsförmånen med fria läkemedel för barn upp till 18 år. Det här är ett exempel på en av de reformer som vi tagit fram för att öka jämlikheten i vården. Då kan man fråga sig: Vilka förslag har oppositionen för att nå en mer jämlik och jämställd vård?

På folkhälso- och sjukvårdsområdet gör oppositionspartierna lite olika. Man tar bort mellan 1 ½ och 2 ½ miljard av de satsningar som regeringen föreslår. Det handlar om att man har lite olika syn på var någonstans de statliga pengarna gör bäst nytta för att utveckla och förbättra vårdapparaten och omsorgsverksamheten.

Liberalerna är de som är mest klåfingriga när det gäller att hacka upp pengarna i mindre buntar och lägga ut dem med riktade poster och regleringar. Regeringen har i sitt förslag det minsta antalet och de största posterna där landstingen och kommunerna har störst möjlighet att själva styra efter behov.

När det gäller regeringens förslag att möta den växande psykiska ohälsan bland barn och unga med en satsning på 280 miljoner avstyrks det av de konservativa och Liberalerna.

Centerpartiet stryker 6 miljoner av regeringens ökade stöd till handikapporganisationerna och de 90 miljoner som regeringen avsätter för fortsatt arbete med ANDT-strategin.

Moderaterna väljer även att ta bort regeringens satsning om 150 miljoner på kroniska sjukdomar.

Jag skulle kunna fortsätta med uppräknningen, men jag tänker inte göra det. Jag tycker att det är så deprimerande att bara hålla på och rada upp dessa poster, men jag ska bara ta upp ytterligare några saker.

Först vill jag – för att lätta upp stämningen – säga att jag är oerhört glad över att Rett Center äntligen efter tio år har fått sitt bidrag uppgraderat, även om det bara är med 2 miljoner per år. Det är fantastiskt att den lilla grupp kvinnor som det handlar om – det är ungefär fem personer som insjuknar per år och de lever i ungefär 20 år, så det finns omkring 100 patienter i Sverige som drabbas av denna fruktansvärda sjukdom – kan få en vård av bra kvalitet under sitt korta liv.

Prot. 2015/16:45
14 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Så vill jag, herr talman, avsluta med att argumentera emot de 30 miljoner som Moderaterna väljer att ge till landets socialtjänster för stöd till barn som inte klarar av skolan. Det är en sådan satsning som jag förstår är nödvändig för Moderaterna för att skyla över brister i den egna skolpolitiken, men som inte behövs med en regering som satsar på skolområdet.

Ni moderater säger ju nej till de 600 miljoner som regeringen ger Skolverket för överenskommelser med skolor just för stöd till svagpresterande elever och då naturligtvis även bland nyanlända.

Ni säger också nej till vår satsning på skolbiblioteken, och ni stryker 200 miljoner för elevhälsa. Ni säger även nej till de 500 miljoner vi satsar på fler speciallärare och specialpedagoger i skolan.

Regeringen lägger även 390 miljoner för stöd till läxläsning utanför skoltid och 150 miljoner för skolstöd under skolloven för elever som behöver det. Även detta avstyrker Moderaterna.

Tar man bort alla dessa satsningar så som ni moderater väljer att göra, ja, då behövs det säkert väldigt mycket mer än 30 miljoner till landets socialförvaltningar för att lösa de problem som det innebär när man inte ger stöden i den grundläggande verksamheten.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Sedan vill jag kommentera en sak. Det är så många som har stått här i talarstolen och pratat om att det är så jätteviktigt att få in pengar, och då är det skattesänkningar som gäller. Men det finns ingen evidens för det som ni står här och upprepar gång på gång. När det gäller Anders Borgs budgetar under hans åtta år: Första året kostade det 4 miljoner i skattesänkningar för att skapa ett jobb. Sista budgeten kostade det 1 ½ miljon för att fixa ett jobb. I stället för att en kanske välutbildad ungdom ska stå och steka hamburgare – jobben kom från hotell och restaurang – kunde man ha haft två sjuksköterskor och en lärare. Det innebär tre jobb i välfärden i stället för en som steker hamburgare. Det är en realitet, och det finns en evidens för det. Det är så det fungerar.

Jag ville bara lägga till detta, för jag tycker att debatten blir så tråkig när ni hela tiden kommer tillbaka till en sak som inte är sann.

Anf. 140 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Hur bygger vi jämlikhet? Hur skapar vi allas rätt till hälsa? Det är en självklar trygghet som inte så många känner i dag. Otrygghet är farligt för ett land och för en människa.

Utifrån hälso- och sjukvård samt social omsorg lägger Moderaterna i runda slängar 4 miljarder mindre på välfärden. Liberalerna lägger 2,4 miljarder mindre på välfärden. KD lägger 4,035 miljarder mindre på välfärden. Och till slut: Centerpartiet lägger 6,157 miljarder mindre. Det är ett race mot ojämlikheten i hälsa.

Det handlar om ideologi och klassperspektiv.

Sverigedemokraternas budget bygger på en stor dos myter. Om Sverigedemokraternas budget skulle råda skulle statsbidragen till kommuner och landsting successivt skäras ned årligen från 94 miljarder till 41 miljarder år 2018. Det motsvarar 10 procent av samtliga kommuners budgetar, 100 000 anställda eller 3 procentenheters höjning av kommunalskatten. Ni pratar ofta om kollaps och sammanbrott, men det här skulle verkligen innebära den totala kollapsen och sammanbrottet i samhället.

Vänsterpartiet vill lyfta fram jämlik hälsa och feministisk hälso- och sjukvård, eftersom kvinnor generellt är en väldigt eftersatt grupp inom hälso- och sjukvården, specifikt kvinnor med kort utbildning. Vi vill också lyfta fram den tickande fråga som berör oss alla: psykisk ohälsa.

Vi är stolta men inte nöjda vad gäller de frågor vi lyckats förhandla in i budgeten. Bröstcancer är den vanligaste cancersjukdomen bland kvinnor i västvärlden, och den ökar. Ungefär hälften av alla fall av bröstcancer upptäcks vid screening med mammografi. Cancerfonden och Bröstcancerföreningarnas riksorganisation förespråkar avgiftsfri mammografi.

Kvinnor med kort utbildning, svag ekonomi eller utländsk bakgrund utgör majoriteten av de drygt 150 000 som aldrig kommer på de allmänna undersökningarna. I resurssvaga områden, där en stor av befolkningen kommer från andra länder än just Sverige, är deltagandet lågt. I Bergsjön är det 54 procent, jämfört med Sävedalens 84 procent. Så här ser det ut i hela Sverige.

Det är därför vi har förhandlat in 100 miljoner 2016 och därefter 207 miljoner per år under mandatperioden. Vi tycker att det här är en viktig reform. Ni i före detta Alliansen får gärna ringa era kompisar i Stockholms läns landsting och fråga varför de inte tar bort den här reformen. De har en usel ekonomi, men det här hänger de på. Fråga varför! Ni kanske kan lära er något.

Den svenska mödra- och förlossningsvården har en hög medicinsk kvalitet i internationella jämförelser. Men nästan varannan kvinna som väljer att föda vaginalt får förlossningsskador som inverkar på kvinnans sexliv samt orsakar inkontinens och andra fysiska problem. Det är skador som gör sig påmind varje dag. Att minska de här skadorna är en jämställdhetsfråga. Därför är vi väldigt glada att vi har förhandlat in medel till detta i våra budgetar. Tittar vi på de borgerliga budgetarna ser vi att även Moderaterna och Liberalerna är inne på den här frågan, vilket är glädjande. Vi vill satsa på en jämlik och jämställd hälsa, för det gynnar kvinnorna.

Sedan är det detta med gratis preventivmedel upp till 20 års ålder. Vi hade gärna sett att det införts upp till 25 år. I Norrbotten har man testat det här upp till 26 år. Då har det också handlat om alla preventivmedel på marknaden. Därigenom har man lyckats halvera de oönskade graviditeterna bland unga kvinnor. Moderaterna och Centern säger ja till förslaget. KD säger ja men utan pengar. Och det är väl bra. Då är vi överens om något.

Hela området psykisk ohälsa skulle behöva miljarder för att lyfta. En ekonomisk supersatsning behövs för att möta den ökade psykiska ohälsan. Vi behöver utbilda psykologer, psykiatriker och mentalskötare. Vi behöver betydligt mer forskning, och vi behöver en psykiatri som möter sina patienter med respekt och hopp om att det går att leva med de diagnoser som psykiatrikernumera är relativt frikostig med. Psykisk ohälsa är inget litet problem. Psykisk ohälsa står för drygt en tredjedel av sjukförsäkringskostnaderna. Det är ganska mycket. Då måste man göra lite olika saker.

Vi har lyckats förhandla in 250 miljoner per år under mandatperioden för att möta psykisk ohälsa hos unga, utöver den miljard som finns på området. I Liberalernas skuggbudget är just den här satsningen för psykisk ohälsa borttagen. Det är en fråga om prioritering. Man kan prioritera städhjälp med statliga bidrag – eller psykisk ohälsa. Så ser politiken ut. Vissa politiska skiljelinjer finns.

Med 2 miljarder för 2016 och årligen under hela mandatperioden har vi förhandlat in pengar inom äldreomsorgen. Det betyder väldigt mycket. Det betyder 5 000 fler anställda från 2016 och framåt. Så mycket behövs för att uppgradera äldreomsorgen, för den är inte på topp överallt. Vad äldre människor säger att de behöver är möten med personal, kontinuitet och utbildning. Så möter man behoven inom äldreomsorgen.

Kvinnors hälsa är underprioriterad. Feminismen har inte slagit igenom inom hälso- och sjukvården. Det handlar om ökade kunskaper om sjukdomar som kvinnor drabbas av, patientbemötande samt metoder för att nå patientgrupper som inte söker vård. Det handlar kort sagt om ojämlikhet i hälsa. Vi behöver fler satsningar för att nå de kvinnor som enligt alla tabeller har sämre förutsättningar: kvinnor med sämre utbildning och dålig ekonomi.

Dödligheten i åldersgruppen 35–64 år är dubbelt så hög bland kvinnor med enbart förgymnasial utbildning som bland kvinnor med eftergymnasial utbildning. Klass och hälsa går hand i hand. Nu vill vi att landstingen hittar modeller för att arbeta strategiskt med dem som behöver hälso- och sjukvården allra mest och som inte etableringsfriheten har gynnat. LOV har aldrig varit någon success story för de här kvinnorna. Här är det kalla handen från hela Alliansen.

Det är dyrt att gå till tandläkaren. Många unga vuxna undviker att gå dit om inte mamsen och pappsen står för räkningen. Det här är också en klassfråga. Det kan man se tydligt i Socialstyrelsens rapport från 2013, men den har ni väl läst, hoppas jag.

Förändringen genomförs i två steg. En höjning föreslås från 21 år 2017 och sedan upp till 23 år 2018, så det tickar på. Det här är en viktig jämlikhetsreform, men den säger ni blankt nej till. Ni i den före detta Alliansen säger totalt nej till i stort sett samtliga reformer som handlar om jämlik hälsa. Det kan man fundera på.

Vänstern vill se att välfärden byggs upp och utvecklas. Vi hade som ni förstår helst sett större satsningar som på allvar börjar arbeta för en jämlik hälsa. Det är inte klass, plånbok eller kön som ska avgöra vilken hälsa som är dig given. Det handlar om allas rätt till hälsa. Då behövs det tydliga prioriteringar.

Självklart yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och till den ligande budgeten.

Anf. 141 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Som jag har antytt i några tidigare replikskiften är Vänsterpartiet och Karin Rågsjö verkligen specialister på att höja skatter och fördela pengarna hit och dit genom olika riktade bidrag, gratistjänster och satsningar. Sedan frågar hon: Varför är ni inte med på allt detta?

Jan Lindholm levererade en sanning i sitt inlägg. Den skillnad mellan oss som Karin Rågsjö pratar om berör 1 procent av resurserna i omsorgen och sjukvården i landet. Det är inte så mycket som skiljer. Men det är det enda Karin Rågsjö talar om.

Hur mycket vi än höjer skatterna i ett litet exportberoende land, där välståndet beror på våra företags konkurrenskraft på en väldigt hård internationell marknad, kommer företagen att fortsätta att producera och konkurrera. Det är vad Karin Rågsjö och Vänsterpartiet utgår ifrån. Men så är det inte, Karin Rågsjö. Det är därför som det blir svårt att diskutera med

er. Ni diskuterar 1 procent. Vi från Centerpartiet och allianspartierna vill utöka den samlade kakan i Sverige genom en politik som får fler i arbete och gör att våra företag kan utvecklas, frodas och konkurrera på världsmarknaden.

Det är därför ert budgetalternativ inte håller. Med all respekt för engagemanget och för alla behjärtansvärda satsningar blir det i slutändan mindre pengar till vård, skola och omsorg, vilket utvecklingen visat genom decennier och sekel i alla de länder där era systerpartier har styrt.

Anf. 142 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! När orden tryter tar man till det gamla östknepet. Det tycker jag att vi kan sluta med. Det är ungefär som om jag skulle jämföra dig med någon extrem nyliberal, Staffan Danielsson, men det kan jag också göra, för det är ni ju inom Centern.

Ni har lagt 6 miljarder mindre på hela området. Då kommer det att bli konsekvenser. Du står här och pratar ungefär som om vi hade en debatt i näringsutskottet. Det har vi inte. Vi pratar om hälso- och sjukvård. Vi pratar om förlossning – 50 procent av kvinnorna har skador. Vi pratar om ojämlik hälsa – det gör du aldrig. Du pratar om gratissaker. Jag kan prata om 32 miljarder i ränteavdrag. Jag kan prata om ROT-avdrag och RUT-avdrag. Men här tänker jag inte göra det. Här pratar vi om hälso- och sjukvård och socialtjänst. Då kan jag prata om 1 miljard som går till de utsatta barnen i socialtjänsten, så att man kan jobba bättre med dem. Har du pratat om dem i dag? Jag har inte hört det.

Du har en förmåga att inte gå in på sakfrågan som vi ska diskutera. Visst kan vi prata som om vi stod här från näringsutskottet, om du känner för det. Vi kan prata om att de rikaste procenten i Sverige äger nära 70 procent av förmögenheterna.

Miljardärerna äger nu motsvarande 1 800 miljarder tillsammans. Det kan vi också prata om. Så har det blivit i Sverige efter era åtta år: öppna spjäll för dem som har det absolut bäst. Men de som har det absolut sämst pratar du inte om. Det är intressant. Prata om sakfrågorna i stället!

Anf. 143 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Vi brukar landa där i de här debatterna. Det är du och Vänsterpartiet som känner för människor, humanism, grundtrygghet och så vidare medan vi vill ha ett rätt och hårt samhälle som inte producerar någon välfärd.

Jag menar att det är tvärtom. Jag tog exempel på de länder där dina systerpartier har jobbat genom åren och som har utarmats. Hur mycket gratisluncher som man än har haft har det blivit en helhet som varit mycket sämre.

Jag kan försäkra dig att jag verkligen är för humanism, och jag står upp för människors lika värde. Jag vill ha ett välståndssamhälle där de välståndsskapande krafterna får frodas och där vi får resurser för förlossningsvården, utsatta barn och allting.

Det kan vara lite besvärande för dig att ifrågasättas i din världsbild. Det kan jag väl förstå. Jag respekterar att du vill väl och tror att lösningen är höjda skatter och att fördela riktade bidrag som omfattar 1 procent av den totala budgeten.

Min övertygelse är att lösningen ligger i att ha ett samhälle som producerar välfärd genom en konkurrenskraftig ekonomi som skapar jobb. Jag menar att det i längden ger mer pengar till vård, skola och omsorg än en politik som skattar bort jobben.

Jag kan gå igenom de olika bidragen och diskutera hur mycket det satsas totalt. Jag utgår från att landsting och kommuner har goda resurser i grunden och använder pengarna för en bra förlossningsvård, för att ställa upp för utsatta barn och så vidare.

Låt oss respektera varandra. Sedan har vi olika världsbild. Det har tydligt framkommit i dag.

Anf. 144 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Du pratar om våra systerpartier. Jag vet inte ens vilka du pratar om. Det vill jag först säga.

Om man ska bygga ett gott samhällsklimat och stoppa fascismen som växer i hela Europa, vet du vad man ska satsa på då, Staffan? Vet du det? Man ska satsa på ett jämlikt samhälle. Man ska satsa på att bromsa arbetslösheten. Man ska satsa på en skola som håller ihop. Det gjorde inte er skola. Man ska satsa på utbildning, möjligheter och att ge människor en chans.

Så bygger man ett jämlikt samhälle. Så skapar man ett tryggt samhälle. Så ser man till att minska den rasism som finns i hela Europa. Det är viktiga frågor. Du står här och förlöjligar insatser som handlar precis om det. Det handlar om jämlik hälsa och att de mest utsatta människorna som finns, exempelvis kvinnor med låg utbildning och dålig inkomst, ska ha möjligheter att ha gratis mammografi och inte betala. Vi talar om 150 000 kvinnor som inte kommer till mammografiundersökningarna.

Det är en jämlikhetsreform och en hälsoreform. Du står och svamlar om någonting helt annat, om systerpartier och lite smått och gott. Ni drar ned budgeten med 6 miljarder. Så är det. När man tittar på vad som händer under era åtta år var det inte så att ojämlikheten i hälsa sjönk på något sätt. Nej, det gjorde den faktiskt inte.

Vet du vad? Det är i dag fortfarande 12 procent fattiga barn som lever under existensminimum. Den typer av frågor tycker jag att vi ska prata om.

Anf. 145 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Rätten till liv och hälsa är en grundläggande mänsklig rättighet. Att människor kan vara friska och se fram emot ett långt liv är dessutom en grundläggande förutsättning för ett framgångsrikt samhälle. När vi blickar ut över världen kan vi konstatera att denna mänskliga rättighet och förutsättning för utveckling och framåtskridande har förvägrats väldigt många människor och inte är ett tillstånd som råder i många länder.

I det hänseendet kan Sverige skatta sig lyckligt. Här har människor under långa perioder kunnat uppleva att hälsoutvecklingen har gått framåt, att åren har lagts till när det gäller förväntad medellivslängd, att den ekonomiska kakan har växt och att människor har kunnat leva i trygghet och känna framtidstro. Jag vill påstå att grunden för denna utveckling, förutsättningen för den, är den välfärdsmodell som inte minst Socialdemokraterna tillsammans med flera andra partier i denna kammare har varit med och utvecklat under årtionden.

Det är den samhällsmodellen och det som är själva kärnan i den – sjukvården, den sociala omsorgen och folkhälsan – som debatten handlar om. Det är hur vi ska möta de utmaningar som nu väntar på området som vi tillsammans måste diskutera. Det är inget parti, inga enskilda ledamöter, som ensamma kommer att kunna ta sig an de utmaningar och strategiska frågor som staten nu behöver engagera sig i.

Vi kan konstatera att förutsättningarna för vår unika välfärdsmodell har varit att den är solidariskt finansierad, generell och behovsstyrd och att den dessutom håller en remarkabelt hög kvalitet. Ändå står den som sagt inför utmaningar. Det handlar om en alltmer globaliserad värld som både direkt och indirekt anstränger våra system. Det handlar om en åldrande befolkning som innebär att människor har ökade behov av välfärdstjänsterna och dessutom kräver en högre kvalitet än dagens eller gårdagens äldre människor. Men det handlar också om ökade klyftor.

Dessa utmaningar måste mötas på bred front. Ett exempel på hur vi gör det är Kommissionen för jämlik hälsa. Där tar vi ett brett grepp på egentligen alla politikområden för att komma till rätta med de ohälsoklyftor som under de senaste åren har ökat. En annan faktor som vi måste bejaka är att vi lyckas få till ett fördjupat samarbete med dem som är de som erbjuder välfärdstjänsterna i störst omfattning, det vill säga kommuner och landsting.

Det är också i det ljuset som man ska se regeringens förslag till budget. Många av de satsningar vi gör inom hälso- och sjukvården, även om de under ett enskilt år bara uppgår till någon procent av den totala budgeten, innebär att vi skapar förutsättningar för framför allt landsting och stat att samverka inom angelägna områden.

Ett av de viktigaste, eftersom det handlar om hela kvaliteten i välfärden, tillgängligheten och själva förutsättningen för att kunna utveckla hälso- och sjukvården, är kompetensförsörjningen. Här har jag varit tydlig och sagt: Här kan inte staten abdikera. Här kan staten inte skjuta över ansvaret på landstingen och säga: Det är en arbetsgivarfråga, och det lägger vi oss inte i.

Det är också därför vi nu väljer att föreslå en investering på 1 miljard kronor för den så kallade professionsmiljarden. Den ska leda till att vi får till det samarbete som är nödvändigt för att kunna minska administrationen, frigöra tid för professionerna och också möjliggöra satsningar på ökad e-hälsa och i slutänden en förbättrad kompetensförsörjning.

Vi ser också att vi behöver göra generella förstärkningar av landstingens ekonomiska villkor. Därför lägger vi nästa år en extra miljard som generellt ska fördelas över landet i syfte att stärka förutsättningarna för att bedriva en god vård och omsorg.

Ett område som har varit flitigt debatterat i dag är jämlikhet och jämställdhet på hälso- och sjukvårdsområdet. Här tillför vi nu medel i syfte att öka tillgängligheten till hälso- och sjukvård. Vi har bland annat satsningar mot psykisk ohälsa som innebär att fler barn och unga kan få komma till den typen av verksamheter. Vi har satsningar på förlossningsvård och kvinnors hälsa. Vi har satsningar på kvinnors hälsa kopplat till primärvården. Vi har ytterligare reformförslag som har debatterats flitigt men som har sin utgångspunkt i att minska klyftorna geografiskt, mellan könen och mellan olika grupper.

Klarar vi inte av detta, klarar vi inte av att öka jämlikheten i hälso- och sjukvården, klarar vi inte av att ta oss an de strategiska frågorna, klarar vi inte av att öka jämlikheten, då står vi inför en situation då den svenska, unika välfärdsmodellen i grunden är hotad.

För att avsluta med ett citat av Martin Luther King: Av alla former av ojämlikhet är förmodligen, eller rättare sagt helt säkert, den värsta formen av orättvisa den att förvägra människor rätten till jämlik hälsa.
(Applåder)

Anf. 146 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Välkommen, statsrådet, till budgetdebatten! De nya reglerna i dag möjliggjorde för statsrådet att delta tidigare, men vi är glada att statsrådet är här i budgetdebatten.

I valrörelsen 2014 hävdade Socialdemokraterna med enfaset att något har gått sönder i Sverige och i välfärden, detta trots att alliansregeringen tillförde 57 miljarder inom välfärden under ett antal år, en ökning med 26 procent, den största någonsin i Sverige.

Nu talar inte längre Socialdemokraterna om att något har gått sönder. Nu talar Socialdemokraterna om miljardsatsningar. Det är miljardsatsningar som inte är ökning på 26 procent och som inte ens är ökning på 1 procent. Nu talar Socialdemokraterna om satsningar på 0,74 procent av den totala hälso- och sjukvården i Sverige, detta enligt riksdagens utredningstjänst.

Bakom retoriken döljer sig alltså något som är mindre än 1 procent. Då vet vi alla här inne att hälso- och sjukvårdens utmaningar och välfärdens utmaningar är oerhört stora. De finansieras nu med en skattechock på unga och äldre.

Statsrådet Wikström har en tom propositionslista till riksdagen. Statsrådet Wikström har inte lämnat förslag till riksdagen på reformer för att hantera de framtida välfärdsutmaningarna. Var är reformerna? Var är de konkreta förslagen? När kommer de till Sveriges riksdag?

Anf. 147 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Cecilia Widegren använde sitt inledningsanförande – och dessutom en stor del av den tid då hon har replikerat på andra talare här i dag – till att kritisera regeringens politik, vilket är väntat av en ledande oppositionspolitiker. Men därefter tycker jag, precis som Karin Rågsjö antydde tidigare, att debatten mest har handlat om närings- och arbetsmarknadspolitik.

Jag diskuterar gärna näringspolitik, arbetsmarknadspolitik och ekonomisk politik i dess helhet. Men i dag handlar debatten om hälso- och sjukvården. Jag tror att Cecilia Widegrens taktik att undvika att presentera egna förslag på hälso- och sjukvårdsområdet och dessutom försöka vrida debatten till att handla om arbetsmarknad och ekonomisk tillväxt i största allmänhet är ett sätt att skyla över att man saknar egna förslag för att komma till rätta med de utmaningar som bland annat jag har pratat om att hälso- och sjukvården nu möter.

Cecilia Widegren saknar förslag från regeringen, säger hon. Men samtidigt har hon mage att på punkt efter punkt kritisera den långa lista med reformer som vi presenterar i den här budgeten och ska sjösätta från och med nästa år.

Min fråga till Cecilia Widegren är: Hur kan man – med tanke på de stora behov som också Cecilia Widegren ser inom hälso- och sjukvården – satsa 20 gånger mer på skattesänkningar än på nya förslag inom hälso- och sjukvården?
(Applåder)

Prot. 2015/16:45
14 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Anf. 148 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Det är klart att det på en konkret fråga ibland är svårt att ha ett konkret svar.

Propositionslistan är efter detta replikskifte fortfarande tom. De konkreta åtgärderna är fortfarande inte i Sveriges riksdag. Vad man ska åstadkomma läggs bakom en miljardbingo som handlar om 0,74 procent som man tillför svensk hälso- och sjukvård. Detta ska jämföras med alliansregeringen, som tillförde över 50 miljarder under sin tid. Dessutom presenterade vi ett antal konkreta förslag till reformer: patientsäkerhetslag, patientlag, vårdgaranti, kömiljarder och nationell cancerstrategi, för att nämna några.

Återigen: Jag tycker att statsrådet är skyldig att inför riksdagen presentera ett antal konkreta förslag som kan göra förändringar möjliga. Utmaningarna har vi båda två diskuterat.

Moderaternas förslag ligger på riksdagens bord och ska behandlas i socialutskottet under våren. Det är över 200 yrkanden. Jag saknar fortfarande regeringens konkreta förslag till riksdagen.

Jag förstod i ett tidigare replikskifte att socialdemokratiska satsningar innebar utredningar, samtal och kommissioner. I Sveriges riksdag handlar konkreta förslag om förslag – om propositioner, om man kommer från regeringen. Var är förslagen? Var är det som ska göra förändringen, så att vi får ordning och reda i välfärden, att tillgängligheten ökar, att köerna kortas, att vi får en tydlig och bra personalförsörjning på kort och lång sikt? Var är de konkreta förslagen? Välkommen till Sveriges riksdag för att presentera dem! Jag hoppas – och kommer att bli glad – att statsrådet och Socialdemokraterna under våren tar till vara de andra konkreta förslag som finns i socialutskottet för att hantera. De är många, och de är konkreta.

Anf. 149 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Cecilia Widegren frågar om konkreta förslag från regeringens sida. Jag måste påminna riksdagsledamoten om att vi i dag har en budgetdebatt som just utgår från ett antal konkreta reformförslag från den här regeringen på hälso- och sjukvårdsområdet.

Jag har själv räknat upp professionsmiljarden, en miljard som ska gå till att stärka kompetensförsörjningen inom inte minst landstingens verksamhet. Vi har pratat om satsningen på kvinnors hälsa och kvinnor i förlossningsvården. Det handlar om 400 miljoner. Vi har pratat om de 130 miljoner som regeringen satsar på primärvården, också för att möta kvinnors hälsa, och de 280 miljoner som går till att möta den stigande psykiska ohälsan hos barn och unga.

Jag skulle kunna fortsätta sifferexercisen och exemplen på de reformer som regeringen föreslår. Men jag har en känsla av att ingenting biter på Cecilia Widegrens argumentation.

Cecilia Widegren lyfter upp de satsningar som skedde under alliansregeringen. Det fanns mycket på det området som var gott. Cancersatsningen

har jag själv berömt – och inte minst Göran Hägglund, när han slutade som partiledare – eftersom jag tycker att det är viktigt att kunna se när man kan samarbeta över blockgränsen.

Jag tror också att Sveriges riksdag och Sveriges folk – jag hoppas att åtminstone en del tittar på denna debatt – förstår att de 50 miljarder som man satsade under åtta år naturligtvis inte kan jämföras med det som satsas i en enskild budget. Vi har höga ambitioner på detta område, och jag ser fram emot att fortsätta göra satsningar på välfärdsområdet. Men jag saknar fortfarande konkreta svar från Cecilia Widegren om välfärdens utmaningar.

(Applåder)

Anf. 150 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Herr talman! Vi debatterar utgiftsområde 9 som handlar om sjukvård och social omsorg. Det baseras på den lagstiftning som vi har om jämlikhet inom dessa områden och om insatser av hög kvalitet och efter behov. Detta tycker jag är en grund som vi ska behålla och som vi ska stå på.

Det som vi nu har diskuterat här har handlat mycket om hur vi avhjälper den ojämlikhet som finns när det gäller mammografi, förlossningar, cancervård och allt möjligt. Jag tror inte att det räcker att bara plussa på med extra pengar lite här och där. Vi måste komma till botten med orsaken till att det ser ut som det gör.

Efter de inlägg som jag har gjort tidigare förvånar det er nog inte att jag nu kommer in på vem som har ansvar för vad och det kommunala självbestämmandet.

Kristdemokraternas Göran Hägglund kom för några år sedan med ett förslag om förstatligande av sjukvården. Läkarförbundet reagerade positivt på detta. Och på Liberalernas landsmöte kom man fram till att man vill ha en översyn av ansvarsfördelningen, kanske med sikte på ett ökat statligt ansvar. Finns sådana funderingar hos regeringen? Det vore intressant att få höra.

Anf. 151 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Barbro Westerholm för frågorna. Jag är mycket glad över att vi fokuserar just på de utmaningar som hälso- och sjukvården står inför.

Ansvarsfördelningen är en viktig grundläggande faktor att ta hänsyn till när vi nationellt debatterar hälso- och sjukvården. Just när vi kommer till hälso- och sjukvård har vi i Sverige, trots den stolta tradition som vi har av att vara en enhetsstat, ett system som gör att Sverige påminner mer om en federation som Australien, Kanada eller andra länder.

Det är klart att med ett sådant system är det inte bara för riksdagen att stifta en lag och att det sedan är genomfört. Ett sådant system bygger på samverkan över olika politiska gränser, att man lyckas ställa upp gemensamma mål men också att man bestämmer takt och riktning för att ta sig dit.

Jag tror inte att ett förstatligande av sjukvården skulle lösa särskilt många av de problem och utmaningar som vi har diskuterat här i dag. Där emot tror jag att vi behöver ha ett närmare samarbete mellan landsting och stat och mellan stat, landsting och kommuner eftersom alltmer av sjukvården numera bedrivs på lokal nivå.

Jag ser regeringens arbete på flera fronter som avgörande i detta. Viktigast i detta sammanhang är kanske det fokus på att bilda större regioner som regeringen nu är fast besluten att påskynda.

Färre och större regioner betyder inte bara större muskler att kunna möta utmaningarna. Det betyder också att förutsättningarna för ett närmare samarbete mellan staten och landstingen ökar. Detta är ett svar och en väg som jag mycket hellre går än att ha en övertro på att staten ska lösa allt.

Anf. 152 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Herr talman! Läkarförbundet skrev följande i Svenska Dagbladet för något år sedan:

”Många av våra landsting är helt enkelt för små för att klara de tunga investeringar som är nödvändiga för att kunna bedriva sjukvård på ett rationellt, patientsäkert och jämlikt sätt.”

Måns Roséns utredning om den högspecialiserade vården är i samma anda.

Det är klart att jag inser att det blir diken varhelst man drar gränserna. Men med den gräns som finns i dag tillgodoses uppenbarligen inte patienternas behov av kvalitet, jämlikhet och säkerhet inom hälso- och sjukvården som de har rätt att ställa krav på.

Man kan tänka sig en annan gränsdragning och att sjukhusvården går mer mot det statliga hållet och att primärvården går mer åt det kommunala hållet. Vi har ju ett dike mellan primärvården och äldreomsorgen.

Jag gav ett exempel från Lidköping. Där har man fått ihop omsorgen och närsjukvården i så att säga en skattepåse och tjänar 185 000 kronor per person och år. Dessutom blir hälso- och sjukvården bättre.

Men jag tror att man måste ta ett bredare grepp än att sätta in en slant här och en slant där. Då behövs nog en nationell översyn om var gränser och diken ska finnas.

Anf. 153 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att vi från regeringens sida är i full färd med att göra en nationell översyn och att arbeta med att överbrygga dessa diken.

Jag nämnde arbetet med att bilda större regioner. Det är ett tydligt tecken på att vi har valt väg men också princip för arbetet. Den regionala nivån har en roll att spela framöver, men vi behöver förändra gränsdragningen och enheternas storlek för att man ska kunna fullgöra sitt uppdrag på ett gott sätt.

Barbro Westerholm nämnde själv Måns Roséns utredning. Jag är mycket glad över den utredningen. Jag tror att den kan vara ett svar på en del av de utmaningar som vi ser. Om den realiserar innebär det att staten tar ett visst ökat ansvar för hälso- och sjukvården – i detta fall den högspecialiserade vården.

Jag har i mitt anförande försökt beskriva hur man ska se på de reformförslag som regeringen har lagt på riksdagens bord. Jag tycker att man ska se dem som delar av större strategiska sjok, alltså större strategiska frågeställningar. Vi har skisserat upp jämlikhet och jämställdhet. Under denna rubrik kan man kategorisera ganska många av våra förslag som faktiskt i realiteten kommer att leda till en bättre hälsa för kvinnor, ökade möjligheter för barn och unga, inte minst att minska den psykiska ohälsan, men också ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården.

Prot. 2015/16:45
14 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Jag har skisserat upp professionsmiljarden, som innebär att vi nu kan hjälpas åt och tillsammans ta oss an utmaningen med kompetensförsörjningen. Till detta ska naturligtvis läggas många fler.

Men jag tror att det viktiga är att förstå att det som vi nu gör följer en helhet och ett antal strategiska spår som vart och ett kan ifrågasättas men som tillsammans bildar en större helhet.

Anf. 154 PER RAMHORN (SD) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet med anledning av de undanträngningseffekter som man nu ser på grund av flyktinginvandringen.

Jag tog i mitt anförande upp att man i Dalarna ser att akuttiderna inte längre räcker till. I Norrbotten uppger man att patientsäkerheten hotas, att man inte hinner med den planerade vården och att köerna växer. Det senaste som jag tog upp var att tusentals kvinnor i Blekinge inte kommer att kallas till cellprovtagning, vilket är oerhört allvarligt.

Jag vet att man oftast inte får svar när man ställer frågor till statsråden, men jag gör ett försök.

Den fråga som jag vill ha svar på är: Är detta något som vi ska vänja oss vid i Sverige, eller kan statsrådet garantera att svenska medborgare inte blir undanträngda i sjukvården och i tandvården på grund av den flyktinginvandring som vi i dag har till Sverige? Detta är en mycket viktig fråga som gäller oss alla och som många vill ha svar på.

Anf. 155 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Per Ramhorn för frågorna. Jag ska börja med att säga att vi har en helt exceptionell situation i Sverige just nu. Vi delar den med en del andra länder i Europa. Det handlar om att människor i hundratusental flyr undan krig och förtryck, förföljelse och våld. De flyr för att söka en bättre framtid för sig själva och sina barn, och många av dem söker sig inte minst till vårt land.

Det som har hänt under den här hösten, av olika skäl som vi inte har tid att gå in på i den här debatten, är att väldigt många människor har sökt sig till Sverige under en begränsad tid. Jag är imponerad av det arbete många av välfärdsarbetarna i vårt land har utfört och av våra fantastiska samhällssystem som på kort tid, trots ansträngningen, visat sig vara robusta och kunna bidra till liv och hälsa för många fler än de först har varit dimensionerade för.

Jag inser dock att det har skapat ansträngningar. Ibland har organisationen inte riktigt hunnit med. Man har inte hunnit anställa så många sjuksköterskor som behövs, eller läkare eller vad det nu kan vara. Det är de eftersläpningarna vi i dag ser och tar upp som stora utmaningar för hälso- och sjukvården.

Jag tror inte att vi behöver vänja oss vid den situationen. Jag tror att våra system kommer att hinna med. Det visar inte minst erfarenheterna från de landsting som under lång tid har haft ett stort flyktingmottagande i sina kommuner. De är robusta, och de upplever inte undanträngningseffekter eller ansträngda system. De har klarat detta eftersom de har haft tid att ställa om.

Anf. 156 PER RAMHORN (SD) replik:

Herr talman! Det är många landsting som inte delar statsrådets uppfattning. De ser undanträngningseffekter. Jag har räknat upp vissa här, bland annat Blekinge och det som händer där. Det jag skulle vilja ha svar på, vilket jag inte fick, är frågan hur det blir. Blir det undanträngningseffekter framöver för oss svenska medborgare på grund av stor flyktinginvandring? Jag vill också veta vad statsrådet har att säga till de kvinnor i Blekinge som nu blir utan cellprovtagning. Det är ju oerhört allvarligt.

Anf. 157 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Som jag sa i min första replik tror jag inte att vi behöver vänja oss vid så kallade undanträngningseffekter, och jag tror inte att våra system inte ska klara av sina uppgifter i framtiden på grund av att vi har ett ökat antal asylsökande. Jag tror att våra system kommer att hänga med, men det handlar om tid.

Det vi nu ser är nämligen att vi under en kort tid har haft ett ökat antal asylsökande och att det i sin tur har gjort situationen mer ansträngd. Med lite tid och med rätt insatser, framför allt från landstingens sida men också på den nationella nivån, tror jag dock att vi kommer att kunna lösa de utmaningar vi ser.

När det gäller de så kallade undanträngningseffekterna vill jag vara tydlig med att jag tycker att det är ett problematiskt begrepp. Det utgår nämligen från föreställningen att det skulle handla om att människor som inte har rätt till grundläggande hälso- och sjukvård kommer och tar den från några andra.

Våra lagar är tydliga, och jag har inte sett effekter i form av att den som inte förtjänar vård skulle ha fått den på bekostnad av någon annan. Vår hälso- och sjukvårdslag utgår inte från medborgarperspektivet. Den utgår från behov och är mycket mer allomfattande än att bara gälla svenska medborgare. Det är också det jag tycker att vi ska utgå ifrån när vi diskuterar.

Jag vill inte ha en ordning där hälso- och sjukvårdspersonal nekar människor grundläggande hälso- och sjukvård som kan rädda liv eller hälsa för att de inte har ett svenskt medborgarskap. Det är inte människovärdigt, och det är inte värdigt ett samhälle som Sverige.
(Applåder)

Anf. 158 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Det är glädjande att höra i debatten att vi är överens om väldigt mycket när det gäller svensk hälso- och sjukvård. Eftersom det är det som är statsrådets ansvar inom detta utgiftsområde tänkte jag koncentrera mig på det när det gäller min fråga.

Det är angeläget att vi prioriterar resurser rätt i världen. Det har jag varit inne på i tidigare replikskiften, och det finns brister i regeringens förslag. Nu tänkte jag dock fokusera på det som handlar om det mest grundläggande – de stora dragen som skapar de mest grundläggande förutsättningarna för att vi ska kunna ha god vård inte bara i dag utan framför allt i framtiden. Det är nämligen de förutsättningar vi ger hälso- och sjukvården att fortsätta utvecklas som avgör vilken vård vi kommer att kunna få i morgon.

Det gjordes mycket av den förra regeringen, och jag har i flera sammanhang hört statsrådet berömma Göran Hägglund som ansvarig minister för de insatserna, både på cancerområdet och på andra områden. Det är bra, och det är bra att regeringen fullföljer mycket av det arbete vi inledde. En av de viktiga utredningar vi tillsatte handlade om att titta på hur vi kan se till att den bästa vården kommer så många som möjligt till del och hur vi kan se till att kvaliteten blir så bra att liv räddas.

Den utredning som togs upp i ett tidigare replikskifte här visade att så mycket som 500 liv kan räddas varje år genom att vården koncentreras. Vi har sett att den nuvarande organisation vi har, med 21 självstyrande landsting som prioriterar olika och faktiskt även gör olika bedömningar av vad människor behöver för vård och behandling, inte är det mest effektiva. Frågan till statsrådet är därför om regeringen är beredd att sätta igång arbetet med århundradets sjukvårdsreform, så att vi kan rädda liv och minska lidande.

Anf. 159 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag instämmer i mycket av det Emma Henriksson beskriver när det gäller de utmaningar vi står inför.

På den direkta frågan om regeringen är beredd att sätta igång århundradets sjukvårdsreform är dock svaret nej. Med tanke på Kristdemokraternas grundläggande inställning till sjukvårdens grundläggande strukturer förstår jag att det handlar om ett förstatligande av sjukvården. Vi har valt väg på det området: Vi tror inte att ett förstatligande av all hälso- och sjukvård i Sverige är en vare sig framkomlig eller önskvärd väg.

Däremot är vi beredda att se över om staten på sina håll kan ta ett större ansvar för hälso- och sjukvården och på vilka sätt vi med större regioner faktiskt kan öka förutsättningarna att bedriva en god hälso- och sjukvård i hela landet. Jag kan tänka mig att Emma Henriksson skulle finna en lockelse i att vi här i riksdagen står och diskuterar vilka vårdcentraler och akutsjukhus som ska finnas kvar eller läggas ned, men jag tror att vi är illa lämpade att föra den typen av debatter.

Hur vården ska organiseras, vilken typ av sjukhus som ska finnas och vilka vårdcentraler som ska ligga var är en fråga för den regionala nivån, för där finns den folkliga förankringen och även möjlighet att föra en dialog med medborgarna om de olika intressen sjukvården och ansvariga beslutsfattare hela tiden måste brottas med. Jag tror att det är en mycket bättre ordning att låta ett i grunden decentraliserat system få mer av statliga influenser än att ha ett helt nationellt system som ska bli utsatt för lobbying av kommuner och landsting.

Anf. 160 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Nej, tänka sig, statsrådet – där har du helt fel. Det är inte så att jag finner den minsta lockelse i att vi här i kammaren ska diskutera vilka vårdcentraler som ska läggas ned. Det är nämligen enligt vårt synsätt över huvud taget ingenting som politiker ska lägga sig i.

Vi vill i stället ha ett system där patienterna får möjlighet att välja med fötterna. De som är ansvariga för vården får då se till att det inte bedrivs vård som inte är så pass bra att patienterna väljer att gå dit. Det skulle drabba ganska många vårdcentraler, både en del som drivs av privata in-

tressen och – inte minst – ganska många som drivs av just politiker. Politiker är nämligen inte alltid de bästa att avgöra vilket som är det bästa sättet att bedriva vård.

Vi ska ha en gemensam finansiering av vården, men vi ska inte ha detaljstyrande av politiker som sitter och säger vilka vårdcentraler som ska vara öppna eller inte. Det ska i stället vara vårdkvaliteten som styr det.

Det leder mig in på min andra fråga till statsrådet. När man ser att det är kvaliteten som styr är det där man har fokus och inte fokus på vinster, därför att vinsterna i sig är mycket mer begränsade än vad det låter som i den allmänna debatten. Men framför allt säger det ingenting om vilken kvalitet det är på vården som bedrivs. Nu med fokus på vinster riktar man bort fokus från kvaliteten. Med en större statlig styrning men framför allt med mer inflytande för patienter och för personalen i vården skulle vi få bättre kvalitet på vården.

Min nästa fråga till statsrådet är: Är regeringen beredd att ta vara på utvecklingskraften hos alla de aktörer som bedriver vård och att ge mer makt till patienter och ta lite mer makt från politiker?

Anf. 161 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Det var ett betydligt ärligare svar av Emma Henriksson än vad jag hade väntat mig. När vi pratar om vårdens organisering brukar det i allmänna ordalag pratas på den borgerliga kanten om effektivitetsvinster, ökad tillgänglighet och möjlighet för människor att välja. Men det är väldigt sällan som jag hör att politiken inte alls ska ta ansvar för vårdens organisering.

Det finner jag väldigt märkligt, därför att jag tror på ett system med privata inslag. Jag tror på ett system med olika utförare och att det rätt riggat och organiserat generellt leder till en bättre kvalitet och ökad möjlighet för människor att välja men också att man kan pröva nya vägar och metoder. Men att helt lämna över makten till marknaden tror jag inte på, och det trodde jag inte heller att Kristdemokraterna gjorde.

När det gäller frågan om vi från regeringens sida ser en potential hos olika aktörer inom hälso- och sjukvården att vara med och utveckla den är svaret: Absolut, den finns där.

Debatten och de initiativ som regeringen har tagit på det här området har inte handlat om att förbjuda privata alternativ. Det har snarare handlat om hur vi efter 25 års många gånger experimenterande inom välfärdssektorn kan skapa enhetliga regler och ta ett helhetsgrepp för att få ett regelverk som är hållbart över tid och som styr mot högre kvalitet, att patienternas behov ska komma i första rummet samtidigt som valfriheten garanteras.

Jag tycker att det är principer som alla borde kunna ställa upp på.

Anf. 162 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Jag har två frågor.

Jag tyckte att statsrådet talade intressant och tänkvärt om regionbildningar i Sverige och om hur man ska förhålla sig till en statlig sjukvård.

En debatt på Vänsterpartiets villkor om att höja skatter och fördela bidrag blir skev. Det är därför som jag har lyft fram helheten i några inlägg tidigare.

Prot. 2015/16:45
14 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Centern hade en storsatsning på fler jobb och på bättre villkor för företagen. Det ger på sikt större resurser till välfärd, vilket Alliansens åtta år enligt min uppfattning visade. Sverige går bra nu, och det ska vi alla vara glada för. Jag ser det som ett utflöde av åtta års framgångsrik allianspolitik innan regeringens budgetar hade hunnit bli antagna och slå igenom. Men det kan vi ta i en annan debatt.

Att säkra valfrihet och självbestämmande är viktigt för olika grupper i samhället och inom vård och omsorg. Ett exempel är personer med funktionsnedsättningar, som jag tog upp i mitt anförande tidigare. Personer som har behov av 20 timmars assistans per vecka eller mindre har kommunen som utförare, till skillnad från de med behov av över 20 timmars assistans som själva väljer utförare.

Centerpartiet anser att utgångspunkten bör vara att alla brukare bör ha möjligheter att bestämma över sin assistans. Jag vet att det är statsrådets kollega som har ansvar för frågorna, men det är väl inga vattentäta skott så jag frågar: Hur tänker regeringen om detta att vidga valfriheten till dem som har mindre assistansbehov än 20 timmar?

Den sista frågan kan jag återkomma till.

Anf. 163 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Tack, Staffan Danielsson, för frågan! Precis som Staffan Danielsson påpekar är det min kollega Åsa Regnér som har ansvar för detta, och jag får väl hänvisa detaljfrågorna till henne. Men generellt kan jag säga, som också anförts tidigare i debatten, att det här är ett område som förtjänar en översyn, och inte alls av de orsaker som Emma Henriksson hävdade, att det skulle röra sig om besparingar enbart för att komma till rätta med flyktingsituationen. Det kanske inte var Emma Henriksson som sa det. I så fall ber jag om ursäkt, men det var i alla fall någon från något av de borgerliga partierna.

Här ser vi alla fall att kostnaderna har rusat i höjden och inte står i proportion till hur många fler som har nyttjat den här typen av tjänster. Det är klart att det då förtjänar en översyn. Vi måste ta reda på varför det här har hänt och om det har blivit ett enkelt medel att erbjuda en assistent i stället för att prata om rehabilitering eller vilka ytterligare insatser hälso- och sjukvården kan göra.

Jag kan inte svara närmare på detaljfrågan. Däremot kan jag ge ett generellt svar om behovet och nödvändigheten av en översyn, inte i första hand för att spara pengar och få en kostnadskontroll på en skenande utveckling utan i första hand därför att vi måste ställa människor med behov av assistans i centrum och fråga oss: Kan vi från samhällets sida hjälpa till på fler sätt än att bara via ett enkelt beslut erbjuda en assistent?

Anf. 164 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Jag lyssnar med intresse på statsrådet Wikström, och jag tror att vi är överens om vikten av LSS-reformen och att de funktionshindrade kan få resurser och stöd för att kunna leva ett så bra liv som möjligt. Personligen tycker jag också att kostnaderna har stigit och att det är värt att se över dem. Jag vill bara skicka med att jag hoppas att även den aspekt jag lyfte in, behovet av valfrihet för att få bra tjänster utförda och få bra patientnöjdhet, kan finnas med i översynen.

Den andra frågan som jag tänkte ta upp är en principfråga som jag diskuterade med Karin Rågsjö tidigare, nämligen gratis läkemedel till barn. Jag vill höra lite om statsrådets principsyn på detta. Vi är överens om att vi ska ha en social grundtrygghet i Sverige och om resurser till utsatta på olika sätt, genom bra vård och omsorg och genom stödsystem för dem som behöver det. Men jag är lite bekymrad över just detta att göra tjänster och varor gratis, inte minst läkemedel. Kanske inte statsrådet Wikström men andra kanske vill gå vidare och ha gratis primärvård och så vidare. Jag tror att det har ett värde att man ändå får betala lite för tjänsterna så att inte behovet svämmar över. Och just läkemedel är läkemedel, så där känner jag en liten oro för att det kan bli lite fel när man inför den här reformen.

Frågan är vad statsrådets syn är på att ha en viss avgift för tjänster så att man får betala för dem. Har det ändå inte ett värde?

Anf. 165 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag tror att skiljelinjen mellan regeringens politik och den som Staffan Danielsson står för i det här fallet går just vid Staffan Danielssons resonemang. För Staffan Danielsson och för Centerpartiet är det en principsak att inte tillåta kostnadsfria tjänster och varor. För oss är det ingen principsak.

Vi ser också det som Staffan Danielsson anför, att ibland kan man behöva ha en liten avgift för att olika system och tjänster inte ska överutnyttjas, och det har vi på många områden inom hälso- och sjukvården. Men vi är också beredda att pröva frågorna i varje enskilt fall. Och så är det just i fallet med gratis läkemedel till barn.

Jag tror egentligen att det är väldigt få föräldrar som avstår från att köpa läkemedel till sina barn. Men varför ska man kanske behöva avstå från andra livsviktiga inköp under en månad, som mat och kläder, för att ens barn har råkat bli sjuk? Det är ju det som frågan handlar om.

I debatten har jag också hört missuppfattningen att fria läkemedel för barn leder till en överkonsumtion av läkemedel. Jag tror inte att det finns ett sådant samband. Föräldrar och barn kan inte bara gå och köpa läkemedel, för i vårt land förskrivs läkemedel. Har vi ett problem med att det förskrivs för mycket av vissa typer av läkemedel och att detta särskilt görs efter att de har blivit kostnadsfria får vi ta upp det med den svenska läkarkåren. Men fattiga barn ska inte behöva lida för det.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 15 december.)

§ 12 Allmän miljö- och naturvård

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2015/16: MJU1
Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård (prop. 2015/16:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 166 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! I lördags kväll fick världen äntligen ett globalt klimatavtal. Det var ett stort och viktigt framsteg för klimatförhandlingarna, även

Prot. 2015/16:45
14 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

*Allmän miljö-
och naturvård*

om avtalet i sig är otillräckligt för att på allvar kunna tackla klimatutmaningen.

Jag hade förmånen att vara på plats i Paris och kunde konstatera att förhandlingarna präglades av en konstruktiv anda och att parterna faktiskt ville komma överens. Detta och det utmärkta franska ordförandeskapet tror jag var två viktiga orsaker till att förhandlingarna till slut ledde fram till att ett historiskt avtal kunde tecknas.

Herr talman! Det är mycket välkommet att avtalet utgår från en långsiktig ambition att hålla den globala uppvärmningen klart under två grader och med sikte att öka ansträngningarna så att temperaturhöjningen ska kunna hållas under en och en halv grad. Att en och en halv grad nämns i avtalet får ses som en stor framgång.

Dock saknar avtalet tydliga utsläppsminskingsmål, vilket är en stor brist. Det får också i viss mån ses som ett misslyckande för den svenska regeringen, som hade detta som en av sina främsta prioriteringar inför förhandlingarna.

Avtalet är trots det en stor framgång och innehåller flera positiva delar. Alla parter ska nu lämna in så kallade nationellt bestämda bidrag, vilket innebär att varje part presenterar sina åtaganden och ambitioner. Dessa ska ses över i cykler om fem år. Det är bra, även om vi moderater hade önskat se bindande åtaganden om utsläppsminskningar. De frivilliga åtaganden som hittills gjorts är allt annat än tillräckliga för att hålla den globala uppvärmningen ens under två grader.

Det absolut viktigaste under kommande år blir därför att hålla trycket uppe för att överbrygga gapet mellan långsiktiga ambitioner och faktiska åtaganden. Sverige och EU har visat vägen, men nu måste hela världen ta ansvar.

Herr talman! Mellan 2006 och 2014 sjönk Sveriges utsläpp med 19 procent. Alliansen levererade med andra ord goda resultat i klimatpolitiken. Bland annat prioriterade vi särskilt omställningen av transportsektorn. Tack vare Alliansens ambitiösa och målmedvetna politik rullar i dag omkring 600 000 miljöanpassade bilar på de svenska vägarna.

Fortfarande står dock transportsektorn för omkring en tredjedel av de svenska utsläppen. Det är utsläpp som vi moderater vill minska, bland annat genom goda villkor för biodrivmedel och satsningar på utbyggd laddinfrastruktur. Genom att möjliggöra för längre och tyngre fordon kan utsläppen från de tunga transporterna sjunka samtidigt som vi stärker konkurrenskraften för svenska företag. Det är ett exempel på hur vi vill jobbsäkra miljö- och klimatpolitiken.

För att Sverige ska nå den av Alliansen uppsatta visionen om en fossiloberoende fordonsflotta till 2030 behöver omställningen av fordonsflottan påskyndas. Tyvärr väljer den nuvarande regeringen att bromsa omställningen genom att halvera supermiljöbilspremien till laddhybrider. Vi moderater vill fortsätta att stimulera klimatsmarta val i bilhallen och satsar därför 135 miljoner mer på supermiljöbilspremien i vår budget för nästa år. Att regeringen vill göra det dyrare att vara en grön bilist är allvarligt.

Vi debatterar utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård. Även om det är lockande att fastna i klimatpolitiken så här bara några dagar efter det historiska klimatavtalet vill jag, herr talman, hinna beröra några andra viktiga områden inom miljöpolitiken.

Havs- och vattenmiljön är en fortsatt prioriterad fråga för oss moderater. En mycket framgångsrik och uppskattad satsning är LOVA, alltså stödet till lokala vattenvårdsåtgärder. Därför vill vi förstärka stödet med 25 miljoner per år så att totalt 100 miljoner årligen används till lokala åtgärder för en bättre havsmiljö. Vi vill också bredda stödet så att det kan användas för att stödja åtgärder som syftar till att minska problemet med marint skräp och mikroskräp.

Två andra prioriterade områden för Moderaterna är arbetet för biologisk mångfald och en giftfri vardag. Det är viktigt att arbetet nu fortsätter med handlingsplanen för en giftfri miljö. Vi moderater vill också inrätta en särskild kunskapsportal för att samla aktuell och lättillgänglig information om kemikaliers såväl önskade som oönskade effekter och egenskaper.

Genom den strategi för biologisk mångfald som Alliansen arbetade fram under förra mandatperioden och som antogs av riksdagen så sent som i fjol lades en solid grund för det fortsatta arbetet. Nu är det upp till den rödgröna regeringen att genomföra strategin.

För oss moderater är det viktigt att fortsätta att utveckla arbetet med naturhänsyn och biologisk mångfald i nära relation och samarbete med alla berörda aktörer. Särskilt viktigt är samarbetet med Sveriges skogs- och jordbrukare. De har en nyckelroll i arbetet med att nå ett flertal av våra 16 nationella miljö kvalitetsmål. Jag är dock bekymrad över den misstro som den nuvarande regeringen tycks hysa för våra skogs- och jordbrukare.

Jag är också mycket bekymrad över att regeringen för en jobbfientlig politik där man har gett upp tanken på grön skatteväxling och principen att finansiera reformer krona för krona. Nu får vi kraftigt höjda skatter på jobb och företagande men också ofinansierade satsningar som riskerar att stå oss dyrt i framtiden.

En sådan politik är ett allvarligt hot mot en långsiktig, ambitiös miljö- och klimatpolitik. Bara genom en ansvarsfull ekonomisk politik med reformer för fler jobb i kombination med sjunkande utsläpp kan Sverige axla rollen som föregångsland och över tid satsa på åtgärder och investeringar för en bättre miljö.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag tacka för ordet och tillönska utskottets ledamöter och kansli och förstås herr talmannen en riktigt god jul och ett gott nytt år. Detsamma önskar jag givetvis alla er som följer denna viktiga debatt om den svenska miljö- och klimatpolitiken.

(Applåder)

Anf. 167 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Jag avstår från att kommentera Moderaternas version och kritik av Sveriges kapacitet i de internationella klimatförhandlingarna. Jag kan dock konstatera att svenska förhandlare under ledning av klimat- och miljöministrar under lång tid har förtjänat och fått en ledarposition i de internationella förhandlingarna. I år var inget undantag. Klimat- och miljöminister Åsa Romson har gjort ett omvitnat gott arbete. Sverige och EU har skött sig mycket väl i dessa förhandlingar. Nu har vi ett globalt klimatavtal på plats, vilket är rimligt och en början på något nytt.

Jag avstår därför från att haka på kroken – även om vi skulle kunna tala om Reinfeldts kollaps i Köpenhamn 2009 eller den afrikanska gruppens walkout när klimat- och miljöminister Andreas Carlgren retade upp dem

genom att säga att de gick oljeländernas ärenden. Men jag avstår som sagt från att ta den bollen.

I stället vill jag prata om det enda som Moderaterna har prioriterat i sin miljöbudget, för det är ju mest yxhuggsneddragningar på de flesta områden. Men ni säger någonstans, Johan Hultberg, att ni vill prioritera arbetet med en giftfri vardag. Jag skulle gärna vilja höra hur det går ihop med att ni samtidigt vill göra stora nedskärningar på sanering av förorenad mark.

Anf. 168 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Inledningsvis vill jag rikta ett varmt tack och en gratulation till Åsa Romson och den svenska regeringen för väl utfört arbete i Paris. Jag delar uppfattningen att Sverige under den här regeringen liksom under tidigare regeringar har varit en pådrivande kraft.

Men jag kan konstatera att om regeringen åker iväg med en prioritering att få till stånd långsiktiga utsläppsminskning mål i ett avtal och sedan inte lyckas med detta måste det betraktas som ett misslyckande, även om avtalet i sig naturligtvis är en jätteframgång för Åsa Romson, Fredrik Reinfeldt, Andreas Carlgren, Lena Ek och alla oss som har jobbat hårt för att vi ska få till stånd vad klimatet behöver, nämligen ett ambitiöst långsiktigt klimatavtal.

Jag tror att både jag och Matilda Ernkrans är överens om att det hade varit bra med långsiktiga målsättningar om utsläppsminskningar. Det finns inte i avtalet, och det får vi nog se som ett misslyckande.

När det gäller frågan om en giftfri miljö konstaterar jag att Alliansen tog fram den handlingsplan som vi nu jobbar vidare med och att den är en viktig del i arbetet för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Vi vill driva på inom EU, vilket är det absolut viktigaste sättet att få till en bättre kemikalielagstiftning som säkerställer att vi värnar allas vår säkerhet och gör att vi har trygga produkter.

Som jag lyfte fram i mitt anförande vill vi också inrätta en särskild kunskapsportal, just därför att kemikaliepolitiken är ett område som präglas av väldigt mycket larm och rädslor och ibland desinformation och så vidare. Jag tror att det hade varit viktigt att kunna skapa en kunskapsportal som kan hjälpa både enskilda konsumenter och företag att navigera i den djungel som det är ibland.

Jag konstaterar att vi inte gör några stora nedskärningar i relation till föregående års budget, men på grund av att vi inte gör de jobbfientliga skattehöjningar som regeringen gör har vi en något mindre budgetram.

Anf. 169 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Eftersom Johan Hultberg och Moderaterna är snara med att sätta ord på misslyckanden som resten av världen ser som stora framgångar och början till något nytt – ett startskott, verkligen inte målnöret, men ett startskott på något nytt – tänker jag fortsätta att försöka få Johan Hultberg och Moderaterna att svara på min fråga.

Ni lägger som sagt fram en miljöbudget, Johan Hultberg, där ni inte anstränger er speciellt mycket när det gäller klimatsidan. Ni säger att arbetet med en giftfri vardag är prioriterat.

Johan Hultberg själv är från Småland. Där har vi flera stora områden där till exempel gamla glasbruk läcker gifter. Ni vill kraftigt minska möjligheterna till sanering av gammal industrimark, Johan Hultberg, trots att vi gång på gång har konstaterat att det finns väldigt höga halter av farliga ämnen just i gammal industrimark, till exempel i Lessebo, Nybro och så vidare.

Var hamnar dessa ämnen om inte i vår vardag, Johan Hultberg? Ni säger att ni vill prioritera arbetet med en giftfri vardag. Var hamnar dessa kemikalier som ligger och läcker i industriområden, exempelvis hemma i ditt Småland? Vad säger du till invånarna i Lessebo och Nybro, där man har konstaterat höga halter av arsenik i dricksvattnet?

Är inte dricksvattnet en del av Lessebobornas vardag, Johan Hultberg, och något man borde engagera sig för om man säger att man ska jobba med en giftfri vardag, i stället för att kraftigt dra ned på anslaget för sanering av förorenad mark?

Anf. 170 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Inledningsvis tycker jag att man måste kunna se att det är ett enormt framsteg att vi har fått till stånd ett globalt klimatavtal, att det är ett genombrott och att det lägger en fantastiskt bra grund för fortsatta förhandlingar och för det globala klimatarbetet.

Men man måste också kunna se att avtalet är otillräckligt, att innehållet inte är så bra som vi i Sveriges riksdag, brett över parti- och blockgränser, skulle önska och att vissa delar av förhandlingarna faktiskt var ett misslyckande, även om det i stort är ett betydande framsteg och en fantastiskt bra grund att bygga vidare på.

När det gäller giftfri miljö och frågan om sanering, herr talman, ska man ha klart för sig att vi har ett enormt behov av att sanera förorenad mark. När man lyssnar på Matilda Ernkrans här i debatten kan man få intryck av att man med den satsning som regeringen gör kommer att lösa de enorma problem som finns. Det är inte sant, herr talman. Det är väldigt långt från sanningen. Man tar bara lite av toppen på isberget.

Vad som långsiktigt behövs är en politik som gör att vi kan hålla i satsningarna över tid. Nu för den här regeringen en politik som äventyrar jobb och tillväxt. I helgen gick finansministern ut och sa att principen om att finansiera reformer krona för krona är borta. Nu är det tydligen Vänsterpartiets ekonomiska politik som har vunnit finansministerns gillande.

Nu ska vi låna igen, men det är inte så man skapar förutsättningar för att långsiktigt kunna finansiera satsningar på exempelvis sanering av förorenad mark. Det är ett långsiktigt arbete, och vi måste ha möjlighet att finansiera det på längre sikt.

Jag tycker att utgångspunkten även här måste vara att förorenaren betalar. I största möjliga utsträckning ska de som har förorenat marken själva stå för kostnaden. Den notan ska endast i sista hand skickas till skattebetalarna.

Anf. 171 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Det fanns mycket i Johan Hultbergs anförande som jag reagerade på och skulle vilja diskutera. Jag får försöka välja ut några saker.

Det jag tänkte på var historiebeskrivningen om den fantastiska framgång som Alliansen hade med så kallade miljöanpassade bilar under den förra och förrförra mandatperioden. Det som hände var att andelen bilar som gick på förnybart minskade på våra vägar och att vi fick in väldigt många dieslbilar i vår bilpark.

Framför allt i städerna är dessa dieslbilar en stor anledning till de mycket farliga partiklar som påverkar inte minst våra barn. När det gäller just kemikalier och farliga ämnen som drabbar våra barn är det en prioritering för vår regering att minska dem.

Man vill bland annat ge mer pengar till Kemikalieinspektionen och till att sanera områden, som Matilda Ernkrans pratade om. Det är viktiga prioriteringar för oss som tycker att det är viktigt att få bort gifter ur vardagen.

Om man tittar på de moderata riksdagsledamöternas motioner i betänkandet ser man att ledamöterna ser ett stort problem i att Kemikalieinspektionen inte tillräckligt snabbt godkänner nya bekämpningsmedel och växtskyddsmedel i bland annat jordbruket. Det finns till och med de som pratar om att man borde bilda en ny myndighet och satsa pengar så att detta blir effektivt.

Min fråga till Johan Hultberg är: Menar Moderaterna att det är ett viktigare problem att vi inte snabbt kan få in nya gifter i vår vardag än att vi jobbar med att ta bort de farliga gifter och kemikalier som finns i dag?

Anf. 172 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Stina Bergströms avslutande fråga blottlägger en enorm okunskap om frågan om Kemikalieinspektionens långa handläggningstider och om ansökningarna rörande nya bekämpningsmedel.

Många gånger handlar det om ansökningar om att få använda nya och bättre bekämpningsmedel, som är mindre giftiga och har mindre negativ påverkan på vår miljö. Utifrån ett miljöperspektiv är det ytterst bekymmersamt att det är så långa handläggningstider. Det är det första.

Det andra är att det svenska jordbruket relativt omvärlden är såväl miljö- som klimatsmart. När jordbruket i Sverige inte får tillgång till nya produkter innebär det att man ibland tvingas upphöra med produktionen.

Tror Stina Bergström att produktionen eller konsumtionen av exempelvis raps, som vi använder till att göra förnybara drivmedel och till att göra kallpressad rapsolja, kommer att upphöra på grund av att det svenska lantbruket inte har bekämpningsmedel som gör att man kan fortsätta att odla raps i Sverige? Jag tror inte det. Jag tror att miljöeffekten av att Kemikalieinspektionen har långa handläggningstider eller inte godkänner verkningsfulla bekämpningsmedel faktiskt är negativ.

När det gäller det som Stina Bergström började tala om, en miljöanpassad fordonsflotta, är det inte sant att vi fick en mindre andel fordon som kunde gå på förnybara drivmedel. Däremot är det sant att vi fick en explosionsartad ökning av antalet bilar med låga utsläpp, om än de gick på bensin eller diesel.

Jag konstaterar att den nuvarande regeringen gör det dyrare att tanka förnybart, gör det dyrare att köpa en supermiljöbil och gör det dyrare att ha en miljöbil som tjänstebil. Är det verkligen det vi behöver för att påskynda omställningen av fordonsflottan?

Anf. 173 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Vi kan diskutera bilar och förmåner och vad Alliansen inte lyckades göra under förra mandatperioden vad gäller skattesatser och befrielse av skatter på förnybara drivmedel. Men jag ska inte göra det. I stället tänkte jag uppehålla mig vid gifterna och en giftfri vardag.

Johan Hultberg säger att man sparar in pengar till sanering, och man sparar in pengarna som regeringen vill anslå extra till Kemikalieinspektionen. De pengarna använder man bland annat till supermiljöbilspremier. Jag tycker att det är en märklig prioritering.

När det gäller Kemikalieinspektionen skriver Moderaterna i sitt särskilda yttrande att Kemikalieinspektionen borde inrätta en informationsportal, alltså en kunskapsportal. Jag tycker att Kemikalieinspektionen har en rätt bra portal. De har en rätt bra hemsida med rätt mycket information. Därför är jag lite nyfiken på vad mer exakt Moderaterna tycker att man ska förbättra på informationssidan.

Anf. 174 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Som jag försökte säga i mitt replikskifte med ledamoten Ernkran sprids det mycket desinformation. Det förekommer ibland larmrapporter som gör att konsumenter och företag har svårt att veta hur de ska agera.

Jag är medveten om att Kemikalieinspektionen redan i dag bedriver ett informationsarbete och naturligtvis att de har en hemsida. Men vi moderater tror att det hade varit bra med en särskild kunskapsportal som kunde vägleda företagen beträffande vilka kemikalier som är de minst dåliga och hur de på olika sätt kan minska sin användning av de kemikalier som vi borde fasa ut.

Förhoppningsvis går det att hitta andra styrmedel för att göra det. Alliansregeringen tillsatte till exempel en utredning som skulle titta på en särskild kemikalieskatt som syftade till att komplettera lagstiftningen för att försöka fasa ut farliga kemikalier. Tyvärr måste jag säga, herr talman, att den utredning som presenterades var en stor besvikelse. Vi skulle inte nå målen med de förslag som där föreslogs. Det beklagar jag.

Jag konstaterar att Bergström snabbt undvek frågan om fordonsflottan, trots att det var hon som förde den på tal. Jag förstår att det är jobbigt att som miljöpartist behöva försvara att det med en delvis miljöpartistisk regering blir dyrare att tanka förnybart, att det blir dyrare att välja en miljöbil som tjänstebil och att det dessutom blir 20 000 kronor dyrare att köpa en laddhybrid.

Jag tycker att vi behöver fler laddhybrider, för de har fördelen av att i stadstrafik kunna gå helt på eldrift och inte släppa ut några partiklar eller klimatpåverkande gaser. Jag beklagar att regeringen väljer att skära i den premien ett år innan bonus–malus-systemet ska införas. Det hade varit bra om premien kunnat vara kvar på nuvarande nivå.

Anf. 175 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Om man tittar på s. 72 och s. 73 i betänkandet ser man en ganska bra pedagogisk jämförelse mellan den satsning på miljö- och klimatpolitik som görs med den här budgeten, som vi i Vänsterpartiet stöder, och den borgerliga oppositionens alternativa förslag.

Vi ser att regeringen med stöd av Vänsterpartiet gör kraftiga höjningar på miljö- och klimatområdet, från 5 miljarder kronor till 7,6 miljarder kronor. Moderaterna vill dra ned på satsningen med hela 2 miljarder kronor. Det handlar om neddragningar på nya naturreservat, naturvården, klimatanpassningen, de viktiga lokala klimatinvesteringsprogrammen och marksaneringen, som just diskuterades. Moderaterna vill även dra ned på våra expertmyndigheter Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och Havs- och vattenmyndigheten.

Jag lyssnade på Johan Hultberg. Vi var båda på klimattoppmötet i Paris, och både i Paris och nu från talarstolen efterfrågar han högre ambitioner i det klimatavtal som klubbades i Paris. Då tänker jag att det egentligen är ganska lätt att vara i Paris och efterfråga högre ambitioner. Det är rätt långt härifrån. Men det är trots allt här vi fattar besluten som ska ställa om Sverige.

Därför skulle jag vilja veta när Moderaterna senast föreslog höjda klimatambitioner i Sverige och varför de drar ned med hela 2 miljarder kronor på miljö- och klimatområdet.

Anf. 176 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Moderaternas miljöbudget innebär inte en utgiftsminskning i relation till årets budget. Det är viktigt att ha det sagt. Beträffande klimatavtalet var det framför allt gapet mellan ambition och åtgärder som jag avsåg.

Jag konstaterar att Sverige och EU gör mycket på klimatområdet och att utsläppen under Alliansens tid sjönk med hela 19 procent i Sverige. Det är vad som krävs för att vi ska klara av att hålla den globala temperaturökningen tydligt under två grader och allra helst under en och en halv grad.

Det är bra att världens länder har enats om de ambitionerna, men jag konstaterar att de frivilliga åtaganden som världens länder hittills har gjort ligger långt från att kunna leverera de utsläppsminskningar som krävs för att vi ska nå målen. Det var det jag kritiserade.

När det gäller den svenska politiken är det lite tröttsamt att miljöpolitiken bara ska handla om att banka ambitioner i huvudet på varandra, eller för den delen anslag. Vi måste i större utsträckning se till vilka resultat man uppnår. Jag är tämligen stolt, herr talman, över det bokslut som Alliansen kunde göra efter sina åtta år. Utsläppen sjönk som sagt med 19 procent, vindkraften tiodubblades, vi fick 400 nya naturreservat till en yta motsvarande Ölands och så vidare. Det är det som trots allt räknas. Det handlar om resultat, inte inkom om vilka anslag man har.

Jag är kritisk till mycket av innehållet i budgeten, inte på grund av intentionerna utan för att jag inte tror att resultaten kommer att bli särskilt bra. Jag tror inte att de förslag som läggs fram är kostnadseffektiva. Det är mot bakgrund av empiri och beprövad erfarenhet som jag säger det. Vi har testat klimatinvesteringsprogram i Sverige. De visade sig vara tämligen ineffektiva. Nu är de det stora huvudnumret i regeringens budgetproposition, som Jens Holm stöder.

Anf. 177 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! En av de stora satsningarna är just lokala klimatinvesteringar, som Johan Hultberg tog upp. Det är sådant som alla lokalpolitiker efterfrågar. Även moderata lokalpolitiker vill ha pengar för att kunna göra

lokala klimatinvesteringar, energieffektivisera och minska sina utsläpp. Erfarenheterna från det senaste klimatinvesteringsprogrammet, som den tidigare borgerliga regeringen tyvärr skrotade, visar att vi fick minskade utsläpp med 11 miljoner ton. Det var 750 åtgärder samlade på ungefär 100 lokala klimatinvesteringsprogram runt om i Sverige. Och som sagt, de efterfrågades av våra lokala politiker. Nu efterfrågas de av Sveriges Kommuner och Landsting och av lokala moderater.

Jag fick inte svar på min fråga när Moderaterna senast föreslog höjda ambitioner för den svenska klimatpolitiken. Beror det, Johan Hultberg, på att det inte finns något konkret exempel att ge? Ni är i Paris och vill ha höjda klimatambitioner, men när ni kommer hem till Sverige drar ni ned på satsningarna med hela 2 miljarder kronor.

Johan Hultberg, blir utsläppsminskningarna större när man skär ned på miljö- och klimatbudgeten så mycket som ni gör?

Anf. 178 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Om vi återgår till resultaten kan jag konstatera att utsläppen under Alliansens tid sjönk dubbelt så snabbt som under de åtta föregående åren. Det är ett faktiskt resultat, och det är vad klimatet bryr sig om.

Jag tror också att klimatet välkomnade att EU:s nuvarande höga ambitioner om att minska utsläppen med 80–95 procent antogs under det svenska ordförandeskapet i EU. Det var när Fredrik Reinfeldt hade ledarskapet i EU som vi fick det målet på plats.

Det målet ligger i mångt och mycket också till grund för den svenska klimatpolitiken som vägleder det viktiga utsläppshandelssystemet. Det är alltså ett exempel på när Moderaterna gjorde skillnad för klimatet. Ett annat är att Sverige har satt upp visionen om att vi ska vara klimatneutrala och alltså ha noll nettoutsläpp till 2050. Det slog alliansregeringen fast i vår klimatproposition 2009 och är också ett exempel på höga ambitioner som Moderaterna har varit med och drivit fram här i Sverige.

Herr talman! När det gäller den här budgeten säger Jens Holm att det gamla klimatinvesteringsprogrammet visst var effektivt. Jag och Jens Holm kan omöjligen ha läst samma utvärderingsrapporter när det gäller klimatinvesteringsprogrammet. Konjunkturinstitutet konstaterar i sin utvärdering att ungefär 40 procent av bidragen kunde ha fördelats mer kostnadseffektivt. OECD pekar i sin utvärdering av den svenska miljöpolitiken på att upp till 70 procent av investeringarna inom tidigare klimatinvesteringsprogram skulle ha gjorts även utan subvention.

Herr talman! Om upp till 70 procent av investeringarna hade blivit gjorda även utan stöd kan man fråga sig om detta är väl använda skattepengar. Jens Holm säger att moderata kommunalråd önskar de här stöden. Vilket kommunalråd önskar inte att staten går in och täcker upp finansieringen av en biogasanläggning eller vad det kan tänkas vara som man ändå har tänkt bygga?

Anf. 179 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! Vi debatterar nu utgiftsområde 20, och jag vill inleda med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation i det här betänkandet.

Det här är till stora delar ett konsensusområde. Alla partier vill satsa på att förbättra miljön, men vi gör olika prioriteringar till följd av att en budget är en helhet. Resurserna är, som vi ser det, inte oändliga. Därför är det viktigt att påpeka att regeringens budgetproposition är aningen speciell. Redan när den presenterades visste vi att den inte skulle gå ihop, och i dag vet att vi att den var väldigt långt ifrån att gå ihop.

Vi har en regering som spenderar pengar den inte har på ansvarslös politik. Därför ser vi nu växande underskott och ökad statlig upplåning. Det är extra oroande att det här sker i en högkonjunktur när vi i stället borde spara pengar som vi kan förbruka när det väl blir lågkonjunktur. Det här kommer naturligtvis att gå ut även över miljöområdet.

När det kommer till miljöpolitiken vill vi sverigedemokrater satsa där vi kan förbättra och göra skillnad på allvar. Vissa miljöproblem är globala, och där måste vi inse att vi inte kan förändra så mycket genom satsningar i vårt geografiska område.

Det är i vår närmiljö vi kan göra skillnad. Jag tänker på de omkring 80 000 förorenade områden som finns i vårt land. Det pågår ett mödosamt arbete med att sanera dessa områden. Det går långsamt, och det kommer att ta tid. I nuvarande takt beräknas det ta flera decennier och kosta tiotals miljarder kronor. Vi vill öka takten och höja anslagen. Vi vill också se över lagstiftningen på området. Det handlar om en snårig byråkrati där företagare ser risker med att investera, och det blir rättstvister om vem som ska betala. Det här leder till en fördröjning av saneringen och till ett dåligt resursutnyttjande, då man i stället kanske väljer att bygga på mark där det inte tidigare funnits industrifastigheter.

Herr talman! Ett annat prioriterat område för Sverigedemokraterna är våra vatten i allmänhet och Östersjön i synnerhet. Tillståndet för Östersjön är fortsatt allvarligt. Övergödningen är nog det största problemet. Det behövs mer resurser till kartläggning och forskning. Särskilt intressant tycker vi att det är om man kan undersöka möjligheten till havsbaserade insatser mer intensivt, för även om vi ska fortsätta att ha en restriktiv hållning när det gäller utsläpp från land är detta ett arbete där vi redan ligger i framkant. Ska vi ha kvar ett jordbruk måste vi också acceptera att det kommer att ske ett visst näringsläckage. Effektiva åtgärder till havs kan vara en viktig komponent för att komma framåt i det här mycket viktiga arbetet.

Förekomsten av plast i marin miljö är ett oerhört angeläget problem. Mellan 1,5 och 4,5 procent av all tillverkad plast hamnar i havet. Vi förordar en helhetsstrategi för att på sikt reducera de här problemen. Ökade resurser bör avsättas till att kartlägga flödena av plast, både mikroplast och makroplast. Åtgärder måste vidtas för att minska den totala användningen av plastprodukter. Plaster med särskilt hög miljöbelastning bör ersättas av andra material, företrädesvis miljövänliga plaster.

Herr talman! Vi har precis fått se utgången av klimattoppmötet i Paris, COP 21, och jag ska väl inte säga att den är överraskande på något sätt. Utfallet blev ungefär det som vi beskrev i vår klimatpolitiska motion till riksdagen tidigare i höst. Det är heller inte förvånande att regeringen och de flesta andra partierna jublar över slutresultatet. Men det borde vara anmärkningsvärt mot bakgrund av att det här avtalet i princip saknar en enda konkret stavelse och inte förbinder något land att på något sätt minska sina utsläpp.

Av allt prat om ett legalt bindande globalt avtal blev det just bara prat. Man har klämt in en skrivelse om ett temperaturmål. Det ser ju bra ut i medierna och är bra pr, men det betyder ingenting, inte bara mot bakgrund av att ingen förbinder sig till någonting, utan också för att ingen egentligen vet exakt på vilket sätt en ökad mängd koldioxid i atmosfären påverkar temperaturen och hur mycket koldioxidhalten måste öka för en given temperaturhöjning.

Att man denna gång ser ut att få med sig alla stora utsläppare är inte särskilt förvånande, eftersom överenskommelsen är betydligt mindre konkret än vad Kyotoprotokollet var. En av de mer namnkunniga klimatforskarna beskrev det här ganska bra i en tidningsartikel för några dagar sedan. Han uttalade sig så här: Det är bedrägeri. Det är bluff. Det är bara struntprat av dem att säga att vi har ett tvågradersmål och sedan ska försöka göra lite bättre vart femte år. Det är värdelösa ord. Det finns ingenting konkret. Så länge fossila bränslen är billigare kommer de att fortsätta att användas.

Det är så det ligger till, och det är mot bakgrund av det som Sverige också borde ompröva sin klimatpolitik. Den politik vi bedriver i dag med världens högsta koldioxidskatter och straffbeskattning av kärnkraft och vattenkraft leder fram till flykt av jobb, minskad tillväxt och koldioxidflykt till andra länder.

Vi är redan bäst i klassen när det kommer till koldioxidutsläpp, och räknar vi nettoutsläpp är de försvinnande små i dag. De kommer säkert att bli ännu mindre i framtiden.

Regeringen vill lägga hundratals miljoner på ineffektiva åtgärder i kommunerna, och man kallar det för klimatinvesteringar. Detta är ett bedrägligt beteende, för de här pengarna kommer inte på något sätt att göra skillnad oavsett hur pass känsligt klimatet skulle vara för en ökad mängd koldioxid i atmosfären. Det är ett sätt att kunna säga att man gör något utan att för den delen göra någonting annat än att slösa med skattepengar.

Herr talman! Gör om, gör rätt. Det är ett bra uttryck i det här sammanhanget. Man borde sluta upp med att straffbeskatta svensk industri och svenska jobb, sluta bluffa för svenska folket om klimatavtalet och satsa pengar där de kan göra skillnad även globalt. Jag talar om forskning och utveckling. Det är först när vi fått fram andra miljövänliga och billiga energiformer som vi kan minska utsläppen på global nivå. Här kan Sverige också ha en roll att spela internationellt. Det är mot bakgrund av det som vi sverigedemokrater vill öka anslagen till forskning med 10 procent i vår budgetmotion.

Anf. 180 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Martin Kinnunen och Sverigedemokraterna ger ett anförande här med ganska många hårda ord i sin granskning av andra. Ineffektiva åtgärder, bedrägligt beteende, oansvarigt, slösa och bluffa var några av de uttryck som jag hann notera.

Sverigedemokraterna följer samma mönster som övriga borgerliga partier och drar ned på pengar till miljöbudgeten jämfört med vad regeringen satsar. Ni drar ned med ungefär 1,7 miljarder på miljöbudgeten jämfört med regeringen. Men det är faktiskt den lägsta minskningen av alla oppositionspartier. Ändå röstade ni, också detta år, på Moderaternas ekonomiska ramar när era egna föll här i riksdagen.

Jag tolkar det som oansvarigt, lite kaotiskt och som att det är viktigare att skapa det kaoset än vad logik är för Sverigedemokraterna. Men jag vill ge Martin Kinnunen och Sverigedemokraterna en möjlighet att förklara hur det här hänger ihop.

Anf. 181 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för den möjligheten.

Som jag beskrev i mitt anförande är budgeten en helhet. Vi har i dag en regering som lägger fram en ofinansierad budget till Sveriges riksdag. Man visste om de ökade kostnaderna innan man lade fram budgeten. Efteråt har vi fått se en farsliknande situation. Man lägger fram en extra höst-ändringsbudget och lånar upp mer pengar. Utgiftstaket kanske också kommer att spräckas framöver.

I den situationen måste vi välja det minst dåliga alternativet. Även den moderata budgeten har stora brister, men den är ett ansvarsfullare alternativ. Den innebär inte den skattechock som regeringens budget gör. Vi ser även neddragningar på migrationsområdet, vilket vi har lovat våra väljare att hålla fast vid.

Mot den bakgrunden var vårt enda alternativ, givet de löften vi har gett våra väljare, att rösta på det minst dåliga alternativet. Det skapade även en möjlighet för borgerligheten att göra skillnad på allvar. Det hade de inte lust att göra. Därför kommer vi att få en ofinansierad budget från de röd-gröna nästa år. Det är beklagligt. Men det är så det är.

Anf. 182 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Är det svaret, när det gäller miljöpolitiken, ytterligare ett löfte från Sverigedemokraterna som ni är beredda att bryta för att kunna rösta på ett alternativ som ni tycker är bättre för att hantera migrationen, Martin Kinnunen? Ni har brutit andra löften till svenska folket tidigare, exempelvis när det gäller höjd a-kassa som ni har röstat bort. Är det den logiken som gäller för Sverigedemokraterna? Är det så jag ska förstå ditt svar?

Ni har uppenbarligen lagt fram en miljöbudget som visserligen är mycket sämre än regeringens men som är den minst dåliga av oppositionens budgetförslag. Ändå väljer ni att aktivt stödja en budget som företräds av Moderaterna. Ni säljer ut löftena på miljöpolitikens område, precis som ni gjorde med a-kassan. Och den enda anledningen jag tyckte mig höra i Sverigedemokraternas logik var att den budgeten hade en, enligt Sverigedemokraterna, bättre migrationspolitik.

Anf. 183 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Jag vill ta tillfället i akt och klargöra att Sverigedemokraternas miljöbudget är betydligt bättre än regeringens. Vi har ökade satsningar på sanering, vi har ökade satsningar på forskning och vi har en stor satsning på havsmiljö, på Östersjön. Vi vill lägga 1 miljard under budgetperioden på detta mycket viktiga område.

Matilda Ernkran missade nog det som jag tryckte hårdast på när jag förklarade varför vi röstade som vi gjorde. Det handlar om en ansvarsfull ekonomisk politik. Vi har en regering som lägger fram en ofinansierad budget, vars utgifter man inte har täckning för. Man tvingas låna upp stora

summor. Finansministern har talat om att vi kommer att fortsätta se ofinansierade budgetar, med stor statlig upplåning, framöver. Det är ingen ansvarsfull politik. Det är ingen långsiktig politik. Vi skjuter bara kostnaderna framför oss.

Det borgar inte heller för bra miljöpolitik framöver. Vi kommer att få se inskränkningar på miljöområdet om vi ska ha en regering som fortsätter bedriva en oansvarig ekonomisk politik, där man lägger fram satsningar som man inte kan finansiera. De kostnaderna lägger vi över på kommande generationer. Det borgar inte för en effektiv och ansvarsfull politik.

Anf. 184 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag får inte riktigt ihop det när Martin Kinnunen talar. Jag försöker förstå Sverigedemokraternas miljö-, naturvårds- och klimatpolitik.

Martin Kinnunen talade om vikten av att skydda vår natur och våra hav. Samtidigt är Sverigedemokraterna det parti som drar ned mest på just miljövårdsområdet, där även skydd av hav och vattendrag ingår. Hur kommer det sig att ni drar ned med mer än 1 miljard kronor på utgiftsområde 1:3 och 1:16 som handlar om just naturvård?

Jag får inte heller ihop det när Martin Kinnunen sågar klimatavtalet i Paris. Jag kan hålla med om att det finns många brister. Men det är ändå viktigt med ett globalt klimatavtal. Några av Martin Kinnunens argument är att det inte finns några bindande krav och att det inte finns några målsättningar när det gäller hur mycket man ska minska utsläppen.

Då skulle det vara ganska intressant att få veta vad Sverigedemokraternas politik är egentligen. Med hur mycket vill ni minska utsläppen?

När jag har haft debatter med Sverigedemokraterna tidigare har de ibland låtsats som att klimatförändringarna inte finns över huvud taget. Finns den av människan skapade klimatförändringen? Och bör vi göra någonting åt det? Ska vi minska utsläppen?

När jag tittar på Sverigedemokraternas budgetförslag får jag en känsla av att det här med att minska utsläppen och att skydda vår natur är ganska oviktigt. Det viktigaste är att sänka skatterna. Annars skulle inte Sverigedemokraterna ha gått fram med ett förslag i vilket man drar ned med så otroligt mycket som 1,7 miljarder kronor på det viktiga området.

Jag får inte ihop det. Får du ihop det, Martin Kinnunen?

Anf. 185 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Vi får ihop det.

Jens Holm frågade mig om det finns en mänsklig påverkan på klimatet. Det är jag övertygad om att det gör. Men jag vet inte hur pass stor den är och hur pass känsligt klimatet är för en ökad koldioxidhalt i atmosfären. Det vet inte jag. Det tror jag inte att någon vet egentligen. Det får vi se framöver.

Det som är viktigt för oss när det gäller klimatpolitiken är att man ser på det som en global fråga. Om vi ska ha en ambitiös politik i Sverige – det kan vi ha – måste det byggas på att den är ambitiös globalt. Annars får vi koldioxidflykt till andra länder. Vi får jobb som flyttar från Europa till Kina.

Utgången av COP 21 är ju ett klartecken, tummen upp, för en rad länder att öka sina utsläpp. Samtidigt bedriver vi en tuff klimatpolitik i Sverige med höga kostnader på jobb, tillväxt och så vidare. Men till andra länder säger vi att det är helt okej; det är bara att fortsätta öka utsläppen i åtminstone 15 år till. Det var väl ungefär de löften som kom från en lång rad länder, att de tänker fortsätta öka utsläppen under flera år framöver.

Det är såklart oroande att vi nu har fått ett avtal som säger att de länderna ska öka utsläppen samtidigt som vi ska fortsätta bedriva en restriktiv politik, som såklart kommer att försämra vår konkurrenskraft. Det är oroande. Det var kärnan i min kritik av avtalet.

Jag ska återkomma till frågorna om skogen och Jens Holms andra frågor.

Anf. 186 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det är bra att Sverigedemokraterna tillstår att det finns en av människan skapad klimatförändring och att vi behöver göra något åt det. Men det låter som att det är någon annan som ska göra det arbetet. Sverige har inget större ansvar för det.

Det ser man också när man studerar Sverigedemokraternas budgetförslag. De gör drakoniska neddragningar på det här viktiga området – med 1,7 miljarder kronor.

Ett av de mer aparta förslagen i det här betänkandet, herr talman, är Sverigedemokraternas förslag om att Sverige inte ska skrota överskottet av utsläppsrätter. Sverige har ett stort sådant överskott på drygt 6 miljoner ton. Alla vi andra partier är överens om att om man skulle överlåta utsläppsrätterna till något annat land, då blir det 6 miljoner ton utsläpp någon annanstans. Det vill inte vi andra partier. Men Sverigedemokraterna vill uppenbarligen det.

Hur rimmar det, Martin Kinnunen, med det som du sa tidigare om att utsläppen måste minska och om att det finns en av människan skapad klimatförändring? Kan vi inte i alla fall vara överens om att vi inte ska ge vårt överskott av utsläppsrätter till något annat land så att de kan användas någon annanstans på jordklotet?

En annan sak som jag inte förstår i Sverigedemokraternas förslag är att de vill halvera anslaget för klimatanpassning. Klimatanpassning betyder att vi vidtar åtgärder och investeringar för att skydda oss mot klimatförändringar – detta för att vi ska kunna bygga smartare, producera livsmedel på ett sätt så att maten inte förstörs och så vidare.

Jag ser att du tittar i betänkandet, Martin Kinnunen. Det handlar om anslag 1:10 som ni vill halvera. Varför gör ni så?

Anf. 187 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Vår utgångspunkt är att klimatfrågan är global. Det spelar inte speciellt stor roll vad Sverige gör. Det är den krassa sanningen. Vi kan utradera våra utsläpp fullständigt, det kommer garanterat inte att ha någon påverkan på klimatet. Det borde vi vara överens om. Jag tror inte att någon hävdar att klimatet är så känsligt för en ökad mängd koldioxid i atmosfären. Det är mot bakgrund av detta som vi förkastar flera av regeringens och Vänsterpartiets olika klimatsatsningar.

De neddragningar som vi gör på naturvård handlar i grunden om skogen. Det tycker jag är en angelägen fråga.

Som vi ser finns det mer skog än någonsin i vårt land. Av den svenska skogen är 31 procent skyddad. Att i det läget lägga smått häpnadsväckande 1,3 miljarder på att expandera dessa områden tycker vi inte är en rimlig prioritering. Då har man inte heller räknat in den indirekta kostnad som uppstår när marken inte längre brukas.

Att det skapar jobb, tillväxt och ökar vårt välbefinnande om vi kan öka våra satsningar på detta miljöområde är inte vettigt och inte ansvarsfullt. Vi skyddar redan skogsarealer som sammantaget är större än Skåne, Blekinge, Småland, Halland och Västergötland. Att i det läget lägga ännu större resurser på naturreservat tycker vi inte är rätt. Däremot vill vi inte dra ned lika mycket på skötseln av dessa områden eftersom vi ser att den är eftersatt. Därför prioriterar vi upp skötseln, givet de omdisponeringar som vi gör i budgeten.

Anf. 188 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att det finns ett speciellt område som är som ett rött skynke framför Sverigedemokraterna, och det gäller övergången till en fossiloberoende fordonsflotta. Sverigedemokraterna slaktar alla satsningar som kan härledas till att man ska ställa om från fossilt drivmedel till förnybara drivmedel.

Martin Kinnunen sa i sitt anförande att det är viktigt att satsa på svensk industri. Det finns ett område och en industri i Sverige som är växande och har framgång, som Martin Kinnunen och Sverigedemokraterna absolut inte vill satsa på, och det är den produktion av förnybara drivmedel som pågår i Sverige.

Är det någonting som vi har gott om i Sverige är det åker och skog. Där växer råvaror som utgör en fantastiskt bra grund för att producera drivmedel. Riksdagen har fattat beslut om att Sverige ska vara oberoende av fossila drivmedel senast 2030. Detta skapar stora möjligheter för lantbrukarna och skogsbrukarna. Med rätt politik och långsiktiga spelregler kommer vi i framtiden att köra på RME från svensk raps, HVO från svensk tall, el från svenska vindkraftverk och biogas från både svenska grödor och svenskt avfall.

Det skulle minska svenskt lantbruks sårbarhet när det gäller tillgång till diesel och svängningar i världens oljepris. Men detta är någonting som Sverigedemokraterna absolut inte kan tänka sig. Medan vi vill se långsiktiga spelregler och möjligheter att även fortsättningsvis undanta förnybart kol från koldioxidskatten vill ni slå undan benen för den svenska biodrivmedelsproduktionen.

Svensk etanol som är mest klimatsmart i världen ska inte få fortsatt skattebefrielse. Så jag undrar: Varför är Sverigedemokraterna inte intresserade av att bidra till svenska lantbrukares minskade sårbarhet och en ny affärsmöjlighet för svenska lantbrukare?

Anf. 189 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är jättebra om det kan komma fram nya drivmedel. Jag har ingenting emot biodrivmedel som sådant. Det är jättebra om det kan satsas mer, att man fortsätter att satsa pengar på forskning

Prot. 2015/16:45
14 december

*Allmän miljö-
och naturvård*

och utveckling av dessa bränslen. Men någonstans måste man också konstatera några principiella saker.

Med risk för att låta som en libertarian, vilket en borgerlig politiker borde låta som, tycker jag att klåfingriga politiker ska hålla sig borta från marknadsstyrning. Man bör inte en teknikneutral hållning och inte gå in för att styra den tekniska utvecklingen och inte subventionera viss teknik medan man strutar i annan. Vi har en väldigt destruktiv utveckling på energiområdet. Vi subventionerar vissa energislag med över 100 procent samtidigt som vi straffbeskattar vattenkraft och kärnkraft till följd av Centerpartiets inflytande. Det är mycket beklagligt.

Vi har absolut ingenting emot biodrivmedel, men vi kan inte köpa att bränslena ska subventioneras när det i dag är väldigt osäkert om de någonsin kommer att bära frukt. Det finns i dag företag som läggs ned eftersom man inte kan se framför sig att de kommer att kunna fungera utan ännu kraftigare subventioner. Ska vi börja att subventionera dessa bränslen, ja, då kommer vi att erodera skattebasen. Det kommer att kosta väldigt mycket pengar. Jag tror inte att det är ett effektivt sätt att använda våra skattepengar på.

Anf. 190 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Det är synd att Sverigedemokraterna har den här aversionen. En av anledningarna till att det nu är väldigt svårt att få lönsamhet i biodrivmedelsproduktionen är att det inte finns några långsiktiga spelregler. Just nu pågår det diskussioner med EU-kommissionen om undantag från koldioxidbeskattning för den gröna kolatomen, det vill säga det som finns i förnybara drivmedel. EU anser att all koldioxid ska beskattas, medan vi tycker att den svenska modellen med ett undantag för den gröna kolatomen ska gälla i hela EU.

Det är sådant här som gör att vi inte får några långsiktiga spelregler. Jag är absolut med på att man inom många områden måste hitta teknikneutralitet och att det ska vara klimatbaserat. Därför har vi från Centerpartiet föreslagit att man ska arbeta med en kvotplikt. Det skulle kunna vara ett sätt att gradvis öka mängden biodrivmedel baserat på klimateffektivitet. Då skulle man på lång sikt kunna skapa förutsättningar för att minska den fossila andelen.

Men detta är ju inte någonting som Sverigedemokraterna verkar vara så väldigt sugna på. Jag är rädd för att med Sverigedemokraternas politik är vägen framåt att låta olja från Ryssland – eller kanske till och med från Daish – försörja Sveriges transportsektor i stället för att låta svensk landsbygd få möjlighet att bli leverantör av framtidens drivmedel.

Jag tycker att det är väldigt synd att man har den här hållningen. Etanol från Norrköping är världens mest klimatsmarta bränsle, och det ingår i ett kretslopp som återgår till att bli foder.

Jag tycker att det är väldigt synd att ni från Sverigedemokraterna inte ser den potential som finns med biodrivmedel och att ni tycker att det är bättre att vårt drivmedel kommer från Putin i stället för Piteå.

Anf. 191 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är positivt att Kristina Yngwe lyfter fram frågan om beroende av fossila bränslen från Ryssland, arabstater och så vidare. Det är en angelägen fråga, speciellt därför att Centerpartiet har

drivit fram en straffbeskattning av svensk kärnkraft och svensk vattenkraft, vilket leder till att kärnkraftverk läggs ned. Det finns enorma lönsamhetsproblem även inom vattenkraftssektorn. Fler producenter funderar på att låta verken stå still eftersom de inte tjänar några pengar.

Vad detta kommer att leda fram till är just beroende av fossila bränslen. Kan vi inte reglera med vattenkraft och kärnkraft får vi väldiga problem. Vi kommer definitivt att behöva använda oss av fossila bränslen framöver om den här politiken fortskrider.

Etanolen har varit ett fullkomligt praktfiasko som kostat skattebetalarna stora summor pengar. Bilisterna tycker inte om det här bränslet. Många serviceverkstäder avråder bilisterna från att tanka med det, för det har förstört en mängd motorer, vilket har åsamkat privathushåll stora kostnader. Man talar om svensk etanol, men väldigt mycket etanol importeras från andra länder. Man är också överens från såväl FN som en lång rad forskningsinstitut om att det inte är rimligt att upplåta mark där man bör odla mat till odling av bränslen. Det är inte ett effektivt sätt att utnyttja mark på. Etanolsatsningen har vi förordat ska tas bort omedelbart, och det håller vi fast vid. Det är en ineffektiv satsning.

Anf. 192 KRISTINA YNGWE (C):

Herr talman! Sverige är ett globalt miljöföredöme. Under alliansregeringen ökade den ekonomiska tillväxten samtidigt som våra klimatutsläpp minskade. Sverige har därmed bevisat att tillväxt kan ske parallellt med mindre miljöpåverkan och att miljö och ekonomisk tillväxt inte är varandras motpoler utan varandras förutsättningar.

Mycket har gjorts, men det kommer att behöva göras mer framöver. Centerpartiet vill att Sverige ska fortsätta att ha höga ambitioner för miljö och klimat. Men en verklig miljöomställning kräver en politik som uppmuntrar innovationer och grönt entreprenörskap samt understöder och underlättar för ekonomisk tillväxt och förändring. Centerpartiet vill därför se en grön skatteväxling, där förearen betalar för sin miljöskada och resurserna används till att sänka skatterna på jobb och företagande.

Som ett steg i arbetet mot en giftfri vardag föreslår Centerpartiet att en kemikalieskatt ska införas för att minska förekomsten av bland annat flamskyddsmedel i våra elektronikprodukter och färlater i golv och andra byggvaror. Samtidigt måste vi göra andra insatser för att minska förekomsten av farliga ämnen i vår närmiljö. Vi vill skapa ett kemikaliefass för att stärka konsumenternas möjlighet till aktivt val. Vi vill att det ska vara möjligt att förbjuda farliga ämnen i grupp, och vi vill skapa förutsättningar för utveckling av grön kemi i Sverige.

Ett annat viktigt miljöområde är vårt avfall. Under de senaste åren har importen av sopor fördubblats i Sverige, och utbyggnaden av förbränningsanläggningar har ökat snabbt. Det har bidragit till att stärka energiförsörjningen och minska deponierna, men för Centerpartiet är det samtidigt självklart att sluta kretsloppet och använda de resurser vi har på ett effektivt sätt. Effektiva kretslopp och hållbar återvinning av resurser är en viktig del av en grön omställning. För att styra mot en ökad återvinning och mer resurseffektivitet föreslår Centerpartiet en skatt på förbränning av avfall.

Prot. 2015/16:45
14 december

*Allmän miljö-
och naturvård*

Icke nedbrytbara plastpåsar utgör också en del av vårt skräp, och en stor mängd hamnar varje år i våra hav och sjöar. För att minska användningen av tunna plastpåsar vill Centerpartiet införa en miljöavgift på fossilplastpåsar. Liknande avgifter finns i till exempel Danmark och Irland och har effektivt bidragit till att de icke nedbrytbara plastpåsar fasats ut.

Totalt höjer Centerpartiet skatten på miljöfarliga ämnen med 21 miljarder över fyra år. Dessa pengar används i stället till att skapa jobb och tillväxt, bland annat genom att göra det billigare att anställa och göra det fortsatt mindre kostsamt att anställa unga. Regeringen har dock tyvärr helt övergivit idén om grön skatteväxling. I stället har skattehöjningarna på arbete varit mångfalt större. Dessutom har skatten höjts på förnybar energi. Det är i mina ögon motsatsen till grön skatteväxling.

Herr talman! Lördagen den 12 december var en historisk dag. Efter många år av långa förhandlingar fick världen äntligen ett klimatavtal på plats. Det är ett avtal som lägger en väldigt god grund att stå på och arbeta vidare från, samtidigt som det lämnar en del övrigt att önska. Det är nu det riktiga arbetet börjar. Det är nu dags för näringsliv, medborgare och inte minst politiker på lokal, regional och nationell nivå att kavla upp ärmarna och göra skillnad för klimatet. Det gäller även Sverige.

Samtidigt som klimattoppmötet i Paris gick in i sitt slutskede presenterade tankesmedjan Germanwatch en ranking över klimatarbetet i olika länder i världen. Sverige har halkat ned en placering sedan förra året. I rapporten skrivs även om kritik mot att den nuvarande regeringen kastar bort det goda resultat som uppnåtts under tidigare år. Det är hårda ord, men det är förhoppningsvis en sporre för regeringen att inte bara prata klimat utan börja leverera klimatresultat. Parisavtalet blir nämligen bara en pappersprodukt så länge det inte fylls med konkret handling.

En nyckel för att nå minskade klimatutsläpp är omställningen till en fossiloberoende fordonsflotta. I dag står transporterna för cirka en tredjedel av våra utsläpp. Därför är detta ett prioriterat område. Under senare år har styrmedel som skattebefrielse för biodrivmedel, differentierad fordonsskatt och miljöbils- och supermiljöbilspremien bidragit till en tydlig klimatomställning.

Denna omställning måste påskyndas för att nå visionen om en fossiloberoende fordonsflotta. Vi vill jaga utsläppen och inte bilarna. Vi vill att ett bonus–malus-system införs så fort som möjligt, så att de miljöbästa bilarna gynnas och fordonen med sämst miljöprestanda får betala.

Sverige har en världsledande lastbilstillverkning, och det är därför naturligt att Sverige också har världens bästa miljöprestanda på vår lastbils- park. För att påskynda teknikutvecklingen och skapa en stark svensk marknad för miljölastbilar föreslår Centerpartiet en miljölastbilspremie.

Vi vill också öronmärka pengar för utbyggnad av laddstolpar. Jag körde själv med elbil ned till klimattoppmötet i Paris och fick för första gången i mitt liv verkligen uppleva innebörden av ordet ”räckviddsångest”.

Vi måste också säkerställa att den svenska modellen, där den förnybara gröna kolatomen inte koldioxidbeskattas, inte blir ett undantag i EU utan norm.

Herr talman! För oss i Centerpartiet är vägen framåt klar: en politik där arbete med miljö och klimat går hand i hand med tillväxt, en politik för grön skatteväxling och en politik som skapar långsiktiga spelregler för en

hållbar transportsektor. Då kan Sverige fortsätta bära den globala miljöledarskapströjan.
(Applåder)

Prot. 2015/16:45
14 december

*Allmän miljö-
och naturvård*

Anf. 193 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Både Centerpartiets Kristina Yngwe och jag själv ingick i den svenska delegationen vid klimattoppmötet i Paris. Där gjordes det klart att alla länders ambition i klimatfrågan måste öka. Ändå håller oppositionspartierna fast vid att skära ned drastiskt på miljö- och klimatambitionerna för Sverige. De fyra borgerliga partierna har skrivit under en motion där det står att "Sverige är och ska vara ett grönt föregångsland". Men de fyra borgerliga partierna föreslår som sagt i olika grad kraftiga nedskärningar i miljöbudgeten. Centern drar ned med nästan 2 miljarder jämfört med regeringens förslag. Det är 25 procent av miljöbudgeten som skärs bort.

Min fråga till Kristina Yngwe och Centerpartiet är: Hur kan du och ni mena att Sverige blir ett föregångsland när ni så kraftigt minskar pengarna till skydd av natur, tar bort stödet till lokala klimatsatser, åderlåter våra miljömyndigheter och halverar stödet till forskningen och arbetet kring biologisk mångfald på Artdatabanken? Det här går verkligen inte ihop vare sig med det som världens ledare nu satte ned foten och kom överens om på toppmötet i helgen eller med Centerns nyligen offentliggjorda skarpa förslag om nya mål för klimatpolitiken. Hur hänger det här ihop för Centerpartiet, Kristina Yngwe? Hur kan ni mena att det här skulle bli ett grönt föregångsland om ni plockar bort 25 procent av miljöbudgeten?

Anf. 194 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! En stor missuppfattning som finns hos en del partier är att resultatet för miljön blir bättre ju mer pengar man satsar på någonting. Alliansregeringens arbete under de senaste åtta åren har visat ganska konkret att det går att arbeta med grön skatteväxling och göra satsningar på såväl klimat och miljö som jobb och företagande.

Ska vi kunna komma framåt i arbetet måste vi ha satsningar på gröna entreprenörer som kan jobba, lantbrukare som kan bidra med de råvaror som behövs och skogsföretagare som kan bidra med de råvaror som behövs. Det handlar om att kunna kombinera satsningar på ambitiösa mål för utsläpp och omställningen till fossiloberoende fordonsflotta med satsningar på ett grönt företagande. Det har under de senaste åtta åren visat sig att det har varit en ganska bra modell att arbeta utifrån.

Det är bra att ha i åtanke var de pengar som regeringen satsar kommer ifrån. Det kommer pengar från olika företagare och jobb. Tittar man på hur det har sett ut de senaste åren har trots allt skatteintäkterna till den offentliga verksamheten ökat. Vi har fått mer pengar att röra oss med. Det är tack vare att man har skapat bättre förutsättningar för företagare. Vi har fått fler människor som kunnat komma in i arbete. Det har skapat mer resurser för till exempel satsningar på olika miljöområden. Det är lite grann felaktigt att dra slutsatsen att man måste höja skatterna för att kunna göra satsningar på miljön.

Anf. 195 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Jag har lyssnat på Moderaterna, Sverigedemokraterna och nu på Centerpartiets Kristina Yngwe. Jag kan bara konstatera att det i varje fall inte verkar som att det som världens länder var överens om i helgen, att alla världens länders ambitioner i klimatfrågan måste öka, avspeglar sig i det de i dag har chansen att lyfta fram om klimatomställningen.

Kristina Yngwe lyfte själv fram det i sitt eget anförande. Hon hänvisade till en rapport som visade att Sverige har halkat ned en placering i klimatränkningen sedan förra året. I åtta år var det en borgerlig politik och borgerliga budgetar som styrde klimatomställningen i Sverige. Förra året vann en borgerlig budget med stöd av Sverigedemokraterna. Det är den som har rätt.

De senaste nio åren är det en borgerlig politik, med de justeringar som regeringen kunde göra i rätt riktning i vårandringsbudgeten, som rätt i det här landet under ledning av centerpartistiska miljö- och klimatministrar. Kristina Yngwe hänvisade själv till att Sverige nu har halkat ned i internationell ranking i klimatarbetet.

Vi är några som har varit ganska oroliga över det en lång tid. Det är väl för väl att den här gången kommer den nuvarande regeringens budget att gå igenom där vi gör historiska satsningar på miljö- och klimatbudgeten. Vi avvisar den 25-procentiga minskning av miljöbudgeten som Centerpartiet tycker att vi ska fortsätta med som en inslagen väg.

Anf. 196 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Det är väldigt märklgt om alliansregeringen har varit så otroligt dålig att den har hamnat på andra plats i Germanwatchs ranking. Det var från den platsen som vi halkade ned. Så otroligt dålig miljöpolitik och klimatpolitik kan alliansregeringen uppenbarligen inte ha haft, eftersom man har lyft fram oss som ett föredöme när det gäller globalt arbete för miljö och klimat.

Som en kommentar i Germanwatchs årliga ranking konstaterar man att det är många experter som är väldigt oroliga för hur regeringen agerar just nu. Man är rädd för att regeringen kommer att förstöra det goda arbete som tidigare regering har gjort. Jag kan plocka fram den. Matilda Ernkran får gärna läsa hur man uttrycker sig.

Om det bara var budgetarbete det handlade om hade vi kunnat stänga ned vårt arbete i riksdagen efter att det är klart. Men det finns ganska mycket annat att arbeta med. Tyvärr ser vi inte att regeringen har varit så väldigt aktiv när det gäller att komma med olika propositioner och förslag för att kunna stärka hur vi skulle kunna arbeta.

Det finns en hel del som regeringen skulle kunna göra för att arbeta med detta. Uppenbarligen finns det en oro. Den oron finns från näringslivet och från flera olika håll. Det är inte bara Germanwatch och vi i oppositionen som känner oro över att det inte händer något på klimat- och miljöområdet.

Anf. 197 LARS TYSKLIND (L):

Herr talman! Också jag får börja i Paris med det klimatavtal som antligen kom på plats i lördags. Det går naturligtvis att leta efter och ganska lätt hitta brister i avtalet. Men jag tror att vi alla kan vara eniga om att det

centrala och avgörande ändå var det som står i det inledande målet, att man ska begränsa temperaturökningen till väl under två grader och sikta mot en och en halv grad. Ur klimatsynpunkt är det en väldig skillnad mellan en och en halv grad och två grader.

Jag har svårt att tro att någon som var med på mötet, eller som såg detta någon annanstans, kunde lämnas oberörd av representanter för de små låga önationerna. De uttryckte: Ni kan diskutera två grader eller en och en halv grad, men hela vår existens är beroende av att vi talar om en och en halv grad. Hur stor betydelse det har vet jag inte. Men jag kände personligen att det i varje fall var något som inte gick att nonchalera.

Det historiska klimatavtalet, som vi nog ändå får kalla det, ställer tydliga krav på att vi fortsätter arbetet, som har nämnts här tidigare under debatten. Det får ses som en startpunkt. Rent generellt kan vi också vara överens om att det krävs ambitionshöjningar på alla nivåer. När vi talar om alla nivåer är det lokalt, nationellt, inom EU och globalt som vi måste diskutera frågan. Det inbyggda uppföljningssystem som finns med i avtalet är väldigt avgörande för ambitionsdiskussionen som kommer att lyftas upp längre fram. Det handlar om globala utmaningar. Men det är väldigt beroende av hur enskilda länder agerar.

Herr talman! För oss liberaler är det självklart att tillväxt, utveckling och marknadsekonomi är centrala delar i klimatarbetet. Sverige ska fortsätta att vara ett föregångsland där välstånd och tillväxt går hand i hand med klimatarbetet. Jag vill även från vår sida lyfta fram att konsumentperspektivet är väldigt viktigt. Det handlar mycket om att vi får fram effektiva ekonomiska styrmedel. Liberalerna vill sätta ett tydligt pris på miljön. Vi driver på och lyfter även fram i vår budget tanken att utveckla grön skatteväxling. Det bygger mycket på principen att förorenaren betalar.

Herr talman! Det handlar om att utsläpp ska beskattas, och miljöovänliga fordon och kemikalier likaså. Man kan säga att skatt på arbete växlas mot skatt på miljöförstöring. Ett exempel som vi redan nu har tagit med i årets budget och föreslår är regionaliserat reseavdrag där man gör skillnad på landsbygd kontra storstadsområden där man har väl utbyggd kollektivtrafik. Andra exempel är höjd fordonsskatt på bilar med hög negativ klimatpåverkan och skatt på elektronik som innehåller miljöfarliga kemikalier.

Herr talman! När vi ser på den budget vi nu diskuterar kan vi konstatera att regeringen med Socialdemokraterna och Miljöpartiet egentligen går åt andra hållet och höjer skatterna med i runda slängar 32 miljarder. Den absolut största delen hamnar på jobb och företagande. Precis som Kristina Yngwe nämnde här förut är det väldigt svårt att se någon grön skatteväxling i förslaget.

Herr talman! Nu kan vi konstatera att Liberalernas förslag till budgettramar tyvärr har fallit. Vi har ändå velat fullfölja det i ett särskilt yttrande och berätta vad vi har för satsningar i årets budget inom utgiftsområde 20 Allmän miljövard och naturvard.

Jag kan ta det lite snabbt. Det är förstärkning av havs- och vattenrelaterad miljöövervakning. Det tycker vi är viktigt. Det är sanering och återställning av förorenad mark med speciellt fokus på bostadsbyggande och områden med särskilt stor risk. Där tror jag att vi till och med ligger över regeringens förslag.

Prot. 2015/16:45
14 december

*Allmän miljö-
och naturvard*

Vi föreslår permanent anslag för stöd till kommunerna för strandstädning. Där pratar vi om makroplast och mikroplast. Det är bara det att makroplasten med tiden blir mikroplast, så det hänger mycket ihop. Det är därför vi måste städa våra stränder.

Vi satsar på restaureringsinsatser i syfte att bevara och utveckla den biologiska mångfalden, och vi nämner speciellt Artdatabankens arbete, som vi tycker är viktigt.

Vi vill ge Kemikalieinspektionen ökade resurser i syfte att öka marknadstillsynen med speciellt fokus på produkter som är riktade mot barn.

Vi har också nationella klimatinvesteringar i vår budget, men något mer specifikt. Framför allt lyfter vi fram att de måste vara marknadskompletterande, att vi måste bli mer noggranna med att inte satsa stöd och bidrag på sådant som skulle göras ändå.

I den potten har vi inte lagt in laddstolpar, utan det har vi under utgiftsområde 21 Energi. Där har Liberalerna lagt in en satsning på 75 miljoner till laddstolpar.

Sammanfattningsvis är jag som grön liberal nöjd och glad över att vi från vårt parti inom de givna ramar som vi har satsar och prioriterar just detta utgiftsområde, som vi gör.

(Applåder)

Anf. 198 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Lars Tysklind talade bland annat om biologisk mångfald. Det är verkligen ett ämne som sorterar under det vi diskuterar här och nu.

Jag tycker att Liberalerna av de borgerliga partierna – även om jag inte är särskilt imponerad av något av de partierna – är det parti som ändå brukar sticka ut bäst i fråga om biologisk mångfald, naturvård, skydd av skog och mark och så vidare. Därför, Lars Tysklind, blev jag så besviken när jag såg ert budgetförslag.

När man jämför förslaget från regeringen med stöd av Vänsterpartiet ser man att det är de största satsningarna på mycket länge på skydd av värdefull natur och även för skapande av nya nationalparker och naturreservat.

Om man tittar på Liberalernas förslag ser man – nu vill jag vara lite budgetteknisk – beträffande anslag 1:3 Åtgärder för värdefull natur, som handlar om skötsel av de befintliga naturreservat som vi har, att ni drar ned med 300 miljoner kronor. På anslag 1:16 Skydd av värdefull natur, som handlar om att skapa nya naturreservat och nationalparker, drar ni ned med hela 600 miljoner kronor – ni halverar den budgetposten.

Lars Tysklind! Du talade om biologisk mångfald. Då undrar jag: Ökar man den biologiska mångfalden i skogen genom de här stora neddragningarna?

Anf. 199 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är en ganska intressant diskussion. När vi diskuterar budget blir det väldigt anslagsfixerat. När vi sedan går in och gör utvärderingar är vi väldigt eniga om att det inte är anslagen som är det viktiga utan resultaten. Någonstans i det härade kanske vi kan diskutera detta.

Det är inte så att vi inte satsar på detta, utan vi satsar ganska mycket pengar. Från Liberalernas sida prioriterar vi detta område – men utifrån de ramar som vi har satt upp. Man kan alltid diskutera hur mycket skatt man ska ta in. Men från vår sida menar vi att om man tar ut så mycket skatt på företagande och arbete som man nu gör från regeringen, med stöd av Vänsterpartiet, då äventyrar man resurstilldelningen på de här områdena på sikt. Det är i den kontexten man måste se detta.

Vi tror mycket på att man även inom de ramar som ges kan göra väldigt mycket kring biologisk mångfald. Det jag nämnde och lyfte fram i mitt anförande och som vi har stöttat tidigare är Artdatabankens arbete, som vi tycker kanske inte har fått den framstående plats som det ska ha.

Anf. 200 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Nu är det en budgetdebatt. Vi talar om utgiftsområde 20, som handlar om miljöpolitik och klimatpolitik. Några av de viktigaste delarna i det utgiftsområdet är just skydd av värdefull natur och åtgärder för värdefull natur, hur vi ska kunna sköta den natur som vi har bättre.

Det blir nästan lite fånigt om man försöker leda i bevis att en halvering av de här viktiga anslagen kan leda till att man ligger kvar på samma ambitionsnivå eller kanske till och med på en högre ambitionsnivå.

Lars Tysklind! Kan ni inte säga som det är i stället? Ni prioriterar skattesänkningar för storföretag och höginkomsttagare i stället för att skydda miljön. Det är ju vad det handlar om.

Jag skulle vilja veta från dig, Lars Tysklind: Menar du verkligen på fullaste allvar att vi kan få fler naturreservat och fler nationalparker ifall man halverar anslag 1:16, ifall man drar ned med 600 miljoner kronor, som ni föreslår?

Anf. 201 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Det är precis som Jens Holm säger, att detta är en budgetdebatt. Men en budget är en helhet. Det finns en inkomstsida och en utgiftssida. Från Liberalernas sida är vi mycket noga med att tala om att man på längre sikt inte kan ta ut den nivå på skatter som man gör från den nuvarande regeringens sida, med stöd av Vänsterpartiet, utan att äventyra den svenska tillväxten, som säkrar de resurser som krävs, bland annat till detta område.

Det Jens Holm sysslar med nu är stuprörstänkande: Nu diskuterar vi bara detta. Men de facto satsar Liberalerna 700 miljoner kronor på anslaget Åtgärder för värdefull natur och nästan 800 miljoner kronor på anslaget Skydd av värdefull natur. Det är inte så att det inte satsas pengar på detta. Men till syvende och sist är det en prioriteringsfråga. Det är det budgeten handlar om.

Vi tycker att den här frågan är viktig, och vi har prioriterat den inom de ramar som vi har satt upp.

Anf. 202 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Herr talman! Dagens debatt handlar i grund och botten om en ekologiskt hållbar utveckling. En hållbar utveckling är en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationer och deras behov. Det är en hållbar utveckling. Detta beskrivs också med en grundläggande kristdemokratisk princip, nämligen förvaltarskapstanken, som

säger att vi har en jord att förvalta, inte förbruka eller förstöra, utan förvalta och vårda. Den ger oss människor ett speciellt ansvar. Detta ansvar är personligt men också gemensamt. Det går inte att vältra över ansvaret på andra personer eller på samhället i stort när det gäller att ändra livsstil.

Det är politikens uppgift att få till stånd lösningar och en fungerande infrastruktur för exempelvis en effektiv materialåtervinning. Men i slutändan avgörs framgången i ett sådant system av människors vilja och motivation att medverka. Därför krävs det att de beslut som fattas är väl underbyggda av forskning och att sambanden kan förklaras på ett trovärdigt sätt för dem som berörs. Det är en framgångsfaktor.

Klimatutmaningen är i högsta grad global. Därför krävs gemensamma kraftanstängningar internationellt. Vi var många som gladdes och andades ut när klimatavtalet antogs i helgen i Paris. Jag själv var inte i Paris men satt här i Sverige och följde det hela.

De flesta av världens ledare säger sig vara nöjda med överenskommelsen. Att alla 195 länder som deltog kunde enas och anta klimatavtalet med gemensamma mål är naturligtvis en historiskt viktig händelse.

Samtidigt måste det betraktas som ett misslyckande att länderna inte kunde enas om konkreta åtgärder och trovärdiga utsläppsminskningar som leder oss bort från klimathotet. Det tror jag att vi kan vara ganska överens om. Ska temperaturmålet om maximalt 2 grader och helst 1,5 graders uppvärmning nås krävs att målet stöds med hjälp av styrmedel och konkreta åtgärder. Detta förutsätter större utsläppsminskningar än enligt den ambitionsnivå som länderna redovisade inför Parismötet. Därför krävs det nu nya initiativ på nationell och internationell nivå för att driva på klimatarbetet.

Det är också viktigt att det som har överenskommit mellan de rika länderna om ansvar för finansiering efterlevs. Vi har ett moraliskt ansvar att hjälpa och stötta de fattiga länderna på deras väg mot hållbar utveckling. Den gröna klimatfonden startades för att hjälpa utvecklingsländer att utvecklas på ett hållbart sätt. Kristdemokraterna avsätter i sitt budgetalternativ 500 miljoner till den gröna klimatfonden för 2016.

Herr talman! Kristdemokraternas vision är att den svenska fordonsflottan ska vara fossiloberoende 2030. Det är inte bara vi som har denna vision och detta mål, utan de delas av många. Vi föreslår därför ett fortsatt stöd till investeringar i laddinfrastruktur för el- och hybridbilar. Det stora hindret är i dag osäkerheten kring att kunna ladda sin elbil. Vi anslår 125 miljoner kronor per år under perioden 2016–2019 till stöd för utbyggnad av laddstolpar.

För att minska de negativa hälsoeffekterna av kemikalier i samhället och för att finansiera angelägna klimatåtgärder föreslår Kristdemokraterna att en kemikalieskatt införs på viss hemelektronik och på PVC-material i enlighet med Kemikalieskatteutredningens förslag. Detta beräknas generera skatteintäkter på 3,47 miljarder kronor årligen.

Kristdemokraterna föreslår att nedsättningen av koldioxidskatten och energiskatten på diesel i gruvindustriell verksamhet slopas. Den har redan minskat i ett första steg. Nu föreslår vi att nedsättningen slopas helt. Detta beräknas ge ökade skatteintäkter på 320 miljoner kronor årligen.

Vi föreslår också en skatt på förbränning av osorterade sopor för att öka materialåtervinningen och minska utsläppen av miljöfarliga ämnen och koldioxid. Detta ger ökade skatteintäkter på 220 miljoner kronor årligen.

Kreosot och andra träskyddsmedel omfattas i nuläget inte av skatten på bekämpningsmedel. Kreosot är dokumenterat både hälso- och miljöfarligt. Bättre alternativ måste uppmuntras. Därför föreslår Kristdemokraterna att kreosot inte längre ska vara undantaget från skatt. Denna förändring innebär en förstärkning av statsbudgeten med 120 miljoner kronor.

Sedan 1990-talet har ansvaret för att förpackningar återvinns i Sverige vilat på producenterna enligt principen om att förorenaren betalar. Det är en mycket bra princip. Men nu har regeringen aviserat att de tänker flytta ansvaret för förpackningsåtervinning från producenterna till kommunerna. I och med detta lämnar regeringen den logiska och effektiva principen om att förorenaren betalar, samtidigt som förpackningsproducenterna får svagare incitament att utveckla nya och resurseffektiva förpackningslösningar. Vi föreslår i stället att producentansvaret bibehålls och därmed principen om att förorenaren betalar.

Herr talman! Med dessa ord hänvisar jag till det särskilda yttrandet till förmån för Kristdemokraternas budgetförslag.

Anf. 203 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Bränder, torka och översvämningar är någonting som vi nu ser som en följd av klimatförändringarna, inte bara i andra delar av världen utan faktiskt också i vårt eget land.

I mitt hemlän Värmland drabbades vi i valrörelsen 2014 av stora översvämningar. I Kristinehamn stod vattnet högt upp på torget, E18 spolades bort och i många hus fylldes källarna med vatten. Jag vet att detta också hände i Hallsberg, i Lars-Axel Nordells hemlän så sent som i september i år.

I kommuner och regioner sitter man och funderar på hur man i framtiden ska kunna lindra dessa effekter, för hur mycket vi än jobbar och ser till att vi ska hindra klimatförändringarna kommer vi att drabbas av sådana här saker i klimatförändringarnas spår.

När man då tänker på vad man ska göra, hur mycket det kostar och vilka åtgärder man ska vidta är det viktigt att det någonstans finns någon som har ett samordnande ansvar, alltså det som bland andra MSB och SMHI håller på att titta på och gör utredningar om. Det är också viktigt att man kan få stöd för att vidta olika åtgärder för att bli mindre sårbar i framtiden.

Därför tycker jag att det är mycket förvånande att Kristdemokraterna, faktiskt som enda parti när det gäller denna budget, skär bort 90 procent av anslaget till klimatanpassningsåtgärder. Jag skulle därför mycket gärna vilja höra från Lars-Axel Nordell hur ni tänkte där.

Anf. 204 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan. Exakt hur diskussionerna gick i denna grupp för vår del kan jag tyvärr inte berätta eftersom jag inte var med. Jag är nämligen helt ny i detta sammanhang och i detta utskott. Men när det gäller klimatinvesteringar har jag ändå tagit reda på och känner till att det visst skiljer sig åt mellan vad regeringen nu gör och vad vi gör. Men

precis som övriga allianspartier har vi i princip samma budget som förra året och för vidare innehållet i den till denna budget.

När regeringspartierna talar om att vi skär ned gör vi inte det i förhållande till tidigare budget utan i förhållande till vad regeringen gör. Det är riktigt att vi inte satsar lika mycket som regeringspartierna på detta område.

Laddinfrastruktur är en viktig del i detta. På samma sätt som Liberalerna har vi gjort en satsning på energiområdet, och vi har gjort en satsning just när det gäller laddinfrastruktur på kommunikationssidan. Man ska se detta som en helhet och att det kan ligga på olika områden i budgeten. Så ligger det till.

Anf. 205 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Jag tyckte inte att jag fick något riktigt svar på min fråga. Just när det gäller pengarna till klimatanpassning tar Kristdemokraterna bort 107 miljoner av de 119 miljoner som är anslagna. Det är 90 procent av den satsningen. Det är detta parti som har riktat in sig på att ta bort just dessa pengar.

Min fundering var därför varför Kristdemokraterna inte tycker att det är viktigt att vi förbereder oss på de förändringar som faktiskt kommer att ske i klimatförändringarnas spår.

Kristdemokraterna är också det parti som har skurit mest i miljöbudgeten. Kristdemokraterna skär bort 2,2 miljarder. Det är 30 procent av hela budgeten.

Partiet skär även ned på en annan sak. Jag lyssnade på Lars-Axel Nordell, och jag tycker att det är fint att vi inser att vi solidariskt över hela världen måste hjälpas åt med problemet med klimatförändringarna. Just därför tycker jag att det rimmar mycket illa att Kristdemokraterna som enda parti skär bort en fjärdedel av pengarna på kontot för klimatinvesteringar i andra länder, alltså de fattigare utvecklingsländerna som inte har pengar för att göra sina egna investeringar.

Därför skulle jag vilja höra hur Kristdemokraterna tänker när de tar bort en fjärdedel av pengarna till klimatinvesteringar i andra länder.

Anf. 206 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Herr talman! Än en gång vill jag upprepa att vi har andra ramar än regeringen. Det är helt klart. Vi lägger alltså inte lika mycket. Vi skickar inte räkningen till arbetslösa ungdomar som inte får jobb, utan det vi gjorde under åtta år i regeringsställning var att se till att vi fick fler arbetade timmar. Vi vet att det har betytt jättemycket också ur miljösynpunkt att människor har jobb.

Vi oroar oss över att fem lantbrukare i veckan slutar. De håller landskapen öppna och så vidare, och det är viktigt att vi kan satsa även där. Det handlar inte enbart om satsningarna på de konton vi nu talar om. Allt hänger ihop. Det handlar väldigt mycket om ekonomi och att vi har fler arbetade timmar.

Vad regeringen gör nu är att satsa väldigt mycket på en mängd områden, med stora ökningar av utgifterna. Detta är naturligtvis oroande eftersom vi inte vet vad det kommer att leda till. Vi har nämligen en arbetsmarknadspolitik där det finns väldigt mycket frågetecken i dag. Man skickar som sagt räkningen till ungdomar och äldre. Det kommer inte att

leda till lika många arbetade timmar, och vi vet att arbetade timmar leder till välfärd. Detta är alltså en oroande utveckling, och vi får följa den och se.

Anf. 207 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Låt mig börja med ett citat.

”Det är verkligen mycket, mycket bråttom. Men på samma gång får denna känsla av brådska inte överskugga det faktum att lösningar av problemen kommer att kräva långtgående förändringar i attityder och samhällsorganisation.”

Det är Olof Palme som säger detta, och han gör det på FN:s miljökonferens i Stockholm 1972. Det var bråttom redan då, med andra ord, och det är ännu mer bråttom nu.

Då hade världen vaknat. Forskare hade påpekat att den expansiva utvecklingen inte tog hänsyn till att naturresurser är ändliga, och författaren Rachel Carson hade skrivit sin berömda bok *Silent Spring* – på svenska *Tyst vår*. Den handlar bland annat om hur gifter i jordbruket dödade våra vanligaste fåglar och är en bok som på många sätt skapade miljörörelsen. Dessa två händelser, miljökonferensen i Stockholm 1972 och boken *Tyst vår*, kan sägas vara början på miljöpolitiken.

Vi debatterar nu miljöpolitiken för 2016, regeringens utgiftsområde 20. Jag vill yrka bifall till regeringens budget på detta område, det vill säga bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Vi debatterar miljöbudgeten, och vi gör det i ljuset av att världens länder i helgen äntligen klarade av att samla ihop sig och ta beslut om ett nytt globalt klimatavtal. Jag måste erkänna att det känns stort. Men det globala klimatavtalet är ett startskott och inte ett målnöre. Det är bra att avtalet grundas på vetenskapen och tar sikte på en och en halv grad. Det är mycket bra att det blir folkrättsligt bindande. Det är avgörande att de femåriga översynerna av ländernas utsläppsminskningssåtaganden för högre ambitioner kom på plats, något som Sverige och EU har drivit framgångsrikt.

Det är oroande att avtalet känns svagare på finansieringen, och jag är ledsen över att länderna inte har lämnat in tillräckligt höga utsläppsminskningssåtaganden som faktiskt tar världen ned till en och en halv grad. Åtagandena leder oss i stället snarare fortfarande mot orimliga tre grader. Det är dock en styrka att få det globala klimatavtalet på plats. 186 länder har utlovat utsläppsåtaganden, och 195 parter står bakom avtalet. Det är sannoligen början till något bättre. Planeten är inte räddad ännu, men det finns en plan och ett internationellt samvete på plats som kommer att mana oss till fler och bättre åtgärder. Det är ett startskott men inte ett målnöre.

Herr talman! Efter 1972 lärde vi oss att steg för steg hantera och anpassa vår verksamhet till miljön. Vi socialdemokrater är inte ensamma, men i regeringsställning och tillsammans med andra utvecklade vi nya styrmedel och regelverk – kort sagt en politik för hållbar utveckling. Vi tog fram miljöbalken, och vi utvecklade de 16 miljömålen. Idén med miljömålen är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. De är ett viktigt redskap för att hantera de miljöutmaningar vi står inför. Tanken är att ett enskilt miljömål inte ska överordnas utan att alla måste lösas parallellt.

Prot. 2015/16:45
14 december

Allmän miljö-
och naturvård

Den nuvarande regeringen, med stöd av Vänsterpartiet, har en hoppfull syn på miljöpolitiken. Det märks i det förslag riksdagen nu har på sitt bord. Helt klart är att det svenska systemet med de 16 miljömålen får en starkare ställning i svensk politik. Ansträngningen för att nå målen intensifieras.

I dag debatterar vi en mängd förslag till ny politik för att nå miljömålen. Det kan sägas vara i sista stund, för det är bara fyra år kvar innan ytterligare 14 av miljömålen ska vara nådda. I dag är det så att vi klarar ett av miljömålen och tror oss kunna nå ytterligare ett, men 14 är kvar. Jag kan inte lova att vi kommer att klara det. Åtta, ja nio år med för låg ambition med svensk miljöpolitik har satt sina spår.

Nuvarande regering har dock uttalat som sin uppgift och som sin avsikt att försöka klara miljömålen. Det slog statsminister Stefan Löfven fast i sin regeringsförklaring. Inte någon gång i de åtta regeringsförklaringar moderatledaren Fredrik Reinfeldt presenterade i denna riksdag nämnde han ens ordet miljömål.

Jag går tillbaka till Olof Palme 1972. Han sa att det var en stor utmaning. Det var det då, och det är det i dag. Till utmaningar krävs resurser, och det är just vad den här regeringen nu föreslår att riksdagen ska avsätta för att klara miljömålen.

Jämfört med det beslut riksdagen tog i december förra året med en majoritet bestående av de borgerliga partierna och Sverigedemokraterna är detta en höjning med 2,3 miljarder. Vi har låtit riksdagens utredningstjänst jämföra miljöbudgetarna 20 år tillbaka i tiden, och deras granskning visar att årets budget innebär den kraftigaste höjningen av miljöbudgeten under denna tid. Det klargör, anser jag, regeringens beslutsamhet att göra det denna riksdag har gett regeringen i uppdrag, att klara de miljömål riksdagen har beslutat om och till nästa generation lämna över en värld vi kan vara stolta över.

När riksdagen nyligen lade fast de ekonomiska ramarna för miljöbudgeten framkom det förslag från fem oppositionspartier. Jag vill lyfta fram ett av dem, nämligen Centerpartiets. Jag gör det för att tydliggöra en sakskillnad. Centerpartiet, som kallar sig Alliansens gröna röst, har föreslagit en sänkning av miljöbudgeten med nästan 2 miljarder i förhållande till regeringens förslag.

Herr talman! På ett sätt kom vi socialdemokrater och miljöpartister till en havererad och stillastående miljöpolitik där utmaningarna hade växt och växt varje år i brist på åtgärder. På ett annat sätt kom vi dock till ett dukat bord. Under åtta år av borgerligt styre hade nämligen inte myndigheter och experter legat på latsidan. Nej, de hade tagit fram en mängd förnuftiga och rimliga förslag på åtgärder, investeringar och styrmedel för att klara miljömålen. Vi har kunnat välja, och här är några av de saker vi föreslår i den här budgeten.

Vi förstärker arbetet med en sanering av förorenad mark med 350 miljoner kronor, för en mer giftfri vardag och för att möjliggöra en ny utveckling.

Vi måste skydda mer värdefull natur, och vi gör det för att klara FN:s konvention om biologisk mångfald. Vi förstärkte med 250 miljoner i vårändringsbudgeten och höjer med ytterligare 340 miljoner.

Vi vet att vi måste bevara artrikedomen i våra skogar. Vi måste se till att de miljöer de hotade arterna är beroende av sparas.

Vi höjer också anslaget för skötsel av värdefull natur, för det har inte höjts trots att nya reservat har tillkommit. Det är ju en helt orimlig politik, som har lett till mindre möjligheter för allmänheten att få tillträde till reservaten och mindre möjlighet till nödvändig skötsel. Ängar växer igen, hedar förbuskas och leder försvinner. Nu föreslår vi en rejäl förstärkning av det här anslaget, och jag kan påpeka att det också kommer att leda till fler jobb.

När det gäller klimatpolitiken har regeringen lagt fast ett omfattande paket som syftar till att vi ska klara riksdagens klimatmål till 2020, det vill säga 40 procent mindre utsläpp av växthusgaser till 2020 jämfört med 1990. Den borgerliga regeringen var inställd på att köpa sig fri genom att i det svenska åtagandet räkna in utsläppsminskningar i andra länder, till exempel genom trädplanteringsprojekt i Uganda som har tagit ifrån människor deras inkomster och vars klimateffekt kan sägas vara tveksam.

Men nu har vi en regering som är inriktad på att ta ansvar för klimatomställningen utan att räkna in utsläppsminskningar gjorda i andra länder, och det kräver att vi gör mer för att klara vårt åtagande.

Här har regeringen en mängd åtgärder, som förbättrat järnvägsunderhåll, utökad kollektivtrafik, satsningar på elbussar med mera. Men om en åtgärd vill jag nämna lite mer, och det är satsningen Klimatklivet. Vi vet ju att alla utsläpp är lokala. Och vi vet från den rapport som Naturvårdsverket gjorde om klimatpolitiken, *Färdplan 2050*, att avgörande för att vi ska klara klimatutmaningen på lång sikt är att vi kan planera vårt samhälle för att klara den nya fossilfria värld som vi står inför. Detta planeringsansvar har kommunerna, som nu får nya stora möjligheter till resursförstärkningar för att kunna ta det ansvaret, och det har varit efterlängtat i många år.

Jag menar att Klimatklivet, 600 miljoner kronor årligen, kommer att bidra till en snabb utbyggnad av infrastruktur för ett hållbarare Sverige, till exempel en satsning på elladdstolpar, vilket är det första projekt som fått del av årets stöd.

Herr talman! Jag vill avsluta med att återigen citera Olof Palme på miljökonferensen i Stockholm. Han betonade det gemensamma internationella ansvaret. Han sa: ”Framtiden är gemensam. I gemenskap måste vi dela den. Tillsammans måste vi skapa den.”

En långsiktig miljöpolitik som bär framåt för att klara de miljömål som vi i denna riksdag beslutat om och för att vi ska kunna ta vårt ansvar för att göra en klimatomställning som också bär jobb och välfärd, göra den omställning som mänskligheten behöver, kommer att underlättas om vi kan söka breda samarbetslösningar. Vi behöver ta det ansvaret. Jag tycker att vi ska ta det ansvaret. Det kommer att krävas kompromisser, precis så som världens länder fick kompromissa i Paris och som nu har gett oss ett nytt globalt klimatavtal.

Miljöpolitiken behöver fler startskott, för vi har fortfarande långt kvar till målnöret.

Jag ber om ursäkt för att jag överskred talartiden.
(Applåder)

Prot. 2015/16:45
14 december

*Allmän miljö-
och naturvård*

Anf. 208 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Med tanke på överskridandet av talartiden får jag säkert en minut extra till replikskiftet, för det finns, herr talman, rätt mycket att reda ut efter Matilda Ernkrans anförande.

Låt mig börja där Matilda började och slutade, med Palme. Palme tycker jag är en rimlig person att hänvisa till i det här sammanhanget, för det känns verkligen som att Socialdemokraterna går tillbaka till en betydligt rödare politik nu. Det är en rejäl vänstergir och en betydligt större tro på att politiken alltid sitter inne med alla svaren, att det är här i riksdagen som vi kan lösa alla problem.

Där finns det en väldigt tydlig ideologisk skillnad mellan Socialdemokraterna och Moderaterna. Vi moderater tror mer på att försöka skapa förutsättningar för enskilda människor och företag att lösa de utmaningar vi står inför och att vi naturligtvis behöver ett ramverk, men att människor måste vara fria att kunna söka lösningarna. Här finns en tydlig skillnad.

Matilda Ernkrans slår sig för bröstet över att stora satsningar nu görs. Det är möjligt att dessa är de största satsningar som gjorts på 20 år, eller vad det nu var som Matilda Ernkrans nämnde i sitt anförande. Men hon glömmer att nämna att det troligtvis också är de största skattehöjningarna som görs på motsvarande tid. Det är kraftiga höjningar på jobb och företagande som riskerar att bromsa ekonomin och leda till att vi får mindre möjligheter att långsiktigt göra satsningar på jobb och företagande.

Sedan kritiserar Matilda Ernkrans Alliansens satsningar på klimatinvesteringar. Nu är det ju fortsatt så att regeringen har med ungefär 200 miljoner till klimatinvesteringar, men man avser inte att göra några nya satsningar. Då är faktiskt Matilda Ernkrans svaret skyldig hur regeringen ska klara av att nå upp till de svenska klimatmålen.

Jag måste också fråga: Anser inte Socialdemokraterna att utsläppsminskningar i andra länder är värdefulla och gör nytta både för att minska utsläppen och för att bidra till teknikspridning?

Anf. 209 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Det är fascinerande att höra de borgerliga partierna med Moderaterna i spetsen ondgöra sig varje gång över hur en förändrad ekonomisk politik är av ondo för människor och företag i detta land, medan samma politiska partier utan problem kunde plocka bort uppemot 140 miljarder av våra gemensamma skattepengar som jobbade i vår ekonomi, som producerade en bra miljöpolitik, en sjyst skola, arbetstillfällen och så vidare. De kunde plocka bort de där 140 miljarderna i skatter, och inte med ett ord talade de någon gång om hur det skulle rasera Sveriges ekonomi. Men när man gör tvärtom blir det ett ras och en enorm påverkan på den ekonomiska politiken. Jag tycker att de företrädare som använder det sättet att argumentera blir svaret skyldiga.

Det är ett medvetet val som ni moderater och de andra borgerliga partierna i oppositionen gör när ni säger att det är just miljöbudgeten som ska få betala priset för att ni inte vill förstärka svensk ekonomi skattevägen. Ni hade ju kunnat välja något annat område. Men det är just miljöbudgeten som är den som ska betala priset, den som bär en hållbar omställning, som bär jobb och välfärd för vår framtid. Det är något som vi gemensamt måste reda ut, gärna med breda samarbetslösningar och med så mycket klokskap som möjligt som vi kan komma fram till gemensamt.

Vad är det som gör att ni väljer att låta miljöbudgeten betala priset för att ni inte vill förstärka den svenska ekonomin med skatter?

Prot. 2015/16:45
14 december

Anf. 210 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Inledningsvis kan jag konstatera att Matilda Ernkrans inte svarade på min fråga om hur man ska nå klimatmålen om man inte vill använda sig av kostnadseffektiva klimatinvesteringar i andra länder. Och jag förstår att Matilda Ernkrans och regeringspartierna inte vill prata om hur, utan att de vill prata lite mer fluffigt om de höga ambitionerna, om hur mycket pengar de satsar. När man börjar granska politiken ser man att den inte hänger ihop, och den riskerar att inte leverera särskilt goda resultat.

Ja, man sätter sprätt på väldigt mycket pengar, herr talman. Men jag tror nog att Gustav Möller, den gamla socialdemokratiska ministern, hade vänt sig i sin grav över det faktum att regeringen handskas med skattebetalarnas pengar på det här sättet.

Jag har vid upprepade tillfällen ställt frågor om hur man ska säkra att klimatinvesteringsprogrammet, det nya Klimatklivet, inte behäftas med samma brister som tidigare system har varit behäftade med. Men jag har inte fått några svar, så Matilda Ernkrans får gärna svara här i dag på hur det ska säkerställas att det levererar additionella utsläppsminskningar på ett kostnadseffektivt sätt utan höga administrativa kostnader.

Med den tilldelning som Naturvårdsverket hittills har räknat med kommer kostnaden att vara någonstans över 3 000 kronor per ton. Är det den totala summan, eller kommer det att bli ännu dyrare utsläppsminskningar i framtiden?

Det finns väldigt många frågor som Matilda Ernkrans borde svara på.

Sedan häpnar jag nästan när Matilda Ernkrans säger att regeringen stärker svensk ekonomi genom höjda skatter. Man bromsar in den. Man gör det dyrare att anställa och mindre lönsamt att arbeta. Man lägger ut en spikmatta för den svenska ekonomin, och det kommer att drabba miljöpolitiken på lång sikt. Det går inte att vara kortsiktig i politiken, allra minst när det handlar om miljö- och klimatpolitiken.

Alliansen har levererat goda resultat i åtta år, och vi hade fortsatt att göra det med en kostnadseffektiv politik om vi hade fått chansen. Jag beklagar att vi förlorade valet. Men nu är det faktiskt upp till bevis för Socialdemokraterna och regeringen.

Anf. 211 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Vi når ett av riksdagens miljömål, och kanske ett till, efter nio år av moderatledd politik. Om man inte har högre ambitioner än så är det klart att man kanske är nöjd från Moderaternas sida.

Jag konstaterar att det inte är pengar som ska sätta igång miljö- och klimatpolitiken och ställa om oss i mer hållbar riktning, och det är uppenbarligen inte heller politik, eftersom Moderaterna kritiserar den här regeringen och inte minst Socialdemokraterna för att tro på politikens möjligheter. Frågan är vad det blir kvar då.

Jag menar att det behövs både pengar och politik för att nå de klimatmål som riksdagen har satt upp. Det är också därför, vilket jag sa tydligt i mitt anförande, som den här regeringen inte bara presenterar politik utan också pengar för att nå klimatmålen.

*Allmän miljö-
och naturvård*

Det är alldeles självklart att regeringen och Socialdemokraterna tycker att vi ska vara med och bidra till att också andra länder får göra omställningen, och framför allt att länder får fortsätta att utvecklas och bygga bort fattigdom och bygga välfärd runt om i världen. Det är inte för inte som det är den svenska regeringen som har lagt in mest per capita till den gröna klimatfonden.

Däremot tänker vi inte göra som Moderaterna och den tidigare regeringen och låtsas som att vi klarar våra egna utsläppsminskningar genom att räkna in utsläppsminskningar i andra länder. Det är skillnaden.

Jag har upprepade gånger svarat på Johan Hultbergs och Moderaternas frågor om de lokala klimatinvesteringarna, Klimatklivet. Det är självklart att det ska gå till de projekt som gör mest klimatnytta. Det är också tydligt att det ska gå till projekt som minskar våra utsläpp.

Anf. 212 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Nej, Matilda Ernkrans, det är inte miljöbudgeten som offras.

Matilda Ernkrans med flera säger att regeringen gör en gigantisk satsning på detta område. Men som jag sa i ett tidigare replikskifte med Jens Holm: Höjer man skatterna med 32 miljarder, mest på jobb och företagande, är det klart att man kan göra denna satsning.

Även Liberalerna ökar sitt anslag på detta område med ½ miljard. Vi skär inte ned i vårt budgetförslag, utan vi ökar.

Här finns en tydlig rågång som vi har diskuterat. Jag är övertygad om att detta äventyrar de framtida resurserna även för detta område. Läger man så mycket skatt på jobb och företagande vore det märkligt om det inte fick effekt. Höjda skatter får ju det på alla andra områden. Ska man vara långsiktig är detta ingen bra metod.

Vi initierade grön skatteväxling, och vi tänker utveckla det ännu mer. Jag sa att jag inte kunde se någon grön skatteväxling i regeringens förslag. Men det kanske Matilda Ernkrans kan klargöra och ge några exempel på. Grön skatteväxling betyder ju att man sänker skatten på arbete och höjer den på miljöskadlig verksamhet.

Anf. 213 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Jag är väl medveten om vad grön skatteväxling innebär. Kanske sås ett frö för framtiden nu när Liberalerna tar denna fackla. Men under åtta år med borgerlig regering där Liberalerna, tidigare Folkpartiet, ingick ägnade ni er inte speciellt mycket åt grön skatteväxling. Ni sänkte absolut skatter. 140 miljarder av det som var våra gemensamma resurser till jobb och välfärd försvann. Men inte använde ni pengarna till att höja några miljöskatter, så det var ingen grön skatteväxling.

Läger man ihop era gigantiska skattesänkningar med våra nödvändiga förändringar på miljöskatteområdet kanske det blir en grön skatteväxling under dessa regeringar.

Liberalerna slår an samma ton som Moderaternas Johan Hultberg. Ni tycker inte att det behövs mer pengar för att göra miljöpolitiken effektiv. Ni tycker inte heller att det behövs mer politik. Ni tycker att det är lite för mycket politik från regeringen. Kan Liberalerna nämna något annat område som fungerar bättre utan pengar och politik?

Anf. 214 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Matilda Ernkrans lyckades sorgfälligt undvika frågan. Det blev mer en recension av vad Liberalerna, eller Folkpartiet, gjorde under sina åtta år i regeringen.

Slutsatsen man kan dra efter åtta års alliansstyre är att vi har starka offentliga finanser. Vi har ordning på finanserna, och dem gäller det att vårda.

Vår grundläggande skattepolitiska princip är att inte höja skatter som hämmar arbete och företagande. I stället gäller det att få igång sysselsättningen så att vi får fler skattebetalare. Vår målsättning är att höja sysselsättningen med 600 000 personer.

Jag fick ju inte svar på min fråga om exempel på grön skatteväxling, så den återstår. Det kanske händer, sa Matilda Ernkrans. Men har regeringen någon strategi för detta?

Anf. 215 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Om det är Liberalernas bedömning att det var ordning och reda i finanserna och att de lämnade över en god ekonomi till den nuvarande regeringen så skiljer sig nog våra åsikter åt även där.

Ni lämnade efter er 75 miljarder i underskott, Lars Tysklind. Hade ni lämnat över en ekonomi i balans eller kanske med ett litet överskott hade det inte gjort något, för de pengarna hade vi behövt i dag till de utmaningar och åtgärder som måste ordnas för att vi ska få ett Sverige vi kan vara stolta över.

Hade det inte varit 75 miljarder i underskott hade vi kunnat finansiera våra satsningar på ett annat sätt än att använda skatter för att se till att vi får in pengar till det gemensamma. Men i min värld är det inget konstigt att vi tillsammans finansierar sådant som vi gemensamt har nytta av, såsom skolan, vården, äldreomsorgen och miljöomställningen.

Med 75 miljarder i underskott, 140 miljarder som inte längre var skattepengar som jobbade i ekonomin utan som hade plockats ur ekonomin och lagts någon annanstans och ett underskott på politik som drev på miljöomställningen gjorde regeringen bedömningen att vi behövde få en mer miljöstyrande effekt på skattepolitiken. Därför har vi valt denna väg för att finansiera vår politik och få den miljö- och klimatomställning som vi så väl behöver och som bär jobb och välfärd in i framtiden.

Anf. 216 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Eftersom ledamot Matilda Ernkrans så vänligt nämnde Centerpartiet i sitt anförande tänker jag ta tillfället i akt och föra en liten dialog med ledamoten.

Matilda Ernkrans framhåller åter att regeringen gör en historiskt stor satsning. Men som många tidigare har nämnt görs satsningen på andras bekostnad. Låt mig ta ett exempel. Under 2012 satsade svensk industri 12,5 miljarder på miljöskydd. Det är en ganska ansevärd mängd pengar för att förbättra vår luft och vårt vatten. Jag ser inte hur ökade skatter på företagande och jobb skulle kunna skapa bättre förutsättningar för näringslivet att fortsätta sitt arbete för miljön framåt.

I sitt anförande nämner Matilda Ernkrans skydd av värdefull skog. Gott så. Men det görs på bekostnad av de aktiva skogsbrukare som finns i landet. Ska vi kunna få den hållbara omställning som vårt samhälle behöver är skogsbrukarna en viktig nyckel.

Om vi inte har produktiv skogsmark har vi inte någon skog som binder koldioxid. Vi behöver en skog som avverkas för att kunna göra bioenergi och biodrivmedel. Att ha bra förutsättningar för produktion av skog är en grundläggande förutsättning.

Regeringen har tidigare flaggat för att man vill ha kilometerskatt, och man lägger ungdomsarbetsgivaravgifter på en bransch där det är många unga som arbetar. Jag tror inte att det är rätt väg att gå.

Jag är nyfiken på hur Socialdemokraterna och Ernkrans ser på den produktiva skogens roll i arbetet med att fasa ut fossila bränslen och minska utsläppen.

Anf. 217 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Kristina Yngwe och Centerpartiet har tidigare här i debatten slagit fast att miljö- och klimatomställningen inte handlar om pengar utan om något annat. Men vad något annat är är högst oklart.

Jag vill hävda att det handlar om pengar och politik. Jag vill också hävda att det progressiva näringslivet, inte minst på det klimattoppmöte vi nyss har bevistat, har drivit på politiken och regeringen, inte bara i Sverige utan också i andra länder. De har bett att man ska lägga fast en politik med både pengar och politiska styrmedel, för att ta Sverige och världen i rätt riktning när det gäller miljö- och klimatomställning.

Om man som Centerpartiet och Kristina Yngwe hävdar att det inte behövs några pengar och till det lägger Moderaternas inställning att inte heller politik behövs blir det inte speciellt mycket kvar.

Men en sak tror jag faktiskt att Centerpartiet och Socialdemokraterna är överens om. Jag tror att det finns fler saker, om man får sätta sig ned i lugn och ro och börja samtala om detta, men en sak är att skogen ska brukas. Skogen är en enormt viktig resurs för Sverige, har varit och kommer att vara, inte minst i klimatomställningen.

För oss socialdemokrater – jag hoppas att det är så också för Centerpartiet – måste brukandet av skogen, precis som användandet av andra resurser, naturligtvis ske med hänsyn till vad vår miljö klarar av att bära. Det är själva grunden för den svenska miljöpolitiken. Det är därför vi har miljöbalken och miljömålen – för att vi ska klara av att både bruka våra naturresurser och se till att vi gör det i en hållbar värld.

Anf. 218 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Det känns som att Matilda Ernkrans kanske har missuppfattat näringslivet lite grann. Ja, näringslivet efterfrågar långsiktiga spelregler för att kunna veta vart de ska. Och ja, näringslivet efterfrågar säkert olika former av satsningar.

Men något som näringslivet definitivt inte efterfrågar är fördyrande omkostnader när det gäller jobb och företagande. Det är exakt detta som den nuvarande regeringen gör: Man höjer skatterna på jobb och företagande och gör det därigenom betydligt svårare för det svenska näringslivet att göra klimatinvesteringar.

När det gäller de 12,5 miljarderna är det många frivilliga insatser som görs av ett progressivt och framåtsyftande näringsliv, precis som Matilda Ernkran sa. Då vet jag inte riktigt varför man ska straffbeskatta dem för det arbete de gör och sedan dutta ut det på lite olika åtgärder.

En av dessa dutförfrågor är Klimatklivet, före detta Klimp. Där har vi konstaterat att det inte alltid är något som efterfrågas av kommunerna. De vill hellre ha långsiktiga förutsättningar, till exempel verktyg för att arbeta med gratis miljöbilsparering eller trängselskatter, och att man ska stärka det lokala självstyret i stället för att dutta ut lite klimatinvesteringspengar.

Jag håller fast vid Johan Hultbergs tidigare frågeställning. Jag upplever inte att vi har fått någon riktig klarhet från Socialdemokraterna i hur de tänker säkerställa att det inte blir som med Klimppengarna, hur det ska säkerställas att pengarna gör skillnad och verkligen kommer att göra nytta när det gäller utsläppsminskningar och inte bara blir pengar i sjön, som delar av pengarna till Klimp faktiskt blev.

Anf. 219 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Om Moderaterna och Centerpartiet inte litar på socialdemokratins försäkringar om hur vi ska hantera Klimatklivet hoppas jag att ni kanske känner en viss tilltro till den myndighet som har fått ansvar för att fördela pengarna, Kristina Yngwe. Det kan vara en början att titta där om man inte litar på socialdemokratin.

Så här är det: Vi socialdemokrater och regeringen tror på politik. Vi tror på att politiken kan generera pengar och styra dessa i en viss riktning, i det här fallet i en mer hållbar sådan, i en miljö- och klimatomställning som bär jobb och välfärd. Det är därför vi gör den här historiska satsningen på miljöbudgeten.

Återigen: Om man inte litar på vad socialdemokratin säger får man jättegärna ta del av den rapport som riksdagens utredningstjänst har gjort och där man har gått igenom satsningarna på miljöbudgetarna de senaste 20 åren. Vi kan konstatera att detta är en historiskt stor satsning.

Det sätts i ett helt annat ljus. Den samlade oppositionen vill göra stora nedskärningar på miljöbudgeten. Centerpartiet, som ska vara Alliansens gröna röst, plockar bort närmare 2 miljarder i miljöbudgeten. Det kommer i ett annat ljus när Centerpartiets miljöpolitiska talesperson Kristina Yngwe kallar Klimatklivet, som är 600 miljoner kronor årligen, för en dutt.

Om man tycker att 600 miljoner är en dutt kan jag förstå att man inte har speciellt stora problem med att plocka bort närmare 25 procent, kanske till och med lite mer, från Sveriges miljöbudget. För mig är det inte en dutt. Det är en rejäl satsning på nya och effektiva lokala klimatinvesteringar. (Applåder)

Anf. 220 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Ni kommer att vara stolta över att stå inför era barn och barnbarn och säga: Jag var med i Paris den 12 december 2015. Så sa den franske presidenten Hollande i lördags när han tackade alla som bidragit till att ett klimatavtal äntligen klubbades igenom.

Jag tror att även jag kommer att vara lite stolt när jag berättar för barnbarnen att jag faktiskt satt med där i Paris och såg klubban slå och deltog i jublet och kramkalaset.

Klimatavtalet i Paris är, trots sina brister, en milstolpe. Det är det första klimatavtalet som omfattar så gott som alla världens länder och det första klimatavtalet som innehåller formuleringar om att det inte är två utan en och en halv grads uppvärmning av jordens medeltemperatur som är den kritiska gränsen. Det är ett avtal som säger att ländernas nationella löften om utsläppsminskningar ska uppdateras vart femte år.

Men, herr talman, det är inte ett dokument i Paris som minskar utsläppen. Det sker på helt andra sätt. Vad jag vet att jag med stolthet kommer att berätta för mina barnbarn är därför berättelserna om det aktiva miljö- och klimatarbete som alla miljöpartister genomför och har genomfört i kommuner, landsting, regioner, riksdag och regering.

Den budgetproposition som nu debatteras i den här kammaren har tydliga gröna avtryck på många områden. Regeringens klimatsatsning är historisk. Det handlar bland annat om mer pengar till järnvägsunderhåll och mer stöd till husägare som vill sätta upp solceller på taken, till jordbrukare som vill göra biogas av gödsel, till cykelsatsningar, till elbussar med mera.

I det utgiftsområde vi nu debatterar finns 600 miljoner till klimatinvesteringar – Klimatklivet, som vi redan har diskuterat livligt i den här debatten.

Jag tycker att det är väldigt konstigt. Jag funderar på vilken verklighet alliansföreträdarna lever i, för när jag är ute i kommuner, företag, landsting och regioner vet jag att dessa pengar har varit väldigt efterlängtade. LIP och Klimp gav oss många nya spännande projekt som gav ringar på vattnet och fick andra att våga investera i samma saker.

Det är många som har sökt pengar. De har gått till energieffektivisering, biogasanläggningar, laddstolpar, tankstationer och anläggningar för att minska utsläpp av lustgas och metan. Det är några av de projekt som redan i år beviljats pengar. Regeringen anslog ju 125 miljoner i tilläggsbudgeten i våras. Jag vet att många fler sökte, så det finns en god chans om man plockar fram de projekt som verkligen ger den största klimatnyttan.

Men, herr talman, om vi ska bromsa klimatförändringarna vid en och en halv grad måste vi lägga in en ännu högre växel. Då måste vi här i Sveriges riksdag och i regeringen höja våra klimatmål, vässa våra styrmedel och satsa mer pengar på olika åtgärder. Det är Miljöpartiet berett att göra. Jag hoppas att även andra partier i riksdagen är beredda att göra det.

Jag har förstås sett att de partier som inte stöder klimatsatsningarna i den här budgeten var, åtminstone före Paris, inte beredda att lägga i en högre växel. Jag kan bara hoppas att de tänker om.

Herr talman! Jag kommer att vara stolt när jag får visa mina barnbarn Värmlands bevarade gammelskogar. I den här budgeten finns en historisk, nödvändig och efterlängtad miljardsatsning på biologisk mångfald. Nästa år kommer det att finnas 1,3 miljarder till skydd av värdefull natur och drygt 1 miljard för skötsel av våra naturreservat och nationalparker.

Sedan vår rödgröna regering kom till makten har de anslagen höjts med över 60 procent till glädje inte minst för alla de markägare som i dag står i kö för att få ersättning för sina skyddade marker. Det är också till glädje för kommande generationer, som kommer att kunna vandra i riktiga kon-
tinuitetsskogar, i de små rester som i dag finns kvar efter årtionden av stor-
skaligt hyggeskogsbruk.

Skogen är viktig för en omställning till ett fossilfritt samhälle. Med ett hänsynsfullt skogsbruk kan vi kombinera ett hållbart uttag med hänsyn till biologisk mångfald och friluftslivet. Med mer hyggesfria metoder minskar vi utsläppen av växthusgaser från avverkningarna samtidigt som skogen fortfarande går att bruka för jakt, rekreation och turism.

För en ökad hänsyn i skogsbruket är det viktigt att öka medlen till naturvårdsavtal och biotopskydd, vilket vår regering också gjort med 100 miljoner i utgiftsområde 23. Det är dessutom glädjande att en översyn av skogsvårdslagen har påbörjats, det vill säga en rättslig översyn.

Herr talman! På vår resa runt om i Värmland kommer jag även att visa mina barnbarn de fina bostadsområden som ligger där det finns rester av sågverk, tvätterier och bensinstationer. I dag finns många förorenade områden i vårt land, tickande miljöbomber. Från en del av dem har gifter och kemikalier redan börjat sprida sig längs vattenvägar.

Principen att förorenaren betalar är här, precis som på alla miljöområden, grunden. Men det finns också många förorenade områden i vårt land där det inte går att hitta någon ansvarig. Det behövs mer statliga pengar för att landets kommuner ska mäta med att sanera och på så sätt förhindra hot mot människors hälsa och mot miljön. Regeringen dubblar därför anslaget till det viktiga arbetet.

Ytterligare medel anslås i budgeten till Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och Havs- och vattenmyndigheten samt för miljöövervakning och klimatanpassning, till åtgärder för havs- och vattenmiljön, för elbusspremier med mera.

Avslutningsvis, herr talman: Det här är en miljöbudget som är ett lyft för miljö- och klimatarbetet. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 221 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Stina Bergström började sitt anförande med att tala om klimatavtalet, vilket i princip alla i kammaren verkar vara glada över att det kommit på plats. Vi är överens om att det lägger ett bra golv för de fortsatta diskussionerna och blir ett viktigt verktyg för att möta klimatutmaningen, som ju är global.

Efter det konstaterandet gick Bergström in på den nationella politiken. Det är rätt och riktigt, för det är den vi nu diskuterar, men det är samtidigt viktigt när vi diskuterar klimatpolitiken att inte anlägga ett alltför nationalistiskt perspektiv. Utmaningen är global. Vi måste bidra till så stora globala utsläppsminskningar som möjligt och säkerställa att vår politik i Sverige inte innebär att produktionen eller industrierna flyttar till andra länder.

Alliansen har satsat på kostnadseffektiva utsläppsminskningar i andra länder som ett komplement till allt det som vi gör på hemmaplan. Hittills har de satsningarna resulterat i att de globala utsläppen kunnat minska med 30 miljoner ton koldioxidekvivalenter.

Nu stöder vi projekt i 28 låg- och medelinkomstländer och finns med som bidragare till åtta eller nio multilaterala klimatfonder. Nya projekt som startades i fjol var LED-belysning i Kamerun och effektivare hushållspisar i Rwanda. Med regeringens budget blir det stopp för nya projekt.

Varför, Stina Bergström, lyssnar regeringen inte på vädjanden från de fattiga länderna om att vi i den rika världen måste bidra genom att stötta utbyggnaden av förnybar energi? De kostnadseffektiva klimatinvesteringarna är just ett sätt att göra det. Varför stoppar ni den effektiva möjligheten?

Anf. 222 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Tack, Johan Hultberg, för frågan! Det är inte så att regeringen och Miljöpartiet, vi som står bakom budgeten, har några problem med att vi satsar pengar på klimatinvesteringar i andra länder. Problemet, speciellt nu när vi fått ett nytt klimatavtal i Paris, är att avtalet säger att alla länder ska minska sina utsläpp, lämna in nationella åtaganden om hur mycket de tänker minska utsläppen.

Så var det inte tidigare. Med Kyotoavtalet var det en mycket liten del av världens länder som skulle minska sina utsläpp medan många andra länder, utvecklingsländer, inte behövde minska utsläppen. Däremot kunde vi i den utvecklade delen av världen köpa utsläppsminskningar i andra länder. Jag tycker att det är en konstig inställning att man ska kunna köpa utsläppsminskningar någon annanstans. Däremot ska vi självklart investera pengar och hjälpa andra länder att minska utsläppen.

Jag kan hålla med Johan Hultberg om att det arbetet måste fortsätta på något sätt. Men alla projekt är inte bra. Matilda Ernkrans tog upp ett avskräckande exempel, som vi kunde se på tv i höstas, där man planterar skog på fattiga bönders mark. Därmed kan bönderna inte försörja sig. Sådana projekt ska vi inte investera pengarna i.

Anf. 223 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Nu säger Stina Bergström att investeringar i grunden är bra, men vi ska inte uppfylla våra målsättningar med hjälp av dem. Jag tycker att det är en märklig attityd att man ska använda kostnadseffektiva åtgärder för att nå sina mål. Men det kan vi ha olika uppfattningar om.

Det är ingenting som hindrar den nuvarande regeringen att gå fram med sina åtgärder i Sverige och samtidigt fortsätta att göra investeringar i CDM-projekt. Men nu är det slut med det, för regeringen väljer att bara finansiera de redan ingångna åtagandena och ger inte bemyndigande att gå in i några nya projekt.

Sverige har alltså inte möjlighet att gå in i fler projekt liknande dem vi påbörjade förra året. Det blir inga fler bioenergiprojekt i Sydafrika, biogas i Indonesien, vindkraft i Kap Verde eller energieffektivisering i fattiga hushåll i Mongoliet. Det var sådana projekt Sverige var med och startade under förra året.

Jag tycker att det i grunden är fantastiskt bra att vi är med och startar och finansierar sådana projekt eftersom det, herr talman, leder både till snabbt sjunkande globala utsläpp och till spridning av teknik. Det i sin tur hjälper fattiga länder att ta ett verkligt klimatkliv genom att hoppa över det steg som vi tagit i den rika världen, nämligen att fastna i ett fossilberoende. Genom den typen av investeringar kan vi hjälpa dessa länder att inte fastna i ett fossilberoende.

Tyvärr väljer regeringen att stoppa de fortsatta satsningarna. Jag vänder mig mot det, för enligt Naturvårdsverkets preliminära bedömning

kommer utsläppsminskningarna att kosta drygt 3 000 kronor per ton medan CDM kostar någonstans mellan 70 och 80 kronor per ton. Det är mycket märkligt att man uppenbarligen sätter ett pris på klimatpolitiken som innebär att den ska vara så dyr som möjligt, herr talman.

Prot. 2015/16:45
14 december

*Allmän miljö-
och naturvård*

Anf. 224 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Klimatpolitiken måste vara solidarisk. Vi har nu fått ett klimatavtal där vi säger att alla länder ska minska sina utsläpp och göra nationella åtaganden. Då blir det märkligt om vi från Sveriges sida säger att vi gör investeringar i andra länder om vi får plocka deras lågt hängande frukter och tillgodoräkna oss de utsläppen så att vi inte behöver uppfylla våra utsläppsminskningar här i Sverige utan kan fortsätta köra våra bilar och äta så mycket kött som vi vill etcetera.

Vi måste göra både och, och jag är övertygad om att regeringen jobbar med vilka projekt man kommer att investera i i andra länder för att hjälpa till att minska utsläppen där. Det är, som sagt, inte säkert att alla CDM-projekt har varit jättebra när det gäller hur de har gått till. Det är alltså viktigt att man gör de projekt som länderna vill att man ska göra.

CDM-projekten är ofta styrda från ovan genom olika företag och organisationer. Jag kan tänka mig att man behöver skifta fokus så att man har mer av en diskussion om vilka projekt som de länder som man stöder genom klimatinvesteringar tycker är viktiga. Det kanske inte är att till exempel plantera igen jordbruksmark.

Anf. 225 JENS HOLM (V):

Herr talman! I lördags kväll slöts i Paris ett historiskt avtal. Det klimatavtal som världssamfundet har förhandlat om så länge kunde man till slut komma överens om. Jag var själv på plats, och jag har studerat avtalet noga. Det lämnar en del övrigt att önska, det ska nog sägas först.

Det saknas till exempel kvantifierbara, vetenskapligt grundade mål och datum för när man ska uppnå målen för utsläppsminskningar. Det var en av de största förhoppningarna att man skulle få in det i ett avtal, men det är förvånansvärt positivt att man skrev in att man ska begränsa den globala uppvärmningen till att vara väl under två grader. Man ska också vidta åtgärder för att försöka begränsa uppvärmningen till 1,5 grader.

1,5-gradersmålet är det mål som utvecklingsländerna har drivit i de globala klimatförhandlingarna. Det är också en målsättning som vi i Vänsterpartiet har motionerat om i den här kammaren, åtminstone sedan jag kom in i riksdagen.

Ifall vi har 1,5 grader som målsättning kommer det att innebära nya förväntningar på den svenska klimatpolitiken. Här i Sverige har vi haft tvågradersmålet som det övergripande långsiktiga målet. Därför tycker vi i Vänsterpartiet att vi måste skynda på klimatpolitiken här i Sverige. Vi tycker exempelvis att vi kan uppnå nollutsläpp redan till 2040 och inte till 2050 som man hittills har pratat om.

Jag tycker att med det budgetförslag som vi diskuterar nu finns det många bra förslag som tar steg framåt mot en sådan målsättning. Därför står Vänsterpartiet bakom budgeten som helhet, liksom utgiftsområde 20 som vi debatterar i kväll.

Jag vill också säga att det finns en del saker som vi hade hoppats att vi skulle ha kommit längre med. Vi hade hoppats att vi skulle ha kunnat få in högre klimatmål redan till 2020 i den här budgeten. Vi hade hoppats att vi skulle ha kunnat få in en strategi för utfasning av miljöskadliga subventioner. Sådana subventioner är omfattande även i vårt land. Detta var två exempel. Men som jag sa är den här budgeten helt klart ett steg i rätt riktning. För första gången på många år ändrar vi kurs i svensk politik och får nu ökade satsningar både på välfärden och på miljön.

Miljö- och klimatområdet är ett område som under lång tid har gått på en svältkur i svensk politik. Med det här betänkandet höjer vi anslagen med drygt 40 procent, från 5 miljarder kronor i förra årets budget, som ju var den budget som de borgerliga partierna fick igenom med stöd av Sverigedemokraterna, till 7,7 miljarder kronor. Som Matilda Ernkrans från Socialdemokraterna sa tidigare är det här den största miljö- och klimatsatsningen på åtminstone 20 år.

I de här satsningarna finns till exempel det lokala klimatinvesteringsprogrammet som redan har debatterats här. Det handlar om lokala satsningar som kommuner och landsting tillsammans med lokala företag kan göra för att bygga ut antalet laddstolpar och satsa på förnybar energi, energieffektivisering, medborgarnas hållbara livsstil och så vidare. Den här satsningen är jag helt övertygad om kommer att bli ännu bättre än tidigare lokala klimatinvesteringsprogram.

Det tidigare klimatinvesteringsprogrammet, Klimpprogrammet, som det kallades, utvärderades rigoröst av vår expertmyndighet Naturvårdsverket. Man konstaterade i sin slutrapport att programmet ledde till utsläppsminskningar på 11 miljoner ton under perioden 2003–2012 och att 2,2 terawattimmar fossil energi kunde plockas bort, vilket alltså innebär stora energieffektiviseringar runt om i våra kommuner. De här utsläppsminskningarna, som bland annat Johan Hultberg från Moderaterna slår sig för bröstet över, har kunnat göras mycket tack vare de tidigare klimatinvesteringsprogrammen.

Med den här budgeten får vi också de största satsningarna på länge för skydd av mark och naturvård i vid bemärkelse. Det här innebär inte att vi bara kan få fler naturreservat och nationalparker, utan det ger oss också bättre förutsättningar för till exempel ekoturism runt om i hela Sverige. Det kan leda till nya jobb och bättre möjligheter för människor att bo kvar på landsbygden om de önskar göra det.

I den här budgeten finns också en fördubbling av anslaget för marksanering. Det är viktigt, för vi har många gravt förstörda marker runt om i vårt land. Men det är inte bara så att markerna kan renas och man kan få bort kemikalier, tungmetaller och annat, utan när man sanerar skapas också möjligheter att bygga nya bostäder, och det är ju någonting som vi verkligen behöver i det här landet.

Våra expertmyndigheter Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och Havs- och vattenmyndigheten får också välbehövliga, ökade anslag med den här budgeten.

Den här budgeten är långt ifrån perfekt, men vi ser en klar skillnad mellan höger och vänster. Vi satsar på ökade miljö- och klimatanslag. Reservanterna, Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna, representerar olika nyanser av nedskärningar i

miljardklassen på miljöområdet. I det avseendet är det enkelt för Vänsterpartiet att ta ställning.

Vi yrkar bifall till den här budgeten och till utskottets förslag i betänkandet.

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag drar över något på talartiden, men jag är ordförande för utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp, och i en bilaga till det här betänkandet finns vår utvärdering och analys av regeringens redovisning av utgiftsområde 20. Vi konstaterar i den analysen att det har skett vissa förbättringar vad gäller regeringens redovisning av hur man spenderar sina pengar men att det finns förbättringspotential.

Vi konstaterar att regeringen ibland blandar ihop insatser, alltså vidtagna åtgärder, med utfallen, alltså resultaten av de genomförda insatserna.

I det här betänkandet skickar vi en uppmaning till regeringen om att åtgärda det, om att de i sina framtida redovisningar ska fokusera på just resultaten av anslagen. Det finns som sagt med som bilaga i betänkandet. (Applåder)

Anf. 226 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! Jag får väl inleda som många andra har gjort. Det är svårt att göra annat en dag som denna. Det var ett historiskt beslut som togs då världens länder sent i lördags enades om ett globalt klimatavtal. Det är ett avtal som är både ambitiöst i sina mål och rättvist.

Det nya avtalet binder för första gången alla världens länder till ett allt kraftfullare arbete för att minska utsläppen, till anpassning och till ett stöd och samarbete mellan rika och fattiga när det gäller klimatutmaningen. Det är en milstolpe för världen och för det globala samarbetet för hållbar utveckling. Det gjordes möjligt tack vare många års ansträngningar av politiker och många andra människor från många länder. Miljöministrar från Sverige har alltsedan Köpenhamnsmötet 2009 jobbat hårt för att det här skulle bli möjligt till slut. Det är något som vi i den här kammaren ska känna tacksamhet och stolthet för.

Jag vill passa på att tacka alla ledamöter från miljö- och jordbruksutskottet som deltog aktivt på plats, som följde och träffade klimataktörer under mötet. Jag tror att vi alla har gjort en stor insats.

Sverige har spelat en roll som föregångare och inspiratör i klimatarbetet. Vi blev bland annat utvalda att tala under det som kallades för Action Day i Paris. Det var en dag då länder, företag och andra aktörer med särskilt offensiva initiativ hade valts ut för att gjuta mod i förhandlingarna. Jag tar det som ett av flera kvitton på att Sveriges ambitioner inspirerar och engagerar andra i världen.

Med Parisavtalet har startskottet gått för ett kraftigt ökat klimatarbete för alla världens länder. Det svåra arbetet med att minska klimatutsläppen återstår dock. Nu måste vi fortsätta arbeta för att länder ska öka sina ambitioner så att målsättningarna kan omsättas i verkligheten.

Regeringen i Sverige har en tydlig inriktning. Sverige ska fortsätta visa ledarskap genom konkreta åtgärder på hemmaplan, i bred samverkan med samhällets olika aktörer. Vi ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer, och genom det kan vi inspirera och driva på andra. Med initiativet Fossilfritt Sverige engageras nu över 100 svenska företag, kommu-

Prot. 2015/16:45
14 december

*Allmän miljö-
och naturvård*

ner och organisationer i att vara pådrivande i klimatarbetet, såväl på hemmaplan som gentemot internationella kontakter. Sverige utmanar andra om vem som kan bli fossilfri först.

Jag vet att det finns de här i kammaren som ifrågasätter om det där med att ha ledartröjan och att visa på goda exempel verkligen är en politik som fungerar. Men jag vill vara tydlig: Det finns två starka skäl till att Sverige ska fortsätta sträva efter att ligga i täten internationellt.

Det första skälet är vårt ansvar. Sverige tillhör de länder som har störst potential att minska våra utsläpp. Vi måste därför ta det ansvaret och minska utsläppen i vårt land, som ett ansvar gentemot våra barn och kommande generationer.

Det andra skälet är kanske ett starkare argument för många partier i den här kammaren. Det är nämligen ekonomiskt smart. Jag såg ett nästan överkligt stort engagemang från företag, städer, regioner och olika aktörer under Parismötet. De ville alla att världen ska gå fortare fram med en hållbar, cirkulär ekonomi som är baserad på förnybar energi.

Regeringen vill att klimatsmarta lösningar som världen efterfrågar ska utvecklas av svenska företag. Sverige ska vara först med det nya. Vi ska inte vara sist med det gamla. Aktörer på finansmarknaden har redan börjat flytta investeringar bort från fossil energi. Det är ett uttryck för den logik som ligger till grund för det Parisavtal som just har slutits.

En grön omställning skapar jobb. Enligt en rapport från Romklubben tidigare i år har en övergång till ett förnybart och resurseffektivt samhälle potential att ge så många som 100 000 arbetstillfällen, enbart i Sverige. Till detta kommer jobbtillväxten när innovation och smarta lösningar blir exporttjänster när en hel värld börjar ställa om.

Vad betyder då klimatomötet för oss politiker i Sverige framöver? Avtalet har lagt grunden för ett stärkt klimatarbete i alla världens länder. Det behövs nu en förstärkning och en politik där Sverige trycker på andra. Det ska vi göra genom att visa konkret på hur vi minskar utsläppen i vårt eget land. Det är bara så vi kan vara det föregångsexempel som får genomslag i den internationella sfären.

För regeringen är klimatet en av de högst prioriterade frågorna. Det visar vårt förslag på budget tydligt. Regeringen föreslår sammanlagt 4,5 miljarder kronor mer till klimatåtgärder under nästa år.

Vi låter också förorenaren betala genom höjda miljöskatter. Det är ett område där Sverige tidigt var föregångare men där vi under åren har sett andra länder springa om oss när det gäller miljöskatternas styrande effekt som andel av bnp. Jag gläds åt att se i oppositionens budgetar att resone-mangen om miljöskatter börjar ta fart även i Sveriges riksdag. Jag ser därför fram emot ett förnyat, stärkt samarbete när det gäller att titta just på de skatterna.

Jag beklagar dock att man inte orkar följa med regeringen också i de delar som handlar om konkreta skattehöjningar på miljösidan som vi gör redan för 2016. De är nödvändiga för att vi ska få en ekonomi som visar att det ska vara billigare att göra rätt och dyrare att göra fel.

De 4,5 miljarderna i regeringens budget för 2016 går bland annat till klimatinvesteringar i form av upprustning av järnväg och ett kraftigt ökat investeringsstöd i solceller för privatpersoner, företag och andra organisationer. De går till elbilar, vars premier får ökade anslag. Och de går till

rena elbilar snarare än laddhybrider. Det har diskuterats i den här kammaren att det skulle vara negativt för miljön. Men jag vill poängtera att det är positivt om vi, när vi ser att marknaden förändras, säkerställer att vårt stöd går till det absolut mest miljövänliga där innovationskraften i tekniken också behöver drivas fram som mest. Det är anledningen till att vi nu differentierar supermiljöbilspremien, i väntan på att kunna införa ett bonus-malus-system, vilket jag vet att det finns en stark enighet kring.

Herr talman! Med detta och med hänvisning till goda inlägg från regeringspartierna och de partier här i kammaren som stöder regeringens budget tackar jag för den mycket trevliga debatt som jag har lyssnat till.

Jag önskar också ledamöterna i riksdagen en god julleddighet för det fall vi inte ses innan dess.

(Applåder)

Anf. 227 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Först vill jag tacka dig, Åsa Romson, för dina insatser i Paris. Jag såg med egna ögon hur hårt du och alla tjänstemän i den svenska delegationen slet där nere för att vi skulle få till ett avtal.

I stridens hetta gör man kanske lite olika bedömningar av innehållet i ett avtal. Kanske gör vi det fortfarande. Men jag delar helt ditt budskap om att det nu handlar om att omsätta det här i praktiken, här i Sverige.

Jag såg just att Storbritanniens Committee on Climate Change, som är rådgivare till den brittiska regeringen – flera av oss här i kammaren har träffat dem i London – nu överväger att revidera det förslag om klimatbudget för perioden 2028–2032 som de precis har presenterat. De föreslår mer ambitiösa mål för kommande klimatbudgetar i Storbritannien. Det visar hur avtalet kan och redan nu verkar användas runt om i världen för att vrida upp klimatpolitiken.

Avtalet ska antas här i Sveriges riksdag. Det träder inte i kraft förrän minst 55 länder, motsvarande 55 procent av utsläppen i världen, har antagit det i sina respektive parlament.

Min fråga är helt enkelt: Vad är regeringens plan för ratificering? När tänker ni lägga fram Parisavtalet? Jag tror att vi är många här som är entusiastiska och som vill att det görs så fort som möjligt.

Anf. 228 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Tack, Jens Holm, för dina insatser i Paris! Jag såg att du också var väldigt aktiv. Jag ska ta med mig till delegationen att det är riktigt att tjänstemännen från Energi- och miljödepartementet har jobbat väldigt hårt.

När ska vi ratificera? Ja, det är en fråga som jag inte har rätt ut ännu. Avtalet klubbades ju först i lördags kväll. Sedan dess har det inte förflutit så många dygn. Jag har inte heller konsulterat Regeringskansliet i någon bredare bemärkelse om vilken tidsplan som man har.

Inför avtalet har EU-länderna verkat gemensamt för att sätta press på andra stora utsläppsländer. Vårt utsläppsåtagande har indikerats gemensamt. Det har varit viktigt, inte bara för att pressa på andra utan också för att skapa en grupp i EU som kan leverera kraftiga utsläppsminskningar. Jag är medveten om att det inte är alla EU-länder som har lika entusiastiska aktörer i sina länder när det gäller att föreslå skarpa klimatåtgärder. Därför har det också varit viktigt att inom EU-kretsen säkerställa en hög ambition.

När det gäller ratificeringen kommer den säkert att anknyta till att vi ratificerar samtidigt som samtliga EU-länder. Det är det som jag ser framför mig.

Självklart har EU varit en pådrivande kraft, och vi signalerar att vi vill genomföra detta så snart som möjligt. Det är redan aviserat en signatursceremoni. Det är första steget för att markera från regeringarna att man avser att ingå avtalet. Sedan ser ratificeringen lite olika ut i olika länder.

Anf. 229 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det vore en väldigt bra signal med en relativt snabb hantering av avtalet. Självklart måste det göras noggrant och rigoröst. Jag vet inte om jag ser vitsen med att vänta på ett okej från Bryssel, utan jag tycker att det vore positivt om Sverige kunde vara ett av världens första länder att klubba detta i riksdagen, förhoppningsvis i brett samförstånd. Det skulle bli som en katalysator runt om i hela världen att hjälpa andra länder att anta avtalet. Men jag ser fram emot den processen.

Anf. 230 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Jag ser också fram emot den processen och ska naturligtvis jobba för att den blir så snabb som möjligt. Samtidigt är jag mån om att vi inte tappar bort några EU-länder på vägen när det gäller att hålla fast vid den ambition som EU har som är minst 40 procents minskningar till 2030 jämfört med 1990. Det är globalt ett ambitiöst åtagande, även om det är mindre ambitiöst än det som regeringen och många i Sverige skulle se att EU kan bidra med.

Anf. 231 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Jag vill gratulera ministern till ett fantastiskt bra pr-arbete i alla fall efter COP 21. Jag läste tidningen i helgen och trodde nästan att Åsa Romson hade räddat världen.

Men vad var det som hände egentligen? När jag granskar det här avtalet närmare konstaterar jag att det slutade i princip med att ett stort antal länder ska fortsätta att öka sina utsläpp, såsom Kina, Indien, Ryssland, Sydkorea, Mexiko, Indonesien, Sydafrika, Turkiet, Thailand, Kazakstan, Förenade Arabemiraten, Vietnam. Det är länder bland de topp 20 som har lovat att de ska fortsätta att öka utsläppen varje år till 2030.

Man kan titta på till exempel Ryssland. Där har man lovat att man minska utsläppen med 25 procent till 2030. Men vad betyder det egentligen, eftersom utsläppen efter 1990 minskade kraftigt i Ryssland? Betyder det att man kan fortsätta att öka utsläppen jämfört med dagens nivå?

Så jag undrar: Var det här verkligen en framgång när flertalet av de stora utsläppsländerna kommer att fortsätta att öka utsläppen till 2030?

Anf. 232 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Många jämförelser görs ju med andra kraftfullare avtal i sin legala form, till exempel Kyotoavtalet.

Jag noterar att Rysslands åtagande i Kyotoavtalet var ännu mindre ambitiöst. Det var flera länder som hade extremt generösa krav i Kyotoav-

talet. Det var ändå ett avtal som Sverige och EU-länderna tyckte var väldigt viktigt och som man gärna hade velat se en global anknytning till, men det misslyckades man med.

Efter det har man sökt andra former därför att verkligheten förändras. Många fler länder har anammat en utvecklingskurva som tyvärr har inneburit väldigt stora utsläpp, en utvecklingskurva som inte minst vårt land och många andra europeiska länder har följt sedan tidigare.

Enda vägen framåt är att få till ett globalt samarbete. Då får man nog börja med att respektera att länder har lite olika utgångspunkter. Det gäller inte minst den diskussion som jag har haft med den indiske miljöministern. Han bor i ett land där nästan en femtedel av befolkningen inte har tillgång till el. Det betyder enormt mycket i vardagen för fattiga hushåll, barn som behöver utbildning, för familjer som ska laga mat om man inte har tillgång till elektricitet.

Ska vi få till ett globalt samarbete kanske det är svårt att säga till Indien att upphöra med alla sina utsläpp i morgon, men att man ska glömma bort att europeiska länder har släppt ut koldioxid under 100 år.

För att vi ska få ett internationellt samarbete ska vi skapa tydliga avtal som också respekterar de olika förutsättningar som olika länder har.

Jag vill opponera mig mot en sak som du sa i ett tidigare anförande. Du sa att avtalet inte är bindande. Läs artikel 4.2 och förklara för mig vad som inte är bindande i den!

Anf. 233 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Svensk klimatpolitik bygger på illusionen att vi ska gå före och på så vis få andra länder att följa efter. Men bevisligen fungerar det inte. De andra länderna tänker ju fortsätta att öka utsläppen under en lång rad år framöver.

Genom koldioxidläckage kan vår politik faktiskt bidra till att öka utsläppen i andra länder. EU-kommissionen har kommit fram till att höjda energipriser med 1 procent i Europa leder till minskad export med 1,6 procent.

Riksrevisionen har i sin rapport *Mer klimat för pengarna* framhållit att varken regering eller myndigheter har samlat analyserat risken för koldioxidläckage i Sverige. I rapporten *Klimatpolitik och ledarskap*, som togs fram inom ramen för expertgruppen för miljöstudier, konstaterade man att höga koldioxidskatter leder fram till just koldioxidläckage.

Ska man minska utsläppen, då måste fokus ligga på forskning och utveckling och inte på skattechocker. Är ministern och regeringen beredda att ompröva sin politik på det här området, sluta upp med skattechockerna och satsa mer på teknisk utveckling?

Anf. 234 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ha en förklaring till hur forskning om en annan teknik än den som vi redan har minskar utsläppen. Tror man inte att solenergi, vindkraft och biobränsle – jag hörde ett intressant meningsutbyte här med Centerpartiet – är en del för att minska fossila utsläpp? Vi har redan dessa tekniker. Där krävs det inte forskning och utveckling, utan där krävs det marknad och implementering. Vi ska ju sprida de väldigt lyckosamma reformer som har skett, bland annat i Sverige, genom att till exempel övergå från kraftvärmeverk till bioeldade kraftverk.

Varför vill man inte sprida sådana tekniker? Jag förstår inte logiken i Sverigedemokraternas resonemang. På en rak fråga tidigare här i kväll sa man: Jo, vi tror att det finns mänsklig påverkan på klimatet. Däremot var man osäker på hur stor den är.

Är ni oroliga för att mänsklighetens påverkan på klimatet – enligt väldigt mycket enig forskning – kan skapa enorma problem för oss och för framtida generationer? På vilket sätt menar Sverigedemokraterna att man ska ta sig an det här problemet?

Man kan ju dela upp alla jordens länder i 10-miljonerskommuner och säga att var och en är så liten att man inte kan påverka någonting. Jag förstår inte logiken i Sverigedemokraternas resonemang. På vilket sätt minskar utsläppen genom att ytterligare forskare ska fundera på andra lösningar än de som vi redan har i dag? Jag är inte emot forskning och utveckling. Vi investerar mycket i det. Men hur skulle det vara lösningen och för vilken tidsperiod då, menar Sverigedemokraterna?

Anf. 235 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag tackar personligen Åsa Romson för insatserna i Paris. Jag hade också förmånen att ingå i den svenska delegationen och kunde med egna ögon konstatera att såväl ministern som hela den svenska delegationen jobbade mycket hårt under mötet. Precis som ministern sa har det här arbetet pågått under lång tid och under många regeringar, och det är det som till slut har lett fram till det goda resultatet. Även om avtalet har sina brister och kan anses misslyckat i vissa delar är det i grunden fantastiskt att 195 länder har lyckats komma överens. Avtalet lägger en bra grund för det fortsatta arbetet och slår fast att alla länder ska bidra. Vi har nu påbörjat arbetet med att luckra upp den brandvägg som funnits mellan rika länder och utvecklingsländer. Det skapar förutsättningar för att få på plats ett betydligt mer kraftfullt klimatarbete globalt.

Vi dyker tillbaka in i det svenska. Det är beklagligt att regeringen genom att halvera supermiljöbilspremien för laddhybrider väljer att göra det dyrare att vara en grön bilist. Det är bara ett år kvar tills man ska införa det så kallade bonus–malus-systemet, som i princip alla vi i riksdagen står bakom. Det är väldigt olyckligt att vi återigen skapar den här stora ryckigheten på marknaden och att vi riskerar att bromsa den försäljning som antligen har tagit fart.

Att Sverige ska vara ett föregångsland är en uppfattning som vi moderater delar. Men det förutsätter att vi sänker våra utsläpp i kombination med en stark ekonomisk tillväxt. Vi tror att det bara är då som det finns några länder som vill följa efter oss. Delar klimat- och miljöministern uppfattningen att förutsättningen för att Sverige ska kunna vara ett föregångsland är att utsläppen sjunker samtidigt som vi har en stark ekonomisk tillväxt?

Anf. 236 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Att vi under 2016 differentierar supermiljöbilspremien mellan laddhybrider och rena elbilar har två anledningar. Den ena är att det under det år som gått har varit uppenbart att supermiljöbilspremien varit väldigt populär. Den har ökat statens kostnader. Det blev också väldigt mycket osäkerhet. Man talade på marknaden om att premien var slut och så vidare, eftersom den summa som hade klubbats för 2015 visat sig

vara otillräcklig. Det var en summa som alliansföreträdarna hade föreslagit. Men i och med tilläggsbudgeten säkrar vi systemet året ut.

Inför nästa år måste vi göra någonting med strukturen för att inte riskera att de rena elbilarna får stå tillbaka och alltså inte får tillgång till premien. Det är en betydligt högre kostnad för rena elbilar än för laddhybrider. Då är det motiverat att man differentierar supermiljöbilspremien, som vi ser det. Jag vet inte på vilket sätt Moderaterna tycker att det är bättre att bara skjuta till medel till laddhybrider. Det är trots allt så att rena elbilar ger en miljöeffekt som är minst lika bra eller bättre. Vi har kvar supermiljöbilspremien för laddhybrider. Jag tycker att det är en bra lösning. Men den kostnadsökning som finns för rena elbilar motiverar att de också har en högre premie.

Jag har en synpunkt med tanke på all kritik som riktas mot det stora klimatklivet med lokala investeringar. Genom att ge medfinansiering kan vi skala upp och se till att genomföra projekt som annars inte hade kommit till eller som blir större än vad de annars hade varit. Det är ett resonemang som ni uppenbarligen inte delar. Men när det gäller bilar anser ni att en premie har jättestor betydelse. Jag förstår inte riktigt skillnaden. Har man medfinansiering till en privatperson ger det fler bilar. Har man medfinansiering till företag ger det större projekt.

Anf. 237 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Ministerns avslutande kritik kan jag delvis förstå. Det är klart att vi måste säkerställa att även de här stöden är effektiva och gör nytta. Men vi kan konstatera att kostnaden för att köpa en laddhybrid eller en elbil är kraftigt mycket högre än kostnaden för att köpa en vanlig, konventionell bil. Det är det som motiverar det stödet.

I detta sammanhang är det viktigt att nämna att vi har världens högsta koldioxidskatt och att det framför allt är bilister och privatpersoner som bär den bördan. För att ta ytterligare steg och påskynda omställningen av fordonsflottan tycker vi moderater att man inte bara kan använda sig av piskor. Man måste nog också använda sig lite grann av morötter. Det är bakgrunden till att den här premien införts. Genom bonus–malus-systemet får vi nu förhoppningsvis ett system som verkligen är långsiktigt och som också innebär att man mer successivt kan skruva upp incitamentet och rikta in premien mot de allra bästa bilarna.

Jag håller med om att vi ska ha miljödifferentierade premier. Det olyckliga med regeringens politik är att man differentierar genom att kraftigt försämra villkoren för laddhybriderna. Man hade kunnat välja att höja anslaget och i så fall också höja anslaget till de rena elbilarna. Men regeringen väljer tyvärr den andra modellen.

Vad gäller de svenska klimatutsläppen är transportsektorn en gigantisk utmaning. Det är därför vi moderater har flera förslag för den sektorn i vår budget. En annan stor utmaning är vår industris utsläpp. Ungefär en fjärdedel av de svenska utsläppen kommer från industrin, nästan uteslutande från processindustrin, där det är svårt att helt eliminera den typen av utsläpp. Till exempel är stålindustrin med den teknik vi i dag känner till beroende av kol för förädling av järnmalm till stål. Därför har vi moderater lagt fram förslag om att inrätta en strategi för CCS, carbon capture and storage. Vi tror att det är ett nödvändigt verktyg för att skapa en klimatneutral industri. Stöder regeringen det initiativet?

Prot. 2015/16:45
14 december

*Allmän miljö-
och naturvård*

Anf. 238 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Jag börjar med att svara på den avslutande frågan. Vi stöder fortsatt forskning när det gäller CCS. Jag tror att det är nödvändigt. Det ser vi också när vi tittar på åtgärder som syftar till att ta hand om koldioxidutsläpp. Vi har i Sverige stora möjligheter att få negativa utsläpp till exempel från våra bioeldade kraftvärmeverk. I andra delar av världen har man andra typer av kolsänkor genom att till exempel få in mer kol i jordarna och så vidare. Forskning och utveckling på det området tror jag fortsatt behövs.

Moderaterna säger att det är självklart att man vill jobba med morötter, men då enbart till bilköpare. Jag tycker att det är självklart att vi som stat jobbar med morötter brett i hela det svenska samhället gentemot kommuner, företag och andra som har konkreta projekt och konkret klimatminskningsarbete. Kan det skalas upp? Kan det snabbas på? Då gör vi precis det som Parisavtalet nu har instruerat världens länder att göra: Kavla upp ärmarna! Snabbas på ert arbete! Utgå gärna från de goda exempel som fungerar i dag, men se till att skala upp dem snabbt!

Det är detta som jag tror att Klimatklivet har potential att göra. Det är en morot; jag håller med dig. Men jag tror att det är en effektiv morot. Det var detta vägval regeringen gjorde, och vi tror att den satsningen var rätt vägval.

Nu vet jag att Johan Hultberg inte har mer talartid, men jag noterar att Moderaterna i sitt budgetförslag skär ned på miljö- och klimatområdet med över en fjärdedel. Jag beklagar det, särskilt eftersom det är ett område som är viktigt för att vi ska klara välfärden i framtiden. Jag tror på välfärd och miljönytta. Jag tror att de hänger ihop. Vi kan inte få någon välfärd utan en bra miljö. Vi kan inte heller få en bra miljö utan att vi bygger ett välfärdssamhälle. Det tycker jag att mycket tyder på.

Sist men inte minst beklagar jag särskilt att alla vill dra ned på klimatanpassningen. Även Sverige drabbas av klimatförändringar. Vi behöver stärka vårt klimatanpassningsarbete.

Anf. 239 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Jag vill tacka ministern för att hon är på plats här i dag och debatterar denna fråga med oss. Det uppskattas. Men jag vill också såklart tacka för den del som ministern haft i det avtal som nu finns. Dessutom vill jag ge ministern en eloge för att hon nämner de företrädare som varit med och sett till att vi landat där vi landat. Som många har sagt i dag är avtalet förvisso en väldigt bra grund, men det är inte tillräckligt. Nu kommer det att krävas ett stort arbete på många områden för att kunna komma framåt, inte bara i Sverige utan även i vidare internationella förhandlingar.

En stor satsning från Sverige i samband med COP 21 var Fossilfritt Sverige. För min del är det lite osäkert vad satsningen inneburit. Man fick skriva under en deklaration, men det fanns inte några frågor om vilka utsläppsambitioner man hade och hur man tänkte arbeta framåt. Det skulle vara intressant att höra hur regeringen tänker följa upp Fossilfritt Sverige med kopplingar till näringslivet och de organisationer som finns.

Regeringen har lyft fram näringslivet på COP 21 och i det internationella klimatarbetet. Men tyvärr har regeringen valt att höja skatterna på företagande ganska kraftigt. 10 procent av de skatter som har inrättats är

miljöskatter, och ungefär 80 procent av skattehöjningarna gäller jobb och näringsliv, som regeringen och Åsa Romson har lyft fram som så otroligt viktiga i omställningen till ett fossiloberoende Sverige. Jag vill gärna veta hur regeringen och Miljöpartiet ser på grön skatteväxling och varför man har övergivit den tanken.

Prot. 2015/16:45
14 december

*Allmän miljö-
och naturvård*

Anf. 240 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar för ledamotens engagemang under mötet. Det är också tidigare ledamöter som har deltagit i delegationen. Vi hade bra samtal under mötet.

Fossilfritt Sverige är ett sätt att inspirera. Det handlar om att regeringen ska bli inspirerad av det som händer. Vi ser att vi har kommuner som sätter tydliga klimatmål. Vi ser arbetet med Fossilfritt 2030 runt om i landet. Vi ser företag som verkligen arbetar med benchmarking i sin produktion och i sina affärsmodeller som är världsledande.

Detta har byggts upp utifrån att det fanns ett intresse bland företag och kommuner. Jag har i första ledet sett det som en viktig del för att få fler att ställa krav i Paris. Men det handlar också om att vi kan få fler svenska företag och kommuner att synas internationellt.

Jag tror att det bara var tre fyra organisationer som hade anmält sig till databasen inför Parismötet. Nu är det över 30 som har gjort det. Det är ett led i att få dem att synas mer i det internationella arbetet. Det är ett sätt för Sverige att flytta fram positionerna och pusha på och driva fram andra.

Jag återkommer gärna med fler tankar. Vi har inte beslutat hur vi ska gå vidare. Men att fortsätta i någon form tror jag är vitalt. Samarbetet är ömsesidigt. Jag tror att vi kan inspirera mer. Jag tar gärna in de synpunkter som finns från utskottets ledamöter om det.

När det gäller grön skatteväxling blir det lätt en debatt om skattetryck. Det är skattetryck som har varit den polariserande frågan mellan den förra regeringen och den nuvarande regeringen. Den förra regeringen skar ned, precis som sas, med över 100 miljarder. Den här regeringen höjer med 30 miljarder.

Det handlar om vilket skattetryck man ser är nödvändigt för att få nödvändiga intäkter eller vilket man tycker är förödande och gör att alla företag går under. När det gäller grön skatteväxling är det viktiga att se: Hur kan vi utveckla moderna miljöskatter som kan vara både stabila och styrande på rätt sätt?

Här uppskattar jag att flera av oppositionspartierna har motionerat om detta vid behandlingen av budgeten.

Anf. 241 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Det ska bli spännande att följa arbetet med Fossilfritt Sverige. Jag håller absolut med om att det blir en viktig utmaning för Sverige framöver att se hur vi bättre kan styra miljöskatter så att vi får den utveckling vi vill ha.

Jag nämnde tidigare att industrin satsar 12,5 miljarder årligen på miljöinvesteringar. Blir det då skattehöjningar på jobb och företagande kommer de pengarna att gå in till staten i stället för att företagen kan göra egna satsningar. Som vi tidigare har sagt är det inte ett nollsummespel. Ju fler vi får i jobb och ju fler som kan anställas, desto mer pengar kommer in

som sedan i sin tur kan användas för olika klimatåtgärder eller miljöåtgärder.

Vi har nämnt Klimatklivet ett par gånger. Jag är lite nyfiken på det. Det har delats ut lite grann pengar, närmare exakt 172 miljoner. Jag har absolut ingenting emot att man ger incitament och stöd till dem som vill göra satsningar. Men vi har sett hur det har gått för dem som hittills har fått pengar. Till exempel fick Swedish Biogas pengar. Det var bra. Men det har å andra sidan fått vänta fem år för att få ett miljötillstånd. Det har i sin tur förändrat produktivitetsförutsättningarna.

Det finns mycket man behöver arbeta med när det gäller regelförenklingar, snabbare tillståndprocesser, att stärka kommunernas självbestämmande, möjligheten med trängselskatter, att styra över miljöparkeringar och gratis miljöbilsparering. Det är mycket sådant man i stället kan göra.

Jag kommer åter till Klimatklivet. Det har delats ut 172 miljoner. Som det ser ut nu går de mesta pengarna till storstadsområden. Jag skulle vilja veta hur regeringen arbetar och har för tankar kring hur man skulle kunna få ut det i hela landet och även i de områden där inte marknaden styr.

Anf. 242 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Tack för frågan om hur Klimatklivet kan utvecklas för att bättre styra mot hela landet. Jag konstaterar att Centerpartiet är ett av de partier som fullständigt yrkar avslag på hela initiativet. Det vill inte att en enda krona ska gå ut någonstans i landet som medfinansiering från staten för att kroka arm med kommuner och företag som gör bland annat laddinfrastruktur. Det är företag som bygger det. Det är inte några andra.

Det är helt riktigt att man har delat ut pengar redan i år. Vi ville starta satsningen så tidigt som möjligt. Det har beviljats stöd till investeringar som enligt beräkningar sammantaget ger 1,2 miljoner ton klimatutsläppsminskningar. Jag vet att du har allianskollegor som hellre vill investera det enbart i andra länder. Men jag tror att det är viktigt att vi också satsar på omställning i Sverige. Jag tror att vi kommer att komma bättre ut av det framöver.

Vi behöver också ställa om i Sverige. Då behöver vi börja någonstans. Jag tror att Klimatklivet är en viktig del i det om vi kan styra det rätt. Jag håller helt med om att det är önskvärt att det verkligen blir en satsning i hela landet. Det behövs omställning i hela landet. Jag återkommer gärna till hur man ska precisera det.

Det som varit viktigt, inte minst efter tidigare utvärderingar, är att vara väldigt tydlig med hur man fördelar pengarna. De fördelas efter klimatnytta. Det är möjligt att det var en del storstadskommuner som hade projekt färdiga tidigare än de mindre kommunerna.

Jag hoppas att vi ska ligga i med stödet. Det är ett långsiktigt stöd över hela mandatperioden. Alla kommuner och företag, oavsett var de finns i Sverige, kommer nog att ha möjlighet att presentera sina goda projekt.

Anf. 243 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Detta blir kanske en diskussion på samma tema. Jag vill instämma i tacket för arbetet i Paris. Det var fantastiskt att vara på plats, känna vad som hände och hur det ändå hela tiden kunde drivas framåt. Det franska ordförandeskapet var skickligt på detta.

Jag vill framhålla att jag delar ministrernas uppfattning att vi ska hålla ihop EU-länderna i det framtida arbetet. Jag tror att det är väldigt viktigt så att vi inte får något slags race inom Europa. Om vi inte håller ihop tappar vi vår kraft inom EU.

Det var bra att ministern lyfte fram företagen. Precis som har sagts här tidigare är det hos företagen som nyckeln sitter. Det handlar om att skapa tillväxt, välfärd och utveckling. Det ligger i företagen. De har på något sätt nyckelrollen.

Det är därför vi i dag hamnar i diskussionen om skattetrycket och hur mycket staten satsar. Jag antar att även ministern ändå ser detta motsatsförhållande. Man höjer skatterna på företagande och arbete och delar sedan ut det som stöd.

Jag skulle gärna vilja höra om ministern har haft något slags diskussion om detta motsatsförhållande. Det är ändå ganska uppenbart.

Anf. 244 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Det är lätt att man sent i en debatt vill dra mer åt det filosofiska hållet. Jag konstaterar att ni även från Liberalernas sida känner en besvikelse över att man vill skära så mycket i miljö- och klimatbudgeten. Jag tror i grunden att en bra miljö gynnar ett välfärdssamhälle och företagens utveckling. Vi måste alla gemensamt säkra våra miljömål.

Jag håller med tidigare talare som här från talarstolen har pekat på motsatsen i att tala om att säkra miljömålen och samtidigt vilja dra ned 1 miljard på biologisk mångfald. Miljömålen visar så tydligt att vi behöver öka investeringarna eller ändra regelverken så att de blir helt annorlunda genom att lägga enormt ansvar på de individuella markägarna för att bevara biologisk mångfald. Det har bland annat Liberalerna och andra partier motsatt sig. Då borde de åtminstone vilja vara med och betala för den biologiska mångfald som motsvarar vad miljömålen ska komma till.

Ursäkta det irriterade utbrottet. Nu ska jag försöka svara på frågan. Det är självklart så att det finns skattetryck som skulle fullständigt slå ut allt företagande och ekonomi i Sverige och som inte är bra. Samtidigt tror jag att det inte finns någon som kan se exakt var det ligger, utan där måste man känna sig fram. Det är vad regeringen försöker göra genom att underlätta för företagande. Samtidigt ser man att den mycket kraftiga nedsättning och subventionering av arbetsgivaravgifterna beroende på vilken ålder som arbetstagaren hade kanske inte var den mest effektiva insatsen. Vi vill hellre satsa på stöd till unga eller dem som av andra skäl står utanför arbetsmarknaden och hjälpa dem in. När vi ser ungdomsarbetslöshetssiffrorna just nu tror vi inte att det är någon risk för att det skapar någon backlash på det området.

Anf. 245 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Då kan jag kanske upplysa ministern om, när det gäller det sättet att tänka kring arbetsgivaravgiften, att också Liberalerna har satsat på de allra yngsta. Vi tror att det är de som har den högsta tröskeln för att komma in, så den uppfattningen kanske vi kan dela på något sätt.

Nationella klimatinvesteringar har Liberalerna lagt 200 miljoner på. Sedan har vi lagt 75 miljarder inom utgiftsområdet Energi på laddstolpar. Vi ser att det finns vissa saker som man ska kunna satsa på. Men det viktiga är, som vi påpekar, att det måste vara marknadskompletterande. Det är väl

kanske det som en del av kritiken har gällt, att mycket av det som staten har varit med och betalat skulle ha kommit till ändå.

En annan fråga är hur man från regeringens sida ser på hur man ska kunna säkra att man verkligen satsar på rätt saker. Då tror jag mycket på det som Kristina Yngwe var inne på, att det kanske i andra delar ute i landet är lite svårare än i de högexploaterade områdena att få till satsningar.

Anf. 246 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Jag får ställa samma fråga till Lars Tysklind som till Johan Hultberg: Hur säkrar man att den enskilde bilkonsumenten inte utan ett stöd från staten skulle ha köpt en elbil eller en laddhybrid? Jag tror att det är en mycket svår fråga att utvärdera rent objektivt och exakt.

Det jag vill se utvärderingar av – och naturligtvis är beredd att justera Klimatklivet utifrån – är om det inte skulle bidra till att man inte ens skalar upp projekt och satsningar, att det inte blir fler laddstolpar med Klimatklivet än vad man tänkt sig att det skulle ha blivit annars. Vem skulle då annars ha gått in?

När det gäller de projekt som jag har sett hittills som har fått pengar – jag betonar återigen att det bara handlar om den summa som man hittills har beslutat om – beräknar man att det ger 1,2 miljoner ton i minskade växthusgaser. Detta kan man se utifrån utsläppsminskningen men också utifrån innovationskraften ute i landet, för detta är lokala investeringar som man skalar upp eller som man bidrar med. Alla andra lägger också in pengar. Företagen och kommunerna lägger in pengar. Det är så man poolar resurserna.

Däremot har jag en fråga tillbaka till Liberalerna, med deras nationella klimatinvestering och nationella program för laddstolpar: Ska staten nu duplicera och göra det som flera regioner, kommuner och företag redan har börjat samverka om och gör? Jag tycker att det är bättre politik att, som regeringen gör, vi är med och medfinansierar de goda projekt som faktiskt minskar utsläppen redan nu i vårt land, så att de kan bli fler, större och bättre.

Anf. 247 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Herr talman! Jag vill tacka för det arbete som miljöministern gjorde i Paris och inför Paris och för det resultat som ändå blev. Det var ett historiskt resultat, att alla var med.

Jag får väl låna ett talesätt som Göran Persson lanserade: stolt men inte nöjd. Jag tror att vi kan vara många som känner det. Vi kan vara stolta över detta, men det är klart att vi inte är nöjda, i och med att man inte nådde fram till att enas kring de konkreta åtgärderna för utsläppsminskningar. Det får bli något som man måste jobba med.

Jag vill nämna några saker. Jag kommer från Örebro, årets miljökommun. Jag har läst om och följt en del av vad man har gjort. Redan 2020 kommer man att minska den egna klimatbelastningen med 40 procent. Det klarar man med råge, skriver Miljöaktuellt. Sedan har man ytterligare planer på gång när det gäller inte bara den egna verksamheten utan över huvud taget i kommunen.

Det är spännande att man gör det. Man skriver också att det mest imponerande är miljöarbetet på den finansiella sidan. Då undrar jag lite grann hur miljöministern ser på vad man kan göra på lokal nivå. Det gäller företagen, som jag har pratat om, men också offentlig sektor och framför allt kommunen. Jag undrar vilken ambition regeringen har att understödja kommunerna att göra sådant som egentligen är ganska enkelt att göra, vad jag förstår.

Anf. 248 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Örebro är en av de framgångsstäder som är med och vill visa upp sig och vill driva på andra, både i Sverige och utomlands. Örebro är med i Fossilfritt Sverige, och de har fått flera stora utmärkelser. Om jag inte missminner mig är ansvarigt kommunalråd kristdemokrat och är stolt bland annat över att ha utvecklat idéerna kring hur man kan styra över investeringar och kapital som kommunen har, för att det också ska vara med och generera hållbar utveckling.

Jag tycker att det är ett väldigt intressant initiativ och märker internationellt att Göteborg är framstående, eftersom man var världens första kommun som lanserade gröna obligationer, green bonds. Johannesburg gjorde en jättestor affär av just green bonds under Parismötet och fick mycket uppmärksamhet för det. Det är något som stora pensionsfonder var mycket intresserade av.

Jag ska nämna ett exempel som Sverige har varit med och har bidragit med generösa bidrag till: Gröna klimatfonden. Ett av deras första projekt, som de beslutade om före Paris – för att visa på kraften i det stöd som en grön klimatfond från alla världens länder skulle kunna bidra med – är att man ger stöd till Karibien att utveckla projekt kring gröna obligationer. Det är ett projekt med kapital från regeringar och offentligt stöd initialt för att sätta upp systemet, men där privat kapital sedan får möjlighet att investera i de gröna obligationerna. På det sättet får vi ett bra samarbete mellan offentligt kapital och privat.

Jag ser att det fungerar lika bra på lokal nivå som på regional nivå, och det finns diskussioner i regeringen om att titta på en grön investeringsbank, där man också kan använda den här typen av initiativ.

Vi inspireras av den lokala nivån och av Örebro, så hälsa hem!

Anf. 249 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Herr talman! En fråga som bekymrar många kommuner är det växande sopberget med förpackningar, som ofta tar mer plats än prylarna själva. Nu har regeringen för avsikt att förändra principen, att förorenaren betalar, genom att lyfta av ansvaret för förpackningsåtervinningen från producenterna till kommunerna.

Då undrar jag: Hur tänkte ni då?

Anf. 250 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Då kan jag informera riksdagsledamoten om att det inte handlar om att lyfta över förpackningsansvaret från producenterna. Det en utredning just nu tittar på är om man kan vidareutveckla den utredning som kom redan för några år sedan och som konstaterade att det i många kommuner var en stark vilja att lättare ha möjlighet att organisera, så att hushållen kan lämna sitt vardagliga avfall lättare på ett sorterat sätt. Där skulle

producenterna av tidningar och förpackningar samarbeta med kommunerna, men kommunerna skulle ha insamlingsansvaret. Detta kommer inte att leda till att det alltid är kommunen som samlar in, för i många av Sveriges kommuner har man andra entreprenörer och företag som samlar in.

Det är detta en utredning tittar på, och den ska lämna ett betänkande i januari, om jag inte minns fel.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 december.)

§ 13 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2015/16:54 Ett gemensamt ansvar för mottagande av nyanlända

2015/16:3289 av Christina Höj Larsen m.fl. (V)

2015/16:3290 av Paula Bieler och Markus Wiechel (SD)

§ 14 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 12 december

2015/16:269 Ett säkrare och modernare regelverk för drönare i Sverige

av *Erik Ottoson* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:270 Flygets gröna omställning

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:271 Nationellt skogsmuseum

av *Edward Riedl* (M)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:272 Byggandet av Norrbotniabanan

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:273 Skydd för offer för hämndporrbrott

av *Edward Riedl* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:274 Innovation för flyget

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:275 Avveckling av uppdraget för förhandlingspersonen för Bromma flygplats

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2015/16:276 Radikalisering

av *Roger Haddad* (L)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

Prot. 2015/16:45

14 december

2015/16:277 Minskade konkurrenshinder på kollektivtrafikmarknaden

av *Erik Ottoson* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:278 Åtgärder för att minska utflaggningen av flygplan

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 11 december

2015/16:476 EU:s vapendirektiv

av *Mikael Dahlqvist* (S)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:477 Humanitärt stöd för kvinnor som flytt till Sverige

av *Anna Vikström* (S)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:478 Social housing i Sverige

av *Niklas Karlsson* (S)

till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2015/16:479 Lärlingsutbildning på lika villkor

av *Erik Bengtzboe* (M)

till statsrådet Aida Hadzialic (S)

2015/16:480 Höghastighetståg

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till statsrådet Anna Johansson (S)

den 12 december

2015/16:481 Framtidens polisutbildning

av *Roger Haddad* (L)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:482 Svenskt bistånd till terrorism

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:483 Fredsförhandlingar i Syrien

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:484 Kronhjortsförvaltningen

av *Anders Åkesson* (C)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:485 Kameraövervakningslagen och kamerautrustade drönare

av *Erik Ottoson* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

den 13 december

2015/16:486 Regeringens jobbpolitik

av *Sofia Fölster* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

§ 16 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 11 december

2015/16:350 Svenskt stöd för Kiribatis kolstoppsförslag

av *Jens Holm* (V)

till statsminister Stefan Löfven (S)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 21.09.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med § 9 anf. 54 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 97 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 145 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 197 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Eva-Lena Ekman

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Avsägelser	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4 Anmälan om gruppleddare för partigrupp	2
§ 5 Anmälan om ersättare för gruppleddare för partigrupp	2
§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 8 Ärenden för bordläggning.....	3
§ 9 Internationellt bistånd.....	3
Utrikesutskottets betänkande 2015/16:UU2	3
Anf. 1 SOFIA ARKELSTEN (M)	3
Anf. 2 JULIA KRONLID (SD) replik.....	5
Anf. 3 SOFIA ARKELSTEN (M) replik.....	5
Anf. 4 JULIA KRONLID (SD) replik.....	5
Anf. 5 SOFIA ARKELSTEN (M) replik.....	6
Anf. 6 KENNETH G FORSLUND (S) replik	6
Anf. 7 SOFIA ARKELSTEN (M) replik.....	6
Anf. 8 KENNETH G FORSLUND (S) replik	7
Anf. 9 SOFIA ARKELSTEN (M) replik.....	7
Anf. 10 HANS LINDE (V) replik	7
Anf. 11 SOFIA ARKELSTEN (M) replik.....	8
Anf. 12 HANS LINDE (V) replik	9
Anf. 13 SOFIA ARKELSTEN (M) replik.....	9
Anf. 14 JULIA KRONLID (SD)	10
Anf. 15 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	11
Anf. 16 JULIA KRONLID (SD) replik.....	11
Anf. 17 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	12
Anf. 18 JULIA KRONLID (SD) replik.....	12
Anf. 19 KENNETH G FORSLUND (S) replik	13
Anf. 20 JULIA KRONLID (SD) replik.....	13
Anf. 21 KENNETH G FORSLUND (S) replik	14
Anf. 22 JULIA KRONLID (SD) replik.....	14
Anf. 23 KERSTIN LUNDGREN (C).....	15
Anf. 24 HANS LINDE (V).....	16
Anf. 25 BIRGITTA OHLSSON (L).....	18
Anf. 26 HANS LINDE (V) replik	19
Anf. 27 BIRGITTA OHLSSON (L) replik.....	20
Anf. 28 HANS LINDE (V) replik	20
Anf. 29 BIRGITTA OHLSSON (L) replik.....	21
Anf. 30 JULIA KRONLID (SD) replik.....	21
Anf. 31 BIRGITTA OHLSSON (L) replik.....	22
Anf. 32 JULIA KRONLID (SD) replik.....	23
Anf. 33 BIRGITTA OHLSSON (L) replik.....	23
Anf. 34 JAKOB FORSSMED (KD).....	24
Anf. 35 HANS LINDE (V) replik	25
Anf. 36 JAKOB FORSSMED (KD) replik	26
Anf. 37 HANS LINDE (V) replik	26

Anf. 38	JAKOB FORSSMED (KD) replik	27
Anf. 39	KENNETH G FORSLUND (S)	28
Anf. 40	SOFIA ARKELSTEN (M) replik	29
Anf. 41	KENNETH G FORSLUND (S) replik	29
Anf. 42	SOFIA ARKELSTEN (M) replik	29
Anf. 43	KENNETH G FORSLUND (S) replik	30
Anf. 44	JAKOB FORSSMED (KD) replik	30
Anf. 45	KENNETH G FORSLUND (S) replik	30
Anf. 46	JAKOB FORSSMED (KD) replik	30
Anf. 47	KENNETH G FORSLUND (S) replik	31
Anf. 48	BIRGITTA OHLSSON (L) replik	31
Anf. 49	KENNETH G FORSLUND (S) replik	32
Anf. 50	BIRGITTA OHLSSON (L) replik	32
Anf. 51	KENNETH G FORSLUND (S) replik	32
Anf. 52	JULIA KRONLID (SD) replik	33
Anf. 53	KENNETH G FORSLUND (S) replik	33
Anf. 54	JULIA KRONLID (SD) replik	34
Anf. 55	KENNETH G FORSLUND (S) replik	34
Anf. 56	PERNILLA STÅLHAMMAR (MP)	35
Anf. 57	SOFIA ARKELSTEN (M) replik	36
Anf. 58	PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik	36
Anf. 59	SOFIA ARKELSTEN (M) replik	37
Anf. 60	PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik	37
Anf. 61	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	37
Anf. 62	BIRGITTA OHLSSON (L) replik	39
Anf. 63	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik	40
Anf. 64	BIRGITTA OHLSSON (L) replik	40
Anf. 65	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik	40
Anf. 66	JULIA KRONLID (SD) replik	41
Anf. 67	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik	41
Anf. 68	JULIA KRONLID (SD) replik	42
Anf. 69	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik	42
Anf. 70	JAKOB FORSSMED (KD) replik	43
Anf. 71	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik	43
Anf. 72	JAKOB FORSSMED (KD) replik	44
Anf. 73	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik	44
Anf. 74	SOFIA ARKELSTEN (M) replik	45
Anf. 75	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik	45
Anf. 76	SOFIA ARKELSTEN (M) replik	46
Anf. 77	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik	46
Anf. 78	HANS LINDE (V) replik	47
Anf. 79	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik	47
Anf. 80	HANS LINDE (V) replik	48
Anf. 81	Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP) replik	48
	(Beslut skulle fattas den 15 december.)	49
§ 10	Stödboende – en ny placeringsform för barn och unga	49
	Socialutskottets betänkande 2015/16:SoU5	49
Anf. 82	SOFIA FÖLSTER (M)	49
Anf. 83	PER RAMHORN (SD)	50
Anf. 84	STAFFAN DANIELSSON (C)	51
Anf. 85	EMMA HENRIKSSON (KD)	53

Anf. 86 ANNA-LENA SÖRENSON (S).....	54
Anf. 87 MAJ KARLSSON (V)	54
Anf. 88 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L)	56
(Beslut skulle fattas den 15 december.).....	57
§ 11 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	58
Socialutskottets betänkande 2015/16:SoU1	58
Anf. 89 EMMA HENRIKSSON (KD).....	58
Anf. 90 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	59
Anf. 91 EMMA HENRIKSSON (KD) replik.....	60
Anf. 92 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	60
Anf. 93 EMMA HENRIKSSON (KD) replik.....	61
Anf. 94 CECILIA WIDEGREN (M).....	61
Anf. 95 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	63
Anf. 96 CECILIA WIDEGREN (M) replik	64
Anf. 97 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	64
Anf. 98 CECILIA WIDEGREN (M) replik	64
Anf. 99 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	65
Anf. 100 CECILIA WIDEGREN (M) replik.....	65
Anf. 101 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	66
Anf. 102 CECILIA WIDEGREN (M) replik.....	66
Anf. 103 PER RAMHORN (SD)	67
Anf. 104 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	69
Anf. 105 PER RAMHORN (SD) replik	69
Anf. 106 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	70
Anf. 107 PER RAMHORN (SD) replik	70
Anf. 108 EMMA HENRIKSSON (KD) replik.....	70
Anf. 109 PER RAMHORN (SD) replik	71
Anf. 110 EMMA HENRIKSSON (KD) replik.....	71
Anf. 111 PER RAMHORN (SD) replik	71
Anf. 112 STAFFAN DANIELSSON (C).....	71
Anf. 113 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	73
Anf. 114 STAFFAN DANIELSSON (C) replik.....	73
Anf. 115 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	74
Anf. 116 STAFFAN DANIELSSON (C) replik.....	74
Anf. 117 BARBRO WESTERHOLM (L).....	75
Anf. 118 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	76
Anf. 119 BARBRO WESTERHOLM (L) replik.....	76
Anf. 120 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	77
Anf. 121 BARBRO WESTERHOLM (L) replik.....	77
Anf. 122 ANNA-LENA SÖRENSON (S).....	77
Anf. 123 CECILIA WIDEGREN (M) replik.....	80
Anf. 124 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	81
Anf. 125 CECILIA WIDEGREN (M) replik.....	81
Anf. 126 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	81
Anf. 127 EMMA HENRIKSSON (KD) replik.....	82
Anf. 128 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	82
Anf. 129 EMMA HENRIKSSON (KD) replik.....	82
Anf. 130 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	83
Anf. 131 BARBRO WESTERHOLM (L) replik.....	83
Anf. 132 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	84
Anf. 133 BARBRO WESTERHOLM (L) replik.....	84

Anf. 134	ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	84
Anf. 135	STAFFAN DANIELSSON (C) replik	85
Anf. 136	ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	85
Anf. 137	STAFFAN DANIELSSON (C) replik	86
Anf. 138	ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	86
Anf. 139	JAN LINDHOLM (MP).....	86
Anf. 140	KARIN RÅGSJÖ (V)	88
Anf. 141	STAFFAN DANIELSSON (C) replik	90
Anf. 142	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	91
Anf. 143	STAFFAN DANIELSSON (C) replik	91
Anf. 144	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	92
Anf. 145	Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	92
Anf. 146	CECILIA WIDEGREN (M) replik	94
Anf. 147	Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S) replik.....	94
Anf. 148	CECILIA WIDEGREN (M) replik	95
Anf. 149	Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S) replik.....	95
Anf. 150	BARBRO WESTERHOLM (L) replik	96
Anf. 151	Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S) replik.....	96
Anf. 152	BARBRO WESTERHOLM (L) replik	97
Anf. 153	Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S) replik.....	97
Anf. 154	PER RAMHORN (SD) replik.....	98
Anf. 155	Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S) replik.....	98
Anf. 156	PER RAMHORN (SD) replik.....	99
Anf. 157	Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S) replik.....	99
Anf. 158	EMMA HENRIKSSON (KD) replik	99
Anf. 159	Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S) replik.....	100
Anf. 160	EMMA HENRIKSSON (KD) replik	100
Anf. 161	Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S) replik.....	101
Anf. 162	STAFFAN DANIELSSON (C) replik	101
Anf. 163	Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S) replik.....	102
Anf. 164	STAFFAN DANIELSSON (C) replik	102
Anf. 165	Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S) replik.....	103
	(Beslut skulle fattas den 15 december.).....	103
§ 12	Allmän miljö- och naturvård.....	103
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2015/16:MJU1	103
Anf. 166	JOHAN HULTBERG (M)	103
Anf. 167	MATILDA ERNKRANS (S) replik.....	105
Anf. 168	JOHAN HULTBERG (M) replik.....	106
Anf. 169	MATILDA ERNKRANS (S) replik.....	106
Anf. 170	JOHAN HULTBERG (M) replik.....	107
Anf. 171	STINA BERGSTRÖM (MP) replik.....	107
Anf. 172	JOHAN HULTBERG (M) replik.....	108
Anf. 173	STINA BERGSTRÖM (MP) replik.....	109
Anf. 174	JOHAN HULTBERG (M) replik.....	109
Anf. 175	JENS HOLM (V) replik.....	109
Anf. 176	JOHAN HULTBERG (M) replik.....	110
Anf. 177	JENS HOLM (V) replik.....	110
Anf. 178	JOHAN HULTBERG (M) replik.....	111
Anf. 179	MARTIN KINNUNEN (SD)	111
Anf. 180	MATILDA ERNKRANS (S) replik.....	113
Anf. 181	MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	114

Anf. 182	MATILDA ERNKRANS (S) replik	114
Anf. 183	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	114
Anf. 184	JENS HOLM (V) replik	115
Anf. 185	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	115
Anf. 186	JENS HOLM (V) replik	116
Anf. 187	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	116
Anf. 188	KRISTINA YNGWE (C) replik	117
Anf. 189	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	117
Anf. 190	KRISTINA YNGWE (C) replik	118
Anf. 191	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	118
Anf. 192	KRISTINA YNGWE (C)	119
Anf. 193	MATILDA ERNKRANS (S) replik	121
Anf. 194	KRISTINA YNGWE (C) replik	121
Anf. 195	MATILDA ERNKRANS (S) replik	122
Anf. 196	KRISTINA YNGWE (C) replik	122
Anf. 197	LARS TYSKLIND (L)	122
Anf. 198	JENS HOLM (V) replik	124
Anf. 199	LARS TYSKLIND (L) replik	124
Anf. 200	JENS HOLM (V) replik	125
Anf. 201	LARS TYSKLIND (L) replik	125
Anf. 202	LARS-AXEL NORDELL (KD)	125
Anf. 203	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	127
Anf. 204	LARS-AXEL NORDELL (KD) replik	127
Anf. 205	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	128
Anf. 206	LARS-AXEL NORDELL (KD) replik	128
Anf. 207	MATILDA ERNKRANS (S)	129
Anf. 208	JOHAN HULTBERG (M) replik	132
Anf. 209	MATILDA ERNKRANS (S) replik	132
Anf. 210	JOHAN HULTBERG (M) replik	133
Anf. 211	MATILDA ERNKRANS (S) replik	133
Anf. 212	LARS TYSKLIND (L) replik	134
Anf. 213	MATILDA ERNKRANS (S) replik	134
Anf. 214	LARS TYSKLIND (L) replik	135
Anf. 215	MATILDA ERNKRANS (S) replik	135
Anf. 216	KRISTINA YNGWE (C) replik	135
Anf. 217	MATILDA ERNKRANS (S) replik	136
Anf. 218	KRISTINA YNGWE (C) replik	136
Anf. 219	MATILDA ERNKRANS (S) replik	137
Anf. 220	STINA BERGSTRÖM (MP)	137
Anf. 221	JOHAN HULTBERG (M) replik	139
Anf. 222	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	140
Anf. 223	JOHAN HULTBERG (M) replik	140
Anf. 224	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	141
Anf. 225	JENS HOLM (V)	141
Anf. 226	Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP)	143
Anf. 227	JENS HOLM (V) replik	145
Anf. 228	Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik	145
Anf. 229	JENS HOLM (V) replik	146

Anf. 230 Klimat- och miljöminister ÅSA	
ROMSON (MP) replik.....	146
Anf. 231 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	146
Anf. 232 Klimat- och miljöminister ÅSA	
ROMSON (MP) replik.....	146
Anf. 233 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	147
Anf. 234 Klimat- och miljöminister ÅSA	
ROMSON (MP) replik.....	147
Anf. 235 JOHAN HULTBERG (M) replik.....	148
Anf. 236 Klimat- och miljöminister ÅSA	
ROMSON (MP) replik.....	148
Anf. 237 JOHAN HULTBERG (M) replik.....	149
Anf. 238 Klimat- och miljöminister ÅSA	
ROMSON (MP) replik.....	150
Anf. 239 KRISTINA YNGWE (C) replik.....	150
Anf. 240 Klimat- och miljöminister ÅSA	
ROMSON (MP) replik.....	151
Anf. 241 KRISTINA YNGWE (C) replik.....	151
Anf. 242 Klimat- och miljöminister ÅSA	
ROMSON (MP) replik.....	152
Anf. 243 LARS TYSKLIND (L) replik	152
Anf. 244 Klimat- och miljöminister ÅSA	
ROMSON (MP) replik.....	153
Anf. 245 LARS TYSKLIND (L) replik	153
Anf. 246 Klimat- och miljöminister ÅSA	
ROMSON (MP) replik.....	154
Anf. 247 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik	154
Anf. 248 Klimat- och miljöminister ÅSA	
ROMSON (MP) replik.....	155
Anf. 249 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik	155
Anf. 250 Klimat- och miljöminister ÅSA	
ROMSON (MP) replik.....	155
(Beslut skulle fattas den 15 december.).....	156
§ 13 Bordläggning.....	156
§ 14 Anmälan om interpellationer	156
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar	157
§ 16 Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	158
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 21.09.	158